

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО
ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2021 г.

София, 2022 г.

класификация на информацията
ниво 0, TLP-WHITE

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪКРАЩЕНИЯ И АКРОНИМИ.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ	4
ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ.....	5
МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ПРЕЗ 2021 г.....	9
ДЕЙСТВАЩИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ В ОБЛАСТТА НА СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2021 г.	10
ПРЕГЛЕД НА ПО-ВАЖНИТЕ ПРОМЕНИ В НОРМАТИВНИТЕ АКТОВЕ В ОБЛАСТТА НА СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2021 г.	15
ИЗМЕНЕНИЯ В КОДЕКСА ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ И ДРУГИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ.....	15
ПРОМЕНИ В ЗАКОНА ЗА БЮДЖЕТА НА ДОО ЗА 2021 г.	19
ПОДЗАКОНОВИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ	20
СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИ ПРОГРАМИ НА ДОО.....	29
ПЕНСИИ.....	30
КРАТКОСРОЧНИ ОБЕЗЩЕТЕНИЯ И ПОМОЩИ ОТ ДОО.....	51
ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА БЕЗРАБОТИЦА	58
ИЗПЛАТЕНИ КОМПЕНСАЦИИ/СРЕДСТВА ЗА ЗАПАЗВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА.....	64
ПРОГРАМА ЗА ПРОФИЛАКТИКА И РЕХАБИЛИТАЦИЯ	71
ТРУДОВИ ЗЛОПОЛУКИ	73
КОНСОЛИДИРАН БЮДЖЕТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ ЗА 2021 г.....	82
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИХОДНАТА ЧАСТ НА КОНСОЛИДИРАНИЯ БЮДЖЕТ НА ДОО ЗА 2021 г.	84
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РАЗХОДНАТА ЧАСТ НА КОНСОЛИДИРАНИЯ БЮДЖЕТ НА ДОО ЗА 2021 г.	97
ДЕФИЦИТ / ИЗЛИШЪК	113
БЮДЖЕТ НА ФОНДОВЕТЕ НА ДОО	115
ФОНД „ПЕНСИИ“	115
ФОНД „ПЕНСИИ, НЕСВЪРЗАНИ С ТРУДОВА ДЕЙНОСТ“	121
ФОНД „ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА И ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ“	122
ФОНД „ОБЩО ЗАБОЛЯВАНЕ И МАЙЧИНСТВО“	125
ФОНД „БЕЗРАБОТИЦА“	129
БЮДЖЕТ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ	130
УЧИТЕЛСКИ ПЕНСИОНЕН ФОНД.....	133
ГАРАНТИРАНИ ВЗЕМАНИЯ НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ.....	140
ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	144
ПРИЛОЖЕНИЕ	145

СЪКРАЩЕНИЯ И АКРОНИМИ

АЗ	Агенция по заетостта	ЛН/ЛНЧ	Личен номер/Личен номер на чужденец
БВП	Брутен вътрешен продукт	МВР	Министерство на вътрешните работи
ВСС	Висш съдебен съвет	МОТ	Международна организация на труда
ГВРС	Гарантирани вземания на работниците и служителите	МС	Министерски съвет
ДБ	Държавен бюджет	МТСП	Министерство на труда и социалната политика
ДВ	Държавен вестник	МФ	Министерство на финансите
ДДС	Данък върху добавената стойност	НАП	Национална агенция за приходите
ДЗПО	Допълнително задължително пенсионно осигуряване	НЕЛК	Национална експертна лекарска комисия
ДОО	Държавно обществено осигуряване	НОИ	Национален осигурителен институт
ДОПК	Данъчно-осигурителен процесуален кодекс	НПОПДОО	Наредба за паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване
ДЦК	Държавни ценни книжа	НПОС	Наредба за пенсиите и осигурителния стаж
ЕАД	Еднолично акционерно дружество	НСИ	Национален статистически институт
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка	ООД	Дружество с ограничена отговорност
ЕО	Европейска общност	ОСВ	Осигурителен стаж и възраст
ЕС	Европейски съюз	ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
ЕЦБ	Европейска централна банка	ПМС	Постановление на Министерския съвет
ЗБДОО	Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване	ПОБ	Парични обезщетения за безработица
ЗГВРСНР	Закон за гарантирани вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя	ПОП	Парични обезщетения и помощи
ЗДАНС	Закон за Държавна агенция „Национална сигурност“	ПРО	Профилактика, рехабилитация и отдих
ЗДАР	Закон за Държавна агенция „Разузнаване“	РБ	Република България
ЗДДФЛ	Закон за данъците върху доходите на физическите лица	СБР	Специализирана болница за рехабилитация
ЗДСл	Закон за държавния служител	СВОК на ТПК	Съвет за взаимно осигуряване на кооператорите на трудово-производствените кооперации
ЗИД	Закон за изменение и допълнение	СОД	Средномесечен осигурителен доход
ЗОВСРБ	Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България	ТЕЛК	Териториална експертна лекарска комисия
ЗПГРРЛ	Закон за политическа и гражданска рехабилитация на репресираните лица	ТП	Териториално поделение
ИОЗ	Инвалидност поради общо заболяване	УПФ	Универсален пенсионен фонд
КСО	Кодекс за социално осигуряване	УчПФ	Учителски пенсионен фонд
КТ	Кодекс на труда	ЦБ	Централен бюджет
КФН	Комисия за финансов надзор		
ТЗПБ	Трудова злополука и професионална болест		
ТНР	Трайно намалена работоспособност		

ВЪВЕДЕНИЕ

Годишното аналитично издание „Държавното обществено осигуряване“ е основната публикация на Националния осигурителен институт (НОИ), която от 1999 г. насам ежегодно проследява развитието и прави обзор на състоянието на държавното обществено осигуряване на базата на статистически и финансови показатели.

Анализът на държавното обществено осигуряване за 2021 г. е разработен в изпълнение на задължението на НОИ, като институция от публичния сектор, на която е поверено управлението на публични средства надхвърлящи 17 млрд. лв., да предоставя пълна и обективна информация за тяхното управление и разходване.

Националният осигурителен институт е ангажиран с провеждането на последователни стъпки за надграждане на прозрачността по разходите на държавното обществено осигуряване, като осигурява необходимата публичност за всички промени, касаещи българското законодателство в областта на краткосрочните обезщетения и пенсиите, отпускани и изплащани с публични средства.

През 2021 г. бюджетът на ДОО продължава да бъде повлияван в значителна степен от пандемията COVID-19, която създаде безпрецедентен натиск върху разходите на социалноосигурителната система, а бюджетът на ДОО се прояви като основен фискален инструмент за провеждане на антикризисна държавна политика и за реализиране на различните подкрепящи мерки.

Представената в годишника информация по множество показатели отразява обективно и детайлно изпълнението на държавното обществено осигуряване и може да бъде от полза за органите на законодателната и изпълнителната власт, работодателски и синдикални организации, неправителствени организации с отношение към общественото осигуряване, изследователи от научните среди, анализиращи социалноосигурителната система, преподаватели, изучаващи социалното осигуряване и за всички, които се интересуват от състоянието и перспективите за развитие на социалноосигурителната система.

Годишникът е съставен в две части. В първата е включена информация за основни демографски, макроикономически и социалноосигурителни показатели, оказващи влияние и характеризиращи държавното обществено осигуряване, синтезирано описание на по-важните нормативни промени, извършени през годината, условията за ползване на осигурителни права по осигурени социални рискове и данни за основните показатели, характеризиращи изпълнението на социалноосигурителните програми. Втората част представлява анализ на състоянието и резултатите от изпълнението на бюджета на социалноосигурителните фондове, администрирани от НОИ, в т.ч. на консолидирания бюджет по приходите и разходите на отделните фондове на ДОО и бюджета на НОИ, на бюджета на Учителския пенсионен фонд и бюджета на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“.

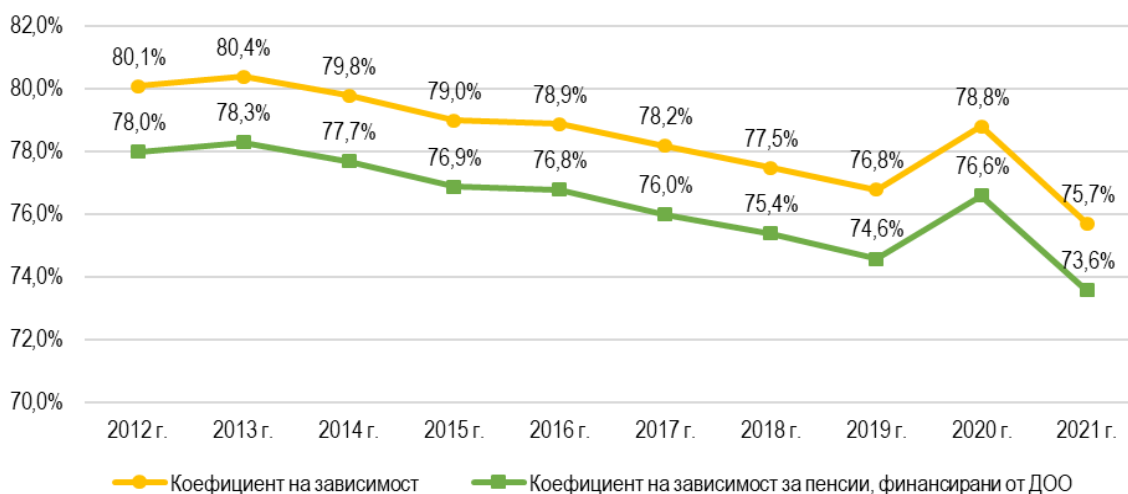
Настоящата публикация е подготвена от отдел „Анализ и управление на риска“ към дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“ със съдействието на всички функционални дирекции в Централно управление на Националния осигурителен институт.

ОСНОВНИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ

Показателите, които в синтезиран вид дават аналитична информация за държавното обществено осигуряване и позволяват измерване и сравнение, са следните:

◆ *Системният коефициент на зависимост (т. нар. пенсионерско число)* е съотношението между получаващите пенсии и осигурените лица в държавната пенсионна система.

За 2021 г. коефициентът на зависимост е 75,7% и спрямо предходната година намалява с 3,1 процентни пункта. За пенсиите, финансирани от ДОО, коефициентът на зависимост е 73,6% (при 76,6% за 2020 г.), т.е. на 100 осигурени лица се падат около 74 пенсионери.

Фигура № 1 : Динамика на коефициента на зависимост през периода 2012 – 2021 г.

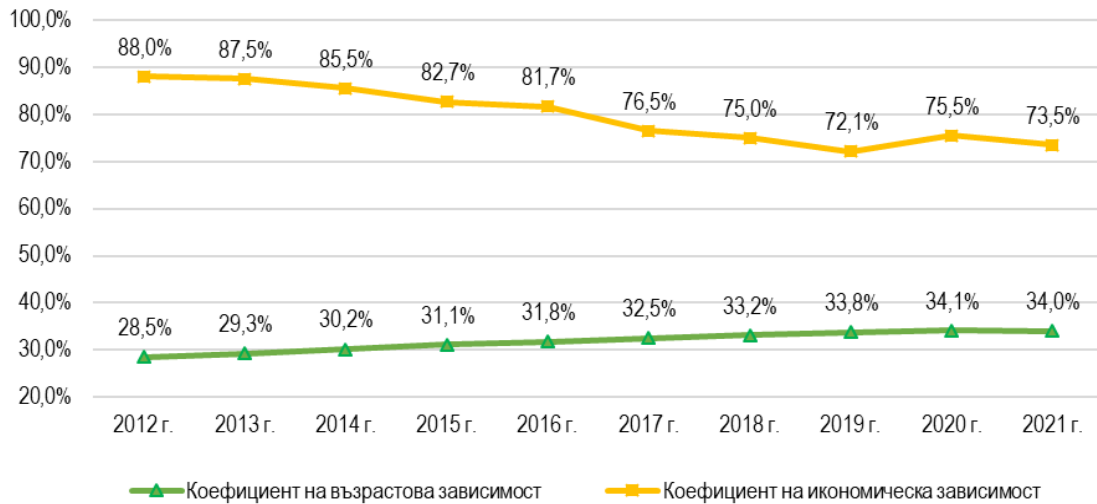
◆ Коефициентът на възрастова (демографска) зависимост е процентно съотношение на населението на възраст 65 и повече години към населението на възраст 15-64 години.

За 2021 г. коефициентът на възрастова зависимост е 34,0%. По данни на НСИ нарастването на показателя в последните години (фигура № 2), макар и с бавни темпове, показва, че *възрастовата структура на населението се влошава* и продължава тенденцията на застаряване на българското население.

◆ Коефициентът на икономическа зависимост е процентно съотношение на сбора от безработните и пенсионерите към работещите (заетите) лица.

За 2021 г. коефициентът на икономическа зависимост¹ е 73,5%. През последната година показателят намалява с 2 процентни пункта спрямо 2020 г. основно поради намалението на заетите лица (с 45,2 хил. души) от една страна и на пенсионерите (с 42,3 хил. души) от друга.

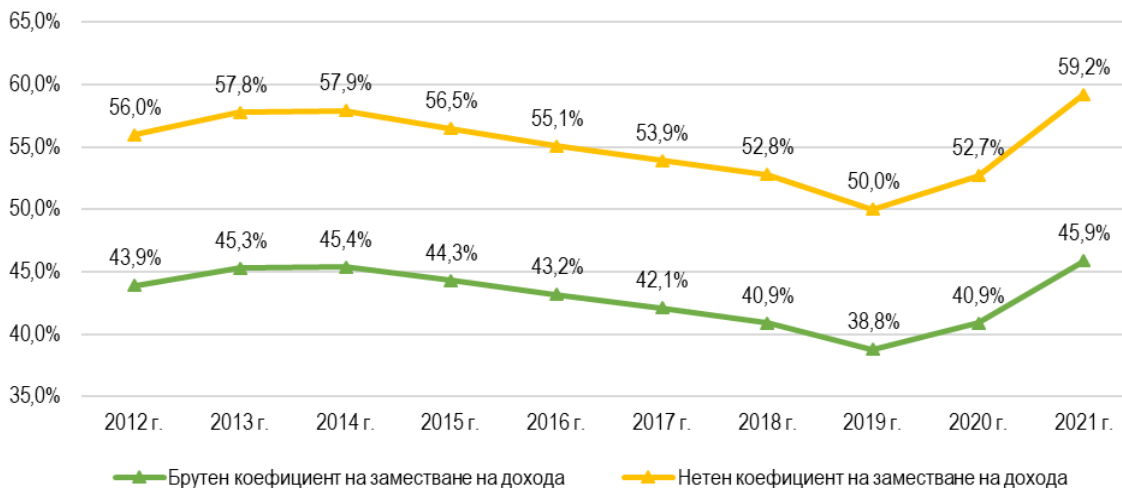
¹ Изчислението на коефициента на икономическа зависимост се базира на данни от НОИ и НСИ.

Фигура № 2 : Динамика на коефициентите на възрастова и икономическа зависимост през периода 2012 – 2022 г.

◆ Коефициентът на заместване на дохода е съотношението на средната пенсия на пенсионер към средния осигурителен доход.

За 2021 г. *брутният коефициент на заместване на дохода е 45,9%* (при 40,9% за 2020 г.). *Нетният коефициент на заместване на дохода*, изчислен чрез съотношението на средномесечния размер на пенсията на пенсионер и средния нетен осигурителен доход (без задължителните удържки върху заплатите) е 59,2%. За сравнение, стойността на коефициента през 2020 г. е 52,7%. Допълнителното съпоставяне се прави предвид обстоятелството, че пенсиите са необлагаеми и би следвало да се съотнасят също към нетен трудов доход. Значително по-високите стойности на брутния и нетния коефициент спрямо предходната година се дължат на по-високия ръст на средната пенсия спрямо този на средния осигурителен доход през 2021 г.

Фигура № 3 : Динамика на брутния и нетния коефициент на заместване на дохода през периода 2012 – 2021 г.

◆ Средномесечният брой пенсионери през 2021 г. е 2 080 454 души и е намалял с 42 563 души (с 2,0%) спрямо предходната година.

◆ Средномесечният брой на изплатените пенсии през 2021 г. е 2 094 528 (при 2 138 389 бр. през 2020 г.), като 2 033 318 бр. (при 2 076 762 бр. през 2020 г.) от тях са пенсии, изплащани от ДОО, а останалите се изплащат със средства от държавния бюджет.

◆ Средният брой пенсии, изплащани на един пенсионер, през 2021 г. е 1,007 и се запазва на нивото на 2020 г.

◆ Средната възраст на пенсионерите, получаващи лични пенсии за осигурителен стаж и възраст, е 73,5 години. От тях пенсионерите по чл. 68, 68а, 69а и 69б от КСО са на средна възраст 73,9 години, а по чл. 69 от КСО – 66,5 години.

◆ Средната продължителност на получаване на лична пенсия през 2021 г. е 21,4 години, при 21,7 г. през 2020 г. За личните пенсии за осигурителен стаж и възраст тя е 22,8 години. Работещите при условията на първа категория труд получават пенсия средно 30,3 години, при втора категория – 28,0 години, при трета – 25,4 години. Личните пенсии за инвалидност поради общо заболяване се получават средно 13,5 години, а тези за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест – 34,4 години.

◆ Средният осигурителен стаж, превърнат към трета категория труд, към 31 декември 2021 г. при личните първи пенсии за осигурителен стаж и възраст е 38,6 години, а при новоотпуснатите – 35,9 години. Действителният стаж при личните първи пенсии за осигурителен стаж и възраст е 35,1 години, а при новоотпуснатите пенсии от този вид – 34,0 години.

◆ Средна пенсия на пенсионер е разходът за пенсии, изплащани от фондовете на ДОО, разделен на съответния среден брой пенсионери през годината.

Средната пенсия на пенсионер за 2021 г. с включени допълнителни суми и други видове добавки към пенсиите е 536,71 лв. (при 437,17 лв. за 2020 г.). Номиналният ръст на средната пенсия на база предходна година е 22,8 на сто. Реалният размер се е увеличил с 19,4 на сто, при средногодишен хармонизиран индекс на потребителските цени 2,8 на сто за 2021 г.

С определен на минималния размер за съответния вид пенсия са 932 005 пенсионери или 45,3% от общия брой пенсионери (2 056 289 бр.) към 31 декември 2021 г. За сравнение делът им през 2020 г. е бил 38,1%.

Пенсия в размер, ограничен на максималния, към 31 декември 2021 г. получават 26 832 пенсионери с първи пенсии (при 43 260 бр. за 2020 г.).

Таблица № 1 : Основни показатели за пенсиите и пенсионерите през периода 2012 – 2021 г.

ПОКАЗАТЕЛИ	ГОДИНА	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Средномесечен брой пенсионери		2 217 642	2 195 904	2 181 896	2 177 716	2 180 890	2 172 753	2 162 890	2 145 271	2 123 017	2 080 454
Средномесечен брой на изплатените пенсии - общо, в т.ч.:		2 696 906	2 677 598	2 669 061	2 658 461	2 625 152	2 577 223	2 532 369	2 162 013	2 138 389	2 094 528
- пенсии за сметка на ДОО		2 182 887	2 160 098	2 144 685	2 140 003	2 140 003	2 129 621	2 117 930	2 099 544	2 076 762	2 033 318
Среден брой пенсии, изплатени на един пенсионер		1,216	1,219	1,223	1,221	1,204	1,186	1,171	1,008	1,007	1,007
Брой пенсионери с пенсия в размер, определен на минималния за съответния вид пенсия		526 777	461 790	449 398	443 747	446 345	797 678	779 182	752 960	804 628	932 005
Брой пенсионери с пенсия в размер, ограничен на максималния		51 885	52 483	43 709	36 509	45 514	53 756	65 876	28 209	43 260	26 832
Средна възраст на пенсионерите, получаващи лични пенсии за ОСВ (години)		71,8	72,1	72,3	72,4	72,6	72,7	72,9	73,2	73,4	73,5
Средна продължителност за получаване на лична пенсия (години)		20,8	20,9	21,2	21,5	21,5	21,7	21,7	21,8	21,7	21,4
Среден осигурителен стаж, превърнат към III-та кат. труд към 31.12 на съответната година:		37,1	37,3	37,5	37,7	37,8	38,0	38,1	38,3	38,5	38,6
- при личните първи пенсии за ОСВ (години)											
- при новоотпуснатите лични първи пенсии за ОСВ (години)		38,3	38,1	37,9	37,5	37,6	36,7	36,2	36,2	36,4	35,9
Средна пенсия на пенсионер (лева)		271,21	293,96	310,00	321,78	332,68	345,46	364,32	383,03	437,17	536,71

◆ *Разход за пенсии към брутен вътрешен продукт* е общият разход за пенсии, отнесен към brutния вътрешен продукт по текущи цени.

За 2021 г. делът на разхода за пенсии е 10,7%² от БВП, при 9,4% за 2020 г. В разхода за пенсии са включени прехвърлените в края на 2021 г. по сметка за чужди средства на НОИ суми в размер на 850 000,0 хил. лв., в т.ч. 100 000,0 хил. лв. по реда на ПМС № 474 от 2021 г. за изплащане на еднократна сума от 75 лв. към пенсиите на ваксинирани пенсионери и 750 000,0 хил. лв. по реда на ПМС № 479 за изплащане на допълнителни суми от 60 лв. към пенсиите на всички пенсионери за периода от януари до юни 2022 г. Съгласно постановленията, средствата следва да бъдат отчетени в съответните разходни показатели на бюджета на ДОО за 2021 г.

◆ *Броят на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение за временна неработоспособност или временно намалена работоспособност поради общо заболяване* за 2021 г. е 1 256 076 души (при 1 127 106 души 2020 г.). Броят на болничните листове, по които са изплатени обезщетенията на горепосочените лица, е 2 346 099 (2 197 866 за 2020 г.) за 18 975 092 платени работни дни (17 564 352 дни за 2020 г.) със среднодневен размер на обезщетението от 42,03 лв. (39,03 лв. за 2020 г.).

◆ *Броят на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение за временна неработоспособност поради трудова злополука и професионална болест* за 2021 г. е 4 175 души (4 024 души за 2020 г.). Броят на болничните листове е 11 260 (11 308 за 2020 г.) за 176 049 платени работни дни (177 178 дни за 2020 г.) със среднодневен размер на обезщетението от 50,63 лв. (48,12 лв. за 2020 г.).

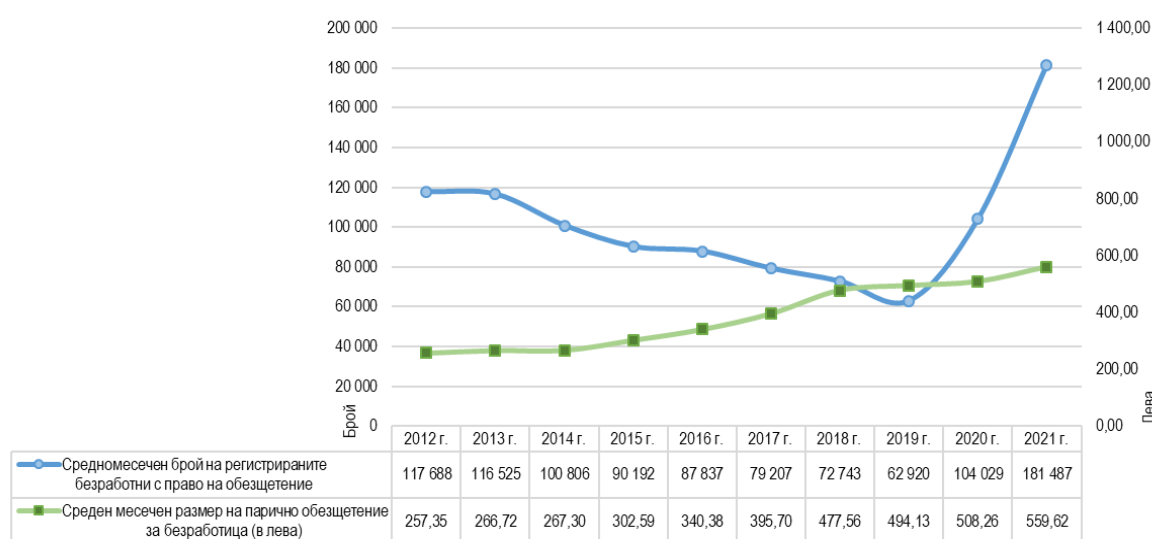
◆ *Броят на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение за бременност и раждане* през 2021 г. е 103 903 (103 888 души за 2020 г.). За 2021 г. са изплатени парични обезщетения за бременност и раждане за 14 967 266 работни дни (14 770 722 дни за 2020 г.) със среднодневен размер на обезщетението от 34,33 лв. (32,82 лв. за 2020 г.).

² Ако от разхода за пенсии бъдат изключени сумите по ПМС-та № 474 и № 479 в общ размер на 850 000,0 хил. лв., делът на разхода за пенсии от БВП за 2021 г. възлиза на 10,1%.

◆ Броят на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст за 2021 г. е 86 083 (при 87 833 за 2020 г.). Броят на изплатените работни дни е 9 519 874 (9 706 565 дни за 2020 г.) със среднодневен размер на обезщетението от 20,08 лв. (17,13 лв. за 2020 г.).

◆ Броят на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение при осиновяване на дете до 5-годишна възраст по чл. 53в от КСО през 2021 г. е 543 души (626 души за 2020 г.). Броят на изплатените дни е 69 461 със среднодневен размер на обезщетението от 47,21 лв. (при 78 875 дни със среднодневен размер 41,89 лв. за 2020 г.).

◆ Средномесечният брой на регистрираните безработни лица с право на парично обезщетение за безработица по КСО е 181 486 души през 2021 г. и е намалял с 24,8% спрямо предходната година. Средният месечен размер на паричното обезщетение за безработица по КСО общо за страната през 2021 г. е 559,62 лв. и е с 9,2% по-висок спрямо предходната година (508,26 лв.).

Фигура № 4 : Динамика на показателите, свързани с паричните обезщетения за безработица през периода 2012 – 2021 г.

◆ Разход за парични обезщетения и помощи по КСО към брутен вътрешен продукт е общият разход за парични обезщетения и помощи, изплащани от ДОО, отнесен към brutния вътрешен продукт по текущи цени. За 2021 г. дялът на разхода за обезщетения и помощи е 1,6% от БВП, при 1,7% за 2020 г.

МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ПРЕЗ 2021 г.

Развитието на социалноосигурителната система е в тясна връзка и зависимост от протичащите глобални и национални икономически, политически и социални процеси. Прегледът на макроикономическата сред дава възможност за идентифициране на факторите и причините за финансовото състояние на осигурителните фондове. Темповете на икономически растеж, инфлацията, нивото на доходите, измененията в демографската структура на населението и състоянието на пазара на труда, оказват съществено влияние върху системата на социалното осигуряване.

- Брутният вътрешен продукт на България през 2021 г. достига номинален стойностен обем от 132,7 млрд. лв., получен като сума от тримесечните данни, и се увеличава в реално изражение с 4,2% спрямо 2020 г.³
- Годишната инфлация за м. декември 2021 г. спрямо м. декември 2020 г. е 6,6%. Средногодишната инфлация за периода януари – декември 2021 г. е 2,8%⁴.
- Средната брутна месечна работна заплата за 2021 г. общо за страната е 1 550,66 лв. Номиналното нарастване спрямо 2020 г. е с 11,5%. През 2021 г. средната работна заплата в общественния сектор е 1 690,58 лв. и превишава тази в частния сектор – 1 510,00 лв.⁵
- Икономически активните лица на възраст 15 – 64 навършени години през 2021 г. са 3 155,3 хил., или 72,0% от населението на същата възраст. В сравнение с 2020 г. коефициентът на икономическа активност (15 – 64 години) намалява с 0,1 п.п.⁶
- Общият брой на заетите лица е 3 076,5 хил., или 52,3% от населението на 15 и повече навършени години. Заетите лица на възраст 15 – 64 навършени години са 2 986,7 хил. Коефициентът на заетост за населението в същата възрастова група е 68,1%, съответно 72% за мъжете и 64,2% за жените.⁵
- Средномесечният брой на регистрираните безработни в дирекциите „Бюро по труда“ на Агенцията по заетостта през 2021 г. е 181 486 лица, като в сравнение с предходната година се наблюдава намаление (с 24,8%) на безработните лица в страната.⁷
- Средномесечното равнище на безработица за периода януари – декември 2021 г. е 5,5% (при 7,4% за същия период на 2020 г.).⁶
- По данни от текущата демографска статистика, населението на страната в края на 2021 г. е 6 838 937 души, като в сравнение с предходната година намалява с 1,1%. По предварителна оценка от Преброяване 2021⁸, очакваният брой на населението, пребиваващо постоянно на територията на страната към 7 септември 2021 г., е 6 520 314 души.
- През 2021 г. в страната са регистрирани 59 069 родени деца, като 99,3% (58 678) от тях са живородени.
- Коефициентът на обща раждаемост през 2021 г. е 8,5‰, а на общата смъртност – 21,7‰.
- Коефициентът на естествен прираст на населението общо за страната е минус 13,2‰, като в градовете е минус 10,5‰, а в селата – минус 20,2‰.

ДЕЙСТВАЩИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ В ОБЛАСТТА НА СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2021 Г.

Основният нормативен акт, регламентиращ законодателната уредба в областта на социалното осигуряване в Република България и дейностите на Националния осигурителен институт, е **Кодексът за социално осигуряване (КСО)**, (ДВ, бр. 110 от 1999 г., в сила от 01.01.2000 г.). Кодексът урежда обществените отношения, свързани с държавното обществено

³ По предварителни данни на НСИ.

⁴ Посочени са данни за ХИПЦ от НСИ.

⁵ По предварителни данни на НСИ.

⁶ По данни на НСИ.

⁷ По данни на Агенция по заетостта.

⁸ След окончателното въвеждане и обработка на данните от Преброяване 2021 броят на населението ще бъде преизчислен на базата на преброеното население. Преизчислението ще обхване десетгодишен период, като ще бъдат ревизирани и основни демографски индикатори.

осигуряване при общо заболяване, трудова злополука, професионална болест, майчинство, безработица, старост и смърт, и допълнителното социално осигуряване, което включва:

- 1) допълнителното задължително пенсионно осигуряване при старост и смърт;
- 2) допълнителното доброволно пенсионно осигуряване във фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване при старост, инвалидност и смърт или във фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми при старост;
- 3) допълнителното доброволно осигуряване за безработица и/или професионална квалификация.

Законът за бюджета на държавното обществено осигуряване (ЗБДОО) е основният финансов план, с който се изпълнява определената за годината осигурителна политика. Структурата на бюджета следва модела на фондовата организация на общественото осигуряване съобразно спецификата на осигурителните рискове, съвкупността на осигурените лица и изискванията на единната бюджетна класификация.

Законът за бюджета на ДОО за 2021 г. (ДВ, бр. 103 от 2020 г., в сила от 01.01.2021 г., доп., бр. 107 от 2020 г., в сила от 01.01.2021 г., изм. и доп., бр. 77 от 2021 г., в сила от 01.09.2021 г.) съдържа консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване, който включва бюджетите на отделните фондове: „Пенсии“, „Пенсии за лицата по чл. 69“, „Пенсии, несвързани с трудова дейност“, „Трудова злополука и професионална болест“, „Общо заболяване и майчинство“, „Безработица“ и бюджета на Националния осигурителен институт. Със ЗБДОО за 2021 г. са определени нивата на минималните осигурителни доходи по основни икономически дейности и квалификационни групи професии, минималният месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се и за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители, както и максималният месечен размер на осигурителния доход за всички осигурени лица. Определен е минималният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО, дневният минимален размер и дневният максимален размер на обезщетението за безработица, размерът на паричното обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст по чл. 53 от КСО и на еднократната помощ при смърт на осигурено лице по чл. 13г от КСО. Със закона се регламентира и размерът на осигурителната вноска за фонд „Трудова злополука и професионална болест“ по групи основни икономически дейности. Приети са бюджетите на Учителския пенсионен фонд (УчПФ) за 2021 г. и на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“ (ГВРС), и е определен максималният размер на гарантираните вземания по чл. 22, ал. 2 от Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя (ЗГВРСНР) за 2021 г.

Кодексът на труда (КТ), (ДВ, бр. 26 от 1986 г.) урежда трудовите отношения между работника или служителя и работодателя, както и осъществяването на коректен социален диалог между работниците, работодателите и държавата. В него са уредени отделните видове трудови договори, тяхното сключване, форма и съдържание, начините за прекратяване на трудовите правоотношения, дисциплинарна и имуществена отговорност, видовете обезщетения и други.

Законът за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя (ДВ, бр. 37 от 2004 г.) урежда условията, при които се поражда правото на работниците и служителите на гарантирани вземания, произтичащи от трудовите правоотношения при несъстоятелност на работодателя, както и редът за отпускането и изплащането им. С него се регламентира създаването, функциите и дейността на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“.

Законът за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система (ДВ, бр. 98 от 2008 г.) регламентира статута и дейността на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система. Фондът има за цел постигане и гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система чрез акумулиране,

инвестиране и трансфериране на допълнителни средства към бюджета на държавното обществено осигуряване за фонд „Пенсии“. Средствата на фонда са самостоятелно обособена част от централния бюджет и се управляват и структурират в инвестиционни портфейли по реда на същия закон. Във фонда се съхраняват и преведените средства по чл. 129, ал. 12 от Кодекса за социално осигуряване.

Законът за установяване на трудов и осигурителен стаж по съдебен ред (ДВ, бр. 26 от 2011 г.) урежда съдебното установяване на трудов и/или осигурителен стаж, придобит след 31 декември 1999 г.; осигурителен стаж по Кодекса за социално осигуряване и стаж за времето, което се признава за трудов стаж и за трудов стаж при пенсиониране, положен до 31.12.1999 г. съгласно действащите дотогава разпоредби. В закона е регламентиран редът за установяване на стажа и възможните писмени доказателства, в зависимост от характера на упражняваната трудова дейност.

Със **Закона за личната помощ (ЗЛП)** (ДВ, бр. 105 от 2018 г.) се уреждат условията и реда за предоставяне и ползване на лична помощ от хора с увреждания. Чрез него държавата създава гарантиран механизъм за подкрепа на хората с увреждания по начин, позволяващ на всеки човек с увреждане да избира и получава услугите, които са съобразени с житейската му ситуация и отговарят на неговите индивидуални потребности, способности и желания. Със закона се определят ползвателите на личната помощ, част от които са и лицата, които получават добавка за чужда помощ по чл. 103 от Кодекса за социално осигуряване (чл. 9, ал. 1 от ЗЛП).

Основните **подзаконовни нормативни актове**, които детайлизират правната регламентация, осъществявана от съответния закон или кодекс в областта на социалното осигуряване, са следните:

- ✓ Наредба за пенсиите и осигурителния стаж;
- ✓ Наредба за категоризиране на труда при пенсиониране;
- ✓ Наредба за реда за избор на осигуряване, внасяне и разпределяне на задължителните осигурителни вноски, вноските за фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“ и за обмен на информация;
- ✓ Наредба за обществено осигуряване на самоосигуряващите се лица и българските граждани на работа в чужбина и морските лица;
- ✓ Наредба за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски;
- ✓ Наредба за паричните обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване;
- ✓ Наредба за отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица;
- ✓ Наредба за установяване, разследване, регистриране и отчитане на трудовите злополуки;
- ✓ Наредба за реда за съобщаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести;
- ✓ Наредба за реда и начина за информиране на работниците и служителите и за отпускане и изплащане на гарантираните вземания при несъстоятелност на работодателя;
- ✓ Наредба за медицинската експертиза;
- ✓ Наредба за осигурителните каси;
- ✓ Наредба № Н-13 от 17.12.2019 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица;
- ✓ Наредба за реда за представяне в Националния осигурителен институт на данните от издадените болнични листове и решенията по обжалването им;

- ✓ Наредба за прехвърляне на пенсионни права от и към пенсионните схеми на Европейския съюз, на Европейската централна банка и на Европейската инвестиционна банка;
- ✓ Наредба № 1 от 13.02.2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация;
- ✓ Наредба за трудоустрояване;
- ✓ Наредба № 5 от 29.12.2002 г. за съдържанието и реда за изпращане на уведомлението по чл. 62, ал. 5 от КСО;
- ✓ Наредба № 33 от 19.09.2006 г. за индивидуалните заявления за участие във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване и за възобновяване на осигуряването в универсален пенсионен фонд;
- ✓ Правилник за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи;
- ✓ Инструкция № 13/2000 г. за прилагане на Наредбата за категоризиране на труда при пенсиониране;
- ✓ Инструкция № 5 от 30.06.2005 г. за приемане и съхраняване на разплащателни ведомости и трудовоправни документи на прекратени осигурители без правопримемник;
- ✓ Инструкция № 1 от 3 април 2015 г. за реда и начина за осъществяване на контролно-ревизионна дейност от контролните органи на Националния осигурителен институт.

В групата от документи, които оформят полето на действие на НОИ са и регламентите, действащи в рамките на Европейския съюз. Част от тях имат пряко приложение в сферата на социалното осигуряване в рамките на Съюза, като заедно със синхронизираното национално законодателство на Република България поражда права и задължения за всички субекти.

Националният осигурителен институт е компетентната българска институция и служба за връзка по прилагане разпоредбите на следните **Европейски регламенти за координация на системите за социална сигурност**:

- ✓ **Регламент (ЕО) № 883/2004** на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. за координация на системите за социална сигурност;
- ✓ **Регламент (ЕО) № 987/2009** на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. за установяване процедурата за прилагане на Регламент (ЕО) № 883/2004 за координация на системите за социална сигурност;
- ✓ **Регламент (ЕС) № 1231/2010** на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за разширяване обхвата на Регламент (ЕО) № 883/2004 и на Регламент (ЕО) № 987/2009 по отношение на гражданите на трети държави, които все още не са обхванати от тези регламенти единствено на основание тяхното гражданство.

Освен за държавите-членки на Европейския съюз Регламент (ЕО) № 883/2004 и прилагания Регламент (ЕО) № 987/2009 се прилагат и по отношение на страните от Европейското икономическо пространство (Норвегия, Исландия и Лихтенщайн) и Швейцария.

Във връзка с обработването на данни и осигуряването свободно движение на лични данни между държавите членки, институтът прилага и разпоредбите на **Регламент (ЕС) 2016/697** на Европейския парламент и на съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на директива 95/46/ЕО (общ регламент относно защитата на данните).

Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия не е член на Европейския съюз, считано от 01.02.2020 г. Определеният преходен период в Споразумението за оттегляне на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз, през

който европейското законодателство продължи да действа на територията на Обединеното кралство, изтече на 31 декември 2020 г. От 1 януари 2021 г. започна временното прилагане на одобреното от Европейския съюз Споразумение за търговия и сътрудничество между ЕС и Европейската общност за атомна енергия, от една страна, и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, от друга.

В областта на международните осигурителни отношения, освен посочените регламенти през 2021 г., действат и 14 двустранни международни договора за социално осигуряване и едно споразумение за изплащане на пенсиите, отпуснати в България на лица, живеещи на територията на Република Турция.

Таблица № 2 : Действащи двустранни международни договори в областта на социалното осигуряване, по които Република България е страна (към 31.12.2021 г.)

Държавата, с която Република България е обвързана с международен договор	Дата на подписване	Дата на влизане в сила	Наименование на договора
Квебек	19.09.2019 г.	01.09.2020 г.	<u>Споразумение в сферата на социалната сигурност между Република България и Квебек</u>
Република Азербайджан	06.11.2019 г.	04.05.2020 г.	<u>Спогодба за пенсионно осигуряване между правителството на Република България и правителството на Република Азербайджан</u>
Тунизийска република	01.10.2015 г.	01.05.2017 г.	<u>Спогодба за социална сигурност между Република България и Тунизийската република</u>
Черна гора	01.02.2016 г.	01.10.2016 г.	<u>Спогодба между Република България и Черна гора за социална сигурност</u>
Канада	05.10.2012 г.	01.03.2014 г.	<u>Спогодба за социална сигурност между Република България и Канада</u>
Република Сърбия	19.09.2011 г.	01.02.2013 г.	<u>Спогодба между Република България и Република Сърбия за социална сигурност</u>
Руска федерация	27.02.2009 г.	20.03.2010 г.	<u>Договор между Република България и Руската федерация за социална сигурност</u>
Република Корея	30.10.2008 г.	01.03.2010 г.	<u>Спогодба за социална сигурност между Република България и Република Корея</u>
Молдова	05.12.2008 г.	01.09.2009 г.	<u>Договор между Република България и Молдова за социално осигуряване</u>
Израел	25.03.2008 г.	01.09.2009 г.	<u>Спогодба между Република България и Държавата Израел за социална сигурност</u>
Република Македония	06.02.2003 г.	01.08.2003 г.	<u>Договор между Република България и Република Македония за социално осигуряване</u>
Украйна	04.09.2001 г.	01.04.2003 г.	<u>Договор между Република България и Украйна за социално осигуряване</u>
Федеративна народна република Югославия (към момента се прилага в отношенията ни с Босна и Херцеговина)	18.12.1957 г.	01.09.1958 г.	<u>Конвенция по социалното осигуряване между Народна република България и Федеративна народна република Югославия</u>
Народна република Албания	20.05.1952 г.	01.05.1953 г.	<u>Спогодба по държавното обществено осигуряване между Народна република България и Народна република Албания</u>
Република Турция*	04.11.1998 г.	01.03.1999 г.	<u>Споразумение между Правителството на Република България и Правителството на Република Турция за изплащането на български пенсии в Република Турция</u>

Забележка: *Споразумението между правителството на Република България и правителството на Република Турция е за изплащане на български пенсии в Република Турция. НОИ преценява права и изплаща отпуснати по българското законодателство пенсии на лицата, които са се преселили в Турция след 01.05.1989 г.

ПРЕГЛЕД НА ПО-ВАЖНИТЕ ПРОМЕНИ В НОРМАТИВНИТЕ АКТОВЕ В ОБЛАСТТА НА СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2021 Г.

ИЗМЕНЕНИЯ В КОДЕКСА ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ И ДРУГИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

1. Промени в Кодекса за социално осигуряване, извършени със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. (ДВ, бр. 103 от 04.12.2020 г., в сила от 01.01.2021 г.).

1.1. Национален осигурителен институт

➤ С новата т. 19 на чл. 33, ал. 5, към задълженията на Националния осигурителен институт (в сила от 01.01.2023 г.) е добавена нова дейност, а именно да води регистър на изплатените гарантирани вземания по ЗГВРСНР.

➤ С изменението на чл. 33, ал. 6 изрично е предвидена възможността длъжностните лица на НОИ да изискват безплатно предоставянето на данни или документи за осигурените лица, преминали държавните граници на Република България и от органите на Националния архивен фонд, както и от Главна дирекция „Гранична полиция“ и/или Главна дирекция „Национална полиция“.

1.2. Спиране на обезщетения, пенсии и добавки

➤ С промените в чл. 40, ал. 4, т. 2, чл. 54г, ал. 4, т. 2 и чл. 98, ал. 2, т. 1, буква „а“ от КСО се предвижда спиране на производствата по: отпускането или изплащането на обезщетенията за временна неработоспособност, трудова злополука или професионална болест, трудоустрояване, бременност и раждане и отглеждане на дете до 2-годишна възраст, обезщетението за безработица, отпускане, изменение или преизчисляване на пенсия и/или добавка, в случаите, когато възникне необходимост да бъде извършена проверка от контролен или друг компетентен орган. Спирането е до приключване на проверката, но за не повече от 6 месеца с оглед на защитата на правоимащите лица.

➤ Съгласно новата т. 1 на чл. 54г, ал. 4, производството по отпускането или изплащането на обезщетението за безработица се спира, в случаите, когато е необходимо събиране на доказателства за осигурителен стаж и/или осигурителен доход, придобит при прилагане на разпоредбите на международен договор, по който Република България е страна, или на европейските регламенти за координация на системите за социална сигурност.

➤ С новата т. 7 на чл. 95, ал. 1 от КСО, съответно и новата буква „б“ в чл. 98, ал. 2 от КСО е предвидено, че производството по отпускането и изплащането на пенсията се спира, когато се установят данни за извършено престъпление от значение за правото или размера на пенсията, а материалите, обосноваващи спирането, се изпращат на съответния прокурор. Предвидено е, че след приключване на наказателното производство материалите от него се изпращат на длъжностното лице по пенсионно осигуряване за възобновяване изплащането на пенсията или за прекратяването ѝ. Новосъздадените разпоредби кореспондират както с установеното с чл. 108а от КСО задължение за уведомяване на прокуратурата при установени данни за съставени документи с невярно съдържание във връзка с извършени осигурителни плащания, така и с нормата на чл. 34, ал. 2 от ДОПК, приложима в производствата по установяване на задължения за данъци и осигурителни вноски. Предвид създаването на новите текстове за спиране изплащането на пенсиите са направени изменения в ал. 1 и е отменена ал. 2 на чл. 95 от КСО.

1.3. Пенсии и добавки

➤ С новата ал. 3 се прецизира разпоредбата на чл. 68а от КСО, като се уточнява, че при преизчисляване на пенсията по ал. 1 процентът на намаление, определен съгласно чл. 70, ал. 14 от КСО, не се променя.

➤ Новосъздадената т. 3 на чл. 70, ал. 10 от КСО (в сила от 01.09.2021 г.) е във връзка с начина за определяне на размера на намалението на индивидуалния коефициент, когато лицето, родено след 31 декември 1959 г., се осигурява и в универсален пенсионен фонд (УПФ). Съгласно изменението при определяне размера на намалението на индивидуалния коефициент, в размера на вноската за фонд „Пенсии“ се взема предвид и трансферът от държавния бюджет в размер 12 на сто върху сбора от осигурителните доходи на всички осигурени лица за периода от 2009 г. до 2015 г. включително.

➤ С новата ал. 19 на чл. 70 (в сила от 01.09.2021 г.) се регламентира, че при определянето на размера на пенсията във връзка с изчисляването на индивидуалния коефициент се взема предвид и броят на месеците, през които лицето е осигурявано в универсален пенсионен фонд, спрямо общата продължителност на осигурителния му стаж, по ред и начин, определени в наредбата по чл. 106 от КСО.

➤ С промяната в чл. 96, ал. 1, т. 2, се създава по-благоприятен режим по отношение на лицата, осиновени при условията на непълно осиновяване, които получават наследствена или персонална пенсия. В тези случаи се конкретизира, че пенсията се прекратява само когато детето е осиновено при условията на пълно осиновяване.

➤ С оглед на яснота и прецизност с измененията в чл. 97 се определя датата на възобновяване изплащането на пенсията в зависимост от конкретното основание по чл. 95, ал. 1 от КСО, по което тя е спряна. Определя се и по чия инициатива започва производството – по молба на правоимащото лице или служебно от пенсионния орган.

➤ Новата редакция на чл. 102 е във връзка с изпълнение на задължението, вменено по силата на § 7 от ПЗР на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г.

С изменената разпоредба се създава възможност за реализиране и на служебно годишно преизчисляване на пенсиите – с допълнително придобития от пенсионера осигурителен стаж в периода след отпускането, съответно след последното преизчисляване на пенсията (ал. 1, т. 1). Конкретизирана е датата, от която се извършва преизчисляването – от 1 април на съответната година. При преизчисляването се вземат предвид наличните данни за внесените осигурителни вноски от осигурителите, а за самоосигуряващите се лица – данните за внесените осигурителни вноски, които се отнасят за времето до 31 декември включително на предходната календарна година и които са налични в информационната система на НОИ към 1 март на текущата календарна година (ал. 2).

Едновременно със служебното годишно преизчисляване се запазва възможността пенсионерът да поиска с еднократно подаване на заявление пенсията му да се преизчислява ежегодно с допълнително придобития осигурителния стаж и осигурителен доход в периода след отпускането, съответно след последното преизчисляване на пенсията (ал. 1, т. 2). Преизчисляването по заявление на пенсионера се извършва всяка година от първо число на един и същ месец, следващ месеца, в който е подадено заявлението. В случай че преизчисляването с наличните данни за придобития осигурителен стаж и осигурителен доход е по-неблагоприятно за пенсионера, размерът на пенсията се определя само въз основа на данните за осигурителния стаж за същия период (ал. 4).

Преизчисляването на пенсиите по този член се извършва по реда на чл. 70, съответно на чл. 75-77 от КСО. При преизчисляването на пенсията се взема предвид средномесечният осигурителен доход за страната за 12 календарни месеца преди месеца на първото ѝ отпускане, а за пенсия, отпусната до 1 януари 2000 г. – средномесечният осигурителен доход за страната

за 2007 г., след което полученият размер се осъвременява, преизчислява и индексира съобразно нормативната уредба, действаща 12 след датата на отпускане на пенсията. При преизчисляването осигурителният стаж, положен след 31 декември 2010 г., не се превръща по реда на чл. 104 (ал. 5).

➤ С изменението в чл. 105, ал. 2 от КСО се създава изрична регламентация по отношение на давността, относима към добавките, изплащани към пенсиите, включително след смъртта на пенсионера, като по този начин се преодолява правоприлагането по аналогия.

1.4. Преходни и заключителни разпоредби (ПЗР) на КСО

➤ Новосъздадената преходна норма на § 7г е във връзка с необходимостта от уреждане на заварените случаи с подадени през 2019 и 2020 г. заявления от пенсионерите за ежегодно преизчисляване на пенсиите им. Те ще продължат да се преизчисляват ежегодно след 31 декември 2020 г. при условията и по реда на чл. 102, ал. 1, т. 1 или т. 2 от КСО.

➤ Съгласно новия § 7д, считано от 01.09.2021 г. е предоставена възможност на лицата с пенсия, отпусната с начална дата до 31 август 2021 г. включително с индивидуален коефициент, намален по реда на чл. 70 или на отменената ал. 3 на чл. 127, да поискат пенсията им бъде преизчислена по заявление на пенсионера, подадено не по-късно от 30 септември 2022 г. до ТП на НОИ, което изплаща пенсията. При преизчисляването индивидуалният коефициент се определя съгласно нормативните разпоредби, по които е изчислен, като относително намалението му се прилагат чл. 70, ал. 10, т. 1-3, ал. 11 и ал. 19, ако това е по-благоприятно за пенсионера. Пенсията се преизчислява считано от първо число на месеца, следващ месеца на подаване на заявлението.

➤ Изменен е срокът на действие на § 22ц до 1 януари 2022 г. (1 януари 2023 г. преди промяната). С тази разпоредба се дава възможност на лицата да имат избор размерът на пенсията им да бъде определен с индивидуален коефициент, изчислен по реда на чл. 70, ал. 4-7, ал. 10, т. 1 и ал. 11 от КСО, ако това е по-благоприятно за тях (с включване на осигурителния доход за 3 години до края на 1996 г. или само с осигурителния доход след 2000 г.).

➤ Разпоредбата на новия § 22ч е във връзка с промяната в чл. 96, ал. 1, т. 2 от КСО, на основание на която наследствената или персоналната пенсия, прекратена поради непълно осиновяване, може да бъде възстановена въз основа на писмено заявление, подадено от осиновителя, осиновения или упълномощено лице в съответното ТП на НОИ. Пенсията се възстановява от датата на заявлението, ако към тази дата осиновеният отговаря на изискванията на чл. 82, ал. 1 от КСО.

2. Изменения и допълнения в КСО извършени със Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (ДВ, бр. 19 от 05.03.2021 г., в сила от 09.03.2021 г.). Направените изменения и допълнения в основната си част се отнасят до допълнителното задължително пенсионно осигуряване. Уредена е фазата на изплащане от втория пенсионен стълб, като са регламентирани правото, видовете пенсионни продукти, определянето на размера на допълнителната пожизнена пенсия, която пенсионноосигурителното дружество предоставя и т.н. Съгласно промяната в чл. 167 от КСО правото на допълнителна пожизнена пенсия за старост от УПФ се поражда при навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО, или до една година преди навършването ѝ, но при условие че натрупаните средства по индивидуалната партида на осигуреното лице позволяват отпускане на пенсия, в размер, не по-малък от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО.

Промените, които засягат пряко дейността на Националния осигурителен институт, са следните:

➤ Изменението в чл. 4б, ал. 1 от КСО е във връзка с промяна на срока, в който лицата могат да упражнят правото си да изберат да променят осигуряването си от УПФ във фонд „Пенсии“, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“. Съгласно променената разпоредба, лицата, които навършват възрастта за пенсиониране съответно:

- ✓ от 1 януари 2022 г. до 31 декември 2025 г., ще могат да упражнят правото на избор на осигуряване до 1 година преди възрастта им по чл. 68, ал. 1 от КСО;
- ✓ от 1 януари 2026 г. до 31 декември 2030 г. – не по-късно от 2 години преди тази възраст;
- ✓ от 1 януари 2031 г. до 31 декември 2035 г. – не по-късно от 3 години преди тази възраст;
- ✓ от 1 януари 2036 г. до 31 декември 2037 г. – не по-късно от 4 години преди тази възраст.
- ✓ След 1 януари 2038 г., осигуряването ще може да се променя не по-късно от 5 г. преди навършването на възрастта за пенсиониране.

➤ Съгласно § 107 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на КСО лицата, на които до 30 юни 2021 г. включително остават по-малко от 5 години до навършване на възрастта им по чл. 68, ал. 1 от КСО и на които не е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст, могат еднократно в срок до 30 юни 2021 г. да упражнят правото на избор по чл. 124а, ал. 1 от КСО за промяна на осигуряването им от фонд „Пенсии“, съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО в УПФ по реда на наредбата по чл. 179, ал. 3 от ДОПК.

3. Със Закона за изменение и допълнение на Закон за държавния бюджет на Република България за 2021 г. са направени изменения и допълнения в КСО (ДВ., бр. 77 от 16.09.2021 г., в сила от 01.09.2021 г.). Извършените промени с § 11 от заключителните разпоредби на закона се отнасят до:

➤ С изменението в разпоредбата на чл. 90а, ал. 2 от КСО се регламентира нов размер на социалната пенсия за инвалидност, в сила от 16.09.2021 г. С промяната размерът на социалната пенсия за инвалидност за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто се повиши от 120 на сто на 135 на сто от размера на социалната пенсия за старост (СПС), а за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 до 90 на сто се повиши от 110 на 125 на сто от размера на СПС.

➤ Съгласно изменението на § 7д от ПЗР на КСО, пенсиите, отпуснати с начална дата до 31 август 2021 г. включително, с индивидуален коефициент, намален по реда на чл. 70 или на отменената ал. 3 на чл. 127 от КСО, ще се преизчисляват служебно, а не чрез заявление от пенсионера, считано от 1 септември 2021 г., в срока по чл. 98, ал. 1 от КСО.

4. Със Закона изменение и допълнение на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. са направени следните изменения и допълнения в КСО (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г., в сила от 25.12.2021 г.):

➤ Съгласно новите т. 1 и т. 2 на чл. 70, ал. 1 размерът на пенсията за осигурителен стаж и възраст (ОСВ) се определя, като доходът, от който се изчислява пенсията, се умножи с процент: 1,35 за всяка година осигурителен стаж без превръщане и съответната пропорционална част от този процент за месеците осигурителен стаж без превръщане (т. 1); 1,2 за всяка година осигурителен стаж и съответната пропорционална част от този процент за месеците осигурителен стаж – за осигурителния стаж, представляващ разлика между общия осигурителен стаж, зачетен на лицето, и стажа по т. 1 (т. 2).

➤ С изменението в чл. 75, ал. 1 размерът на пенсията за инвалидност поради общо заболяване вече се определя, като доходът, от който се изчислява пенсията, се умножи с

процент 1,35 за всяка година осигурителен стаж и съответната пропорционална част от процента за месеците осигурителен стаж.

➤ Съгласно изменената разпоредба на чл. 79, ал. 1 за пенсиите за трудова злополука и професионална болест са регламентирани следните по-високи коефициенти:

- в т. 1 – 0,5056 за лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто;
- в т. 2 – 0,4424 за лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 до 90 на сто;
- в т. 3 – 0,3792 за лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70,99 на сто.

➤ Новосъздаденият § 7е в ПЗР на КСО е във връзка с промените в чл. 70. С него се регламентира служебното преизчисляване от 25 декември 2021 г. на трудовите пенсии и добавки, отпуснати с начална дата до 24 декември 2021 г. включително, с процент 1,35 на сто за всяка година осигурителен стаж без превръщане и съответната пропорционална част от този процент за месеците осигурителен стаж без превръщане. Пенсиите за трудова злополука и професионална болест, отпуснати с начална дата до 24 декември 2021 г. включително, се преизчисляват от 25 декември 2021 г. със съответния коефициент по чл. 79, ал. 1 от КСО. Това преизчисляване се извършва, без да се променя доходът, от който е изчислена пенсията, след което тя се осъвременява, преизчислява и индексира съобразно нормативната уредба, действаща от датата на отпускането ѝ до 24 декември 2021 г. включително и ако това е благоприятно за лицето.

5. С ПЗР на Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. са направени изменения в Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя (ДВ, бр. 103 от 04.12.2020 г., в сила от 01.01.2021 г.). Промяната в чл. 15, ал. 1, т. 3 от ЗГВРСНР дава възможност за изпълнение на инвестиционната програма на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“ при пълно съответствие с принципите на финансовото управление и контрол на публичния сектор. Размерът на издръжката на дейността на фонда вече се определя ежегодно от надзорния съвет на фонда.

ПРОМЕНИ В ЗАКОНА ЗА БЮДЖЕТА НА ДОО ЗА 2021 Г.

1. Промени извършени със Закона за изменение и допълнение на ЗБДОО за 2021 г. (ДВ., бр. 77 от 16.09.2021 г., в сила от 01.09.2021 г. и от 25.12.2021 г.). Чрез промените в бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. са реализирани правителствени и законодателни мерки за подкрепа на всички пенсионери по време на извънредната епидемична обстановка в страната, породена от разпространението на COVID-19. Нормативните промени, с които трайно се осигурява по-висок доход от пенсии както за настоящите, така и за бъдещите пенсионери, необходимите средства за изплащане на допълнителна сума към пенсиите и други, са следните:

➤ Съгласно изменението в чл. 10 минималният размер на пенсията за ОСВ по чл. 68, ал. 1 от КСО се повиши от 300 лв. на 370 лв., считано от 25.12.2021 г.

➤ С изменението в чл. 12 размерът на паричното обезщетение за отглеждане на дете до двегодишна възраст по чл. 53 от КСО се повиши от 380 лв. на 650 лв., считано от 01.09.2021 г.

➤ В преходните и заключителни разпоредби на ЗБДОО за 2021 г. са направени следните изменения и допълнения:

- Съгласно допълнението в разпоредбата на § 6, ал. 1 (в сила от 01.09.2021 г.) допълнителната сума в размер на 50 лв. към пенсията или сбора от пенсиите, заедно с

добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер, се изплаща както за месеците януари, февруари, март, така и за месец септември 2021 г. С новата ал. 2 се регламентира изплащането на допълнителна сума в размер на 120 лв. към пенсията или сбора от пенсиите, заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер за месеците октомври, ноември и декември 2021 г.;

- Съгласно изменението в разпоредбата на § 7, ал. 2 максималният размер на получаваните една или повече пенсии без добавките към тях се повиши от 1 440 лв. на 1 500 лв., считано от 25.12.2021 г.

ПОДЗАКОНОВИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

1. Промени в Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж (НПОС).

1.1. Изменения и допълнения в НПОС извършени с Постановление № 176 от 29 април 2021 г. (ДВ., бр. 37 от 07.05.2021 г., в сила от 07.05.2021 г.).

➤ С допълнението в чл. 1, ал. 1 изрично се регламентира, че към оригиналните документи, които се прилагат към заявленията за отпускане на пенсия, може да не се представят документите, заверени копия от които се съхраняват в пенсионното досие на заявителя. Съгласно тази промяна, когато лицето веднъж е представило оригинални документи пред пенсионния орган и в пенсионното му досие са налични заверени копия от тях, при последващо отпускане на пенсия или добавка не следва да се изискват отново оригиналните документи.

➤ С измененията в чл. 4, т. 5 (в сила от 01.01.2021 г.), които са във връзка с промяната в чл. 96, ал. 1, т. 2 от КСО, се предвижда, че към заявлението за отпускане на наследствена пенсия за децата, се подава декларация, че детето не е осиновено при условията на чл. 101 от Семейния кодекс.

➤ Промените в чл. 11 са във връзка с изменената разпоредба на чл. 95 от КСО. С редакцията на т. 4 на чл. 11 изрично се предвижда, че се спира по-неблагоприятната за лицето пенсия в случаите на спиране на изплащането на пенсията по чл. 95, ал. 1, т. 4 от КСО, тоест когато пенсиите са несъвместими съгласно чл. 101 от КСО. С новата т. 7 на същия член е предвидено спиране изплащането на пенсията в случаите по чл. 95, ал. 1, т. 6 от КСО – от датата на представяне или установяване на данните. А съгласно новата т. 8, изплащането на пенсията се спира в случаите по чл. 95, ал. 1, т. 7 от КСО – от датата на установяване на данните за извършено престъпление от значение за правото и размера на пенсията.

➤ Измененията в чл. 21 (в сила от 01.01.2021 г.) са във връзка с промяната в чл. 102 от КСО, с която е уредено по нов начин служебно преизчисляване на пенсиите с осигурителен стаж след пенсиониране и са направени промени относно преизчисляването на пенсиите по заявление на работещия пенсионер, като:

- С ал. 1 се регламентира, че при подадено от пенсионера заявление с искане за преизчисляване на пенсията му само с допълнително придобит осигурителен стаж след пенсионирането, същото се оставя без разглеждане, тъй като преизчисляването по този ред се извършва веднъж годишно по служебен път, считано от 1 април на годината, следваща годината на придобиването на осигурителния стаж;
- С ал. 2 се уточнява, че заявлението на лицето за ежегодно преизчисляване на пенсията с допълнително придобития осигурителен стаж и осигурителен доход след пенсионирането, може да се подава, както едновременно със заявлението за отпускане на пенсията, така и на по-късен етап след нейното отпускане;
- Съгласно ал. 3, в случай че преизчисляването с осигурителен стаж и осигурителен доход е по-неблагоприятно за пенсионера, размерът на пенсията се определя само

въз основа на осигурителния стаж, придобит след пенсионирането, съответно след последното преизчисляване на пенсията;

- В ал. 4 се регламентира и хипотезата, когато заявлението за служебно преизчисляване на пенсията е подадено едновременно със заявлението за отпускането ѝ – в този случай първото преизчисляване на новоотпуснатата пенсия се извършва през следващата календарна година от първо число на месеца, следващ същия календарен месец, в който е било подадено заявлението;
- С ал. 5 се регламентира датата, от която започва да тече срокът по чл. 98, ал. 1, т. 1 от КСО за произнасяне на длъжностното лице по пенсионното осигуряване, както следва:
 - първи април на съответната година – в случаите по чл. 102, ал. 1, т. 1 от КСО;
 - датата на подаване на заявлението – в случаите по чл. 102, ал. 1, т. 2 от КСО;
 - датата, считано от която се преизчислява пенсията – в случаите по ал. 4, изречения второ и трето.
- С ал. 6 е уредено, че когато до датата на ежегодното преизчисляване на пенсията по чл. 102, ал. 1, т. 2 от КСО не са постъпили нови данни по чл. 5, ал. 4, т. 1 от КСО за осигурителния стаж и/или доход на лицето, а за самоосигуряващо се лице – данни за внесени осигурителни вноски, длъжностното лице по чл. 98, ал. 1 от КСО издава разпореждане за отказ за преизчисляване на пенсията. След отказа пенсията не подлежи на последващо ежегодно преизчисляване, освен ако пенсионерът не подаде ново заявление по чл. 102, ал. 1, т. 2 от КСО;
- Разпоредбата на ал. 7 регламентира, че в една календарна година не се допуска преизчисляване на пенсията по чл. 102, ал. 1, т. 1 и 2 от КСО, освен когато заявлението за преизчисляване по чл. 102, ал. 1, т. 2 от КСО е подадено след 1 април на същата година.

➤ Промените в 21а (в сила от 01.09.2021 г.) са в съответствие с новосъздадените разпоредби на чл. 70, ал. 10, т. 3 и ал. 19 от КСО, свързани с новия начин на намаляване на осигурителния доход, от който се изчислява индивидуалният коефициент (ИК) на лицата, родени след 31.12.1959 г., и осигурени в универсален пенсионен фонд.

- С ал. 2 на чл. 21а от Наредбата се променя начинът на определяне на среднопретегленото съотношение по чл. 70, ал. 10, т. 1 от КСО, при изчисляване на ИК по чл. 70, ал. 4 от КСО. Съгласно изменението среднопретегленото съотношение се намира, като:
 1. размерите на осигурителните вноски за универсален пенсионен фонд се разделят на размерите на осигурителните вноски за фонд „Пенсии“ за трета категория труд, за лицата, родени преди 1 януари 1960 г., за съответния период, а за периода от 2009 г. до 2015 г. включително, към размера на осигурителните вноски за фонд „Пенсии“ за трета категория труд, за лицата, родени преди 1 януари 1960 г., се добавя и трансферът от държавния бюджет в размер 12 на сто върху сбора от осигурителните доходи на всички осигурени лица; всяко от получените съотношения се умножава по броя на месеците, за които лицето е било осигурявано в универсален пенсионен фонд в рамките на периода, за който съотношението се отнася, и сборът на получените произведения се разделя на общия брой на месеците с осигуряване в УПФ;
 2. резултатът по т. 1 се умножава по съотношението между общия брой на месеците с осигуряване в УПФ и общия брой на месеците с осигуряване в ДОО, намален с общия брой на месеците, за които се отнася осигурителният доход на лицето до 1 януари 1997 г. по чл. 70, ал. 4 от КСО.

- С ал. 3 се променя начинът на намаляване на осигурителния доход на лицата, родени след 31.12.1959 г., за всеки месец, през който те са с осигуряване в УПФ, при изчисляването на индивидуалния коефициент по чл. 70, ал. 8 от КСО. Съгласно промяната при изчисляването на индивидуалния коефициент по чл. 70, ал. 8 от КСО осигурителният доход за всеки месец, през който лицата са осигурявани в универсален пенсионен фонд, се намалява с дохода, определен въз основа на съотношението за съответния месец между размерите на осигурителните вноски за УПФ и размерите на вноските за фонд „Пенсии“ за трета категория труд, за лицата, родени преди 1 януари 1960 г., а за периода от 2009 г. до 2015 г. включително, към размера на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ за трета категория труд, за лицата, родени преди 1 януари 1960 г., се добавя и трансферът от държавния бюджет в размер 12 на сто върху сбора от осигурителните доходи на всички осигурени лица; съотношението се умножава по съотношението между общия брой месеци с осигуряване в УПФ и общия брой месеци с осигуряване в държавното обществено осигуряване.
- С разпоредбите на ал. 4 и 5 на чл. 21а се регламентира начинът, по който се определят общият брой на месеците с осигуряване в УПФ и общият брой на месеците с осигуряване в ДОО. Съгласно ал. 4, при определяне броя на месеците с осигуряване в универсален пенсионен фонд, съответно във фонд „Пенсии“ или фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, се взема предвид всеки календарен месец, за който са внесени или дължими осигурителни вноски, а по отношение на самоосигуряващите се лица – всеки календарен месец, за който са внесени дължимите осигурителни вноски по чл. 6, ал. 8 от КСО. Съгласно ал. 5, при изчисляване на индивидуалния коефициент по чл. 70, ал. 4 и 8 от КСО общият брой месеци осигурителен стаж с осигуряване във фонд „Пенсии“, съответно във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО, не може да бъде повече от общия брой месеци за календарното време.
 - Разпоредбата на чл. 85, ал. 2 е прецизирана съобразно промяната в чл. 105, ал. 2 от КСО, като в текста са включени и добавките към пенсиите.

1.2. Изменения и допълнения в НПОС извършени с Постановление № 122 от 9 юни 2022 г. (ДВ., бр. 44 от 16.06.2022 г., в сила от 25.12.2021 г.).

➤ С новосъздадената т. 4 в чл. 20, ал. 3 се определя пропорционалната част от процента за месеците осигурителен стаж, съобразно промените в чл. 70, ал. 1 от КСО, с които се определя нова тежест на една година осигурителен стаж в пенсионната формула. В сила от 25 декември 2021 г. съответната пропорционална част от процента по чл. 70, ал. 1, т. 1 от КСО за месеците осигурителен стаж се определя, както следва за:

1 месец = 0,113;	7 месеца = 0,788;
2 месеца = 0,225;	8 месеца = 0,900;
3 месеца = 0,338;	9 месеца = 1,013;
4 месеца = 0,450;	10 месеца = 1,125;
5 месеца = 0,563;	11 месеца = 1,238;
6 месеца = 0,675;	12 месеца = 1,350.

Пропорционалната част от процента по чл. 70, ал. 1, т. 2 КСО за месеците осигурителен стаж се определя в размерите по т. 3 в чл. 20, ал. 3 от НПОС.

➤ С новата т. 4 в чл. 29а са определени коефициентите необходими при изчисляване размера на пенсиите за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест, съобразно промяната в чл. 79, ал. 1 от КСО, както следва от 25 декември 2021 г.:

- а) за лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто – 0,5056;
- б) за лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 до 90 на сто – 0,4424;
- в) за лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70,99 на сто – 0,3792.

2. Промени в Наредбата за медицинската експертиза (НМЕ), извършени с постановление № 225 от 12.07.2021 г. (ДВ, бр. 59 от 16.07.2021 г., в сила от 16.07.2021 г.).

➤ С допълнението в чл. 3, ал. 4 е променен съставът на ТЕЛК/НЕЛК при извършване на експертиза на професионалните болести. В заседанията ще участват специалисти по трудова медицина и/или по професионални болести, а когато заболяването е свързано с въздействие на йонизиращи лъчения в заседанието може да се включи и специалист по радиобиология или радиационна хигиена.

➤ Съгласно допълнението в текста на чл. 13, ал. 1 и 2 (в сила от 17.08.2021 г.) издаването на болничен лист за временна неработоспособност се издава на осигурено лице еднолично от лекуващия лекар/лекаря по дентална медицина до 14 дни непрекъснато за едно или повече заболявания, но не повече от 40 дни, с прекъсване в рамките на една календарна година. В посочените 14 дни, съответно 40 дни, вече не се включват дните за временна неработоспособност поради карантина. След изтичането на този вид отпуск болният се насочва към ЛКК, с изключение на случаите на временна неработоспособност поради карантина.

➤ Създаден е нов чл. 69а, с който се дава възможност на лице с множествени увреждания, някои от които не са дефинитивни, да поиска да бъде освидетелствано/преосвидетелствано само по отношение на дефинитивните състояния. В тези случаи към заявлението-декларация, лицето може да представи документи, съдържащи резултати от медико-диагностични изследвания и консултации, свързани само с увреждания, които са дефинитивни състояния. В тези случаи се определя пожизнен срок на инвалидност. Преосвидетелстване на тези лица, по аналогия на лицата, придобили право на пенсия по чл. 68 от КСО, може да се извърши по тяхно искане или по искане на контролните органи на медицинската експертиза.

➤ Направени са промени и на отправните точки за оценка на трайно намалената работоспособност и на вида и степента на увреждане в проценти (приложение № 1 към чл. 63, ал. 1 от НМЕ).

➤ С § 9 от ПЗР на НМЕ са направени изменения и допълнения в Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи (ПУОРДМЕРКМЕ), които са в сила от 17.08.2021 г. и се отнасят до експертизата на трайно намалена работоспособност/вида и степента на увреждане и на временната неработоспособност. Измененията в чл. 5а, чл. 32, ал. 2, т. 8 и чл. 40, ал. 1, т. 6 и ал. 2 се отнасят за задълженията на НОИ, РЗИ и ТЕЛК по отношение на получени медицински документи от държава, с която се прилага международен договор за социална сигурност или европейски регламенти за координация на системите за социална сигурност, свързани с извършването на оценка на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане. Допълнението в чл. 56, ал. 3 е във връзка с възможността за освидетелстване само за дефинитивни състояния, съгласно което при тези случаи лицата трябва да подават в РКМЕ заявление-декларация, че искат да бъдат освидетелствани/преосвидетелствани само за увреждания, които са дефинитивни състояния.

3. Промени в Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски, извършени с постановление № 55 от 18.02.2021 г. (ДВ, бр. 16 от 23.02.2021 г., в сила от 1.03.2021 г.). Допълнен е чл. 1, ал. 8 на Наредбата, в която са регламентирани изрично доходите, върху които не се дължат осигурителни вноски. Създадена е т. 1а в цитираната разпоредба, като по този начин средствата за пътуване и престой, които са за сметка на Европейския съюз, международна организация или приемаща страна и са определени и предоставени съгласно техните правила във връзка с командироване от работодателя на работници и служители в бюджетни предприятия, се изключват от осигурителния доход, върху които се изчисляват и внасят осигурителни вноски.

4. Промените в Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № Н-13 от 17.12.2019 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица (ДВ, бр. 10 от 05.02.2021 г., в сила от 01.01.2021 г.) са във връзка с приетите изменения и допълнения в Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ) обн. в ДВ, бр. 104 от 2020 г., в Кодекса за социално осигуряване, обн. в ДВ, бр. 69 от 2020 г. и Кодекса на труда, обн. в ДВ, бр. 107 от 2020 г.

➤ Променена е разпоредбата на чл. 4, ал. 3, т. 2, като думите „до 30 април“ се заменят с „до 30 април, съответно в срока за подаване на годишна данъчна декларация“. Направената промяна е във връзка с влизането в сила от 01.01.2021 г. на изменения чл. 53, ал. 1 от ЗДДФЛ съгласно който, лицата извършващи стопанска дейност като търговци по смисъла на Търговския закон, включително едноличните търговци, както и физическите лица по чл. 29а подават годишна данъчна декларация от 1 март до 30 юни на годината, следваща годината на придобиване на дохода.

➤ Изменен е чл. 4, ал. 13, както следва: „Данните по ал. 10, т. 4 и т. 5 се подават по електронен път в седемдневен срок от влизане в сила на задължителното предписание, съответно от приключване на проверката от контролните органи на НОИ. Това означава, че не по-късно от 7 дни след влизането в сила на предписанията, когато не са изпълнени от осигурителя/самоосигуряващото се лице, данните за заличаване се подават по електронен път в НАП. Когато контролните органи са извършили проверка на осигурители с прекратена дейност данните се подават в НАП, също не по-късно от 7 дни след приключване на проверката.

➤ Измененията в декларация обр. № 1 „Данни за осигуреното лице“ са във връзка с чл. 142, ал. 2 и 4 от КТ, с която се дава възможност на работодателите да въвеждат сумирано изчисляване на работното време до 12 месеца. В указанията за попълване на декларация обр. № 1 в т. 16.5 „Дни в неплатен отпуск, зачетени за осигурителен стаж“ отпада текстът „до 30 работни дни за една календарна година“. На основание § 16, ал. 2 от ПЗР към Закона за изменение и допълнение на Закона за здравето (ДВ, бр. 44 от 2020 г., в сила от 14.05.2020 г.) и на основание § 4а, ал. 2 от ПЗР на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците, през 2020 г. и 2021 г. за осигурителен стаж по чл. 9, ал. 2, т. 3 от КСО се зачита времето на неплатения отпуск до 60 работни дни.

5. Промени в Наредба за реда за съобщаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести (бр. 59 от 16.07.2021 г., в сила от 16.07.2021 г.) Изменението в чл. 3, ал. 1 е във връзка с изискванията към състава на ТЕЛК и НЕЛК при осъществяване на медицинската експертиза по повод приемане или отхвърляне на професионален характер на заболяването. С промяната отпада изискването за включване на специалист по професионални болести и специалист по трудова медицина – радиобиология или радиационна хигиена в състава на ТЕЛК/НЕЛК.

6. Инструкция за изменение и допълнение на Инструкция № 13 от 2000 г. за прилагане на Наредбата за категоризиране на труда при пенсиониране (ДВ, бр. 86 от 15.10.2021 г., в сила от 19.10.2021 г.) Разпоредбата на чл. 9, ал. 36 от инструкцията е прецизирана и е направено уточнение за вида на твърдото гориво (въглища). Изрично се посочва, че в обхвата на длъжностите от втора категория труд, обхванати в чл. 2, т. 27 от НКТП са работниците, инженерно-техническите специалисти и ръководните служители до ръководител на цех включително в ТЕЦ, работещи само с твърдо гориво – въглища, включени в списъчния състав на съответния цех и работещи в него.

ПОСТАНОВЛЕНИЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ С ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА НА ДОО

1. Постановления на Министерския съвет (ПМС) за запазване на заетостта на работници и служители, след периода на извънредното положение обявено на 13.03.2020 г. и обявената извънредна епидемична обстановка в страната

1.1. Постановление на МС № 151 от 03.07.2020 г. за определяне на условията и реда за изплащане на средства за запазване на заетостта на работници и служители след периода на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13.03.2020 г., и извънредната епидемична обстановка, обявена с Решение № 325 и удължена с Решение № 378 на Министерския съвет от 2020 г. (обн. ДВ, бр. 60 от 2020 г.).

Това постановление регламентира условията и реда за изплащане на средства за запазване на заетостта на работници и служители при работодатели от сектори, засегнати от пандемията от COVID-19 по мярката, известна като „60 на 40“.

Средствата за запазване на заетостта са за сметка на бюджета на Националния осигурителен институт и се превеждат на съответния работодател по банков път от НОИ. Те се изплащат на работодателите за работници и служители: работата на които през периода от 13 март до декември 2020 г. е била преустановена или са работили на непълно работно време; които са ползвали отпуск на основание чл. 173а от КТ; на които е запазена заетостта след подадено уведомление за масови уволнения по реда на чл. 130а от КТ и чл. 24 от ЗНЗ за периода от 13 март до 31 октомври 2020 г.; работници и служители, осигурени в сектор I – „Хотелиерство и ресторантьорство“ и икономическа дейност с код 49.39 „Друг пътнически сухопътен транспорт, неклассифициран другаде“ от Класификацията на икономическите дейности (КИД – 2008).

Работодателите подават в дирекция „Бюро по труда“, обслужваща територията по мястото на работа на работниците и служителите, заявление за изплащане на средства. Националният осигурителен институт ежесечно, в срок до 10 работни дни от получаване на обобщената информация от АЗ, превежда изчислените компенсации по личните платежни сметки на работниците/служителите/самоосигуряващите се лица. НОИ създава и поддържа база данни за работодателите, на които са изплатени средства по това постановление.

През 2021 г. измененията и допълненията на ПМС № 151 от 2020 г. бяха извършени със следните постановления на Министерския съвет:

➤ С постановление № 416 от 30.12.2020 г. за изменение и допълнение на ПМС № 151 от 2020 г. (ДВ, бр. 2 от 8.01.2021 г., в сила от 01.01.2021 г.) са направени следните изменения:

- В чл. 1, ал. 5, т. 1 е регламентирано ново условие за правото на изплащане на средствата за запазване на заетостта – трудовото правоотношение на лицето да е възникнало преди 1 октомври 2020 г.;

- В ал. 6 се регламентира периодът, за който се изплащат средствата по това ПМС – от 1 януари до 31 март 2021 г.

- С § 3 от постановлението размерът на дължимите средства се определя от осигурителния доход за м. октомври 2020 г.

➤ С постановление № 93 от 18.03.2021 г. за изменение и допълнение на ПМС № 151 от 2020 г. (ДВ, бр. 24 от 23.03.2021 г., в сила от 01.04.2021 г.) срокът за изплащане на средствата е удължен до 31.05.2021 г. включително.

В § 1а от ПЗР са създадени нови ал. 3 и 4, с които се регламентира възстановяването в бюджета на ДОО на неусвоените суми от компенсациите за запазване на заетостта на работниците и служителите, като ще могат да се използват за допълнителни плащания през 2021 г. за същата цел.

➤ С постановление № 213 от 01.07.2021 г. за изменение и допълнение на ПМС № 151 от 2020 г. (ДВ, бр. 85 от 12.10.2021 г.) са направени следните промени в чл. 1, ал. 2 и ал. 6, в сила от 01.06.2021 г., съгласно които са определени следните размери на средствата за запазване на заетостта:

- 50 на сто от размера на осигурителния доход за април 2021 г. и от дължимите осигурителни вноски за сметка на работодателя на всеки работник или служител при декларирано от работодателя намаление на приходите от продажби с не по-малко от 30 на сто (ал. 2, т. 1);

- 60 на сто от размера на осигурителния доход за април 2021 г. и от дължимите осигурителни вноски за сметка на работодателя на всеки работник или служител при декларирано от работодателя намаление на приходите от продажби с не по-малко от 40 на сто (ал. 2, т. 2);

- Средствата за запазване на заетостта не се изплащат на работници и служители, които не са били в трудово правоотношение с работодателя преди 1 януари 2021 г. (ал. 6).

➤ С постановление № 322 от 07.10.2021 г. за изменение и допълнение на ПМС № 151 от 2020 г. (ДВ, бр. 85 от 12.10.2021 г.) са направени промени в чл. 1, ал. 2 и ал. 6, в сила от 01.08.2021 г., съгласно които размерът на средствата за запазване на заетостта е 50 или 60 на сто от размера на осигурителния доход за м. юли 2021 г. и от дължимите осигурителни вноски за сметка на работодателя на всеки работник или служител, в зависимост от декларираното от работодателя намаление на приходите от продажби, а средствата за запазване на заетостта не се изплащат на работници и служители, които не са били в трудово правоотношение с работодателя преди 1 май 2021 г.

➤ С § 2 от заключителните разпоредби на постановление № 392 от 18.11.2021 г. са направени допълнения в ПЗР на ПМС № 151 от 2020 г. Създаден е нов § 1б (в сила от 19.11.2021 г.), с който бе регламентирано, че за изплащане на работодатели на средства за запазване на заетостта на работници и служители по реда на това постановление, отнасящи се за периодите до края на 2021 г., за сметка на одобрените със ЗБДОО за 2021 г. средства и предоставени за същата цел през 2021 г. допълнителни трансфери за сметка на централния бюджет, одобрени с акт на МС по реда на Закона за публичните финанси, може да се използва сметка за чужди средства на НОИ. Преведените до 31 декември 2021 г. по сметката суми се отразяват в изпълнението на съответните показатели по разходите по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. Неусвоените суми се възстановяват в бюджета на държавното обществено осигуряване. Суми, възстановени по реда на чл. 10 от ПМС №151 от 2020 г. от работодатели, получили средства за запазване на заетостта при условията на това постановление, се отразяват в изпълнението на съответните показатели по разходите или трансферите по бюджета на ДОО.

1.2. Постановление № 328 на МС от 14.10.2021 г. за определяне на условията и реда за изплащане на компенсации на работници и служители и самоосигуряващи се лица, осигурени в икономически дейности, за които са наложени от държавен орган временни

ограничения за осъществяването им в периода на обявеното извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка (обн. ДВ, бр. 87 от 2021 г., в сила от 07.09.2021 г., изм. бр. 102 от 7.12.2021 г., в сила от 7.12.2021 г., бр. 110 от 24.12.2021 г., в сила от 25.12.2021 г.).

Изпълнението на това постановление е възложено на изпълнителния директор на Агенцията по заетостта, който утвърждава указания за прилагането му, и на управителя на НОИ. С него се регламентират условията и реда за изплащане на компенсация на следните лица, упражняващи трудова дейност в сферата на икономически дейности, за които с акт на държавен орган са въведени временни ограничения за осъществяването им в периода на обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка:

- работници/служители, осигурени по реда на чл. 4, ал. 1, т. 1 от КСО – за времето, през което поради въведени временни ограничения за осъществяване на дейността, посочена в акта на държавния орган, са били в неплатен отпуск по реда на чл. 160, ал. 1 или чл. 173а, ал. 2 от КТ. Месечният размер на компенсацията за тези лица е 75 на сто от размера на осигурителния доход за месец юли 2021 г.;
- самоосигуряващи се лица по чл. 4, ал. 3, т. 1 и т. 2 от КСО – за времето, през което са прекъснали дейност поради въведени временни ограничения за осъществяване на дейността, посочена в акта на държавния орган. Месечният размер на компенсацията за тях е 75 на сто от определения в ЗБДОО минимален осигурителен доход за тези категории лица за месеца, за който се изплаща компенсацията.

Работодателите/самоосигуряващите се лица ежемесечно подават в дирекция „Бюро по труда“ заявление-декларация с данните за броя на работните дни в неплатен отпуск/с прекъснатата дейност и за личните платежни сметки на всяко лице, за което се иска компенсация, а НОИ ежемесечно изплаща на работодателите/самоосигуряващите лица компенсациите въз основа на обобщената информация предоставена от АЗ.

➤ Със заключителните разпоредби на постановление № 422 от 02.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Министерството на труда и социалната политика за 2021 г. за финансиране на мярката „Запази ме плюс“ е извършена промяна в чл. 10, ал. 3 на ПМС № 328, в сила от 07.12.2021 г. Съгласно изменението компенсациите са допустими от датата на издаване на заповедта за неплатен отпуск за работниците и служителите или от датата на акта на държавния орган за самоосигуряващите се лица, но не по-късно от 30 юни 2022 г., а не както беше до сега до 31 декември 2021 г.

➤ С промяната в чл. 2, ал. 4, в сила от 25.12.2021 г., е премахнат срокът (в рамките на 2021 г.) до който лицата имат право на компенсация за периода, в който са ползвали неплатен отпуск по реда на чл. 160, ал. 1 или чл. 173а, ал. 2 от КТ във връзка с наложени ограничения за осъществяване на дейността, за която са наети, с акт на държавен орган.

1.3. Постановления за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. за осигуряване на средства за мерки, свързани със заетостта през годината.

➤ С ПМС № 184 от 10.05.2021 г. (ДВ, бр. 22 от 16.03.2021 г.) бяха предоставени 117 100 000 лв. по бюджета на ДОО за 2021 г. за осигуряване на средства за мерки, свързани със заетостта през годината.

➤ С ПМС № 255 от 28.07.2021 г. (ДВ, бр. 64 от 03.08.2021 г.) бяха предоставени 161 600 000 лв. по бюджета на ДОО за 2021 г. за осигуряване на средства за мерки, свързани със заетостта през годината.

➤ С ПМС № 392 от 18.11.2021 г. (ДВ, бр. 97 от 19.11.2021 г.) бяха предоставени 250 000 000 лв. по бюджета на ДОО за 2021 г. за осигуряване на средства за мерки, свързани със заетостта през годината.

2. Постановления на Министерския съвет и решение на Народното събрание за подкрепа на пенсионерите за преодоляване на последиците от епидемията от COVID-19

И през 2021 г. за смекчаване на социалните последици от извънредната епидемична обстановка в страната бе решено, изплащането на еднократни допълнителни суми, към пенсиите, заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер. С § 6 от ПЗР ЗБДОО за 2021 г. се регламентира предоставянето на необходимите средства, за месец януари, февруари, март и септември 2021 г., в размер на 50 лв., а за месеците октомври, ноември и декември 2021 г., в размер на 120 лв. (ДВ, бр. 103 от 2020 г., бр. 77 от 2021 г.).

Средствата за месец април, май, юни, юли и август 2021 г. бяха осигурени със следните постановления на Министерския съвет:

➤ С ПМС № 84 от 11.03.2021 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. (ДВ, бр. 22 от 16.03.2021 г.) бяха предоставени 105 000 000 лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. за еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите за м. април 2021 г. Допълнителната сума е в размер 50 лв. и се изплаща към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер.

➤ С ПМС № 168 от 22.04.2021 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. (ДВ, бр. 35 от 27.04.2021 г.) бяха предоставени 104 400 000 лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. за еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите за м. май 2021 г. Допълнителната сума е в размер 50 лв. и се изплаща към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер.

➤ С ПМС № 192 от 27.05.2021 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. (ДВ, бр. 46 от 01.06.2021 г.) бяха предоставени 104 400 000 лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. за еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите за м. юни 2021 г. Допълнителната сума е в размер 50 лв. и се изплаща към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер.

➤ С ПМС № 204 от 23.06.2021 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. (ДВ, бр. 54 от 29.06.2021 г.) бяха предоставени 104 000 000 лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. за еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите за м. юли 2021 г. Допълнителната сума е в размер 50 лв. и се изплаща към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер.

➤ С ПМС № 242 от 22.07.2021 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. (ДВ, бр. 62 от 27.07.2021 г.) бяха предоставени 104 000 000 лв. по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. за еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите за м. август 2021 г. Допълнителната сума е в размер 50 лв. и се изплаща към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер.

През месец декември 2021 г., бяха предоставени допълнителни трансфери от държавния бюджет по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. на обща стойност 850 000,0 хил. лв. за изплащане на допълнителни суми към пенсиите през 2022 г. Средствата за 2022 г. бяха осигурени със следните постановления на Министерския съвет:

➤ С ПМС № 474 от 30.12.2021 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на ДОО за 2021 г. в размер на 100 000,0 хил. лв. се предоставиха средства за еднократно изплащане на допълнителна сума към пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях в размер на 75 лв. на всеки пенсионер, който е със завършен ваксинационен курс за COVID-19 до 31 декември 2021 г. включително, който завърши ваксинационен курс или е с поставена

бустерна доза в периода от 1 януари до 30 юни 2022 г. включително или който има поставена първа доза ваксина за COVID-19 в периода от 1 януари до 30 юни 2022 г.

➤ С ПМС № 479 от 30.12.2021 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на ДОО за 2021 г. се предоставиха средства в размер на 750 000,0 хил. лв. за изплащане на допълнителна сума в размер на 60 лв. към пенсиите за януари, февруари, март, април, май и юни 2022 г.

3. Постановления на Министерския съвет за определяне размерите на пенсиите, за определяне на нови размери на минималната работна заплата за страната през 2021 г. и други

➤ С ПМС № 331 от 26.11.2020 г. за определяне размера на минималната работна заплата за страната (ДВ, бр. 103 от 04.12.2020 г.) се определи от 01.01.2021 г. размер на минималната месечна работна заплата за страната 650 лв. и на минималната часова работна заплата 3,92 лв. при нормална продължителност на работното време 8 часа и при 5-дневна работна седмица.

➤ С ПМС № 166 от 22.04.2021 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. (ДВ, бр. 35 от 27.04.2021 г.) са преведени 7 016 лв. допълнителен трансфер за разплащане на извършените разходи по предоставените дейности и услуги на правоимащите лица по чл. 16 от Закона за военноинвалидите и военнопострадалите.

➤ С ПМС № 200 от 23.06.2021 г. за определяне на нов размер на социалната пенсия за старост (ДВ, бр. 53 от 25.06.2021 г.) се определи от 01.07.2021 г. нов размер на социалната пенсия за старост от 148,71 лв. месечно.

➤ С ПМС № 451 от 22.12.2021 г. за определяне на нов размер на социалната пенсия за старост (ДВ, бр. 110 от 24.12.2021 г.) се определи от 25.12.2021 г. нов размер на социалната пенсия за старост от 170,00 лв. месечно.

СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИ ПРОГРАМИ НА ДОО

Държавното обществено осигуряване предоставя финансова защита на лицата, засегнати от социалните рискове болест, инвалидност, старост, майчинство, безработица и др. Социалноосигурителните обезщетения са предназначени да компенсират загубата на доход от труд поради настъпването на даден риск. Осигурителните права на лицата финансово се обезпечават чрез натрупаните средства от законоустановени осигурителни вноски във фондовете на ДОО. Държавното обществено осигуряване предоставя, при съблюдаване на определени изисквания за осигурително участие и други критерии, обезщетения и помощи на загубилите доходи при временна или трайна, пълна или частична загуба на работоспособност.

От деветте, включени в Конвенция № 102 на МОТ осигурителни риска (1/ болест; 2/ инвалидност; 3/ майчинство; 4/ отглеждане на дете; 5/ трудова злополука и професионално заболяване; 6/ старост; 7/ смърт на наследодател или загуба на издържащ член на семейството; 8/ безработица; 9/ медицински услуги и здравеопазване), чрез държавното обществено осигуряване под управлението на Националния осигурителен институт се администрират осем осигурени социални риска. Обслужването на деветия осигурителен риск, свързан със здравеопазването и медицинските услуги, се извършва от НЗОК.

От фондовете на държавното обществено осигуряване се изплащат:

- Пенсии за трудова дейност – пенсии за осигурителен стаж и възраст; за инвалидност поради общо заболяване; за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест;
- Пенсии, несвързани с трудова дейност – пенсии за военна и гражданска инвалидност; социални пенсии за старост и инвалидност и персонални пенсии;

- Пенсии по отменени закони;
- Наследствени пенсии;
- Добавки към пенсиите;
- Парични обезщетения за временна неработоспособност;
- Парични обезщетения за временно намалена работоспособност;
- Парични обезщетения за майчинство;
- Парични обезщетения за безработица по КСО и по ЗОВС на Република България;
- Парични помощи.

За европейските граждани, които пребивават или се придвижват и работят в границите на ЕС, за работодателите, дължащи осигурителните вноски се прилагат разпоредбите на Европейския съюз относно координацията на социалната сигурност, чиито правила се адаптират към промените в социалната и правната сфера. С регламенти (ЕО) № 883/2004 и № 987/2009, освен улесняването на мобилността на работниците, засилването ролята на административното сътрудничество и поетапно преминаване към електронен обмен на данни между институциите, се подобрява и защитата на лицата, които се движат в рамките на Европа.

Националният осигурителен институт осъществява кореспонденцията с чуждестранните осигурителни служби при прилагане разпоредбите на регламентите и международните договори в областта на социалното осигуряване и социалната сигурност по отношение на:

- Паричните обезщетения за болест, майчинство и помощите при смърт;
- Паричните обезщетения за безработица;
- Пенсии за старост, инвалидност и наследствените пенсии.

Двустранните споразумения по обществено осигуряване не засягат националната система за осигуряване и разпоредбите, указващи кои лица подлежат на осигуряване, размерите на паричните обезщетения, при какви условия и за какъв период се предоставят. Тези въпроси се уреждат от съответното национално законодателство. За всеки, който работи в друга държава, е от значение да не остане лишен от правото да се осигурява и да получава краткосрочни и дългосрочни обезщетения при настъпване на даден осигурителен риск. Но важно е също да не бъде задължен да се осигурява едновременно по законодателствата на двете страни.

ПЕНСИИ

1. Пенсии за трудова дейност

1.1. Пенсии за осигурителен стаж и възраст

Основният вид пенсия, който се отпуска по нашето законодателство и заема най-висок дял в разходите на ДОО за пенсии, е за осигурителен стаж и възраст (ОСВ).

А. Пенсии за осигурителен стаж и възраст – стандартна пенсионна възраст

Изискванията за придобиване право на лична пенсия за осигурителен стаж и възраст са две:

- 1) навършена пенсионна възраст;
- 2) придобит осигурителен стаж.

Условията за придобиване право на пенсия за ОСВ след 31 декември 2020 г. са показани в таблиците от приложението към годишника.

През 2021 г. мъжете придобиват право на пенсия при навършена възраст 64 години и 4 месеца и наличие на 39 години осигурителен стаж, а жените – 61 години и 8 месеца и 36 години осигурителен стаж (чл. 68, ал. 1 и 2 от КСО).

В случай че лицата не отговарят на горепосочените условия, те придобиват право на пенсия при наличие на не по-малко от 15 години действителен осигурителен стаж и навършена възраст 66 години и 8 месеца (чл. 68, ал. 3 от КСО).

На основание чл. 68а от КСО, лицата, които имат изискуемия осигурителен стаж по чл. 68, ал. 2 от КСО, могат по тяхно желание да се пенсионират до една година по-рано от възрастта им по чл. 68, ал. 1. Пенсията се отпуска от датата на заявлението и се изплаща пожизнено, като размерът ѝ се намалява с 0,4 на сто за всеки недостигащ месец до навършване от лицето на възрастта му по чл. 68, ал. 1. Лицата, на които е отпусната пенсия за ОСВ в намален размер, нямат право на пенсия по чл. 68, ал. 1-3 от КСО.

Минималният месечен размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО се определя всяка година със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване. Размерът на пенсията за осигурителен стаж и възраст при непълнен осигурителен стаж (чл. 68, ал. 3 от КСО) не може да бъде по-нисък от 85 на сто от минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО.

Таблица № 3 : Минимални размери на пенсиите за ОСВ и максимален размер на получаваните една или повече пенсии в периода 01.01.2021 – 31.12.2021 г. (лв.)

Период	Минимален месечен размер на пенсията за ОСВ по чл. 68, ал. 1-2 от КСО	Минимален месечен размер на пенсията за ОСВ по чл. 68, ал. 3 от КСО	Максимален месечен размер на получаваните една или повече пенсии
01.01.2021 – 24.12.2021 г.	300,00	255,00	1 440,00
25.12.2021 – 31.12.2021 г.	370,00	314,50	1 500,00

Б. Пенсии за осигурителен стаж и възраст – ранно пенсиониране

Военнослужещи, полицаи и други служители в секторите „Отбрана“ и „Сигурност“

Военнослужещите придобиват право на пенсия през 2021 г. при навършване на възраст 53 години и 8 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени като военносслужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, като резервисти на активна служба и/или като резервисти на срочна служба в доброволния резерв по Закона за резерва на въоръжените сили на Република България (чл. 69, ал. 1 от КСО).

Държавните служители по Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за специалните разузнавателни средства и по Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, държавните служители по чл. 11 от Закона за пощенските услуги, държавните служители по чл. 16, ал. 2 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, държавните служители, осъществяващи дейността по охрана на съдебната власт по чл. 391 от Закона за съдебната власт придобиват право на пенсия при навършване на възраст 53 години и 8 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени като държавни служители по посочените закони, по Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ и като военносслужещи по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (чл. 69, ал. 2 от КСО).

Държавните служители по Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ придобиват право на пенсия при навършване на възраст 53 години и 8 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени по ЗДАНС, на военна служба или по законите по чл. 69, ал. 2 от КСО (чл. 69, ал. 3 от КСО).

Лицата, прослужили 15 години *на длъжности от летателния състав, на длъжност „парашутист“, в екипажите на подводните съдове и във водолазния състав*, в някои от ведомствата по горепосочените в ал. 1, 2 и 3 закони, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 43 години и 8 месеца (чл. 69, ал. 4 от КСО).

Държавните служители от Държавна агенция „Разузнаване“ придобиват право на пенсия при навършване на възраст 53 години и 8 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени по ЗДАР, на военна служба или по законите по чл. 69, ал. 1, 2 и 3 (чл. 69, ал. 5 от КСО).

Офицерите и сержантите от Националната служба за охрана придобиват право на пенсия при навършване на възраст 53 години и 8 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени по Закона за НСО, на военна служба или по законите по чл. 69, ал. 1, 2 и 3 (чл. 69, ал. 5а от КСО).

Служителите в Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ на Министерството на вътрешните работи, изпълняващи някои от дейностите, свързани с неотложни аварийно-възстановителни работи, оперативна защита при наводнения и операции по издирване и спасяване, и химическа, биологическа и радиационна защита по Закона за Министерството на вътрешните работи, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 53 години и 8 месеца и при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети или 18 години действително изслужени в системата на гражданска защита (чл. 69, ал. 6 от КСО).

Служителите на длъжност „водолаз“ в Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ на Министерството на вътрешните работи, ако са прослужили на тази длъжност 15 години, придобиват право на пенсия при навършване на възраст 43 години и 8 месеца (чл. 69, ал. 7 от КСО).

Балерини, балетисти и танцьори

Лицата, които имат осигурителен стаж 25 години на длъжност *балерина, балетист или танцьор в културни организации*, придобиват право на пенсия през 2021 г. при навършване на възраст 43 години и 8 месеца (чл. 69а от КСО).

Работещи при условията на I-ва и II-ра категория труд

През 2021 г. право на ранно пенсиониране от фонд „Пенсии“ на ДОО *при положен труд от първа и втора категория* придобиват лицата, които не са придобили право на пенсия за ранно пенсиониране от професионален пенсионен фонд или са променили осигуряването си от професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, при изпълнени условия, както е показано в таблици № 6 и 7 от приложението към годишника.

Лицата, които до 31 декември 2015 г. имат 10 години осигурителен стаж като *работници, инженерно-технически специалисти и ръководни служители до ръководител на участък включително, заети на работа под земята в подземните рудници, в подземните геологопроучвателни и хидротехнически обекти, в тунелното и подземното минно строителство*, могат да се пенсионират преди навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО, при условие, че имат сбор от възраст и осигурителен стаж 90 и възраст за 2021 г. – 53 години за мъжете и 48 години за жените (чл. 69б, ал. 3 от КСО).

Ако трудовият договор на горепосочените лица е прекратен на основание чл. 328, ал. 1, т. 1 и 2 от Кодекса на труда, те могат да се пенсионират през 2021 г. при навършване на 46 години възраст и ако имат сбор от осигурителен стаж и възраст 90 и 10 години осигурителен стаж, положен при горепосочените условия (чл. 69б, ал. 4 от КСО).

Учители

Учителите през 2021 г. придобиват право на *срочна пенсия за ранно пенсиониране в намален размер*, изплащана от Учителския пенсионен фонд, при навършване на възраст 58 години и 8 месеца от жените и 61 години и 4 месеца от мъжете и учителски осигурителен стаж – 25 години и 8 месеца за жените и 30 години и 8 месеца за мъжете (чл. 69в, ал. 1 от КСО). Срочната пенсия за ранно пенсиониране се изплаща на лицата до навършване на възрастта им

по чл. 68, ал. 1 от КСО, след което се изплаща пенсия в пълен размер от фонд „Пенсии“ на ДОО.

Учителите, които са придобили право на учителска пенсия за ранно пенсиониране, но не са се възползвали от него и се пенсионираат при условията на чл. 68, ал. 1-2, получават *пенсия в пълен размер* от фонд „Пенсии“ и добавка от Учителския пенсионен фонд.

Учителите, които имат изискуемия осигурителен стаж за придобиване право на учителска пенсия за ранно пенсиониране, но се пенсионираат след навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО, получават *срочна пенсия в пълен размер* от Учителския пенсионен фонд до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 3 от КСО, след което пенсията им се изплаща от фонд „Пенсии“.

1.2. Пенсии за инвалидност

Осигурените лица имат право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване или трудова злополука и професионална болест при доказана пълна или частична загуба на работоспособност завинаги или за продължително време и при наличие на придобит осигурителен стаж.

Пенсия за *инвалидност поради общо заболяване* се отпуска при 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане. Задължително условие е и наличието на осигурителен стаж, придобит до датата на инвалидизирането, а за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпване на работа – до датата на заявлението за пенсия, според навършената възраст, както следва:

- до 20-годишна възраст и за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпването им на работа – независимо от продължителността на осигурителния стаж;
- до 25-годишна възраст – една година, от която 1/3-та или четири месеца действителен осигурителен стаж;
- до 30-годишна възраст – три години, от които 1/3-та или една година действителен осигурителен стаж;
- над 30-годишна възраст – пет години, от които 1/3-та или една година и осем месеца действителен осигурителен стаж;
- Лицата с вродени и лицата с придобити трайни увреждания до постъпване на работа – една година действителен осигурителен стаж.

Пенсиите за инвалидност поради общо заболяване се отпускат за срока на инвалидността, определен в експертното решение на ТЕЛК/НЕЛК, с изключение на пенсиите на лицата, навършили възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО, които се отпускат пожизнено.

Минималният размер на пенсията за инвалидност поради общо заболяване се определя в процент от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО и в зависимост от намалената работоспособност/вид и степен на увреждане на лицата, както е посочено в таблицата:

Таблица № 4 : Минимални размери на пенсията за инвалидност поради общо заболяване през 2021 г.

Трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане	Размер	
от 01.01.2021 до 24.12.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(115% от ОСВ)	345,00 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(105% от ОСВ)	315,00 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(85% от ОСВ)	255,00 лв.
от 25.12.2021 г. до 31.12.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(115% от ОСВ)	425,50 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(105% от ОСВ)	388,50 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(85% от ОСВ)	314,50 лв.

Този вид пенсия не се отпуска, възобновява или възстановява на получаващите пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Осигурените, загубили 50 и над 50 на сто от работоспособността си поради трудова злополука или професионална болест, имат право на пенсия за инвалидност *поради трудова злополука или професионална болест* независимо от продължителността на осигурителния стаж. Минималният размер на пенсията за трудова злополука и професионална болест се определя в процент от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО и в зависимост от трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане на лицата, както е посочено в таблицата:

Таблица № 5 : Минимални размери на пенсията за трудова злополука и професионална болест през 2021 г.

Трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане	Размер	
от 01.01.2021 до 24.12.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(125% от ОСВ)	375,00 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(115% от ОСВ)	345,00 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(минимален размер на пенсия за ОСВ)	300,00 лв.
от 25.12.2021 г. до 31.12.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(125% от ОСВ)	462,50 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(115% от ОСВ)	425,50 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(минимален размер на пенсия за ОСВ)	370,00 лв.

Пенсиите за трудова злополука и професионална болест също се отпускат за срока на инвалидността, определен в експертното решение на ТЕЛК/НЕЛК, с изключение на пенсиите на лицата, навършили възрастта по чл. 68 от КСО, които се отпускат пожизнено.

2. Пенсии, несвързани с трудова дейност

По силата на Кодекса за социално осигуряване се отпускат и пенсиите, които не са свързани с трудова дейност и осигурително участие. Те имат подчертано социален характер и не са осигурително плащане. Въпреки това, поради периодичността на получаването им и добре развитата и работеща административна система на НОИ на територията на страната тези пенсии успешно се обслужват от института и така се спестяват обществени разходи.

Пенсиите, несвързани с трудова дейност, не могат да преминават в наследствени (с изключение на пенсиите за военна инвалидност). Със смъртта на носителя на правото на

пенсия те се прекратяват. Финансирането на нетрудовите пенсии е за сметка на държавния бюджет. Условието за отпускане на различните видове пенсии, несвързани с трудова дейност, са следните:

- *Пенсия за военна инвалидност* се отпуска на лица, които са загубили работоспособността си поради това, че са заболели или пострадали през време или по повод на наборната военна служба, службата в запаса или в резерва. Право на такава пенсия имат и загиналите при изпълнение на военна служба в операции или мисии извън територията на страната и лицата, пострадали при оказване съдействие на въоръжените сили;
- Лицата, загубили работоспособността си поради това, че са заболели или пострадали при изпълнение на граждански дълг или случайно от органите на властта при изпълнение на служебните задачи на тези органи, имат право на *пенсия за гражданска инвалидност*;
- *Социална пенсия за старост* могат да получат лицата, навършили 70-годишна възраст, на които не е отпусната друга пенсия, включително от друга държава, когато годишният доход на член от семейството към датата на навършване на възрастта е по-малък от сбора на гарантирания минимален доход, установен за страната през последните 12 месеца;
- Право на *социална пенсия за инвалидност* имат лица, навършили 16-годишна възраст, с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане повече от 71 на сто, на които не е отпусната друга пенсия, включително от друга държава;
- Министерският съвет, по определени от него условия и ред, в изключителни случаи може да отпуска *персонални пенсии* на лица, по отношение на които не са налице някои от изискванията за придобиване право на пенсия по КСО. Пенсиите се отпускат с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика, съгласувано с министъра на финансите. Лицата, на които могат да бъдат отпуснати персонални пенсии, са:
 - жени, навършили възрастта по чл. 68, ал. 3 от КСО, които са родили и отгледали пет и повече деца до навършване на 18-годишната им възраст (при наличие на три години действителен осигурителен стаж);
 - лица, навършили възрастта по чл. 68, ал. 3 от КСО, които са полагали грижи в продължение на повече от 10 години за лица с трайни увреждания – членове на техните семейства, постоянно нуждаещи се от чужда помощ (при наличие на три години действителен осигурителен стаж).

За отпускането на персонална пенсия е въведено едно допълнително изискване – годишният доход на член от семейството на лицата да е по-малък от сбора на гарантирания минимален доход, установен за страната през последните 12 месеца преди искането на пенсия.

Размерът на социалната пенсия за старост, като измерител за другите пенсии, несвързани с трудова дейност, се определя от Министерския съвет по предложение на МТСП и НОИ. Пенсиите за военна и гражданска инвалидност и социалната пенсия за инвалидност се определят в процент от социалната пенсия за старост в зависимост от намалената работоспособност на лицата.

Размерите на пенсиите, несвързани с трудова дейност, през 2021 г. са както следва:

- Социална пенсия за старост (СПС) – за периода 01.01.2021 г. – 30.06.2021 г. размерът е 141,63 лв., от 01.07.2021 г. до 24.12.2021 г. той е 148,71 лв., а след 25.12.2021 г. – 170,00 лв.
- Пенсия за военна инвалидност в процент от социалната пенсия за старост и в зависимост от трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане на лицата, както е посочено в таблицата:

Таблица № 6 : Размери на пенсията за военна инвалидност през 2021 г.

Трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане	Редници и сержанти		Офицери	
	от 01.01.2021 г. до 30.06.2021 г.:			
– над 90 на сто ТНР	(150% от СПС)	212,45 лв.	(160% от СПС)	226,61 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(140% от СПС)	198,28 лв.	(150% от СПС)	212,45 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(115% от СПС)	162,87 лв.	(120% от СПС)	169,96 лв.
от 01.07.2021 г. до 24.12.2021 г.:				
– над 90 на сто ТНР	(150% от СПС)	223,07 лв.	(160% от СПС)	237,94 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(140% от СПС)	208,19 лв.	(150% от СПС)	223,07 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(115% от СПС)	171,02 лв.	(120% от СПС)	178,45 лв.
от 25.12.2021 г. до 31.12.2021 г.:				
– над 90 на сто ТНР	(150% от СПС)	255,00 лв.	(160% от СПС)	272,00 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(140% от СПС)	238,00 лв.	(150% от СПС)	255,00 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(115% от СПС)	195,50 лв.	(120% от СПС)	204,00 лв.

➤ Пенсия за гражданска инвалидност в процент от социалната пенсия за старост и в зависимост от трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане на лицата, както е посочено в таблицата:

Таблица № 7 : Размери на пенсията за гражданска инвалидност през 2021 г.

Трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане	Размер	
	от 01.01.2021 г. до 30.06.2021 г.:	
– над 90 на сто ТНР	(150% от СПС)	212,45 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(140% от СПС)	198,28 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(115% от СПС)	162,87 лв.
от 01.07.2021 г. до 24.12.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(150% от СПС)	223,07 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(140% от СПС)	208,19 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(115% от СПС)	171,02 лв.
от 25.12.2021 г. до 31.12.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(150% от СПС)	255,00 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(140% от СПС)	238,00 лв.
– от 50 до 70,99 на сто ТНР	(115% от СПС)	195,50 лв.

➤ Размерите на социалната пенсия за инвалидност също са в зависимост от трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане на лицата, както е посочено в таблицата:

Таблица № 8 : Размери на социалната пенсия за инвалидност през 2021 г.

Трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане	Размер	
от 01.01.2021 г. до 30.06.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(120% от СПС)	169,96 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(110% от СПС)	155,79 лв.
от 01.07.2021 г. до 15.09.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(120% от СПС)	178,45 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(110% от СПС)	163,58 лв.
от 16.09.2021 г. до 24.12.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(135% от СПС)	200,76 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(125% от СПС)	185,89 лв.
от 25.12.2021 г. до 31.12.2021 г.:		
– над 90 на сто ТНР	(135% от СПС)	229,50 лв.
– от 71 до 90 на сто ТНР	(125% от СПС)	212,50 лв.

➤ Персонална пенсия (90% от СПС) – за периода от 01.01.2021 г. до 30.06.2021 г. размерът ѝ е 127,47 лв., от 01.07.2021 г. до 24.12.2021 г. той е 133,84 лв., а след 25.12.2021 г. – 153,00 лв.

3. Наследствени пенсии

Наследниците на осигурено лице или пенсионер имат право на наследствена пенсия при определени условия. На наследниците се отпуска наследствена пенсия спрямо вида на получаваната от наследодателя лична пенсия или от тази, на която би имал право. Условията за отпускане и получаване на наследствена пенсия са следните:

- *Децата* имат право на наследствена пенсия до 18-годишна възраст, а след навършването ѝ, ако учат – за срока на обучението, но не по-късно от навършването на 26-годишна възраст, както и над тази възраст, ако учат и ако са се инвалидизирали до 18-, съответно до 26-годишна възраст. Децата, които полагат стаж след дипломиране, не се смятат за учащи;
- При смърт на двамата родители (осиновители) *децата* имат право на наследствена пенсия, която се определя от сбора на пенсиите на починалите;
- *Преживелият съпруг/съпруга* има право на наследствена пенсия пет години по-рано от възрастта му по чл. 68, ал. 1 от КСО или преди тази възраст, ако е неработоспособен;
- *Родителите* имат право на наследствена пенсия от децата си, ако са навършили общата възраст за придобиване право на пенсия и не получават лична пенсия;
- *Родителите* на лицата, починали по време на наборна военна служба, и на военнослужещите, загинали при изпълнение на военна служба в операции или мисии извън територията на страната, имат право на наследствена пенсия за военна инвалидност, независимо от възрастта им.

Наследствената пенсия се определя в процент от полагащата се лична пенсия на наследодателя според броя на наследниците: при един – 50%; при двама – 75%; при трима и повече наследници – 100%. Отпуска се общо на всички правоимащи и се разпределя поравно между тях.

Минималният размер на наследствената пенсия не може да бъде по-малък от 75% от минималния размер на пенсията за ОСВ по чл. 68, ал. 1-2 от КСО. За периода 01.01.2021 г. – 24.12.2021 г. нейният размер е 225,00 лв., а след 25.12.2021 г. – 277,50 лв.

4. Добавки към пенсиите

Към пенсиите се изплащат различни добавки, които не са свързани пряко с трудовата дейност или осигурителното участие на лицата. Имат социалнозащитен или компенсаторен характер. Получават се на основание изрични разпоредби в КСО, други закони или правното основание се намира в нормативен акт на Министерския съвет. Съгласно действащото законодателство през 2021 г. към пенсиите се отпускат и изплащат следните видове добавки:

➤ *Добавка за чужда помощ* по чл. 103 от КСО – пенсионерите с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто, които постоянно се нуждаят от чужда помощ, получават към определената им пенсия добавка в размер 75% от социалната пенсия за старост. За периода от 01.01.2021 г. до 30.06.2021 г. размерът ѝ е 106,22 лв., от 01.07.2021 г. до 24.12.2021 г. той е 111,53 лв., а след 25.12.2021 г. – 127,50 лв.

➤ *Добавка от пенсията на починал съпруг/съпруга* по чл. 84 от КСО – добавка в размер 26,5% от пенсията или сбора от пенсиите, които е получавал починалият съпруг/съпруга. Когато починалият не е получавал пенсия, добавката се определя от пенсията или от сбора от пенсиите, на които той е имал право.

➤ *Добавка по Указ 1611 от 1985 г.* Получава се от лицата, пострадали в Отечествената война, с над 50 на сто трайно намалена работоспособност, които имат отпуснатата пенсия за военна инвалидност или пенсия за трудова злополука. Право на тази добавка имат и получаващите наследствена пенсия за загинали в Отечествената война. Размерът на добавката е 50% от социалната пенсия за старост (от 01.01.2021 г. до 30.06.2021 г. е 70,82 лв., от 01.07.2021 г. до 24.12.2021 г. – 74,36 лв., а след 25.12.2021 г. – 85,00 лв.).

➤ *Добавка на ветераните от войните* (чл. 5 от Закона за ветераните от войните). Ветераните от войните получават към пенсията си добавка в размер на социалната пенсия за старост. За периода от 01.01.2021 г. до 30.06.2021 г. нейният размер е 141,63 лв., от 01.07.2021 г. до 24.12.2021 г. – 148,71 лв., а след 25.12.2021 г. – 170,00 лв. В същия размер е и *добавката по чл. 4 от Закона за уреждане на някои трудови и осигурителни права на българските граждани*, която се изплаща към пенсиите за трудова дейност на тези лица.

➤ *Добавка на репресирани лица*, които са били в затвори, трудововъзпитателни общежития, лагери и места за задържане заради техния произход, политически убеждения или религиозни вярвания (чл. 9 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица). Месечната добавка към пенсиите по чл. 9 от ЗПГРРЛ е в размер от 30 до 50% от средната пенсия за ОСВ за предходната година, в зависимост от вида на репресията и продължителността ѝ.

➤ *Добавка при пенсиониране на лицата, задържани и осъдени от съда в Бенгази по наказателно дело № 607/2003 г. и от Апелативния съд в Бенгази по наказателно дело № 213/2002 г.* (чл. 4 от Закона за уреждане на някои трудови и осигурителни права на български граждани). При пенсиониране към пенсиите за трудова дейност на тези лица се изплаща месечна добавка в размер на социалната пенсия за старост, която е за сметка на държавния бюджет.

Има и добавки, които вече не се отпускат, но продължават да се изплащат. По силата на изричен текст от ПЗР на КСО добавките към пенсиите, получавани към момента на влизане в сила на кодекса, отпуснати по отменени закони, продължават да се изплащат на правоимащите лица. Това са *добавките за миньори* и *добавките за навършилите съответно 75- и 80-годишна възраст лица*.

5. Статистически показатели за пенсиите и добавките към тях за 2021 г.

При изчисляването на статистическите показатели за пенсиите са включени данните за пенсиите, които се отпускат и изплащат по българското законодателство (без пенсиите на учителите, отпуснати на основание чл. 69в от КСО, които се изплащат от Учителския пенсионен фонд), по европейски регламенти, международни договори и спогодби, както и по споразумението на нашата страна с Република Турция.

5.1. Брой на пенсиите

Броят на пенсиите, изплащани към 31 декември 2021 г., е 2 069 731. Спрямо предходната година е отчетен спад с 2,7% или с 58 044 бр. (2 127 775 бр. в края на 2020 г.). Освен всички първи пенсии, които са 2 056 289 бр., тук се включват и пенсиите, получавани като втора (13 377 бр.), трета или четвърта (65 общ брой). Делът на личните пенсии от общия брой на пенсиите през 2021 г. е 94,4%, а на наследствените пенсии – 5,6%. Общо 40,7% от пенсиите се изплащат на мъже, а на жени – 59,3%.

Към 31 декември 2021 г. са изплащани общо 1 954 178 лични пенсии, като от тях личните пенсии за осигурителен стаж и възраст (вкл. лични пенсии за ОСВ по отменени закони и по чл. 69 от КСО) са 1 526 111. В сравнение с предходната година те са с 47 905 бр. по-малко (1 574 016 бр. за 2020 г.). В края на 2021 г. са изплащани 361 662 лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване (вкл. лични пенсии за ИОЗ по отменени закони и за лицата по чл. 69 от КСО), които заемат 85,7% дял от личните пенсии за инвалидност (422 005 бр.). Броят им намалява с 9 451 или с 2,5% спрямо 2020 г. (371 113 бр.). Броят на личните пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест (8 020 бр. към 31 декември 2021 г.) е намалял с 8,2% спрямо 2020 г.

Към края на 2021 г. се изплащат 58 385 лични пенсии, несвързани с трудова дейност, от които 50 091 социални пенсии за инвалидност, 4 609 социални пенсии за старост, 1 400 персонални пенсии, 174 за гражданска инвалидност, 2 058 за военна инвалидност и др.

Личните пенсии за осигурителен стаж и възраст (1 525 969 бр., вкл. лични пенсии за ОСВ – СВОК на ТПК и по чл. 69 от КСО) към 31 декември 2021 г. представляват 78,1% от всички лични пенсии. От общия брой на личните пенсии за осигурителен стаж и възраст в края на 2021 г., 1 129 688 бр. или 74,0% са отпуснати при условията на чл. 68, ал. 1-2 от КСО, 142 536 бр. (9,3%) са отпуснатите при условията на чл. 68, ал. 3 от КСО, 26 927 бр. – при условията на чл. 68а, 195 бр. – по чл. 69а, 140 679 бр. (9,2%) – по чл. 69б и 2 977 бр. са лични пенсии за ОСВ – СВОК на ТПК. Пенсии по чл. 69 от КСО (на военнослужещи, полицаи и др. по специален режим на пенсиониране) са 82 967 бр. и заемат дял от 5,4% от личните пенсии за ОСВ.

Личните пенсии за инвалидност към 31 декември 2021 г. са 422 005 бр., и заемат дял от 21,6% от всички лични пенсии. Тук се включват пенсиите за инвалидност поради общо заболяване (вкл. пенсии за ИОЗ по отменени закони и за лицата по чл. 69 от КСО), за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест (вкл. пенсии за ТЗПБ по отменени закони и за лицата по чл. 69 от КСО), социалните пенсии за инвалидност, както и пенсиите за военна и гражданска инвалидност. От тях с най-голям дял от 40,5% (170 934 бр.) са пенсиите за инвалидност на лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70,99 на сто. Пенсии на лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 до 90 на сто са 38,6%. Останалите 20,7% са пенсии на лица с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто. С неуточнена група инвалидност са 0,2%. Общо личните пенсии за инвалидност намаляват с 10 669 (с 2,5%) спрямо броя им към 31 декември 2020 г. (432 674 бр.).

5.2. Новоотпуснати пенсии

Броят на новоотпуснатите лични и наследствени пенсии през 2021 г. е 88 504 и спрямо 2020 г. (85 175 бр.) се е увеличил с 3 329 пенсии, което е вследствие нарастването на новоотпуснатите наследствени пенсии, изплащани като първи. Тези пенсии са с 3 239 бр. или с 26,8% повече спрямо предходната година, като основна причина за отчетения ръст е повишената смъртност в края на 2020 г. и през 2021 г., вследствие на което се увеличават именно новоотпуснатите наследствени пенсии.

Новоотпуснатите първи пенсии за инвалидност поради общо заболяване (лични и наследствени) през 2021 г. са 32 648 бр. и заемат дял от 36,9% от всички новоотпуснати първи пенсии. Те са с 4,7% или с 1 458 бр. повече спрямо 2020 г. Прирастът се дължи на *новоотпуснатите наследствени първи пенсии за инвалидност*, които нарастват през годината с 2 338 бр. или с 24,5%, въпреки спада на *новоотпуснатите лични първи пенсии за инвалидност*. Броят на пенсиите от този вид през 2021 г. е 23 619 и е с 4,2% (с 1 045 бр.) по-малък в сравнение с 2020 г. От тях *трудовете пенсии за инвалидност* (ИОЗ и ТЗПБ) са 20 820, като броят им е с 873 пенсии по-малък в сравнение със същите през 2020 г. Броят на *новоотпуснатите лични първи пенсии за инвалидност поради общо заболяване* е 20 754 (21 634 бр. за 2020 г.), а на *новоотпуснатите лични първи пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест* – 66 (при 59 бр. за 2020 г.). Останалите *новоотпуснати 2 799 лични пенсии за инвалидност* са от фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“, от които 2 797 бр. (2 965 бр. за 2020 г.) са новоотпуснатите социални пенсии за инвалидност и 2 бр. са пенсиите за военна инвалидност.

Новоотпуснатите първи пенсии (лични и наследствени) за осигурителен стаж и възраст от фонд „Пенсии“ (чл. 68, чл. 68а, чл. 69а и чл. 69б от КСО) са 50 661 и спрямо предходната година се увеличават с 3,4% или с 1 668 бр. Нарастването е в резултат на повишението при броя на: 1) новоотпуснатите наследствени пенсии за ОСВ, които са 2 878 бр. за 2021 г. спрямо 2 080 бр. за предходната година; 2) новоотпуснатите лични пенсии по чл. 68, ал. 3 – 11 294 бр. за 2021 г. спрямо 10 109 бр. за 2020 г. и 3) новоотпуснатите лични пенсии в намален размер, по чл. 68а от КСО (отпуснати до една година преди достигане на възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО), които са 5 894 бр. при 5 317 бр. за 2020 г. В броя на новоотпуснатите лични пенсии за ОСВ от останалите видове се отчита спад съответно: 1) по чл. 68, ал. 1-2 от КСО, броят им е 24 512 бр. за 2021 г. спрямо 25 062 бр. за 2020 г. и 2) пенсиите по чл. 69б от КСО са 6 069 бр. за 2021 г. спрямо 6 414 бр. за 2020 г.

Увеличение се наблюдава и при отпуснатите *първи пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 69 от КСО* (лични и наследствени) – 1 034 бр. (900 бр. за 2020 г.). Това е вследствие на ръста на *новоотпуснатите наследствени пенсии за ОСВ по чл. 69 от КСО* – 459 бр., които са със 108 повече в сравнение с броя на отпуснатите през 2020 г. пенсии от същия вид. *Новоотпуснатите лични първи пенсии за ОСВ по чл. 69 от КСО* са 575 бр. (549 бр. за 2020 г.).

5.3. Брой на пенсионерите

Общият брой на пенсионерите за 2021 г. бележи *спад* в сравнение с 2020 г. Към 31 декември 2021 г. те наброяват 2 056 289 души, което е с 56 627 (с 2,7%) по-малко спрямо 2020 г. (2 112 916). В края на 2021 г. *лични първи пенсии* са получавали 1 948 852 пенсионери (94,8% от пенсионерската съвкупност), а *наследствени* – 107 437 (5,2%). В сравнение с предходната година при пенсионерите с лични пенсии е отчетено намаление с 57 644 души (2 006 496 в края на 2020 г.), дължащо се основно на спада (с 43 350 бр.) на пенсионерите с лични пенсии за ОСВ и в по-малка степен на намалението на пенсионерите с лични пенсии за ИОЗ (с 9 305 човека по-малко) и с лични пенсии за ОСВ по чл. 69 от КСО (с 3 668 човека по-малко). При пенсионерите с наследствени пенсии в края на 2021 г. има леко повишение от 1,0% (с 1 017 бр. повече) спрямо 2020 г.

През годината пенсии за сметка на държавното обществено осигуряване са получавали 1 997 361 пенсионери, а чрез трансфер от държавния бюджет – останалите 58 928 пенсионери.

Общият брой на пенсионерите с новоотпуснати пенсии⁹ през 2021 г. е 117 912 (115 126 бр. за 2020 г.). От тях с лични пенсии са 84,1% (99 172 души), а с наследствени – 15,9% (18 740 души). В разпределението на новоотпуснатите пенсии по пол делът на мъжете и жените е съответно 43,8% и 56,2%.

През 2021 г. общият брой на пенсиониралите се лица с пенсии от държавното обществено осигуряване е 88 264, което е с 3 291 или с 3,9% повече спрямо 2020 г. Лични пенсии са отпуснати на 72 936 лица (72 884 през 2020 г.), а наследствени – на 15 328 лица (12 089 през 2020 г.). В разпределението по пол делът на мъжете е 46,0%, а на жените – 54,0%.

5.4. Разпределение на пенсионерите по вид на получаваната пенсия, пол и възрастови групи

Според разпределението по пол в общата съвкупност от 2 056 289 пенсионери се отчита превес на жените. Съотношението между двата пола е 59,2% жени и 40,8% мъже, а абсолютният им брой е съответно 1 217 456 и 838 833. С лични пенсии са 1 131 748 жени (58,1%) и 817 104 мъже (41,9%). От получаващите наследствени пенсии делът на жените (79,8%) е значително по-голям от този на мъжете (20,2%), което се дължи на по-ниската изискваща се пенсионна възраст за жените и на тяхната по-висока продължителност на живот.

В съвкупността на пенсионерите, получаващи пенсии от фонд „Пенсии“, които наброяват 1 904 310 души, жените са 1 183 637 (62,2%), а мъжете – 720 673 (37,8%).

Към 31 декември 2021 г. пенсионерите, получаващи лични пенсии за осигурителен стаж и възраст от фонд „Пенсии“ са 1 441 765 лица (вкл. лични пенсии за ОСВ по отменени закони), от които 539 631 мъже (37,4%) и 902 134 жени (62,6%). В сравнение с броя им в края на 2020 г. (1 485 779) е отчетен спад с 3,0%. С лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване от фонд „Пенсии“ (в т.ч. лични пенсии за ИОЗ по отменени закони) към 31 декември 2021 г. са 361 567 пенсионери (370 976 души към края на 2020 г.). Делът на жените при този вид пенсии е 55,7% и е по-голям от този на мъжете (44,3%).

Към 31 декември 2021 г. пенсионерите, получаващи лични пенсии за ОСВ по чл. 69 от КСО са 82 963 бр. и се наблюдава спад от 3 668 бр. или с 4,2% спрямо предходната година (86 631 бр.). Разпределението по пол показва, че мъжете са 80 092 (96,5%), а жените – 2 871 (3,5%). Работилите в специализираните ведомства (военнослужещи, полицаи и др.) с лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване са 40 души (37 мъже и 3 жени).

Относително малка е разликата в броя на пенсионерите по пол при лицата, които получават пенсия за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест. От 6 122 пенсионери мъжете са 3 370 души (55,0%), а жените – 2 752 души (45,0%). При пенсионерите с лични пенсии за ТЗПБ обаче делът на мъжете е 69,7%, а този на жените – 30,3%. Дължи се на факта, че в секторите, където са регистрирани повечето трудови злополуки и професионални заболявания, работят предимно мъже. Обратно е съотношението при наследствените пенсии за ТЗПБ, като то е в полза на жените с дял от 87,2%.

Към 31 декември 2021 г. 58 928 пенсионери са получавали пенсия от фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“, като делът на жените е 41,5%, а на мъжете – 58,5%. В съвкупността на получаващите пенсия от фонда, мъжете са повече от жените поради преобладаващия им брой (със 7 985 пенсионери) при получателите на социална пенсия за инвалидност, както и поради спецификата на много от нетрудовите пенсии (военна инвалидност, гражданска инвалидност), при които правоимащите са предимно мъже.

В разпределението на пенсионерите по възрастови групи през 2021 г. най-голям дял от всички пенсионери заемат тези на възраст между 70 и 74 години с дял от 21,1% и общ брой –

⁹ Включително пенсии, преминали от едно ТП на НОИ в друго и променилите вида на пенсията си.

433 035. Най-много мъже-пенсионери има във възрастовата група на 65-69 годишните – 181 090 души (21,6%), а най-много жени-пенсионери – във възрастовата група *между 70 и 74 години* – 256 055 души или 21,0%.

От получателите на *лична пенсия* най-голяма е групата на пенсионерите на възраст *между 70 и 74 години* – 425 231 души (21,8%). Разпределението по пол показва, че най-много мъже с *лични пенсии* има във възрастовата група на 65-69 годишните (178 695 души или 21,9%), а при *жените с лични пенсии* – в групата на 70-74 годишните (248 925 души или 22,0%).

При получаващите *наследствена пенсия* най-многобройна е групата на лицата *от 60 до 64-годишна възраст* – 29 721 души (27,7%), като от тях жените са 25 389 бр. (85,4%), а мъжете – 4 332 бр. (14,6%). При *жените с наследствени пенсии* най-висок е дялът на *60-64 годишните* – 29,6% (25 389 бр.). Мъжете, получаващи наследствени пенсии са най-многобройни в групата на лицата на възраст *до 44 години* – 13 522 бр. с относителен дял от 62,2%.

Броят на *пенсионерите с новоотпуснати първи пенсии* през 2021 г. е 88 264, от които 72 936 лични и 15 328 наследствени. В общия брой на пенсионерите с новоотпуснати пенсии през 2021 г. *най-много са пенсионерите на възраст 60-64 години* – 37 345 души (42,3%).

Същата възрастова група е най-многобройна (33 484 души или 45,9%) и при пенсионерите с *новоотпуснати лични пенсии*, като разпределението по пол показва, че в нея попадат най-много от жените (38,3%) и най-много от мъжете (53,6%) с този вид пенсия.

В структурата на пенсионерите с *новоотпуснати наследствени пенсии* най-голям дял заемат лицата на възраст *от 55 до 59 години* (36,4%). В тази възрастова група са най-много от жените с този вид пенсия (47,6%), а при мъжете най-голяма е група на лицата *до 44-годишна възраст* (56,3%).

5.5. Средна възраст на пенсионерите

Върху средната възраст на пенсионерите влияние оказват редица фактори като: средна продължителност на живота в България на населението в над пенсионна възраст, нормативно определената възраст за придобиване право на пенсия, средната възраст на пенсионерите с новоотпуснати пенсии, референтния период на осигурително участие преди пенсиониране в масовия случай и при облекчени изисквания.

Средната възраст на пенсионерите с *лични пенсии* към 31 декември 2021 г. е 70,3 години. В края на 2020 г. тя е била 70,2 години. На мъжете пенсионери средната възраст е 68,9 години, а на жените – 71,4 години. Разликата от 2,5 години в полза на жените е основно поради по-голямата средна продължителност на техния живот. При получаващите *лични пенсии за осигурителен стаж и възраст* (вкл. по чл. 69 от КСО) средната възраст на пенсионерите е 73,5 години, като при мъжете е 72,6, а при жените – 74,2 години. От тях получаващите *лична пенсия за ОСВ от фонд „Пенсии“* са на средна възраст 73,9 години (мъже – 73,5 и жени – 74,2 години). При пенсионерите по чл. 69 от КСО средната възраст от 66,5 години е значително по-ниска, съответно 66,5 години при мъжете и 66,7 при жените.

Средната възраст на *пенсионерите с новоотпуснати лични пенсии* (ефективна възраст на пенсиониране) през 2021 г. е 59,7 години (59,3 години за 2020 г.). Тук са включени пенсионерите, получаващи всички видове пенсии, в т.ч. и инвалидни и наследствени, които се отпускат значително по-рано от стандартната законоустановена пенсионна възраст.

Средната възраст на пенсионерите с *новоотпуснати лични пенсии за осигурителен стаж и възраст* за 2021 г. е 63,5 години (63,2 години за 2020 г.). Възрастта, на която са се пенсионирали лицата с пенсия за *осигурителен стаж и възраст от фонд „Пенсии“* през 2021 г. средно е 63,6 години (мъже – 64,1, жени – 63,1 години). За сравнение, за 2020 г. стойността е 63,3 години (мъже – 63,9 години, жени – 62,7 години). Основната причина за повишаването на средната ефективна възраст на пенсиониране спрямо предходната година е

нарастването на изискуемата възраст за отпускането на пенсия по чл. 68 (ал. 1 и 3), чл. 69а и чл. 69б от КСО. Средната възраст на пенсионерите с новоотпуснати лични пенсии за осигурителен стаж и възраст по реда на чл. 69 от КСО за 2021 г. е 54,6 години и е без промяна спрямо предходната година.

При новоотпуснатите наследствени пенсии за ОСВ средната възраст на пенсионерите е 58,3 години (за жените – 59,8 г. и за мъжете – 45,4 г.).

Средната възраст на получаващите лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване (вкл. за лицата по чл. 69 от КСО) към 31 декември 2021 г. е 60,9 години (60,8 години в края на 2020 г.). Разпределението по пол показва, че за жените тя е 61,7 години или с 1,9 години повече спрямо тази на мъжете (59,8 години).

При новоотпуснатите лични пенсии за ИОЗ средната възраст е 53,7 години, а при наследствените – 43,9 години. По групи трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, средната възраст на лицата с новоотпуснати лични пенсии за ИОЗ е следната:

- с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто – 54,5 години;
- с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 до 90 на сто – 53,5 години;
- с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70,99 на сто – 53,3 години.

Сравнително по-ниска е средната възраст на пенсионерите с новоотпуснати лични пенсии за инвалидност поради ТЗПБ – 49,2 години към 31 декември 2021 г. Мъжете средно са получили пенсия на 48,2 години, а жените – на 53,1 години. Възрастта на пенсионерите, получили наследствена пенсия от този вид, средно е 55,0 години (за жените е 56,6 години, а за мъжете – 27,9 години).

5.6. Среден индивидуален коефициент (СИК)

Индивидуалният коефициент (ИК) е показател, характеризиращ размера на пенсията, тъй като има основно участие в пенсионната формула. Индивидуалният коефициент е пряко свързан с дохода, върху който са внесени осигурителните вноски за определен период. Колкото по-висок е този доход спрямо средния за страната, толкова по-голям е индивидуалният коефициент, а съответно и размерът на пенсията.

Средният индивидуален коефициент на пенсионер за личните първи пенсии за осигурителен стаж и възраст (вкл. по чл. 69 от КСО) към 31 декември 2021 г. е 1,288. За мъжете е 1,524, а за жените – 1,126. При новоотпуснатите пенсии СИК е 1,075, като за жените е 0,975, а за мъжете – 1,177.

- С индивидуален коефициент до 1 са 38,6% (588 863) от общия брой лични първи пенсии за осигурителен стаж и възраст (1 524 586). От тях 26,8% (157 585) се получават от мъже и съответно преобладаващата част от 73,2% (431 278) – от жени;
- С коефициент от 1 до 2 са 48,1% или 733 833 пенсионери. От тях мъжете са 44,7% (328 035), а жените – 55,3% (405 798);
- Пенсиите с индивидуален коефициент от 2 до 3 заемат дял 9,3% (142 216) от личните първи пенсии за осигурителен стаж и възраст. Разпределението по пол е в полза на мъжете – 69,5% (98 830 бр.), а дялът на жените е 30,5% (43 386 бр.);
- С коефициент от 3 до 4 са 2,1% (31 683) от пенсиите. От тях 72,1% (22 848) се получават от мъже и 27,9% (8 835) от жени;
- Със стойност на индивидуалния коефициент над 4 са 0,3% (4 358) от получаваните лични пенсии за ОСВ. От тях 74,3% (3 240) са на мъже и 25,7% (1 118) са на жени;
- Без индивидуален коефициент (отпуснати в минимален размер) са 1,6% (23 633) от личните пенсии за ОСВ. Съотношението по пол показва, че 38,8% (9 172) се получават от мъже и 61,2% (14 461) от жени.

Данните показват, че с високи индивидуални коефициенти над 2, 3 и 4, зад които стоят високи работни заплати и респективно висок осигурителен доход, категорично с дял от около 70% са мъжете. Съществено по-малък е относителният дял на жените с високи индивидуални коефициенти – около 30%. Същевременно близо 75% от най-ниските индивидуални коефициенти със стойност до 1 са на жени.

По категория труд средният индивидуален коефициент на личните първи пенсии за осигурителен стаж и възраст (вкл. по чл. 69 от КСО) към 31 декември 2021 г. е както следва:

- За работилите при условията на първа категория труд ИК е 1,771. При мъжете е 1,879, а при жените – 1,588;
- За втора категория труд средният ИК е 1,416 (мъже – 1,594, жени – 1,278). При новоотпуснатите пенсии средният ИК е 1,188 (мъже – 0,907, жени – 1,248);
- За работилите при най-масовата трета категория труд средният ИК е 1,190 (1,462 – мъже и 1,129 – жени). При новоотпуснатите пенсии ИК е 1,075 (мъже – 1,250, жени – 1,009).

Средният индивидуален коефициент на личните първи пенсии за инвалидност поради общо заболяване (вкл. за лицата по чл. 69 от КСО) е 0,867 (мъже – 0,956 и жени – 0,796). С индивидуален коефициент 0,898 са пенсионерите с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто, с коефициент 0,883 са пенсионерите със загубена работоспособност от 71 до 90 на сто и с 0,841 са тези с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70,99 на сто.

При новоотпуснатите лични първи пенсии за инвалидност поради общо заболяване (вкл. за лицата по чл. 69 от КСО) средният ИК е 0,759 (мъже – 0,806 и жени – 0,709). За пенсионерите с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто средният ИК е 0,782. С коефициент 0,791 са пенсионерите със загубена работоспособност от 71 до 90 на сто и с коефициент 0,735 са тези с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70,99 на сто.

На пенсионерите с лични първи пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест средният ИК е 1,081 (мъже – 1,157 и жени – 0,905). Средният индивидуален коефициент на пенсионерите с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто е 1,111, от 71 до 90 на сто е 1,096 и с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70,99 на сто коефициентът е 1,072.

Новоотпуснатите лични първи пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест са със среден ИК – 0,872, като за мъжете е 0,918, а за жените – 0,622. Според степента на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, разпределението е следното: с коефициент средно 0,529 са пенсионерите със загубена работоспособност над 90 на сто, с коефициент 2,173 са пенсионерите със загубена работоспособност от 71 до 90 на сто и 0,744 е стойността на ИК при лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70,99 на сто.

Запазва се тенденцията индивидуалните коефициенти на мъжете да са по-високи от тези на жените. Заплащането на положения труд, съответно и размерът на осигурителния доход зависят от множество фактори, сред които професиите и видът на изпълняваните дейности, в които са били заети жените и мъжете преди пенсиониране, времето прекарано в безработица, времето отдадено на зависими от грижи членове на семейството и други фактори.

5.7. Среден осигурителен стаж

Средният осигурителен стаж, превърнат към трета категория труд, към 31 декември 2021 г. при личните първи пенсии за осигурителен стаж и възраст (вкл. по чл. 69 от КСО) е 38,6 години, а при новоотпуснатите – 35,9 години. За мъжете е 43,4, като при новоотпуснатите е с по-ниски от средните стойности – 37,4 години, а при жените е 35,3, като при новоотпуснатите е 34,5 години. Действителният стаж при личните първи пенсии за

осигурителен стаж и възраст е 35,1 години (мъже – 36,7; жени – 33,9), а за *новоотпуснатите* пенсии – 34,0 години (мъже – 34,3; жени – 33,7).

Средният действителен осигурителен стаж на пенсионерите с *лични първи пенсии за ОСВ от фонд „Пенсии“* е 35,1 години, а превърнатият – 37,9 години. Стойностите по пол показват, че за мъжете действителният стаж в края на 2021 г. е 37,0 години, а превърнатият – 42,4 години. При жените средният осигурителен стаж е по-нисък и разликата между действителния и превърнатия стаж е значително по-малка, като стойностите са съответно 34,0 и 35,2 години. При *новоотпуснатите пенсии* действителният стаж е 34,0 години (мъже – 34,3; жени – 33,7), а превърнатият – 35,7 години (мъже – 37,1; жени – 34,5).

Средният осигурителен стаж на пенсионерите с лични първи пенсии за ОСВ по чл. 69 от КСО е 34,4 години действителен, а превърнатият – 50,4 години. Значително по-голяма е разликата между действителния и превърнатия стаж на тази категория пенсионери отколкото на лицата, пенсионирали се с пенсия за ОСВ от фонд „Пенсии“. Сравнително малка е разликата между действителния осигурителен стаж на мъжете и жените, съответно 34,5 и 32,8 години. За мъжете превърнатият стаж е 50,5 години, а за жените – 46,9 години. *Разликата* между действителния стаж (32,2 г.) и превърнатия (49,4 г.) при *новоотпуснатите пенсии* е 17,2 години.

При пенсиите за *инвалидност поради общо заболяване (вкл. за лицата по чл. 69 от КСО)* към 31 декември 2021 г. действително положеният осигурителен стаж средно е 21,3 години, а признатият по чл. 75, ал. 2 от КСО – 12,7 години. За мъжете действителният стаж е 21,0 години, а за жените – 21,6 години, признатият – съответно 14,3 и 11,4 години. При *новоотпуснатите пенсии* тези показатели са по-ниски. Действителният среден трудов стаж е 16,2 години, като при мъжете е 15,9 години, а при жените – 16,5 години. Признатият стаж е 11,5 години, като при мъжете е 11,2 години, а при жените – 11,9 години.

Като цяло *жените средно имат по-ниска продължителност на осигурителния стаж* поради по-ниската законова възраст за пенсиониране, по-чести отсъствия от пазара на труда поради отглеждане на деца или полагане на грижа за зависими членове на домакинството.

5.8. Средномесечни размери на изплащаните лични пенсии за трудова дейност по видове и пол

Средният основен месечен размер на пенсията е 424,81 лв. за 2021 г., като за мъжете е 509,10 лв., а за жените – 366,33 лв. В него не са включени различните добавки, които се изплащат към пенсиите, както и допълнителните суми към пенсиите.

Средният месечен размер на пенсията на пенсионер за 2021 г. е 536,71 лв. (437,17 лв. за 2020 г.). Той е изчислен от разхода за пенсии (вкл. за пенсиите по европейски регламенти и международни договори), като е включен разходът за т. нар. „вдовишки добавки“ по чл. 84 от КСО, добавките за чужда помощ, миньорските добавки, добавките към пенсиите на участниците и пострадалите от войните, добавките по чл. 9 от ЗПГРРЛ, добавките към пенсиите в размер на 50,00 лв., изплащани в периода от м. януари до м. септември и добавките от 120,00 лв., изплащани в периода от м. октомври до м. декември 2021 г.

Средномесечният размер на пенсията за *осигурителен стаж и възраст* (вкл. по чл. 69 от КСО) за 2021 г. е 585,41 лв. (483,21 лв. за 2020 г.).

При пенсионерите с *лични пенсии за осигурителен стаж и възраст от фонд „Пенсии“* (без пенсиите за ОСВ по отменени закони), средният месечен размер на изплащаната пенсия за 2021 г. е 568,70 лв. (466,55 лв. за 2020 г.). Разпределението по пол показва, че при мъжете е 650,28 лв. и е значително по-голям от този при жените – 519,35 лв. Средният основен месечен размер през 2021 г. за този вид пенсия е 446,65 лв. (544,55 лв. за мъжете и 387,43 лв. за жените), при 396,52 лв. за 2020 г.

Средният месечен размер на изплащаните *лични пенсии за ОСВ по чл. 69 от КСО* за 2021 г. е 913,46 лв. (793,59 лв. за 2020 г.). Пенсии на *мъжете* средномесечно са 912,55 лв., а

на жените – 939,16 лв. Разликата в размерите при двата пола за този вид пенсия не е толкова осезаема както при останалите видове пенсии. Средният основен месечен размер на личните пенсии за ОСВ по чл. 69 от КСО (без получаваните добавки, изчислен средногодишно за 2020 г.) е 808,44 лв. (808,77 лв. за мъжете и 799,12 лв. за жените).

Средният месечен размер на изплащаните *лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване от фонд „Пенсии“* (без пенсиите за ИОЗ по отменени закони) е 421,85 лв. (321,90 лв. за 2020 г.). При този вид пенсии разликата в размерите между двата пола е в полза на мъжете, които получават 428,73 лв. или с 12,37 лв. повече от жените (416,36 лв.). Средният основен месечен размер е 332,27 лв. (349,01 лв. за мъжете и 318,91 лв. за жените).

При *личните пенсии за инвалидност поради общо заболяване за лицата по чл. 69 от КСО* (военнослужещи, полицаи и приравнените на тях) средният месечен размер пенсия за 2021 г. е 497,51 лв. (407,13 лв. за 2020 г.). За мъжете е 501,36 лв., а за жените – 446,22 лв. Средният основен месечен размер за този вид пенсия е 390,64 лв. (394,73 лв. за мъжете и 337,48 лв. за жените).

Средният изплащан месечен размер на *личните пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест* (без пенсиите за ТЗПБ по отменени закони и за лицата по чл. 69 от КСО) е 492,77 лв. (377,18 лв. за 2020 г.). Разликата между двата пола е в полза на жените, които са получавали средномесечно 530,03 лв. при 476,86 лв. за мъжете. Тенденцията е обратна при средните основни месечни размери, като средният основен месечен размер за този вид пенсия е 348,78 лв. (358,61 лв. за мъжете и 325,98 лв. за жените).

5.9. Средни основни месечни размери на личните пенсии за трудова дейност по видове и пол към 31 декември 2021 г.

При пенсионерите с *лични първи пенсии за осигурителен стаж и възраст* (вкл. по чл. 69 от КСО) към 31 декември 2021 г. *средният основен размер* на пенсията е 483,66 лв. Той е нараснал с 45,67 лв. спрямо 2020 г. (437,99 лв.). В разпределението по пол се запазва тенденцията средният основен месечен размер на пенсията при мъжете (603,00 лв.) да е значително по-голям от този на жените (401,82 лв.), тъй като в размера на пенсиите се отразяват по-ниските трудови и осигурителни доходи на жените, съответно по-ниските им индивидуални коефициенти, както и по-ниският среден осигурителен стаж в сравнение със същите показатели за мъжете.

Средният основен месечен размер на пенсиите на лицата, получаващи *пенсия за ОСВ от фонд „Пенсии“* е 463,52 лв. Спрямо предходната година, когато е бил 418,92 лв. има ръст от 10,6 на сто. Средният размер на пенсиите на мъжете е 568,30 лв., а на жените – 400,72 лв., със 167,58 лв. по-малко.

За пенсионерите по чл. 69 от КСО *средният основен месечен размер* на пенсиите е 833,38 лв. и надвишава значително средния размер на пенсиите на лицата с пенсия за ОСВ от фонд „Пенсии“ (463,52 лв.), като разликата е средно 369,86 лв. в полза на пенсионерите от специализираните ведомства. Спрямо предходната година средният основен месечен размер на пенсиите по чл. 69 от КСО се е увеличил с 8,9 на сто (765,60 лв. през 2020 г.).

Разликата по пол при средните размери на пенсиите на лицата, пенсионирани по чл. 69 от КСО и през 2021 г. е минимална (6,73 лв.). Мъжете получават лични първи пенсии в среден размер от 833,61 лв., а жените – 826,88 лв., което се дължи на факта, че нормативните изисквания за придобиване право на този вид пенсия са еднакви за двата пола и съответно във формулата за изчисляване размера на пенсията участва почти еднакъв осигурителен стаж, с леко предимство за мъжете при превръщането му в трета категория труд. Допълнително влияние за минималната разлика между размерите на двата пола за този вид пенсия оказват и близките стойности при средните индивидуални коефициенти (2,034 за мъжете и 1,989 за жените).

Пенсионерите с лични първи пенсии за *инвалидност поради общо заболяване* (вкл. за лицата по чл. 69 от КСО) имат среден основен месечен размер на пенсията 346,73 лв. (300,45 лв. за 2020 г.). И при този вид пенсии разликата в размерите по пол е в полза на мъжете. Те получават 366,87 лв. или с 36,34 лв. повече от жените (330,53 лв.).

При средните основни месечни размери на *пенсиите за инвалидност на военнослужещите, полицаите и приравнените* на тях (398,89 лв.) и на останалите трудови пенсии за *инвалидност поради общо заболяване* (346,77 лв.) се наблюдава значителна разлика. Пенсиониралите се с лична пенсия за ИОЗ лица по чл. 69 от КСО получават средно с 52,12 лв. по-висока пенсия за инвалидност.

Средният основен размер на пенсията за *инвалидност поради трудова злополука и професионална болест* е 354,36 лв. (309,98 лв. за 2020 г.). Разпределението по пол на пенсионерите с лични първи пенсии за ТЗПБ към 31 декември 2021 г. показва, че мъжете получават средно 365,93 лв., а жените – 327,64 лв.

5.10. Средни основни месечни размери на личните пенсии за трудова дейност по видове, възрастови групи и пол към 31 декември 2021 г.

Осигурителен стаж и възраст

През 2021 г. с най-високи средни размери на пенсиите за осигурителен стаж и възраст са *пенсионерите между 40 и 44 години* и *между 45 и 49 години*, съответно с 1 258,29 лв. и с 1 064,96 лв. В тези възрастови групи попадат 792 пенсионери. Следват групите на пенсионерите на възраст *между 50 и 54 години* (927,19 лв.) и *между 55 и 59 години* (877,13 лв.), като получаващите пенсия за ОСВ в тези две възрастови групи са 40 435 пенсионери или 2,7% от общата съвкупност на пенсионерите с лични пенсии за ОСВ (1 500 953 души). Това са предимно хора, работили в условията на първа и/или втора категория труд, придобили право на пенсия на по-ниска възраст. Тук са включени и пенсионери, които са военнослужещи, полицаи и други ползващи специален режим на ранно пенсиониране. Най-многобройната група, а именно групата на *70-74-годишните* (24,8% от общата съвкупност) е със среден основен месечен размер 456,75 лв.

С *най-ниски средни основни размери на пенсиите* са лицата на възраст *над 95 години* (356,71 лв.) и във възрастовите групи на *90-94-годишните* (377,38 лв.) и *85-89-годишните* (386,71 лв.). Трите групи заемат дял от 9,3% от общия брой на пенсионерите с лични пенсии за ОСВ. Най-възрастните пенсионери получават сравнително по-ниски пенсии, което е показателно за изоставането на размерите на пенсиите с отдалечаване във времето от момента на отпускането им.

Според *разпределението по пол и възраст мъжете*, попадащи във възрастовата група *между 40 и 44 години* и *между 45 и 49 години*, са с най-висок среден основен месечен размер на пенсията, съответно 1 258,29 лв. и 1 088,06 лв. При *жените* със значително по-висок от средния размер пенсия за всички жени са групите на *50-54-годишните* (900,87 лв.) и *55-59-годишните* (690,20 лв.). Най-нисък размер на пенсията за мъжете и жените се наблюдава при най-възрастните или над 95-годишните – 479,36 лв. за мъжете и 305,71 лв. за жените.

Инвалидност поради общо заболяване

Разпределението по възрастови групи *при пенсиите за инвалидност поради общо заболяване* показва, че най-висок е средният размер (360,89 лв.) на хората на възраст *55-59 години*, следвани от *60-64-годишните* със средна пенсия от 360,72 лв. След тях е възрастовата група на *50-54-годишните*, които получават средна месечна пенсия от 356,33 лв. Тези три групи представляват 45,7% от общата съвкупност (316 512) на пенсионерите с лични първи пенсии за ИОЗ. С най-ниски средни основни размери на пенсиите е групата на лицата *между 20 и 24 години* (295,39 лв.), следвана от тази на лицата *между 25 и 29 години* (314,63 лв.), като

те заемат дял от 0,9% от общия брой пенсионери. По-краткият осигурителен стаж и по-ниските възнаграждения, съответно по-ниският осигурителен доход на по-младите хора са причина за ниските размери на пенсиите им.

В *разпределението по пол и възраст* с най-висок среден размер на пенсията за ИОЗ са мъжете от възрастовата група на *90-94 годишните* (421,60 лв.), докато при жените с най-висок размер са *55-59-годишните* 346,51 лв. С най-нисък размер на пенсията при мъжете е групата на лицата *между 20 и 24 години* със средна пенсия от 297,25 лв., докато при жените – групата на лицата *до 20 години* (273,75 лв.).

Трудова злополука и професионална болест

Най-висок среден размер на *пенсиите за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест* (387,61 лв.) получават пенсионерите на възраст *20-24 години*, следвани от групата на лицата на възраст *60-64 години* със среден размер 366,43 лв. Те съставляват 16,3% от получаващите (4 337 души) този вид пенсия. С най-ниски средни размери на пенсиите са групите на лицата на възраст над 95 години (309,64 лв.) и на *25-29-годишните* (317,01 лв.).

Според *разпределението по пол и възраст* с най-висока пенсия за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест при мъжете е групата *на лицата от 20 до 24 години със среден размер от 387,61 лв.*, а при жените – групата *на 45-49-годишните* с размер от 335,21 лв. С най-нисък размер на пенсията сред жените е групата на *30-34 годишните* (311,25 лв.), а при мъжете – тези на възраст над 95 години (300,00 лв.).

5.11. Средна продължителност на получаване на пенсиите по видове и пол

Средната продължителност на получаване на една лична пенсия се определя от данните за броя на прекратените лични пенсии поради смърт за отчетната година и от информацията за годината, през която са били отпуснати тези пенсии, т.е. продължителността за получаване на даден вид пенсия.

През 2021 г. *средната продължителност на получаване на една пенсия е 21,4 години*. Запазва се тенденцията продължителността на получаване на пенсия при жените (*24,3 години*) да е по-висока от тази при мъжете (*18,5 години*) или те получават пенсия с 5,8 години по-дълго.

Средната продължителност на получаване на личните пенсии за *осигурителен стаж и възраст* е *22,8 години* (за жените е 25,8 години, а за мъжете – 19,8 години). От тях работещите при условията на първа категория труд получават пенсия средно 30,3 години (жени – 29,5 години, мъже – 30,5 години), втора категория – 28,0 години (жени – 28,6 години, мъже – 27,7 години) и трета категория – 25,4 години (жени – 27,0 години, мъже – 21,4 години).

При пенсиите за *инвалидност поради трудова злополука и професионална болест* стойността на показателя е *34,4 години*. Мъжете получават пенсия средно 33,6 г., а жените – 36,1 г.

Средната продължителност за получаване на една лична пенсия за *инвалидност поради общо заболяване* за 2021 г. е *13,5 години*, като при мъжете този показател е 12,1 години, а при жените – 15,0 години.

Сравнителният анализ по видове пенсии показва, че средната продължителност за получаване на една лична пенсия е най-дълга за пенсионерите с пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест, следвани от пенсиите за осигурителен стаж и възраст. Най-кратко получават лична пенсия лицата с пенсии за инвалидност поради общо заболяване, с изключение на пенсиите на лицата, навършили възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО, тъй като това са срочни пенсии.

5.12. Брой на изменените пенсии

Общият брой на *изменените пенсии* (лични и наследствени) за 2021 г. е 592 095 (515 872 бр. за 2020 г.). Най-голям дял в изменените пенсии през годината заемат личните

пенсии за осигурителен стаж и възраст (без пенсиите по отменени закони и по чл. 69 от КСО) – 47,4% или 280 928 бр. На второ място с дял от 35,4% или 209 521 бр., са изменените лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване (без пенсиите по отменени закони и за лицата по чл. 69 от КСО). Следват социалните пенсии за инвалидност, които са 51 142 бр. или 8,6% от всички изменени пенсии през годината и личните пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 69 от КСО (40 127 бр. или 6,8%).

5.13. Прекратени пенсии по причина за прекратяване и по видове

През 2021 г. общият брой на *прекратените и спрени пенсии* е 174 539 (138 046 бр. за 2020 г.). От тях 156 989 са лични и 17 550 наследствени пенсии. Пенсията се прекратява при отпадане на основанието за получаването ѝ.

В зависимост от причините за прекратяване най-много са прекратените пенсии поради смърт на пенсионера – 139 373 бр. или 79,9%. Поради промяна на вида на пенсията са прекратени 18 236 пенсии (10,4%), а поради рехабилитиране на инвалиди – 4 254 (2,4%).

Броят на *прекратените поради смърт лични пенсии за осигурителен стаж и възраст* е 110 668, от които 55 277 (49,9%) на мъже и 55 391 (50,1%) на жени.

През 2021 г. са *прекратени след рехабилитиране на инвалиди и поради смърт*, общо 25 897 лични пенсии за инвалидност. От тях 13 849 (53,5%) са на мъже и 12 048 (46,5%) на жени. От прекратените поради рехабилитиране лични пенсии за инвалидност (3 421 бр.) 46,7% са на жени и 53,3% на мъже. Средната продължителност на получаването им за периода от инвалидизирането до възстановяването на работоспособността е 6,5 години, като средната стойност за жените е 7,0 години, а за мъжете – 6,2 години.

Прекратените (по причина смърт или след рехабилитиране) лични пенсии за *инвалидност поради общо заболяване* през 2021 г. са 25 574 бр. От тях на мъже са 13 638 бр. (53,3%), а на жени – 11 936 бр. (46,7%).

Най-малък брой пенсии, *прекратени след рехабилитиране на инвалиди и поради смърт*, са тези за *инвалидност трудова злополука и професионална болест* – 323 пенсии, като 65,3% от тях са на мъже (211 бр.) и 34,7% на жени (112 бр.).

5.14. Статистически показатели за добавките към пенсиите по видове и пол

Изплащаните *добавки към пенсиите* към 31 декември 2021 г. наброяват 791 755 или с 29 146 бр. по-малко в сравнение с края на 2020 г. (820 901 бр.). Те се получават от 632 750 пенсионери (645 747 в края на 2020 г.).

От общия брой на добавките с най-голям относителен дял са т. нар. „*вдовишки добавки*“ по чл. 84 от КСО. Отпускат се на преживелия съпруг/съпруга в размер 26,5 на сто от пенсията/пенсиите на починалия съпруг/съпруга. Към 31 декември 2021 г. *броят на тези добавки* е 697 596 (в т.ч. 186 вдовишки добавки към учителски пенсии), получавани от 567 859 души. Броят на добавките, които се получават от жени (577 552 бр.), е над четири пъти повече от добавките, които се получават от мъже (120 044 бр.). *Средният размер* на добавката по чл. 84 от КСО към 31 декември 2021 г. е 95,39 лв. (85,11 лв. в края на 2020 г.). Данните показват, че мъжете получават по-високи пенсии от жените и съответно вдовишките добавки, изчислени от техните пенсии, също са по-високи. В края на 2021 г. вдовишката добавка при жените средно е 99,43 лв. (89,69 лв. в края на 2020 г.), а при мъжете – 75,96 лв. (63,89 лв. в края на 2020 г.).

Към края на 2021 г. към различни видове пенсии са изплатени 66 382 *добавки за чужда помощ* (71 358 бр. за 2020 г.). За сметка на ДОО са изплатени 50 904 добавки (76,7% от всички добавки за чужда помощ), а останалите 15 478 бр. (23,3%) – със средства от държавния бюджет.

Добавките по отменени закони вече не се отпускат, но отпуснатите продължават да се изплащат до отпадане на основанието за получаване. Към 31 декември 2021 г. са изплатени

2 471 добавки за старост (4 249 бр. в края на 2020 г.) и 18 070 миньорски добавки (20 529 в края на 2020 г.).

В края на 2021 г. са изплатени 7 129 добавки съгласно чл. 9 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица (7 731 бр. в края на 2020 г.), а на основание Указ № 1611 от 1985 г. на инвалидите от войните и по чл. 5 от Закона за ветераните от войните са изплатени 293 добавки на ветерани и доброволци от войните (531 бр. в края на 2020 г.).

5.15. Статистически показатели за пенсиите и добавките, изплащани по европейски регламенти и международни договори и споразумения (ЕРМД)

През 2021 г. общият брой на пенсионерите, получаващи пенсии и добавки по европейски регламенти и международни договори (ЕРМД) в България и чужбина е 54 205 (50 162 лица за 2020 г.). От тях пенсионерите, живеещи в България, са 73,9%, а живеещите в чужбина – 26,1%.

Броят на пенсионерите с пенсии по ЕРМД включва както пенсионерите с пенсии, отпуснати при прилагане на европейските регламенти и международни договори, така и пенсионерите с пенсии, отпуснати изцяло по българското законодателство, изплащани в друга държава.

Към 31.12.2021 г. се изплащат 57 958 пенсии и добавки по европейски регламенти и международни договори (53 559 за 2020 г.). Броят на пенсиите и добавките надвишава този на пенсионерите, тъй като един пенсионер може да получава пенсия и добавка едновременно.

Общият брой на българските пенсии (лични и наследствени), отпуснати по европейски регламенти и международни договори към 31 декември 2021 г., е 54 244. Спрямо предходната година е отчетено повишение с 8,1% или с 4 045 повече (50 199 бр. за 2020 г.). Делът на личните пенсии от общия брой на българските пенсии по ЕРМД е 94,8% (51 420 бр.), а на наследствените – 5,2% (2 824 бр.).

Към 31 декември 2021 г. личните пенсии за ОСВ са 43 679 и заемат 84,9% от всички лични пенсии на лица със стаж в други държави (51 420). Те са с 3 322 бр. (или с 8,2%) повече спрямо броя им в края на 2020 г. (40 357 бр.).

Общо личните пенсии за ИОЗ към 31 декември 2021 г. са 7 741 бр., което представлява 15,1% от всички лични пенсии на лица със стаж в други държави. Спрямо предходната година, личните пенсии за инвалидност поради общо заболяване са се увеличили с 377 бр. или с 5,1%.

Броят на наследствените пенсии, отпуснати въз основа на стаж, положен в други държави към 31 декември 2021 г. е 2 824 бр. От тях наследствените пенсии за ОСВ са 798 бр. или 28,3%, а наследствените пенсии за ИОЗ – 2 026 бр. или 71,7%. Спрямо 2020 г. се наблюдава увеличение и при двата вида наследствени пенсии, съответно с 10,4% при пенсиите за ОСВ и с 15,4% при пенсиите за ИОЗ.

Всички изплащани добавки към пенсиите към 31 декември 2021 г., на лица със стаж в други държави са 3 714 бр. Спрямо 2020 г., когато са били 3 360, броят им се е увеличил с 354 добавки или с 10,5%.

Съгласно Споразумението между правителството на Република България и правителството на Република Турция за изплащане на български пенсии в Турция се урежда само начина на изплащане на пенсии, отпуснати в България на лица, живеещи в Турция. Предвидено е Споразумението да действа до влизане в сила на Спогодба за социално осигуряване между двете страни. Към 31 декември 2021 г. пенсионерите с пенсии, отпуснати въз основа на споразумението между България и Турция са 13 303 лица. В сравнение с предходната година те намаляват със 773 души или с 5,5%.

Броят на пенсиите и добавките, отпуснати въз основа на споразумението към 31 декември 2021 г. е 17 667 бр. (13 372 бр. пенсии и 4 295 бр. добавки), което е намаление с 4,7% спрямо 2020 г. (18 533 бр.). Личните пенсии за осигурителен стаж и възраст са 12 157 бр. и заемат дял от 90,9% от всички пенсии, изплащани към 31 декември 2021 г. От

всички видове пенсии, отпуснати въз основа на споразумението с Турция, най-малък е броят на наследствените пенсии за ОСВ – 284. Личните пенсии за инвалидност поради общо заболяване са 429 бр., а на наследствените – 502 бр.

През 2021 г. новоотпуснатите пенсии по споразумението между България и Турция са 236 бр., което е с 43,9% повече спрямо отпуснатите през 2020 г. (164 бр.).

КРАТКОСРОЧНИ ОБЕЗЩЕТЕНИЯ И ПОМОЩИ ОТ ДОО

Паричните обезщетения на осигурените лица за временна неработоспособност, бременност, раждане, за отглеждане на дете до 2-годишна възраст и осиновяване на дете до 5-годишна възраст, трудоустрояване, както и помощите от държавното обществено осигуряване, се изчисляват и изплащат от ТП на НОИ.

1. Парични обезщетения за временна неработоспособност и трудоустрояване

Осигурените за общо заболяване и майчинство лица имат право на следните видове обезщетения, при изпълнени определени нормативни условия:

- Парични обезщетения за периодите на *временна неработоспособност и временно намалена работоспособност (трудоустрояване)*, ако имат най-малко 6 месеца осигурителен стаж, с изключение на ненавършилите 18-годишна възраст.
- Лицата, осигурени за трудова злополука и професионална болест, имат право на *парично обезщетение за трудова злополука или професионална болест*, както и на обезщетение *при трудоустрояване* в тези случаи, независимо от продължителността на осигурителния стаж.

Дневното парично обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване се изчислява в *размер 80 на сто*, а за временна неработоспособност поради трудова злополука или професионална болест в *размер 90 на сто* от среднодневното брутно трудово възнаграждение или среднодневния осигурителния доход, върху които са внесени или дължими осигурителни вноски, а за самоосигуряващите се лица внесени осигурителни вноски за общо заболяване и майчинство за период от 18 календарни месеца, предхождащи месеца на настъпване на неработоспособността. Дневното парично обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване не може да надвишава среднодневното нетно възнаграждение за периода, от който е изчислено обезщетението.

- На осигуреното лице се изплаща парично обезщетение за временна неработоспособност *за времето, през което е под карантина*.
- Парично обезщетение се полага и за времето, през което осигуреното лице е отстранено от работа, когато *не може да бъде трудоустроено на друга подходяща работа*. Това обезщетение се изплаща за не повече от 90 календарни дни през една календарна година.
- На неработоспособните лица, изпратени от здравните органи на *санаторно-курортно лечение* се изплаща обезщетение за целия им престой в заведенията, включително до 3 календарни дни за пътуване. Обезщетението е в размерите, определени съответно за общо заболяване или за трудова злополука и професионална болест.
- Паричното обезщетение за *гледане на болен член от семейството* се изплаща при условията и в размера на паричното обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване. Обезщетението се изплаща в следните случаи:
 - *гледане или належащо придружаване за медицински преглед*, изследване или лечение в страната или в чужбина на болен член на семейството над 18-годишна възраст (на всеки осигурен до 10 дни през една календарна година);

- гледане или належащо придружаване за медицински преглед, изследване или лечение в страната или в чужбина на болно дете до 18-годишна възраст (до 60 дни през една календарна година общо за всички осигурени членове на семейството);
- гледане на дете под карантина до 18-годишна възраст, болно от заразна болест (до изтичане срока на карантината);
- гледане на болно дете до 3-годишна възраст, настанено в заведение за болнична помощ заедно с осигурения (за времето, през което осигуреният е бил в заведението);
- гледане на здраво дете, върнато от детско заведение поради карантина (докато трае карантината).

За членове на семейството на осигуреното лице се смятат неговите възходящи и низходящи по права линия, съпругът и съпругата. Този вид парично обезщетение се изплаща и за гледане на дете, настанено при близки, роднини или приемно семейство.

- Право на обезщетение имат осигурените лица, които вследствие общо заболяване, трудова злополука или професионална болест са *трудоустроени на по-нископлатена работа*. Дневното парично обезщетение е в размер на разликата между полученото среднодневно трудово възнаграждение през 18-те календарни месеца преди трудоустрояването и получаваното среднодневно трудово възнаграждение след трудоустрояването. Това обезщетение се изплаща за времето на трудоустрояване, но за не повече от 6 месеца.

2. Статистически показатели за паричните обезщетения за временна неработоспособност

Обезщетенията за временна неработоспособност и временно намалена работоспособност включват случаите на:

- общо заболяване;
- нетрудова злополука;
- изследване поради общо заболяване;
- карантина;
- трудоустрояване поради общо заболяване;
- санаторно-курортно лечение поради общо заболяване;
- гледане на болно дете до 3-годишна възраст, настанено в заведение за болнична помощ заедно с осигурения;
- гледане или належащо придружаване за медицински преглед, изследване или лечение в страната или в чужбина на болно дете до 18-годишна възраст;
- гледане или належащо придружаване за медицински преглед, изследване или лечение в страната или в чужбина на болен член на семейството над 18-годишна възраст.

За 2021 г. по 2 346 099 (2 197 866 за 2020 г.) болнични листове са изплатени *парични обезщетения за временна неработоспособност* за 18 975 092 дни със среднодневен размер 42,03 лв. (39,034 лв. за 2020 г.). Спрямо 2020 г. се наблюдава увеличение с 6,7% (148 233 бр.) в броя на болничните листове с плащания за обезщетения за временна неработоспособност. През годината се отчита нарастване в броя на болничните листове поради карантина и поради нетрудови злополуки.

За 2021 г. НОИ е изплатил парични обезщетения по близо 599,0 хил. болнични листове, издадени по свързани с COVID-19 диагнози, при заплатени от ДОО близо 304,0 хил. листа през 2020 г., което е показателно за по-голямата заболяемост сред осигурените лица.

През 2021 г. броят на платените работни дни се е увеличил с 8,0%, или с 1 410 740 дни спрямо 2020 г., което се дължи основно на увеличения с над 50 на сто брой на изплатените дни по болнични листове с причина гледане на болен член от семейството и карантина.

Изплатените обезщетения¹⁰ на мъже са 975 631 бр. (41,6%) за 8 257 009 дни със среднодневен размер 44,50 лв., който е с 10,8% по-висок от този на жените. Съществено по-висок е броят на обезщетенията за временна неработоспособност на жени – 1 370 468 (58,4%) за 10 718 083 дни със среднодневен размер 40,13 лв.

Средният размер на обезщетенията за временна неработоспособност за 2021 г. е 339,95 лв. и нараства с 9,0% спрямо предходната година (311,94 лв. за 2020 г.). Разликата в средните размери на обезщетенията по пол е в полза на мъжете, като при тях средният размер на обезщетението е 376,58 лв. и е с 62,71 лв. по-висок от средния изплатен размер на жените – 313,87 лв.

Броят на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение за временна неработоспособност или временно намалена работоспособност поради общо заболяване за 2021 г. е 1 256 076 души (таблица № 9). Жените са 709 570 и заемат дял от 56,5%, а мъжете – 546 506 души или 43,5%. Спрямо 2020 г. броят на лицата с поне едно обезщетение е нараснал с 11,4% или със 128 970 души, което е в резултат на по-високия брой с 61 651 жени (9,5%) и на по-високия брой с 67 319 (14%) мъже.

Преобладаващият брой жени с обезщетения за временна неработоспособност се дължи на по-високия им брой при обезщетенията за временна неработоспособност поради общо заболяване и поради гледане на болен член от семейството и карантина.

Спрямо 2020 г. броят на жените с обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване е намалял с 2,5%, а броят на мъжете се е увеличил с 2,9%. Жените са 443 551, което е с 25,2% повече от броя на мъжете с този вид обезщетение – 354 262 души за 2021 г.

Таблица № 9 : Брой лица с обезщетение за временна неработоспособност или временно намалена работоспособност поради общо заболяване през 2020 г. и 2021 г.

Вид на обезщетението	Общо		Мъже		Жени	
	2020 г.	2021 г.	2020 г.	2021 г.	2020 г.	2021 г.
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване	799 462	797 813	344 312	354 262	455 150	443 551
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради нетрудови злополуки	87 957	90 797	51 131	52 965	36 826	37 832
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради гледане на болен член от семейството и карантина	239 315	367 122	83 594	139 120	155 721	228 002
Парични обезщетения за санаторно-курортно лечение поради общо заболяване	336	321	126	142	210	179
Парични обезщетения за трудоустрояване при временно намалена работоспособност	36	23	24	17	12	6
Общ брой лица	1 127 106	1 256 076	479 187	546 506	647 919	709 570

От общия брой жени – 709 570, получили обезщетение за временна неработоспособност, 32% или 228 002 са с обезщетение за гледане на болен член от семейството и карантина, докато при мъжете този показател е със значително по-ниска стойност – 139 120 мъже, или 25,4% от всички мъже с обезщетение за временна неработоспособност през 2021 г.

Традиционно жените по-често ползват болнични за гледане на болни деца и членове на семейството и карантина, но броят на мъжете с този вид обезщетение през последните години нараства и през 2021 г. е с 66,4% по-висок спрямо броя им през 2020 г. Нарастване с 46,4% се

¹⁰ Обезщетенията са от болнични листове с плащания от ДОО през 2021 г.

наблюдава и при жените с този вид обезщетение. Това увеличение е съществено повлияно от ръста в броя на издадените болнични листове за карантина като пряка последица от пандемията от COVID-19.

През 2021 г. по 11 260 (при 11 308 за 2020 г.) болнични листове са изплатени парични обезщетения за *временна неработоспособност поради трудова злополука и професионална болест* за 176 049 дни със среднодневен размер 50,63 лв.

Средният размер на обезщетението за трудова злополука и професионална болест през 2021 г. е 791,55 лв., при 753,97 лв. за 2020 г. Общият брой на лицата с поне едно обезщетение за временна неработоспособност или временно намалена работоспособност поради трудова злополука и професионална болест през 2021 г. е 4 175. Преобладават мъжете, които са 2 577 с дял 61,7%. При тях по 7 357 болнични листове (при 7 268 за 2020 г.) са изплатени обезщетения за 118 002 дни със среден размер 808,43 лв. (780,63 лв. за 2020 г.). Броят на жените с обезщетение за трудова злополука и професионална болест е 1 598, като по 3 903 болнични листове (при 4 040 за 2020 г.) са изплатени обезщетения за 58 047 дни със среден размер 759,73 лв. (706,00 лв. за 2020 г.).

3. Обезщетения за майчинство

Осигурените за общо заболяване и майчинство лица имат право на следните видове обезщетения за майчинство, при изпълнени определени нормативни условия:

- Парично обезщетение на *трудоустроена* на друга работа осигурена жена *поради бременност или кърмене на дете или напреднал етап на лечение ин-витро* се изплаща, ако на новата работа се намали трудовото ѝ възнаграждение.
- Осигурената за общо заболяване и майчинство майка има право на парично обезщетение за *бременност и раждане*, ако има 12 месеца осигурителен стаж като осигурена за този риск. Обезщетението се изплаща за срок 410 дни, от които 45 дни преди раждането. Ако осигуряването за общо заболяване и майчинство е прекратено през време на получаване на обезщетението за бременност и раждане, последното се изплаща до изтичането на срока.
- Осигуреното за общо заболяване и майчинство лице, *при което е настанено дете по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето*, има право на парично обезщетение в размер на разликата от възрастта на детето в деня на настаняването му до изтичане на срока на полагащото се обезщетение за раждане, т. е. до 365 календарни дни, считано от датата на раждане на детето.
- Осигуреният за общо заболяване и майчинство баща има право на парично обезщетение *при раждане на дете за срок до 15 дни* през време на отпуска по чл. 163, ал 8 от Кодекса на труда. Отпускът започва да тече от датата на изписване на детето от лечебното заведение, а за изплащане на обезщетение, бащата трябва да има 12 месеца осигурителен стаж и да е осигурен за общо заболяване и майчинство в деня, предхождащ датата, от която започва ползването на отпуска.
- Осигуреното за общо заболяване и майчинство лице има право на *парично обезщетение при раждане на дете* след навършване на 6-месечна възраст на детето за *остатъка до 410 календарни дни* през време на отпуска по чл. 163, ал. 10 и 12 от Кодекса на труда.

Размерът на дневното парично обезщетение при бременност и раждане е равен на 90 на сто от среднодневното брутно трудово възнаграждение или среднодневния осигурителния доход, върху които са внесени или дължими осигурителни вноски, а за самоосигуряващите се лица – внесени осигурителни вноски за общо заболяване и майчинство за периода от 24 календарни месеца, предхождащи месеца на настъпване на временната неработоспособност. То не може да бъде по-голямо от среднодневното нетно възнаграждение за периода, от който е

изчислено обезщетението и по-малко от минималната дневна работна заплата, установена за страната.

В случаите, когато през времето на изплащане на парично обезщетение при бременност и раждане или за отглеждане на дете до 2-годишна възраст, осигурената придобие отново право на парично обезщетение при бременност и раждане, обезщетението е в размера, определен за предходното дете, ако това е по-благоприятно за лицето.

- Майката, която е осигурена за общо заболяване и майчинство и е имала право на обезщетение за бременност и раждане, получава парично обезщетение в размер 50 на сто от него, когато:
 - след изтичането на периодите след раждането, които се разрешават с актове на здравните органи, не ползва отпуск за бременност и раждане или лицето, което ползва такъв отпуск, прекъсне неговото ползване;
 - след изтичането на периодите след раждането, които се разрешават с актове на здравните органи, самоосигуряващото се лице започне да упражнява трудова дейност, за която се осигурява за общо заболяване и майчинство.
- След изтичането на срока на обезщетението за бременност и раждане през време на *допълнителния платен отпуск за отглеждане на дете* до навършването на 2-годишната му възраст на майката/осиновителката или на лицето, което е поело отглеждането на детето, се изплаща месечно *парично обезщетение* в размер, определян ежегодно със Закона за бюджета на ДОО. Това обезщетение се изплаща и на лицата, при които е настанено дете по реда на чл. 26, ал. 1 от Закона за закрила на детето до навършването на 2-годишната му възраст. Размерът на обезщетението за отглеждане на дете до 2-годишна възраст от 1 януари до 30 септември 2021 г. е 380 лв., а от 1 октомври се повиши на 650 лв.
- Обезщетението могат да получат осигурените и самоосигуряващите се лица за общо заболяване и майчинство, ако имат 12 месеца осигурителен стаж като осигурени за този риск. Обезщетението не се изплаща при смърт на детето, даване за осиновяване или при настаняване на детето по реда на чл. 26, ал. 1 от Закона за закрила на детето или в детско заведение, включително и детски ясли, както и при отглеждането му от лице, включено в програми за подкрепа на майчинството.
- *Обезщетение при неизползване на допълнителен платен отпуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст* се изплаща на:
 - майката/ осиновителката, ако не ползва този отпуск или лицето, което ползва такъв отпуск го прекъсне;
 - самоосигуряващото се лице с право на обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст започне да упражнява трудова дейност, за която се осигурява за общо заболяване и майчинство.

Паричното обезщетение е в размер 50 на сто от обезщетението за отглеждане на дете до 2-годишна възраст и се изплаща на осигурените лица, ако имат 12 месеца осигурителен стаж като осигурени за общо заболяване и майчинство.

- Осигурените за общо заболяване и майчинство лица имат право на *обезщетение при осиновяване на дете до 5-годишна възраст*, ако имат 12 месеца осигурителен стаж като осигурени за този риск и ползват отпуск по чл. 164б от Кодекса на труда. Обезщетението се изплаща за срок до 365 дни от деня на предаване на детето за осиновяване, но не по-късно от навършване на 5-годишната му възраст. Размерът на обезщетението се определя като за обезщетение за бременност и раждане. Ако осигуряването за общо заболяване и майчинство е прекратено по време на получаване на обезщетението, последното се изплаща до изтичането на срока.
- Когато осиновителката и осиновителят се намират в брак, осиновителят има право на 15-дневен отпуск при осиновяване на дете до 5-годишна възраст от деня на предаване

на детето за осиновяване, но не по-късно от навършване на 5-годишната му възраст. По време на този отпуск, на осигурения за общо заболяване и майчинство *осиновител се изплаща обезщетение за срок до 15 дни.*

- След изтичане на 6 месеца от деня на предаване на детето за осиновяване на осигуреното за общо заболяване и майчинство лице се изплаща обезщетение в размер, определен като обезщетение за бременност и раждане, за остатъка до 365 дни през време на отпуска по чл. 164б, ал. 2, 3 и 5 от КТ.
- Осиновителката на дете до 5-годишна възраст или осиновителят, който сам е осиновил дете до 5-годишна възраст, има право на парично обезщетение в размер 50 на сто от обезщетението за осиновяване на дете до 5-годишна възраст, когато след изтичането на 90 дни от деня на предаване на детето за осиновяване:
 - не ползва отпуск за осиновяване, или лицето, което ползва такъв отпуск, прекъсне неговото ползване;
 - самоосигуряващото се лице започне да упражнява трудова дейност, за която се осигурява за общо заболяване и майчинство.

4. Статистически показатели за паричните обезщетения за майчинство

През 2021 г. са изплатени *парични обезщетения за бременност и раждане* за 14 967 266 дни със среднодневен размер 34,33 лв., като спрямо 2020 г. се отчита увеличение със 196 544 дни и увеличение на среднодневния размер с 4,6%.

Броят на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение за бременност и раждане през 2021 г. е 103 903, и е без съществено изменение спрямо 2020 г. – 103 888. От тях жените са 81 605, с дял 78,5%, а мъжете – 22 298, или 21,5%. Общият брой обхваща следните видове обезщетения: при бременност и раждане на майките; при отглеждане на дете, настанено по реда на чл. 26, ал. 1 от Закона за закрила на детето (ЗЗДет.), при отглеждане на детето от бащата или друго осигурено лице, след навършване на 6-месечна възраст на детето; по време на 15-дневния отпуск на бащите при раждане на дете и при неизползване на отпуска за бременност и раждане.

Таблица № 10 : Брой лица с обезщетение за бременност и раждане през 2020 г. и 2021 г.

Вид на обезщетението	Общо		Мъже		Жени	
	2020 г.	2021 г.	2020 г.	2021 г.	2020 г.	2021 г.
Парични обезщетения за бременност и раждане – чл. 50, ал. 1 и 5 и чл. 51 от КСО	81 141	80 736	26	43	81 115	80 693
Парични обезщетения на бащите при раждане на дете за срок от 15 дни – чл. 50, ал. 6 от КСО	21 656	21 974	21 656	21 974	-	-
Парични обезщетения на лицата, поели отглеждането на детето след навършването на 6-месечната му възраст – чл. 50, ал. 7 от КСО	314	283	310	276	4	7
Парични обезщетения при неизползване на отпуска за бременност и раждане – чл. 50а от КСО	777	910	2	5	775	905
Общ брой лица	103 888	103 903	21 994	22 298	81 894	81 605

- Най-висок е броят на лицата с обезщетение за бременност и раждане по чл. 50, ал. 1 и 5 и чл. 51 от КСО – това са обезщетенията, които се изплащат на майките при раждане на дете, на лицата при които е настанено дете по реда на чл. 26, ал. 1 от ЗЗДет. и в случаите при смърт или тежко заболяване на майката. През 2021 г. са изплатени

обезщетения на 80 736 лица, от които 80 693 жени и 43 мъже. Среднодневният размер на обезщетението е 34,35 лв. (при 32,80 лв. за 2020 г.).

- На 21 974 бащи са изплатени обезщетения за срок до 15 дни при раждане на дете със среднодневен размер на обезщетението 33,66 лв.
- Лицата, които през 2021 г. са се върнали на работа и са получили 50 на сто от полагащото им се обезщетение при бременност и раждане са 910 със среднодневен размер на полученото обезщетение 26,21 лв. Този вид обезщетение се изплаща на 905 жени и петима мъже.
- На 283 лица, от които на 276 мъже са изплатени обезщетения за бременност и раждане след навършване на 6-месечна възраст на детето. Среднодневният размер на това обезщетение е 68,98 лв.

Броят на лицата с изплатено поне едно парично обезщетение за *отглеждане на дете до 2-годишна възраст* за 2021 г. е 86 083, от които 85 356 жени и 727 мъже. При тези лица броят на изплатените дни е 9 519 874 със среднодневен размер 20,08 лв. Лицата с изплатено поне едно обезщетение по време на допълнителния платен отпуск за отглеждане на дете до навършването на 2-годишна възраст са 70 791 (72 695 души за 2020 г.), а тези с поне едно обезщетение при неизползване на отпуска за отглеждане на дете до 2-годишна възраст са 15 292 (15 138 души за 2020 г.).

Общо лицата с обезщетения при *осиновяване на дете до 5-годишна възраст* по чл. 53в от КСО през 2021 г. са 543 (626 души за 2020 г.), от които 483 са с обезщетения за времето на отпуск при осиновяване на дете до 5-годишна възраст, а 60 с обезщетение при неизползване на отпуск за осиновяване на дете до 5-годишна възраст. Броят на изплатените дни е 69 461 със среднодневен размер на обезщетението 47,21 лв. (при 41,89 лв. за 2020 г.).

5. Парични помощи

Държавното обществено осигуряване предоставя на осигурените лица възможността да получават следните видове помощи:

- Еднократна помощ *при смърт на осигуреното лице* се изплаща на съпруга/съпругата, децата и родителите, като се разпределя поравно между тях. Размерът ѝ се определя ежегодно със Закона за бюджета на ДОО – за 2021 г. е 540 лв.
- Парична помощ *за инвалидност поради общо заболяване* (когато осигуреното лице има определена загубена работоспособност 50 и над 50 на сто), но няма необходимия осигурителен стаж за отпускане на пенсия за инвалидност поради общо заболяване. Помощта е в размер на 60-дневното парично обезщетение за временна неработоспособност поради общо заболяване (чл. 11, ал. 3 от КСО).
- Осигурените лица имат право на парични помощи *за профилактика и рехабилитация* и за *помощно-технически средства*, свързани с увреждането. Всяко правоимащо лице може да получи еднократно в рамките на една календарна година парична помощ за профилактика и рехабилитация с продължителност от 10 дни.

6. Статистически показатели за паричните помощи

През годината на 19 735 лица са изплатени *еднократни помощи при смърт* на осигурено лице, което е увеличение с почти 70% спрямо броя им през 2020 г. Средният размер на този вид помощ е 206,42 лв. през 2021 г., при 206,59 лв. за 2020 г.

Таблица № 11 : Показатели, свързани с еднократните помощи при смърт за периода 2018 – 2021 г.

Показатели	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Брой лица с изплатена помощ при смърт на осигуреното лице	10 915	11 284	11 622	19 735
Среден размер на еднократната помощ при смърт на осигуреното лице (лева)	202,81	207,68	206,59	206,42

Парична помощ за инвалидност поради общо заболяване, когато няма основание за отпускане на инвалидна пенсия поради недостатъчен стаж през 2021 г. е отпусната на 6 лица.

През 2021 г. парични помощи за профилактика и рехабилитация са изплатени на 37 583 лица, като през 2020 г. те са били 27 696. Средният разход за едно лице през 2021 г. е в размер на 500,65 лв., като през 2020 г. е бил 401,38 лв.

ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА БЕЗРАБОТИЦА

1. Право и размер на обезщетенията за безработица

Право на парично обезщетение за безработица по Кодекса за социално осигуряване имат лицата, за които са внесени или дължими осигурителни вноски във фонд „Безработица“ най-малко 12 месеца от последните 18 месеца преди прекратяване на осигуряването и които:

- имат регистрация като безработни в Агенцията по заетостта;
- не са придобили право на пенсия за осигурителен стаж в Република България или пенсия за старост в друга държава или не получават пенсия за осигурителен стаж и възраст в минимален размер по чл. 68а или професионална пенсия по чл. 168 от КСО;
- не упражняват трудова дейност, за която подлежат на задължително осигуряване по КСО или по законодателството на друга държава, с изключение на лицата, сключили трудов договор за краткотрайна сезонна селскостопанска работа по чл. 114а, ал. 1 от Кодекса на труда.

При определяне на правото на парично обезщетение за безработица се зачита и времето: на платен и неплатен отпуск за отглеждане на дете; на платен и неплатен отпуск за временна неработоспособност и за бременност и раждане, отпуска при осиновяване на дете до 5-годишна възраст; на неплатен отпуск до 30 работни дни през една календарна година, както и времето, зачетено за осигурителен стаж по законодателството на друга държава на основание на международен договор, по който Република България е страна или на европейските регламенти за координация на системите за социална сигурност.

Паричните обезщетения се изплащат ежемесечно през месеца, следващ този, за който се дължат, за срок, определен според продължителността на осигурителния стаж, по време на който лицата са били осигурени за безработица, за времето след 31 декември 2001 г. Изискванията за наличие на осигурителен стаж за придобиване на правото и периодите на изплащане на обезщетението през 2021 г. са, както следва:

Таблица № 12 : Период за изплащане на обезщетение за безработица

Осигурителен стаж с осигуряване за безработица за времето след 31.12.2001 г. (години)	Период на изплащане на обезщетението (месеци)
до 3 години	4
от 3 години и 1 ден до 7 години	6
от 7 години и 1 ден до 11 години	8
от 11 години и 1 ден до 15 години	10
над 15 години	12

Паричното обезщетение за безработица се изплаща от датата на последното прекратяване на осигуряването, при условие че: (1) заявлението за отпускането му е подадено в тримесечен срок от тази дата и (2) лицето се е регистрирало като безработно в Агенцията по заетостта в срок 7 работни дни от тази дата.

Паричното обезщетение за безработица се отпуска въз основа на заявление до териториалното поделение на Националния осигурителен институт, подадено по електронен път с квалифициран електронен подпис или с персонален идентификационен код в Националния осигурителен институт, или на хартиен носител в съответната дирекция „Бюро по труда“. При прието заявление с нередовни или липсващи документи териториалното поделение на НОИ уведомява лицето в 7-дневен срок от приемането на документите, като му дава необходимите писмени указания за отстраняване на нередностите. Уведомяването се извършва по избрания от лицето начин на комуникация: 1) чрез лицензиран пощенски оператор с обратна разписка на посочения адрес за кореспонденция или 2) по електронен път по реда на Закона за електронното управление. Когато в 15-дневен срок от датата на уведомяването нередностите не бъдат отстранени и/или липсващите документи не бъдат представени, преценката на правото и определянето на размера на паричното обезщетение за безработица се прави въз основа на наличните редовни документи и на данните по чл. 5, ал. 4, т. 1 от КСО.

В случаите, в които заявлението е подадено след изтичане на тримесечния срок по неуважителни причини, паричното обезщетение се изплаща от датата на заявлението за определения период, намален със закъснението. Ако заявлението е подадено в този срок, но регистрацията на лицето като безработно в Агенцията по заетостта е направена след изтичане на срока от 7 работни дни от прекратяване на осигуряването по неуважителни причини, паричното обезщетение се изплаща от датата на регистрацията за определения период, намален със закъснението.

По отношение на начина, по който се изчислява паричното обезщетение за безработица, няма изменения в нормативната уредба през 2021 г. Дневното парично обезщетение за безработица е в размер на 60 на сто от среднодневното възнаграждение или среднодневния осигурителен доход, върху който са внесени или дължими вноски за фонд „Безработица“ за последните 24 календарни месеца, предхождащи месеца на прекратяване на осигуряването. То не може да бъде по-малко от минималния и по-голямо от максималния дневен размер на обезщетението, определени със Закона за бюджета на ДОО за всяка календарна година. През 2021 г. минималният дневен размер на обезщетението за безработица е 12,00 лв. Максималният дневен на обезщетението за безработица за 2021 г. е 74,29 лв. Месечният размер на паричното обезщетение за безработица се определя, като полученият дневен размер се умножи по броя на работните дни в месеца, за който се отнася.

Съществуват и някои особености при определяне размера на паричното обезщетение за безработица. Така например, когато в периода, от който се определя среднодневното възнаграждение или среднодневният осигурителен доход, се включва време, което се зачита за

осигурителен стаж без да се дължат осигурителни вноски или през което лицето не е осигурено за безработица, при определяне на осигурителния доход се вземат съответно:

- за времето на платен и неплатен отпуск за отглеждане на дете, на неплатен отпуск за временна неработоспособност и за бременност и раждане и на неплатен отпуск до 30 работни дни през една календарна година – среднодневната минимална работна заплата, установена за страната за съответния период;
- за времето на платен отпуск за временна неработоспособност и за бременност и раждане, както и отпуска при осиновяване на дете до 5-годишна възраст – доходът, от който е определено паричното обезщетение;
- за времето, зачетено за осигурителен стаж по законодателството на друга държава на основание на международен договор, по който Република България е страна – среднодневната минимална работна заплата, установена за страната за съответния период;
- за времето, през което лицето не е осигурено за безработица – среднодневната минимална работна заплата, установена за страната за съответния период.

Безработните лица, чиито правоотношения са прекратени по тяхно желание или с тяхно съгласие, или поради виновното им поведение, получават минималния дневен размер на обезщетението за безработица съгласно Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за срок 4 месеца (чл. 54б, ал. 3 от КСО). Минималният размер за срок от 4 месеца получават и тези от безработните лица, придобили право на обезщетение преди изтичане на три години от предходно упражняване на правото на обезщетение (чл. 54б, ал. 4 от КСО).

Лицата, наети на работа на непълно работно време в срока за изплащане на паричното обезщетение и получаващи възнаграждение по-малко от минималната работна заплата, установена за страната, получават обезщетение за безработица в размер 50 на сто от полагащото им се парично обезщетение за оставащия период на изплащането.

В случай че по време на получаване на обезщетението лицето е започнало да упражнява дейност – основание за задължително осигуряване или трудова дейност по законодателството на друга държава, която бъде преустановена след по-малко от 12 месеца, изплащането на паричното обезщетение се възстановява за оставащия към датата на прекратяването период, ако регистрацията на лицето в Агенцията по заетостта е направена в срок 7 работни дни от прекратяване на трудовата дейност. Ако регистрацията е направена след този срок по неуважителни причини, изплащането на паричното обезщетение се възстановява от датата на новата регистрация за оставащия към датата на прекратяването период, намален със закъснението.

Правото и редът за отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица на съпругите/съпрузите на военнослужещите, които са ги последвали при преместването им в друго населено място и поради това са прекратили трудовите/служебните си правоотношения, както и на безработните съпруги/съпрузи на военнослужещите, участващи в международни операции и мисии е регламентирано в чл. 230 и чл. 231 от Закона за отбрана и въоръжените сили на Република България и в Наредбата за отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица. Размерът на месечното обезщетение за безработица на тази категория лица се определя ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България и за 2021 г. е 340 лв.

Изплащането на паричното обезщетение се прекратява, когато лицето започне да упражнява трудова дейност, за която подлежи на задължително осигуряване по КСО, прекрати регистрацията си в АЗ, придобие право на пенсия за осигурителен стаж и възраст в Република България (вкл. пенсия в намален размер по чл. 68а или професионална пенсия по чл. 168 от КСО) или пенсия за старост в друга държава, както и в случай че безработният почине.

Паричните обезщетения за безработица се изплащат от НОИ за сметка на държавния бюджет, от датата на преместването/заминаването на военнотружещия, ако безработната/ият съпруга/съпруг се е регистрирала/л в Агенцията по заетостта в срок до един месец от датата на преместването/заминаването. На безработните съпруги на преместените военнотружещи обезщетението се изплаща за периода, през който не упражняват трудова дейност, за която подлежат на задължително осигуряване, но за не повече от 12 месеца. На безработните съпруги/съпрузи на военнотружещите, участващи в международна операция/мисия обезщетението се изплаща за периода на участие в операцията/мисията.

2. Показатели за безработните лица, получаващи парични обезщетения за безработица през 2021 г.

Средномесечният брой на осигурените лица за фонд „Безработица“ през 2021 г. е 2 491 838 лица, като се отчита увеличение с 45 374 лица (с 1,8%) спрямо 2020 г. Това показва, че като цяло е налице процес на възстановяване на икономиката и пазара на труда след шока, нанесен от пандемията на COVID-19.

Достигнатото средномесечно равнище на безработица за периода януари – декември 2021 г. е 5,5% (при 7,4 % за периода януари – декември 2020 г.).

Средномесечният брой на регистрираните безработни лица в дирекциите „Бюро по труда“ (ДБТ) за периода януари – декември 2021 г. е 181 486, като при сравнение със същия период на предходната година, се наблюдава намаление с 24,8%, като е налице тенденция на намаление на средномесечния брой регистрирани безработни лица във всички наблюдавани уязвими групи на пазара на труда.

Относителният дял на безработните жени през 2021 г. е 57,19%, а на мъжете – 42,81%.

За 2021 г. младежката безработица в страната намалява спрямо 2020 г. Средномесечният брой на регистрираните безработни до 24 г. е 8 343 младежи, а дялът им в общия брой безработни лица е 4,6%. Регистрираните безработни до 29 г. са 20 231 средно през 2021 г., а дялът им заема 11,1% от всички безработни.

Продължително безработните лица през 2021 г. наброяват средномесечно 42 745 лица, като намаляват с 9,6 % в сравнение с 2020 г. Дялът им отчита увеличение от 4,0 п.п., от 19,6 % за периода януари – декември 2020 г. до 23,6% за същия период на 2021 г.

Безработните над 50 г. през 2021 г. са 74 652 лица, като тази група намалява по численост със 17,4% спрямо 2020 г., а дялът им от общия брой на безработните в страната е 41,1%, като се увеличава с 2,2 п.п.

И при групите на безработните лица с основно и по-ниско образование се наблюдава намаление, като средномесечният им брой за периода януари – декември 2021 г. е 75 817 лица. Спрямо 2020 г. при абсолютния брой има спад от 21,2%, а дялът им се увеличава с 1,9 п.п., заемайки дял от 41,8% от общия брой на безработните в страната. Най-многобройна продължава да е групата на безработните без квалификация и специалност, като тя включва 98 039 лица, отчитайки намаление от 21,4% в сравнение с 2020 г. Относителният дял на разглежданата група в общия брой на безработните логично е най-висок, като отчита увеличение от 2,4 п.п. спрямо същия период на 2020 г., установявайки се на 54,0%.

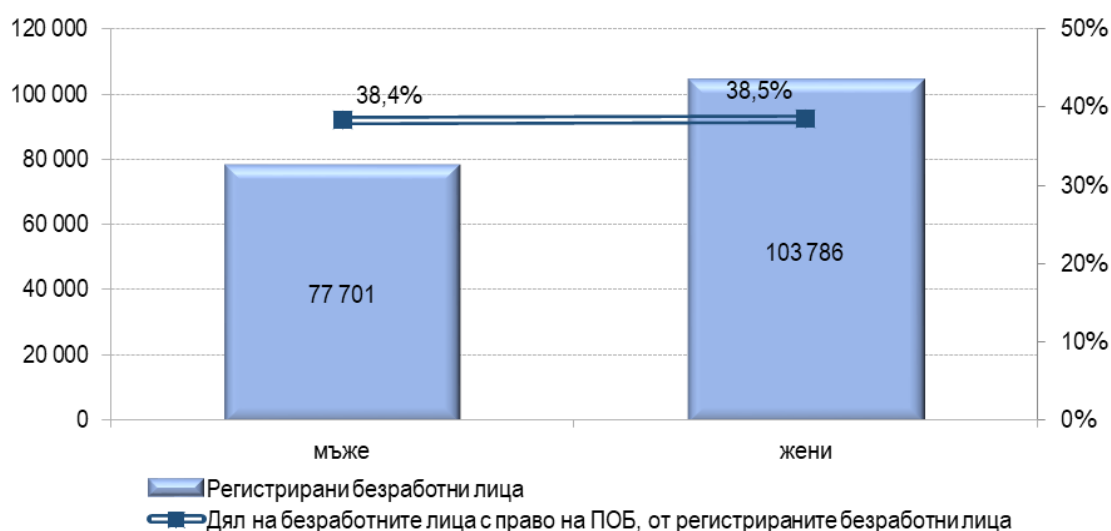
Средномесечният брой на регистрираните безработни лица с установен вид и степен на увреждане за периода януари – декември 2021 г. е 11 996 лица, като при сравнение със същия период на 2020 г., броят им намалява с 3,5%. Относителният дял в общата структура на безработните лица е 6,6% и отчита увеличение от 1,5 п.п. спрямо 2020 г.

Според разпределението по възраст традиционно най-голям дял от 27,5 на сто заемат безработните лица над 55-годишна възраст, следвани от групата на 50-54-годишните с дял от 13,6 на сто. Регистрираните безработни лица в тези две групи са намалели съответно с 9,8 хил. и с 5,9 хил. души.

Таблица № 13 : Осигурени лица за безработица, регистрирани безработни лица и безработни лица с право на парични обезщетения за безработица през 2021 г.

Показатели	Осигурени лица за фонд „Безработица“		Регистрирани безработни лица		Регистрирани безработни лица с право на ПОБ	
	брой	%	брой	%	брой	%
Брой лица	2 491 838	100%	181 487	100,00%	69 885	100,00%
По пол						
Мъже	1 250 981	50,20	77 701	42,81	29 843	42,70
Жени	1 221 850	49,03	103 786	57,19	39 959	57,18
Граждани на други държави	19 007	0,76	-	-	83	0,12%
По възраст						
до 24 г.	126 811	5,09	8 343	4,60	1 630	2,33
от 25 до 29 г.	176 976	7,10	11 888	6,55	4 110	5,88
от 30 до 34 г.	249 232	10,00	18 875	10,40	7 151	10,23
от 35 до 39 г.	282 960	11,36	21 504	11,85	8 878	12,70
от 40 до 44 г.	316 957	12,72	22 678	12,50	9 740	13,94
от 45 до 49 г.	344 388	13,82	23 547	12,97	10 235	14,65
от 50 до 54 г.	318 494	12,78	24 761	13,64	9 934	14,21
над 55 г.	657 622	26,39	49 891	27,49	18 124	22,93

През 2021 г. средномесечният брой на регистрираните безработни лица с право на парично обезщетение за безработица (ПОБ) е 69 885 бр. или се отчита намаление с 32,8% спрямо 2020 г. Делът им от общия брой на регистрираните безработни лица е 38,5%, а разпределението по пол е представено на следващата фигура.

Фигура № 5 : Дял на безработните лица с право на ПОБ, от регистрираните безработни през 2021 г. (по пол)

Анализът на данните по възрастови групи показва спад на безработните лица с право на ПОБ във всички групи възрасти в сравнение с 2020 г. И през 2021 г. най-много регистрирани безработни лица с право на обезщетение (18 124 бр. или 25,9%) са във възрастовата група над 55 години. Следващите по големина групи са във възрастовия интервал от 45 до 49 г. (10 235 бр. или 14,6%) и от 40 до 44 г. (9 740 бр. или 13,9%). Броят на регистрираните безработни във всяка една група намалява, като най-голям спад има в групата на лицата до 24-години (с 47,7%) и на 30-34-годишните (с 40,6%).

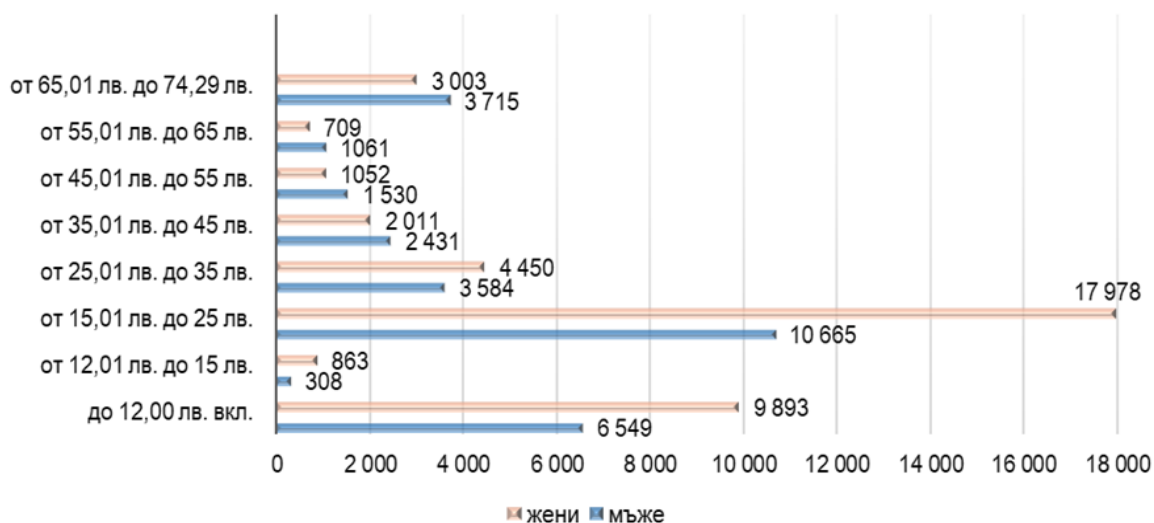
Средният размер на паричното обезщетение за безработица общо за страната през 2021 г. е 559,62 лв. и е с 9,2% (или с 51,36 лв.) по-висок спрямо предходната година.

Данните за разпределението по пол показват запазване на тенденцията по отношение на наличие на значителна разлика в средния размер на обезщетението. Мъжете получават средно по 622,35 лв., а жените 512,29 лв., като разликата между тях е 110,06 лв.

Според разпределението по области най-голям размер средномесечно обезщетение са получили безработните лица в София-град – 713,94 лв., а най-нисък в област Видин – 453,39 лв.

Традиционно с най-високи обезщетения и за двата пола е София-град, където средният размер на обезщетението за безработица при мъжете е 784,20 лв., а при жените 659,41 лв. С най-ниски обезщетения са мъжете в област Видин – 479,67 лв., и жените в област Силистра – 390,01 лв.

Разпределението на паричните обезщетения по групи дневни размери показва, че средно през годината най-много са регистрираните безработни с размер на паричното обезщетение от 15 до 25 лв. дневно. Те са 28 663 души или 41% от всички регистрирани с право на обезщетение през 2021 г. От тях делът на жените е 62,7 на сто, а на мъжете – 37,2 на сто. Другите две по-големи групи безработни лица са с дневен размер на обезщетението до 12 лв. включително (16 462 души или 23,5%) и от 25 до 35 лв. (8 038 души или 11,5%). Значително по-малко са безработните в групите с високи дневни размери на паричното обезщетение в границите от 55,01 до 65,00 лв. – 1 775 и от 65,01 до 74,29 лв. – 6 742 души.

Фигура № 6 : Регистрирани безработни лица с право на обезщетение, разпределени по дневен размер на ПОБ и по пол, през 2021 г.

Данните от административната статистика на АЗ показват, че броят на регистрираните безработни и равнището на безработица намаляват на територията на цялата страна. Благоприятно влияние върху равнището на безработица в страната има постепенното

разхлабване на ограничителните мерки срещу разпространението на COVID-19 през второто и третото тримесечия на 2021 г., както и удължаването на мерките на правителството за запазване на заетостта на работници и служители.

Разпределението на безработните с право на обезщетение по области през 2021 г. показва, че най-голяма е концентрацията в София-град – 9 983 бр. (14,2%), Пловдив – 6 102 бр. (8,7%), Благоевград – 5 113 бр. (7,3%) и Бургас – 4 729 бр. (6,7%). Най-малък брой регистрирани с право на ПОБ са отчетени в областите Видин (701), Габрово (1 072) и Силистра (1 127 лица). През 2021 г. дялът на безработните жени с право на ПОБ е по-висок спрямо този на мъжете в 27 области, като дялът на мъжете в град Силистра е по-голям.

Данните за безработните лица с право на обезщетение по степен на образование показват, че най-много са тези със средно образование – 48 431 души или 69,3% от всички получаващи обезщетение. Следва групата на лицата с висше образование с квалификационна степен доктор, магистър, бакалавър и специалист общо 9 389 души или 13,4% от цялата съвкупност, следвана от лицата с основно образование 8 653 (12,3%). От получаващите обезщетение 1 149 лица (1,6%) са с начално образование, а 2 263 лица (3,2%) са без образование.

През 2021 г. безработните лица с висше образование, получаващи обезщетение за безработица, намаляват от 16 860 през 2020 г. на 9 389 души. Лицата със средно образование също отбелязват спад и от 68 172 намаляват до 48 431 през 2021 г., като дялът им в структурата на безработните лица с право на парично обезщетение нараства на 69% при 65,6% през 2020 г.

Броят на регистрираните безработни лица според продължителността на осигурителния стаж се разпределя в пет основни групи. През 2021 г. съгласно това групиране най-многобройна е тази на лицата, на които е отпуснато обезщетение за безработица при наличие на осигурителен стаж над 15 години, като наброява 22 651 лица и заемат дял от 32,4%. Следват безработните лица с осигурителен стаж от 11 до 15 години, които са 24,2%, а с най-нисък дял от 9% са лицата с до 3 години осигурителен стаж.

Средномесечно през 2021 г. новорегистрираните безработни с право на обезщетение са 9 313 лица. В сравнение с предходната година когато са били 16 556 лица, те намаляват с 43,7 на сто. Средно за годината дялът на жените е 58,7%, а на мъжете – 41,3%. Най-голям брой безработни лица с право на обезщетение са регистрирани през м. януари (12 784), м. октомври (11 127) и м. ноември (10 604), а най-малко през м. май (7 126).

Средно за годината са прекратени обезщетенията на 15 767 безработни лица. Най-много прекратени обезщетения са отчетени през м. април (21 546), а най-малко – през м. ноември (11 113).

ИЗПЛАТЕНИ КОМПЕНСАЦИИ/СРЕДСТВА ЗА ЗАПАЗВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА

Стартиралата през 2020 г. мярка 60 на 40 представлява схема за предоставяне на компенсации/средства за запазване на заетостта, които Националният осигурителен институт изплаща през бюджета на държавното обществено осигуряване към работодатели, преустановили работата на предприятието, на част от предприятието, на отделни работници и служители или са установили непълно работно време в предприятието или в негово звено, вследствие пандемията от COVID-19. Първоначалният дизайн на мярката (действащ от март до юни 2020 г.) бе нормативно уреден с ПМС № 55 от 2020 г., което

регламентира условията и реда за изплащане на компенсации на работодатели с цел запазване на работните места на работниците и служителите от засегнати от пандемията сектори на икономиката. През 2021 г. продължи изпълнението на мярката „60 на 40“, реализирана по реда и условията на ПМС № 151 от 2020 г., като освен удължаване на срока, бяха въведени промени в кръга на работодателите, които могат да получат подкрепа за запазване на заетостта, както и в условията за предоставяне на самата подкрепа. В началния етап с хоризонт до септември 2020 г., срокът на действие на постановлението бе неколккратно удължаван с – ПМС № 278 от 2020 г. (удължаване на мярката от октомври до декември 2020 г.), ПМС № 416 (удължаване на мярката от януари до март 2021 г.), ПМС № 93 от 2021 г. (удължаване на мярката до май 2021 г.), ПМС № 213 от 2021 г. (удължаване на мярката до юли 2021 г.), ПМС № 322 от 2021 г. (удължаване на мярката до декември 2021 г.).

Промените, извършени в периода до май 2021 г., не доведоха до съществени изменения в параметрите на мярката. С цел по-добро насочване на подкрепата основно към предприятията, най-тежко засегнати от пандемията, от 1 юни 2021 г. (с ПМС № 213 от 2021 г.) бяха изменени някои ключови елементи в дизайна на мярката (таблица 14), а именно:

- ✓ Минималният спад на приходите от продажби, който трябва да декларират работодателите, за да получат подкрепа, бе повишен до 30 на сто (вместо 20 на сто намаление на приходите от продажби);
- ✓ Интензитетът на подкрепата бе диференциран според процента на декларирания спад на приходите от продажби;
- ✓ Изменен бе и референтният период, спрямо който се изчислява декларираният спад на приходите от продажби.

Таблица № 14 : Основни промени в дизайна на мярката 60/40 в сила от 1 юни до 31 декември 2021 г.

Параметър	Дизайн към 31 май 2021 г.	Дизайн от 1 юни до 31 декември 2021 г.
1. Минимален спад на приходите от продажби	20 на сто.	30 на сто.
2. Интензитет на помощта	60 на сто от осигурителния доход за всеки работник и служител.	50 на сто от осигурителния доход – при деклариран спад на приходите от продажби от минимум 30 на сто. 60 на сто от осигурителния доход – при деклариран спад на приходите от продажби от минимум 40 на сто.
3. Референтен период за определяне на декларирания спад на приходите от продажби	Работодатели, учредени преди 1 декември 2019 г. Сравняват се приходите от продажби през месеца, предхождащ месеца на подаване на заявлението за изплащане на средства и усреднените приходи за 2019 г.	Работодатели, учредени преди 1 юни 2019 г. Сравняват се приходите от продажби през месеца, за който е подадено заявлението за кандидатстване за изплащане на средства и приходите за същия месец на 2019 г.
	Работодатели, учредени след 1 декември 2019 г. Сравняват се приходите от продажби през месеца, предхождащ месеца на подаване на заявлението за изплащане на средства и усреднените приходи за 2020 г.	Работодатели, учредени след 1 юни 2019 г. Сравняват се приходите от продажби през месеца, за който е подадено заявлението за изплащане на средства, и средномесечните приходи за 2020 г.

Подкрепата за бизнеса по мярката 60/40 продължава и през 2022 г., като действието ѝ е удължено с ПМС № 482 от 2021 г. (до февруари 2022 г.) и с ПМС № 40 от 2022 г. (от март до 30 юни 2022 г.) и подпомага запазването на заетостта в предприятия, осъществяващи икономическа дейност в посочените в ПМС 151/2020 г. сектори, чиито средномесечни приходи от продажби през 2020 г. са намалели в сравнение с 2019 г. Редът и условията за получаване на

подкрепа през периода януари – юни 2022 г. са аналогични на тези, които се прилагаха за месеците от август до декември на 2021 г.

Средствата, които работодателите получават за запазване заетостта на наетите от тях работници и служители, са в размер на: (1) 50 на сто от размера на осигурителния доход за октомври 2021 г. и от дължимите осигурителни вноски за сметка на работодателя на всеки работник или служител при декларирано от работодателя намаление на приходите от продажби с не по-малко от 30 на сто; или (2) 60 на сто от размера на осигурителния доход за октомври 2021 г. и от дължимите осигурителни вноски за сметка на работодателя на всеки работник или служител при декларирано от работодателя намаление на приходите от продажби с не по-малко от 40 на сто.

За учредените след 1 януари 2020 г. спадът на приходите за месеца, за който кандидатстват, се определя спрямо средномесечните приходи за 2020 г. Размерът на предоставяните средства за всеки работник или служител вече се определя на база осигурителния му доход за месец октомври 2021 г.

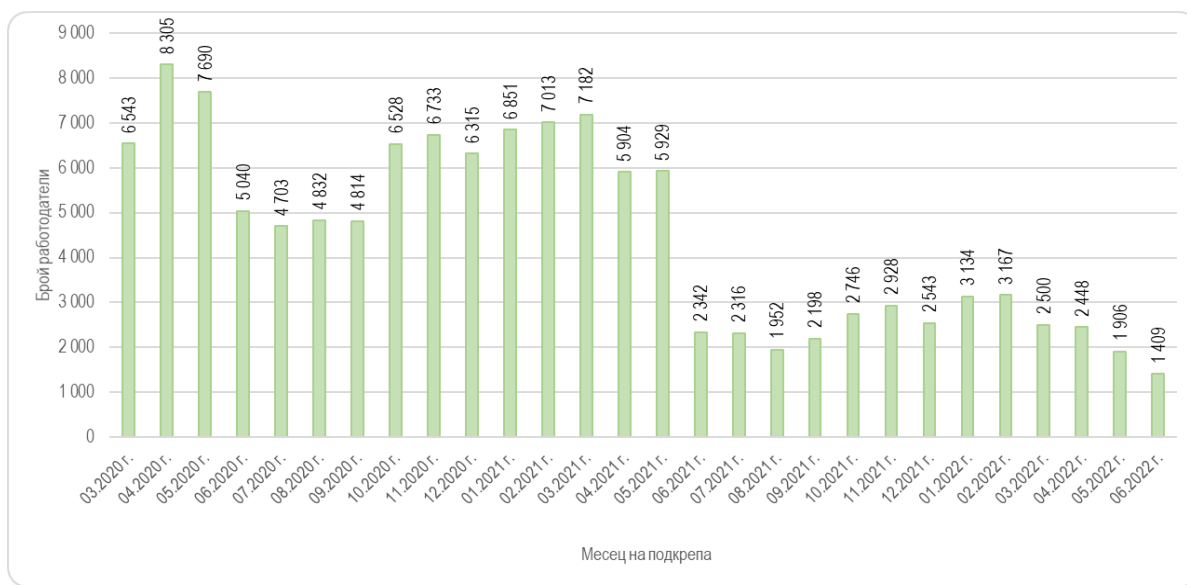
Процедурата за изплащане на компенсации/средства по мярката 60 на 40 е следната:

- Работодателите представят в дирекция „Бюро по труда“ на Агенцията по заетостта заявление по утвърден образец и приложените към него пакет документи, които могат да се подават по електронен път чрез Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ), да се изпращат чрез лицензиран пощенски оператор, както и да се представят на място в съответното бюро по труда.
- Преценката за изпълнение на условията, регламентирани с постановленията на Министерски съвет, се извършва от дирекция „Бюро по труда“, където работодателите, които отговарят на необходимите критерии, ежемесечно представят списъци на работниците и служители за изплащане на компенсации/средства за предходния месец.
- Дирекция „Бюро по труда“ изпраща в АЗ списък на работодателите, които отговарят на критериите за изплащане на средства и за всеки от работодателите списък на работниците и служителите с декларираната от работодателя платежна сметка.
- Агенцията по заетостта изпраща по електронен път на Националния осигурителен институт обобщена информация за одобрените с протоколи на комисиите работодатели, работниците и служителите, за които да се изплащат средства.
- Изплащането на средствата се извършва въз основа на извършени служебни проверки и установени допустимост и съответствие на представените от работодателя данни в Заявление, Списък на работниците и служителите за изтеклия месец и другите изисквани документи, приложени към Заявлението.

Националният осигурителен институт създаде и поддържа публична база данни, достъпна на [интернет страницата на НОИ](#), за работодателите, на които са изплатени компенсации/средства за запазване на заетостта. Тя съдържа информация за работодателя, за общата сума на изплатените компенсации за съответното плащане и за общия брой на работниците и служителите, за които са изплатени. Разработена е и [електронна услуга](#) за работодателите, чрез която може да се правят справки за изплатените компенсации/средства за запазване на заетостта.

Запазените работни места от старта на мярка 60 на 40 са 340 065¹¹. Предоставена е подкрепа (за поне един месец) на 13 677 работодатели, а изплатените средства са 1 980,2 млн. лв.¹²

Направеният преглед на отчетната информация за периода от началото на мярката показва, че механизмът 60 на 40 е един от най-мощните инструменти за ограничаване негативното въздействие на пандемията от COVID-19 върху пазара на труда. На фигура № 7 е представен броят на работодателите, получили финансова подкрепа за съответния месец на годината, като ясно се разграничават периодите на високи ограничения и съответната реакция на мярката за подкрепа на заетостта в предприятията.

Фигура № 7 : Разпределение на броя работодатели по месец на подкрепата

В регионален план данните показват, че 67,8% от средствата са концентрирани в пет области – София-град (36,8%), Стара Загора (11,6%), Пловдив (6,8%), Варна (6,7%) и Бургас (5,9%). В същите области, които са и с най-добри социално-икономически показатели и състояние на пазара на труда, са запазени 64,1% работни места и са подпомогнати 58,6% от всички работодателите, участвали в мярката.

Таблица № 15: Разпределение по области на общия брой работодатели, запазени работни места и изплатена сума за компенсации/средства за запазване на заетостта

Област на страната	Дял от общия брой работодатели (%)	Дял от общия брой работни места (%)	Дял от общия размер на изплатената сума (%)
БЛАГОЕВГРАД	6,2%	3,6%	2,7%
БУРГАС	6,8%	7,3%	5,9%
ВАРНА	7,5%	8,1%	6,7%
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	2,3%	1,6%	1,5%
ВИДИН	0,6%	0,3%	0,2%
ВРАЦА	1,1%	0,6%	0,6%
ГАБРОВО	2,0%	2,5%	2,4%
КЪРДЖАЛИ	2,0%	1,7%	1,0%
КЮСТЕНДИЛ	2,2%	1,1%	1,0%

¹¹ Елиминирано е броенето повече от веднъж в случаите, в които един и същ работодател/работник или служител е получил подкрепа за повече от един месец

¹² Представената в раздела информация е моментна снимка на резултатите от финансовата подкрепа, оказана на работодателите като данните са актуални към 28 юли 2022 г.

ЛОВЕЧ	1,1%	1,1%	0,9%
МОНТАНА	0,8%	0,7%	0,8%
ПАЗАРДЖИК	2,4%	1,8%	1,3%
ПЕРНИК	1,1%	0,6%	0,5%
ПЛЕВЕН	1,5%	2,0%	2,6%
ПЛОВДИВ	8,7%	7,5%	6,8%
РАЗГРАД	0,9%	0,6%	0,6%
РУСЕ	3,6%	3,3%	2,5%
СИЛИСТРА	0,7%	0,3%	0,2%
СЛИВЕН	1,3%	1,4%	1,7%
СМОЛЯН	2,4%	2,0%	1,9%
СОФИЯ-ГРАД	32,6%	34,0%	36,8%
СОФИЯ ОБЛАСТ	2,7%	2,4%	2,4%
СТАРА ЗАГОРА	3,0%	7,3%	11,6%
ДОБРИЧ	1,6%	2,2%	1,2%
ТЪРГОВИЩЕ	0,7%	1,4%	2,1%
ХАСКОВО	2,0%	2,0%	1,7%
ШУМЕН	1,1%	1,1%	0,5%
ЯМБОЛ	1,1%	1,6%	1,5%
ОБЩО	100,0%	100,0%	100,0%

Според разпределението по области, в които е регистриран съответният работодател, получил подкрепа, най-много са предприятията в София-град – 32,6% от всички подкрепени фирми, като те са получили компенсации/средства за запазване на заетостта за 34,0% от всички подкрепени работни места и 36,8% от изплатената сума по мярката. Следват: Пловдив (8,7% от работодателите, 7,5% от работните места и 6,8% от изплатената сума), Варна (7,5% от работодателите, 8,1% от работните места и 6,7% от изплатената сума), Бургас (6,8% от работодателите, 7,3% от работните места и 5,9% от изплатената сума), Благоевград (6,2% от работодателите, 3,6% от работните места и 2,7% от изплатената сума).

Данните за разпределението по големина на предприятията, получили подкрепа показват, че с най-голям относителен дял (56,5%) са тези с персонал до 9 лица, следвани от предприятията с персонал от 10 до 24 лица с дял от 21,8%. С най-нисък относителен дял (1,5%) са подкрепените работодатели с персонал от 250 и повече наети лица.

С най-голям относителен дял (35,5%) на запазените работни места са предприятията с над 250 и повече лица и тези с наети от 100 до 249 лица с дял от 19,0%, а с най-нисък относителен дял от 7,5% са запазените работни места във фирмите с до 9 наети лица.

Таблица № 16 : Разпределение на средномесечния брой работодатели, запазените работни места и изплатената сума по по брой осигурени лица

Големина на фирмата (брой наети лица)	Структура (%)		
	Брой фирми с изплатена подкрепа	Брой работни места	Изплатена сума (лв.)
До 9 вкл.	56,5%	7,5%	5,9%
От 10 до 24 вкл.	21,8%	11,2%	9,6%
От 25 до 49 вкл.	10,2%	11,5%	10,3%
От 50 до 99 вкл.	6,3%	15,3%	15,4%
От 100 до 249 вкл.	3,8%	19,0%	18,9%
250 и повече	1,5%	35,5%	39,9%
ОБЩО	100,0%	100,0%	100,0%

Забележка : Данните се отнасят за : ПМС № 55/ 2020 г. и ПМС № 151/ 2020 г., ПМС № 278/ 2020 г., ПМС № 416/ 2020 г., ПМС № 93/ 2021 г., ПМС 213/ 2021 г., ПМС № 322/ 2021 г., ПМС № 482 от 2021 г., ПМС № 40 от 2022 г.

В пет икономически дейности са концентрирани 83,9% от общия размер на изплатените средства, 85,4% от запазените работни места и 69,9% от работодателите, участвали поне един месец в мярката (таблица № 17). По-голямата част от компенсациите/средствата, изплатени на работодателите за запазване на заетостта на работниците и служителите, са насочени към най-

силно засегнатите от пандемията икономически дейности – „Преработваща промишленост“ (41,3%), „Хотелиерство и ресторантьорство“ (16,2%) и „Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети“ (9,8%). Най-голям е дялът на запазените работни места в „Преработващата промишленост“ (41,5%), следван от този в сектор „Хотелиерството и ресторантьорството“ (20,9%), в сектор „Транспорт, складиране и пощи“ (10,3%) и в „Търговия, Ремонт на автомобили и мотоциклети“ (9,4%). Дялът на подпомогнатите осигурители е най-голям в сектор „Хотелиерството и ресторантьорството“ (24,2%), следван от този в сектор „Търговия, Ремонт на автомобили и мотоциклети“ (20,8%) и в сектор „Преработващата промишленост“ (18,4%).

Таблица № 17 : Разпределение на средномесечния брой работодатели, запазените работни места и изплатената сума по мярка 60 на 40 по икономически дейности (КИД-2008)

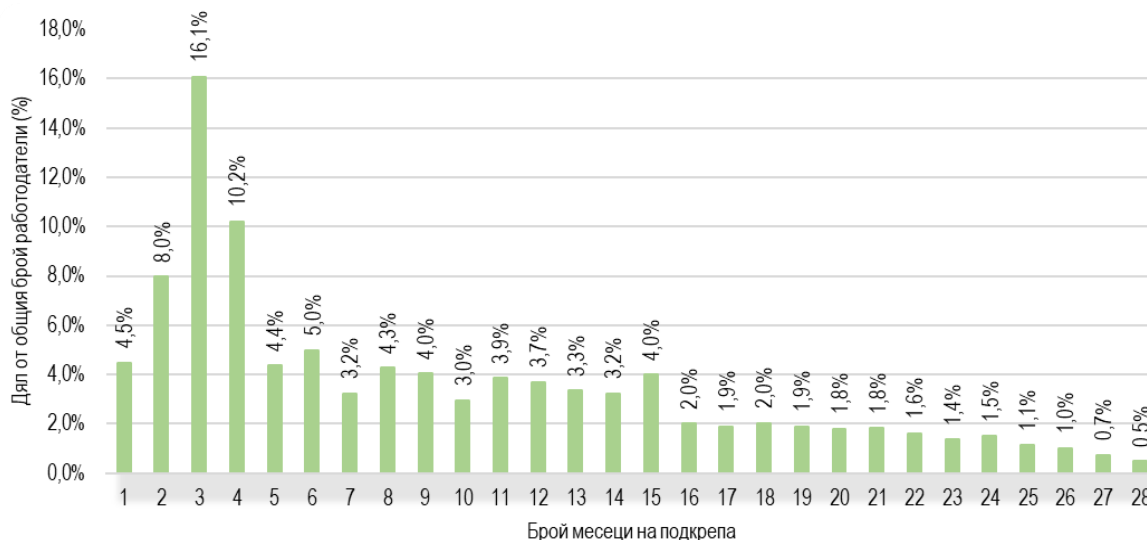
Наименование на икономическата дейност по КИД-2008	Дял от общия брой работодатели (%)	Дял от общия брой работни места (%)	Дял от общия размер на изплатената сума (%)
A. Селско, горско и рибно стопанство	0,1%	0,1%	0,0%
B. Добивна промишленост	0,2%	3,3%	6,8%
C. Преработваща промишленост	18,4%	41,5%	41,3%
D. Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	0,1%	0,1%	0,1%
E. Доставка на води; Канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	0,2%	0,3%	0,2%
F. Строителство	4,1%	3,4%	3,5%
G. Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети	20,8%	9,4%	9,8%
H. Транспорт, складиране и пощи	6,3%	10,3%	9,7%
I. Хотелиерство и ресторантьорство	24,2%	20,9%	16,2%
J. Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения	3,1%	1,8%	2,6%
K. Финансови и застрахователни дейности	0,0%	0,0%	0,0%
L. Операции с недвижими имоти	1,6%	0,9%	0,9%
M. Професионални дейности и научни изследвания	7,9%	2,1%	2,7%
N. Административни и спомагателни дейности	5,5%	2,5%	2,4%
P. Образование	0,9%	0,3%	0,3%
Q. Хуманно здравеопазване и социална работа	0,2%	0,1%	0,1%
R. Култура, спорт и развлечения	3,2%	2,7%	2,8%
ОБЩО	100,0%	100,0%	100,0%

Информацията за месечното разпределение на подкрепените работодатели и включените в мярката работници и служители показва, че средният брой месеци участие в мярката е 9,1 за работодателите и 7,9 за работниците и служителите. От разпределението по брой месеци е видно, че малко под половината и от работодателите, и от работниците и служителите са участвали за период от не повече от 5 месеца.

Таблица № 18 : Разпределение на средномесечния брой работодатели и работници и служители по брой месеци участие в мярката

Брой месеци участие в мярката	Дял от работодатели (%)	Дял от общия брой работници и служители (%)
до 5 месеца	43,1%	45,7%
от 6 до 10 месеца	19,5%	22,4%
от 11 до 15 месеца	18,1%	19,1%
над 15 месеца	19,3%	12,8%
Среден брой месеци	9,1	7,9

Разпределението на работодателите по брой месеци на получаване, представено на фигура № 8, показва, че е най-голям дялът (16,1%) на получилите подкрепа за три месеца, следвани от тези за четири месеца.

Фигура № 8 : Разпределение на работодателите по брой месеци на получаване

Разпределението на участниците в мярката по пол показва почти равни дялове на мъжете и жените (48,4:49,7). По възрастови групи преобладават работниците и служителите на възраст между 40 и 54-годишна възраст.

Таблица № 19 : Разпределение на средномесечния брой работници и служители по пол и възрастова група

Пол и възрастова група	Дял от общия брой работници и служители (%)
Пол	
жени	49,7%
мъже	48,4%
чужденци (лица с ЛНЧ/ЛН ¹³)	2,0%
Възрастова група	
до 24 г.	5,2%
между 25 и 39 г.	27,2%
между 40 и 54 г.	40,5%
между 55 и 64 г.	21,4%
65 г. и повече	4,6%
чужденци (лица с ЛНЧ/ЛН)	1,1%

¹³ Поради съображения за точността на данните, лицата без ЕГН (чужденци – лица с личен номер на чужденец – ЛНЧ/ личен номер – ЛН) са изведени в отделна група.

ПРОГРАМА ЗА ПРОФИЛАКТИКА И РЕХАБИЛИТАЦИЯ

Право на парични помощи за профилактика и рехабилитация имат осигурените за общо заболяване, майчинство и/или за трудова злополука и професионална болест лица, за които са били внесени или са дължими осигурителни вноски, а за самоосигуряващите се лица – внесени дължимите осигурителни вноски за период от шест последователни календарни месеца, предхождащи месеца през който се провежда профилактиката и рехабилитацията. Изискването за внесени или дължими осигурителни вноски за период от шест календарни месеца не се отнася за лица с увреждания, резултат от претърпяна трудова злополука или професионална болест. Лицата, получаващи лична пенсия за инвалидност, ако не са навършили възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО и срокът на инвалидността в експертното решение на ТЕЛК/НЕЛК не е изтекъл, също имат право на този вид парична помощ.

Паричната помощ се изплаща еднократно за една календарна година за 10 дни престой, като през 2021 г. помощта за всяко правоимащо лице включва:

- средства за не повече от общо четири основни диагностични и терапевтични процедури дневно (вкл. прегледите и изследванията) по цени, утвърдени от Надзорния съвет на НОИ;
- частична парична помощ за хранене в размер на 7,00 лв. за един храноден;
- лимит за една нощувка с крайна цена в размер на 20,70 лв.

Ежегодно със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване се определят средства, които да се разходват за тази дейност по условия и ред, регламентирани в Наредба № 1 от 13 февруари 2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация. За 2021 г. предвидените средства за парични помощи за профилактика и рехабилитация по бюджета на ДОО са в размер на 22 103,1 хил. лв.

През 2021 г. са сключени договори с 22 юридически лица за общо 52 изпълнители на дейността по профилактика и рехабилитация. Изпълнителите, които извършват дейността по профилактика и рехабилитация, са разположени на територията на 16 области – София-град, София-област, Пловдив, Варна, Бургас, Ловеч, Габрово, Монтана, Пазарджик, Стара Загора, Добрич, Благоевград, Кюстендил, Велико Търново, Хасково и Смолян. По брой изпълнители и съответно с най-висок относителен дял са областите Бургас с 9 изпълнители (17,3% от общия брой), Пловдив със 7 изпълнители (13,5% от общия брой), София-град и Пазарджик с по 5 изпълнители (9,8% от общия брой), София-област, Смолян, Стара Загора, Благоевград и Монтана с по 3 изпълнители (с по 5,8% от общия брой).

По данни от Регистър „Рехабилитация“ през 2021 г. е изплатена сума в размер на 18 736,0 хил. лв. по 37 423 удостоверения, разпределени по фондове, както следва:

Таблица № 20 : Разпределение на изразходваните средства и брой на изплатените удостоверения за профилактика и рехабилитация по фондове на ДОО през 2021 г.

Фонд на ДОО	Изразходвани средства (хил. лв.)	Брой изплатени удостоверения
фонд „Общо заболяване и майчинство“	18 339,0	36 620
фонд „Пенсии“	383,5	767
фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“	3,1	9
фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“	7,5	15
фонд „Трудова злополука и професионална болест“	2,9	12
Общо:	18 736,0	37 423

С най-голям относителен дял (97,9%) са лицата, ползвали парична помощ за профилактика и рехабилитация от фонд „Общо заболяване и майчинство“, едва 2% са тези от фонд „Пенсии“ и под 1% – от фондовете „Пенсии за лицата по чл. 69“, „Пенсии, несвързани с трудова дейност“ и „Трудова злополука и професионална болест“.

От лицата, възползвали се от профилактика и рехабилитация с най-голям относителен дял са тези със заболявания на опорно-двигателния апарат – 69,6% и на периферната нервна система – 25%.

Според възрастовото разпределение, най-голям дял заемат лицата над 51-годишна възраст – 73,8%, което кореспондира с повишаване на заболеваемостта след тази възраст. На второ място с 25,5% е делът на лицата от 31 до 50-годишна възраст. Несъществен е делът на преминалите през програмата лица под 30-годишна възраст – 0,7%.

В разпределението на лицата по полов признак се отчита превес на делът на жените (61,5%), ползвали парична помощ.

Таблица № 21 : Разпределение на лицата, преминали през изпълнителите на дейността по профилактика и рехабилитация през 2021 г.

Юридически лица, изпълнители на дейността по профилактика и рехабилитация	Преминали лица	
	Брой	%
„ПРО“ ЕАД	16862	45,06
„СБР – НК“ ЕАД	5939	15,87
ВМА	3224	8,61
„СБР Стайков и фамилия“ ЕООД	2325	6,21
БЛЦ - „Камена“ ЕАД	1567	4,19
„СБР – Варна“ АД	835	2,23
„СБР – Вита“ ЕООД	1346	3,60
„СБР – Бургаски минерални бани“ ЕАД	897	2,40
СБР „Мари“ ООД	763	2,04
„СБР – Орфей“ ЕООД	707	1,89
„СБР – Сапарева баня“ АД	442	1,18
„СБР – Тузлата“ ЕООД	322	0,86
„СБРФРМ – Димина“ ЕООД	311	0,83
„СБР – Здраве“ ЕАД	266	0,71
„СБР – Марикостиново“ ЕООД	225	0,60
„СБР – Петрич“ ЕООД	189	0,51
„СБР – Баня“ АД	80	0,21
СБР „Айлин“ ЕООД	83	0,22
„СБР Несебър“ АД	732	1,96
„СБР – Родопи“ ЕООД	8	0,02
„СБР Медика-Албена“ ЕООД	129	0,34
„СБР „Св. Богородица“ ЕООД	171	0,46
Общо:	37 423	100,0

От общия брой лица 45,1% са провели профилактика и рехабилитация в изпълнителите на дейността към „Профилактика, рехабилитация и отдих“ ЕАД. За тях са изплатени 8 304,8 хил. лв. Към „Специализирани болници за рехабилитация – Национален комплекс“ ЕАД са провели профилактика и рехабилитация 15,9% от общия брой лица и са изплатени 2 942,4 хил. лв. На трето място е Военномедицинска академия с относителен дял на преминалите лица – 8,6% и изплатени 1 622,3 хил. лв.

Контролът по изразходваните средства на държавното обществено осигуряване се осъществява от ТП на НОИ, на територията на които се намират изпълнителите на дейността. С инструкцията за контролната дейност по ползването и изплащането на паричните помощи

за профилактика и рехабилитация са уредени условията, редът и сроковете за извършване на контрол в ТП на НОИ и при изпълнителите на дейността. Контролната дейност при изпълнителите на дейността по профилактика и рехабилитация се извършва от инспекторите по осигуряването, съвместно с лекарите, експерти по експертиза на временната неработоспособност. Извършваната контролна дейност при изпълнителите на дейността по профилактика и рехабилитация се отнася както до услугите, предоставени на лица, пребиваващи в изпълнителя към момента на извършване на контрола, така и за лица, спрямо които дейността вече е извършена.

През 2021 г. са извършени 153 ревизии при изпълнителите на дейността по профилактика и рехабилитация. За периода от 1 септември до 31 декември 2020 г. проверката беше извършена през м. януари 2021 г., като другите два ревизирани периода са от 1 януари до 30 юни 2021 г. и 1 юли до 31 август 2021 г. За допуснати нарушения са съставени 30 ревизионни актове за начет, в размер на 2 736,99 лв.

През 2021 г. в НОИ не са постъпили сигнали от лица за съществени нарушения по отношение на условията и провеждането на диагностичните и терапевтичните процедури при изпълнителите на дейността.

ТРУДОВИ ЗЛОПОЛУКИ

Контролните органи на НОИ осъществяват контрол по спазване на нормативните изисквания за установяване, разследване и регистриране на трудовите злополуки. За всяка злополука в териториалните поделения се съставя досие и се води регистър, включващ и данните от подадената декларацията в информационната система на НОИ.

Съгласно КСО, осигурителят или предприятието ползвател е длъжен в срок от 5 работни дни да декларира пред ТП на НОИ всяка трудова злополука. В случай че не го направи, то пострадалият или неговите наследници имат право в срок от една година от злополуката да я декларират.

С приемането на Регламент (ЕС) № 349/2011 на Комисията от 11 април 2011 г. за прилагане на Регламент (ЕО) № 1338/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на Общността в областта на общественото здраве и здравословните и безопасни условия на труд по отношение на статистическите данни за трудовите злополуки, се промени методиката за статистическо отчитане. От 2011 г.¹⁴ референтният (отчетният) период е календарната година, в която злополуката е декларирана в териториалното поделение на НОИ, независимо от годината когато е настъпила.

Данните за трудовите злополуки, които България предоставя на Европейската комисия и Евростат, напълно отговарят на европейската методология и са сравними с тези на другите страни от ЕС. Информацията се предоставя годишно и се изпраща не по-късно от 18 месеца след края на референтната година (отчетния период).

1. Състояние на трудовия травматизъм през 2020 г.

По окончателни данни от регистрираните 2 508 злополуки през 2020 г., за трудови са приети общо 2 345. Броят на злополуките неприети за трудови е 146, а 17 случая са в процедура на разследване.

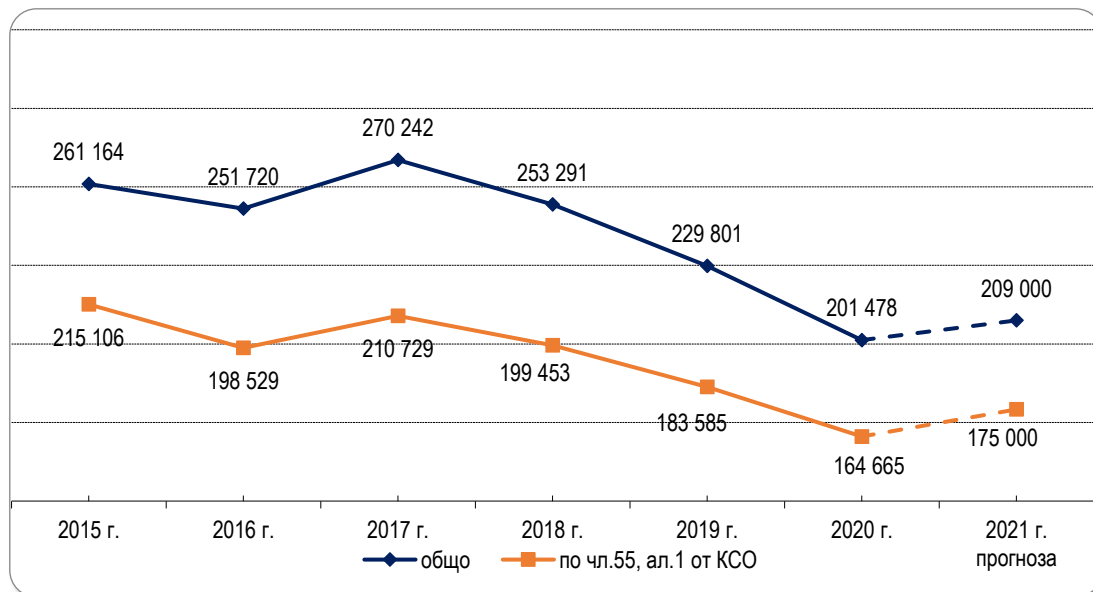
Трудовите злополуки (по чл. 55, ал. 1 от КСО) станали на самото работно място, през време и по повод на извършваната работа и при всяка работа, извършвана в интерес на предприятието, когато са причинили неработоспособност или смърт са 1 929, което представлява 82,3% от общия брой.

¹⁴ До 2010 г. статистическите данни се предоставяха за трудовите злополуки, станали през съответната календарна година.

Трудовите злополуки, предизвикали смърт, са общо 109, а предизвикалите трайно намалена работоспособност (инвалидност) – 95.

През 2020 г. средносписъчният брой на осигурените лица за осигурителните рискове трудова злополука и професионална болест е 2 392 082. Отработени са 4 030 433 706 човекочаса. Спрямо предходната 2019 г. осигурените лица и отработените човекочасове са по-малко съответно със 133 851 души или с 221 832 530 човекочаса.

Загубени са общо 201 478 календарни дни от трудови злополуки, като спрямо 2019 г. са намалели с 28 323 дни. Поради трудови злополуки по чл. 55, ал. 1 от КСО през 2019 г. са загубени 164 665 календарни дни, което представлява 81,7% от общия брой загубени календарни дни.

Фигура № 9 : Загубени календарни дни от трудови злополуки за периода 2015 – 2021 г.

Стойностите на средните за страната показатели за трудовите злополуки през 2020 г. и на показателите за трудовите злополуки по чл. 55, ал. 1 от КСО¹⁵ са, както следва:

- Коефициент на честота $K_{\text{ч}} = 0,98$ (0,81)
(брой трудови злополуки на 1 000 осигурени);
- Индекс на честота $I_{\text{ч}} = 0,58$ (0,48)
(брой трудови злополуки на 1 млн. отработени човекочаса);
- Коефициент на тежест $K_{\text{т}} = 0,084$ (0,069)
(загубени календарни дни от трудови злополуки, на един осигурен);
- Индекс на тежест $I_{\text{т}} = 50$ (41)
(загубени календарни дни от ТЗ на 1 млн. отработени човекочасове).

Стойностите на основните показатели на трудовите злополуки общо за страната през 2020 г. спрямо 2019 г. се променят, както следва:

- Коефициентът на честота ($K_{\text{ч}}$) намалява с 0,11 пункта;
- Индексът на честота ($I_{\text{ч}}$) е с 0,07 пункта по-нисък;
- Коефициентът на тежест намалява с 0,007 пункта;
- Индексът на тежест ($I_{\text{т}}$) намалява с 4 пункта.

¹⁵ Стойностите са посочени в скоби.

2. Трудови злополуки през 2020 г. по регионален признак

Разпределението на трудовите злополуки по региони показва броя на регистрираните трудови злополуки в съответното териториално поделение на НОИ.

През 2020 г. най-голям е абсолютният брой на трудовите злополуки, регистрирани и признати по чл. 55, ал. 1 от КСО в София-град – 616. Следват: Пловдив – 205, Варна – 166, София-област – 87; Стара Загора – 84, Бургас и Смолян – 81, което представлява 69,4% от общия брой на признатите злополуки. Най-малко трудови злополуки са регистрирани в ТП на НОИ Кюстендил и Ямбол – по 10, Видин и Монтана – по 12, Разград и Силистра – по 16.

Трудовите злополуки завършили със смъртни случаи са най-много в София-град – 14, Пловдив – 11, Варна – 7, Бургас – 6, Велико Търново и Хасково по 5. Във Видин, Плевен, Разград, Смолян и Ямбол няма регистрирани смъртни злополуки.

Най-много злополуки, причинили трайно намалена работоспособност (инвалидност) са станали в София-град – 11. Следват: Варна, Велико Търново и Пловдив по 8. В Габрово, Кърджали, Кюстендил, Монтана, Разград, Смолян и Търговище не са регистрирани трудови злополуки, довели до инвалидност.

3. Разпределение на трудовите злополуки през 2020 г. по Класификацията на икономическите дейности – 2008

Разпределението на трудовите злополуки се извършва по четири йерархични равнища (сектор, раздел, група, клас) на Класификацията на икономическите дейности – 2008 (КИД-2008). Съпоставяйки показателите на трудовите злополуки по сектори на КИД-2008 спрямо общите за страната, като най-проблемен и през 2020 г. е сектор „Добивна промишленост“ с най-високи показатели за честота и тежест. Показателите за честота са 6-7 пъти, а за тежест около 4-5 пъти над средните за страната. В сектора са работили 0,8% от осигурените лица и са допуснати 108 трудови злополуки или 5,6% от всички случаи.

В сектор „Преработваща промишленост“, обхващащ 24 икономически раздела на КИД – 2008, през 2020 г. са работили 20,3% от осигурените лица и са регистрирани и признати най-много злополуки, като абсолютен брой 550 или 28,5% от всички злополуки.

Следват: „Транспорт, складиране и пощи“ – 262, „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 243, „Строителство“ – 200, „Хуманно здравеопазване и социална работа“ – 80, „Държавно управление“ – 79. Трудовите злополуки, отчетени в тези сектори са 44,8% от общия брой.

Най-много злополуки, предизвикали смърт са регистрирани в: „Строителство“ – 22, „Транспорт, складиране и пощи“ – 16 и „Преработваща промишленост“ – 13 и „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 10.

Коефициентът на честота на смъртните трудови злополуки (брой смъртни трудови злополуки на 10 000 осигурени) през 2020 г. общо за страната е 0,37. В шест сектора този коефициент е над общия за страната. Най-висок е в секторите: „Добивна промишленост“ – 1,57; „Строителство“ – 1,52; „Доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ – 1,34; „Селско, горско и рибно стопанство“ – 1,20; „Транспорт, складиране и пощи“ – 1,01 и „Операции с недвижими имоти“ – 0,39. В шест сектора не са регистрирани смъртни трудови злополуки.

Секторите с най-голям брой злополуки, довели до трайно намалена работоспособност са: „Преработваща промишленост“ – 26, „Строителство“ – 15 „Транспорт, складиране и пощи“ – 6; „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Селско, горско и рибно стопанство“ и „Доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ по 4.

При съпоставяне на данните за трудовите злополуки по икономически дейности, най-много злополуки са станали в „Сухопътен транспорт“ – 176; „Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети“ – 148; „Строителство на сгради“ – 85; „Държавно

управление“ – 79; „Търговия на едро, без търговията с автомобили и мотоциклети“ – 76; „Добив на метални руди“ – 75.

Смъртните злополуки по икономически дейности са най-много в „Сухопътен транспорт“ – 14, „Търговия на едро, без търговията с автомобили и мотоциклети“ – 9; „Строителство на съоръжения“ – 8 „Растениевъдство, животновъдство и лов“; „Строителство на сгради“ и „Специализирани строителни дейности“ по 7.

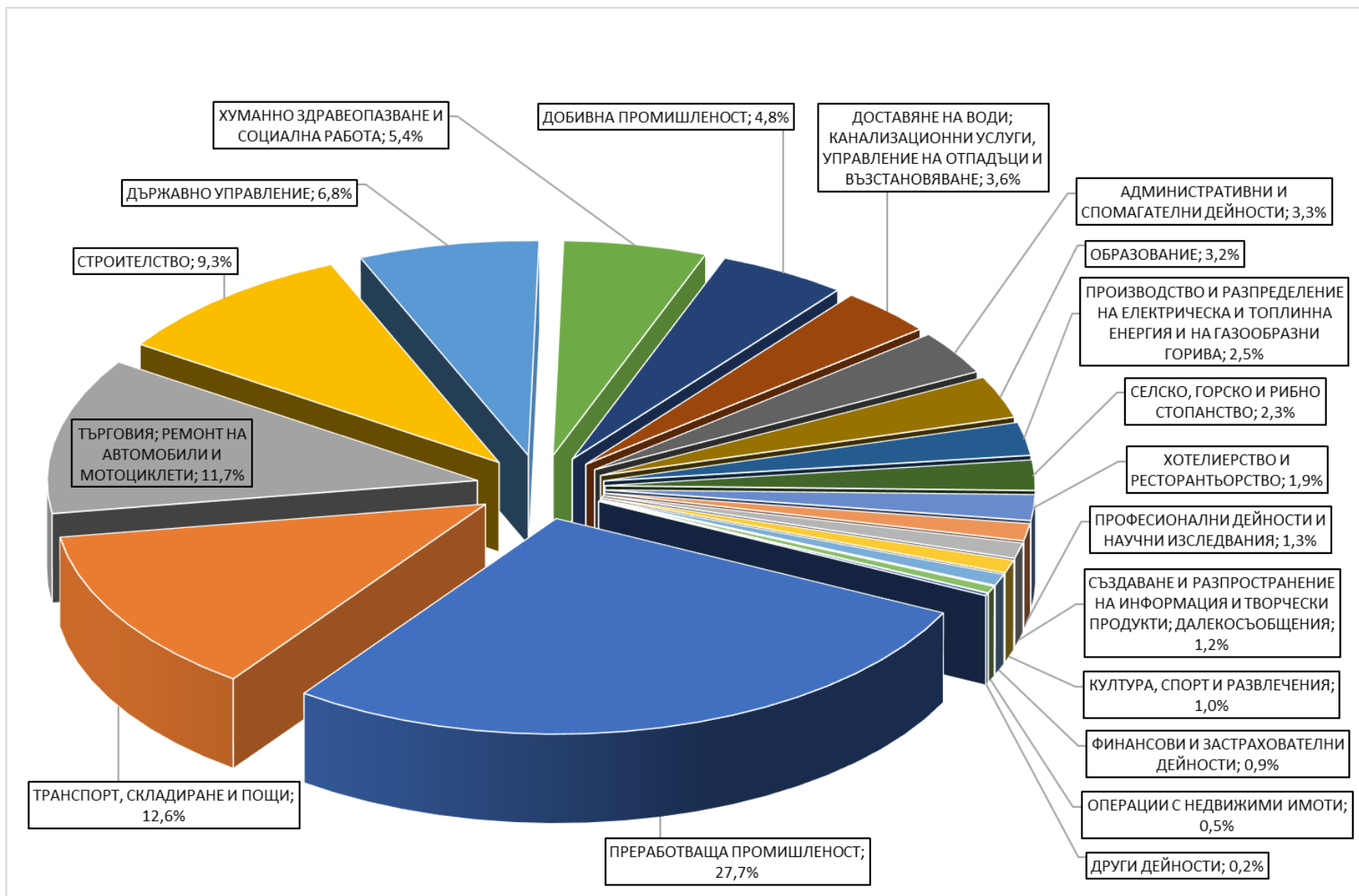
Инвалидните злополуки по икономически дейности са най-много в „Строителство на сгради“ – 9, „Производство на основни метали“, „Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение“ и „Събиране и обезвреждане на отпадъци; рециклиране на материали“ по 4.

Най-високи общи показатели за честота ($K_{\text{ч}}$; $I_{\text{ч}}$) са в икономическите дейности: „Добив на метални руди“ ($K_{\text{ч}} = 14,13$; $I_{\text{ч}} = 7,90$), „Производство на основни метали“ ($K_{\text{ч}} = 4,23$; $I_{\text{ч}} = 2,29$), „Добив на въглища“ ($K_{\text{ч}} = 3,10$; $I_{\text{ч}} = 1,65$); „Производство на тютюневи изделия“ ($K_{\text{ч}} = 2,52$; $I_{\text{ч}} = 1,39$); „Събиране и обезвреждане на отпадъци; рециклиране на материали“ ($K_{\text{ч}} = 2,40$; $I_{\text{ч}} = 1,36$).

Почти в същите дейности са и най-високи общите показатели за тежест ($K_{\text{т}}$; $I_{\text{т}}$): „Добив на метални руди“ ($K_{\text{т}} = 0,742$; $I_{\text{т}} = 415$); „Производство на тютюневи изделия“ ($K_{\text{т}} = 0,300$; $I_{\text{т}} = 165$); „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“ ($K_{\text{т}} = 0,274$; $I_{\text{т}} = 173$); Добив на въглища ($K_{\text{т}} = 0,268$; $I_{\text{т}} = 142$) и „Производство на изделия от други неметални минерални суровини“ ($K_{\text{т}} = 0,267$; $I_{\text{т}} = 151$).

Таблица № 22 : Трудови злополуки през 2020 г. по сектори на Класификация на икономическите дейности (КИД-2008)

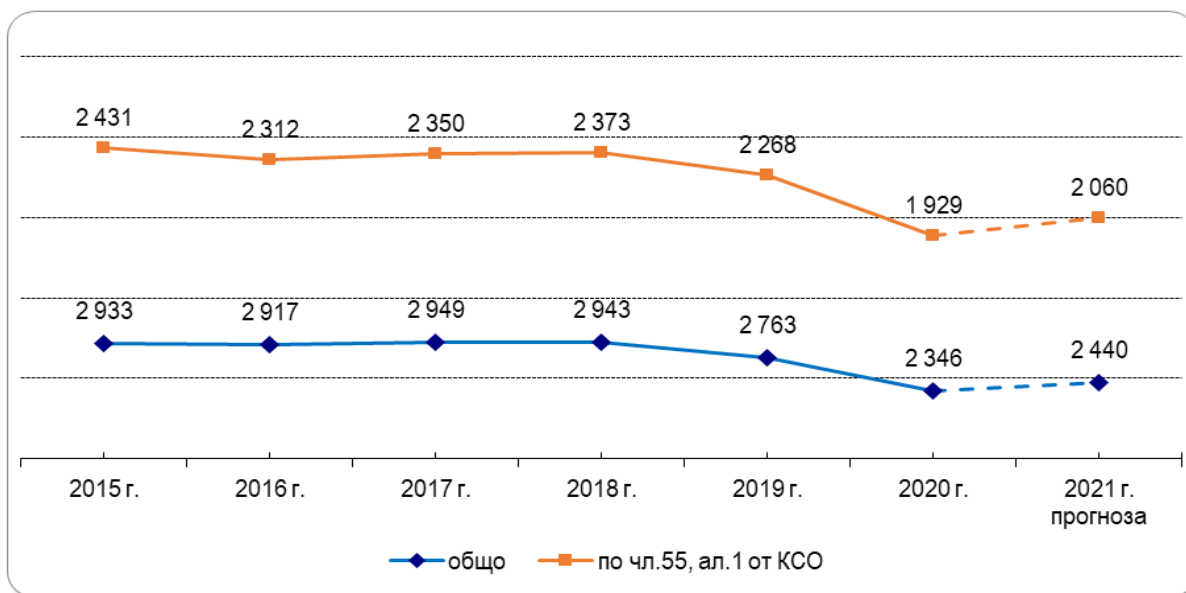
Наименование на позицията	Код по КИД - 2008 г.	Среден списъчен брой на осигурените лица	Отработени човекочасове	ТРУДОВИ ЗЛОПОЛУКИ - 2020 година								ПОКАЗАТЕЛИ							
				Трудови злополуки (бр.)		в т.ч. трудови злополуки предизвикали:				Загубени календарни дни от трудови злополуки (бр.)		Коефициент на честота К _ч		Коефициент на тежест К _т		Индекс на честота И _ч		Индекс на тежест И _т	
						смърт		инвалидност											
				общо	по чл. 55, ал. 1от КСО	общо	по чл. 55, ал. 1от КСО	общо	по чл. 55, ал. 1от КСО	общо	по чл. 55, ал. 1от КСО	общо	по чл. 55, ал. 1от КСО	общо	по чл. 55, ал. 1от КСО	общо	по чл. 55, ал. 1от КСО	общо	по чл. 55, ал. 1от КСО
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
ЗА СТРАНАТА		2392082	4030433706	2345	1929	109	88	95	78	201478	164665	0,98	0,81	0,084	0,069	0,58	0,48	50	41
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	A	75124	124322899	53	47	10	9	5	4	4816	4140	0,71	0,63	0,064	0,055	0,43	0,38	39	33
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	B	19159	34947791	113	108	3	3	4	3	7111	6787	5,90	5,64	0,371	0,354	3,23	3,09	203	194
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	C	484971	849473790	650	550	21	13	31	26	53437	46594	1,34	1,13	0,110	0,096	0,77	0,65	63	55
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА	D	30542	56568718	58	50			2	2	4605	4032	1,90	1,64	0,151	0,132	1,03	0,88	81	71
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	E	37200	67964147	84	77	5	5	5	4	7192	6566	2,26	2,07	0,193	0,177	1,24	1,13	106	97
СТРОИТЕЛСТВО	F	144562	229331320	219	200	25	22	16	15	24496	23003	1,51	1,38	0,169	0,159	0,95	0,87	107	100
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И	G	391066	653012138	275	243	14	10	4	4	20485	17184	0,70	0,62	0,052	0,044	0,42	0,37	31	26
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	H	157721	266935755	295	262	17	16	7	6	28417	24601	1,87	1,66	0,180	0,156	1,11	0,98	106	92
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	I	101692	146614845	45	40	2	1	1	1	4114	3214	0,44	0,39	0,040	0,032	0,31	0,27	28	22
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	J	107780	194390434	27	18	2	1			1607	1210	0,25	0,17	0,015	0,011	0,14	0,09	8	6
ФИНАНСОВИ И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	K	58774	100494608	20	12					1321	643	0,34	0,20	0,022	0,011	0,20	0,12	13	6
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	L	25842	37484559	12	10	1	1	1	1	823	561	0,46	0,39	0,032	0,022	0,32	0,27	22	15
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ	M	93489	149737967	30	18	2	1	1	1	2946	1429	0,32	0,19	0,032	0,015	0,20	0,12	20	10
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	N	110461	184893528	77	67	3	3	3	2	8542	7361	0,70	0,61	0,077	0,067	0,42	0,36	46	40
ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ	O	179499	308234318	159	79	2	2	6	3	12569	6309	0,89	0,44	0,070	0,035	0,52	0,26	41	20
ОБРАЗОВАНИЕ	P	164926	292898757	74	46	1		3	2	6214	3951	0,45	0,28	0,038	0,024	0,25	0,16	21	13
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	Q	132779	217195074	126	80	1	1	4	2	10755	5762	0,95	0,60	0,081	0,043	0,58	0,37	50	27
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	R	33145	54840016	23	18			2	2	1471	941	0,69	0,54	0,044	0,028	0,42	0,33	27	17
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	S	42550	59548538	4	3					528	348	0,09	0,07	0,012	0,008	0,07	0,05	9	6
ДЕЙНОСТИ НА ДОМАКИНСТВА КАТО РАБОТОДАТЕЛИ; НЕДИФЕРЕНЦИРАНИ ДЕЙНОСТИ НА ДОМАКИНСТВА ПО ПРОИЗВОДСТВО НА СТОКИ И	T	18	18030																
ДЕЙНОСТИ НА ЕКСТЕРИТОРИАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ И	U	782	1526474	1	1					29	29	1,28	1,28	0,037	0,037	0,66	0,66	19	19

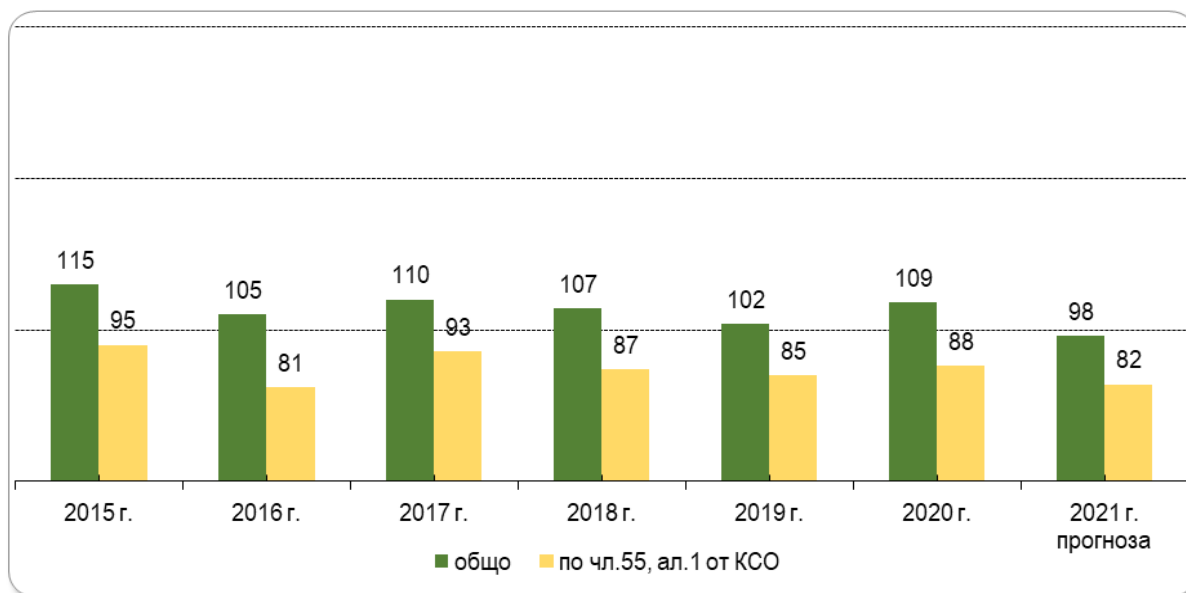
Фигура № 10 : Разпределение на общия брой трудови злополуки, регистрирани през 2020 г. по сектори на Класификацията на икономическите дейности – 2008 (КИД-2008)

4. Сравнение на показателите на трудовите злополуки през периода 2015 – 2020 г.

Динамиката на окончателните стойности на показателите на трудовите злополуки за периода 2015 – 2020 г., както и на предварителните данни за 2021 г. е представена графично на следващата фигура. Стойностите за 2021 г. са прогнозни, изчислени на база разполагаемите оперативни данни в информационната система на НОИ. Както за 2020 г., така и 2021 г., те са изчислени по брой регистрирани злополуки за календарната година, съгласно действащия Регламент (ЕС) 349/2011. През 2021 г. се очаква увеличение на общия брой трудови злополуки и намаляване на смъртните.

Фигура № 11 : Брой трудови злополуки за периода 2015 – 2021 г.

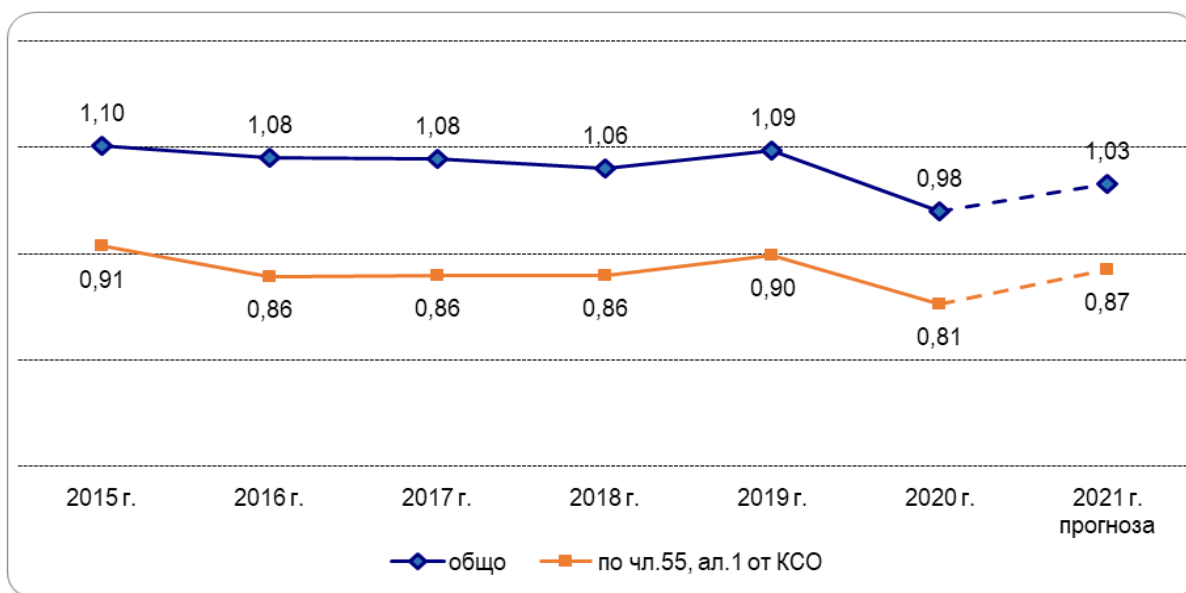

Фигура № 12 : Брой смъртни трудови злополуки за периода 2015 – 2021 г.

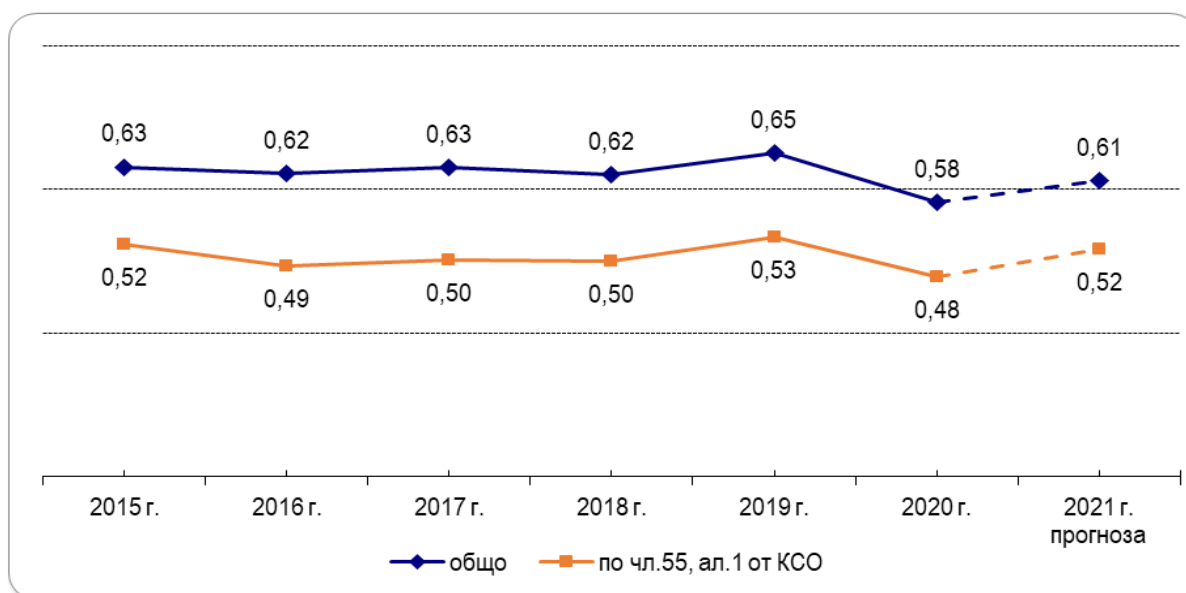
Показателите за честота и тежест на трудовите злополуки са изчислени и представени графично в два разреза. Първият е общо за всички трудови злополуки, а вторият – за злополуките, станали при обстоятелствата, определени в чл. 55, ал. 1 от КСО.

Окончателната информация за трудовите злополуки за периода 2015 – 2020 г. показва, че показателите характеризиращи трудовия травматизъм за честота и тежест остават относително стабилни.

Коефициентът на честота за изследвания период се задържа на нива между 1,10 и 0,98, като през 2020 г. се отчита намаление с 0,11 пункта.

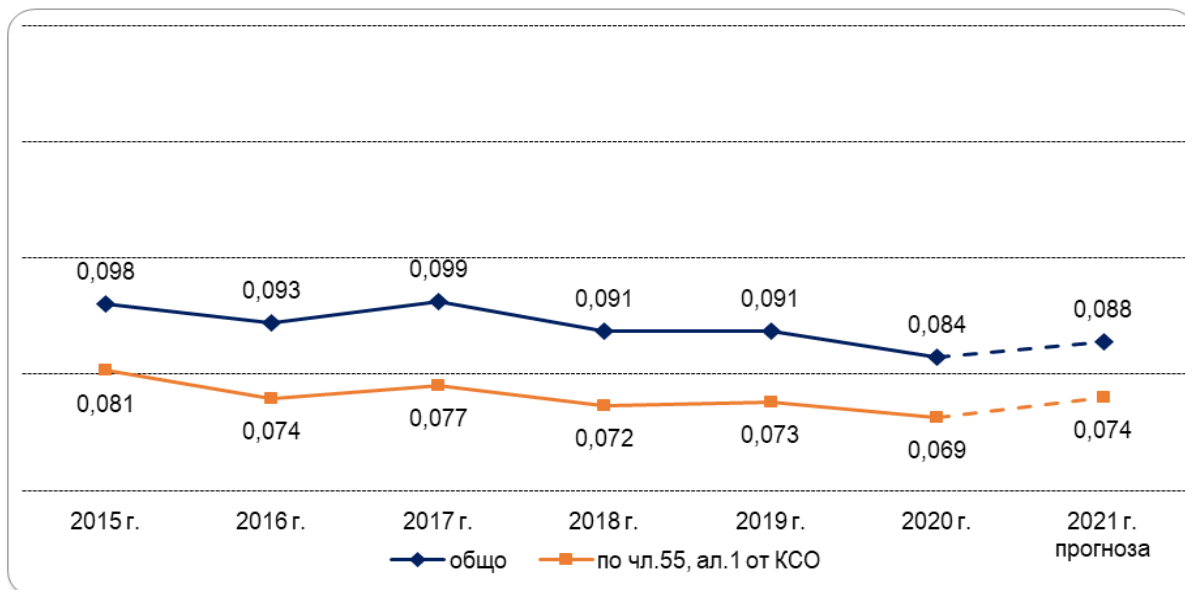

Фигура № 13 : Коефициент на честота Кч
(брой трудови злополуки на 1 000 наети /осигурени лица)

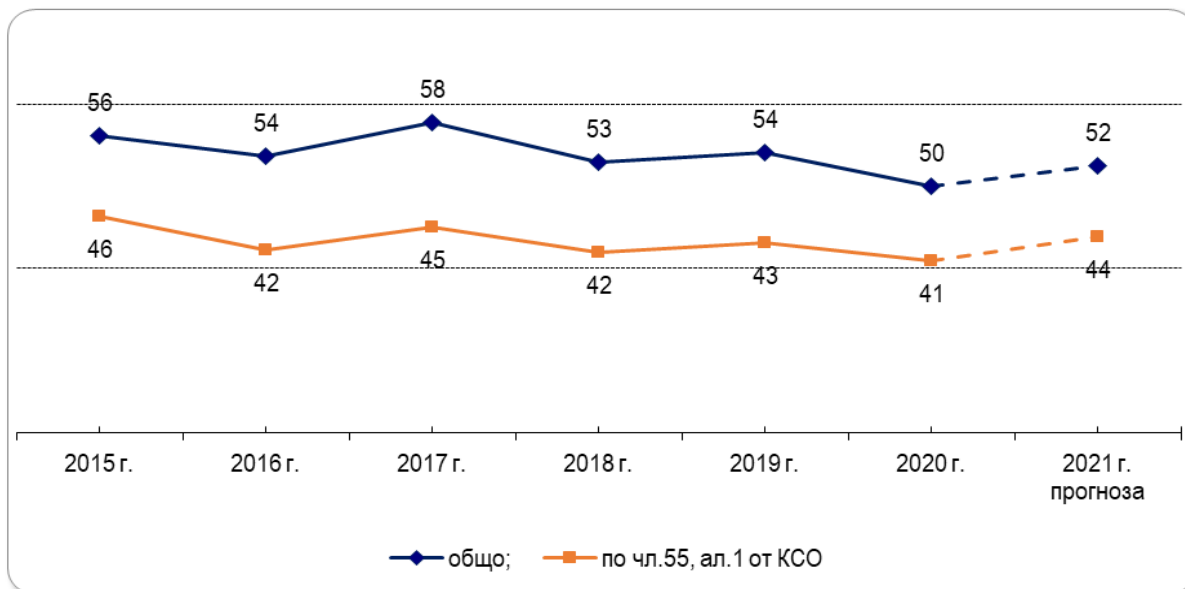

Фигура № 14 : Индекс на честота Ич
(брой трудови злополуки на 1 млн. отработени човекочаса)

За периода 2015 – 2020 г. показателите за тежест се стабилизират с тенденция към намаляване. Коефициентът на тежест за общия брой трудови злополуки през 2020 г. ($K_T = 0,084$; $I_T = 50$) спрямо 2019 г. ($K_T = 0,091$; $I_T = 54$) намалява с 0,007 пункта, а индексът на тежест намалява с 4 пункта.

Фигура № 15 : Коефициент на тежест K_T
(брой загубени календарни дни на 1 нает /осигурен)

Фигура № 16 : Индекс на тежест I_T
(брой загубени календарни дни на 1 млн. отработени човекочаса)

5. Трудови злополуки през 2021 г.

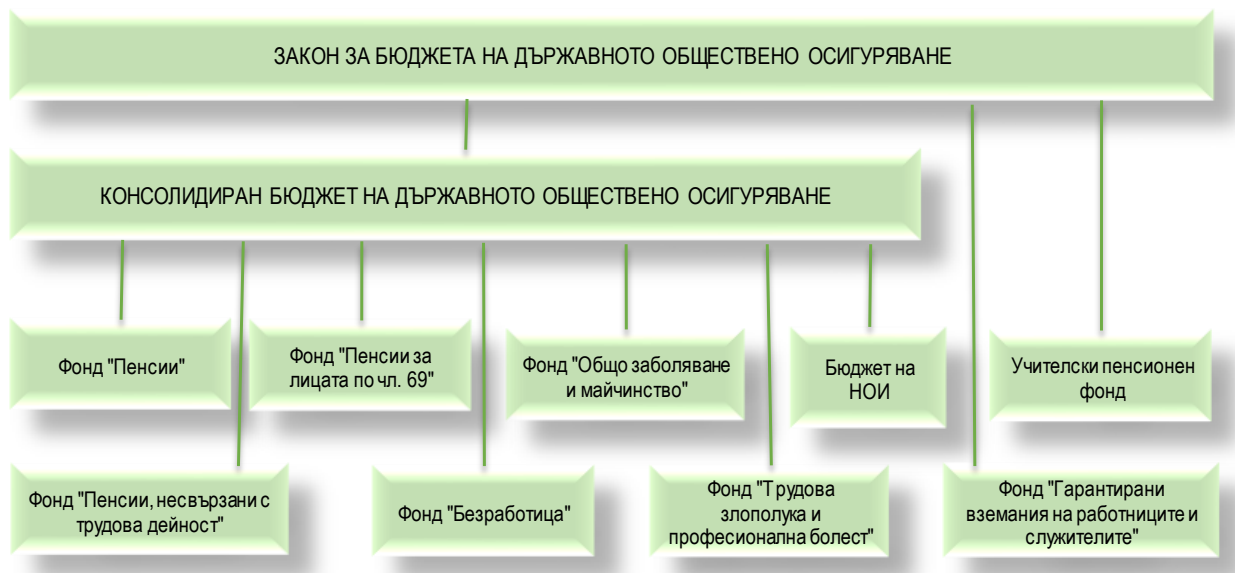
По оперативни данни през 2021 г. са регистрирани 2 589 декларации за трудови злополуки. От тях признати за трудови са 2 417, от които 2 043 са станали на работното място (чл. 55, ал. 1 от КСО). Трудовите злополуки предизвикали смърт са 80, а довели до трайно намалена работоспособност – 25.

Разпределението на трудовите злополуки по икономически сектори показва, че 28,6% са станали в „Преработваща промишленост“; 12,6% в „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“; 12,4% в „Транспорт, складиране и пощи“; 8,8% в „Строителство“; 6,3% в „Държавно управление“ и 5,5% в „Хуманно здравеопазване и социална работа“.

Най-много смъртни трудови злополуки, станали на работното място са регистрирани в секторите: „Транспорт, складиране и пощи“ – 14; „Преработваща промишленост“ – 13; „Строителство“ – 12.

КОНСОЛИДИРАН БЮДЖЕТ НА ДЪРЖАВНОТО ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ ЗА 2021 г.

Бюджетът на държавното обществено осигуряване е основната финансова рамка на социалноосигурителната система. Структурата на бюджета следва модела на фондовата организация на общественото осигуряване съобразно спецификата на осигурителните рискове, съвкупността на осигурените лица, изискванията на единната бюджетна класификация и разпоредбите на чл. 89, ал. 2 от Закона за публичните финанси по отношение на съставните елементи и на ЗБДОО

Фигура № 17 : Бюджетна структура на ДОО

Законът за бюджета на ДОО за 2021 г. съдържа консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване, бюджетите на фондовете: „Пенсии“, „Пенсии за лицата по чл. 69“, „Пенсии, несвързани с трудова дейност“, „Трудова злополука и професионална болест“, „Общо заболяване и майчинство“, „Безработица“ и бюджета на Националния осигурителен институт. С

него се приемат като приложения и годишните бюджети на „Учителския пенсионен фонд“ и на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“, които не се включват в консолидирания бюджет на ДОО.

Основните макроикономически показатели, заложи в средносрочната бюджетна прогноза за периода 2021 – 2023 г., действащата нормативна уредба и реализираните политики през годината, определят рамката на консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване и обуславят неговото изпълнение. Съгласно чл. 19, ал. 2 от КСО, необходимите показатели за съставяне на проекта на бюджет на ДОО се предоставят на НОИ от Министерството на финансите след приемането на макроикономическата рамка на държавния бюджет.

Анализът на изпълнението на консолидирания бюджет на ДОО и на бюджетите по фондове показва реализирането на една от основните функции на НОИ – да управлява ефективно и прозрачно средствата на ДОО в съответствие с фондовия принцип за финансиране и изразходване на средствата според структурата на осигурените социални рискове. Последващият контрол върху изпълнението на бюджета в неговите съставни части по осигурителни фондове и социалноосигурителни програми, финансирани от тези фондове, е действителен инструмент за проследяване набирането и изразходването на бюджетните средства, реализацията на дългосрочните и годишните приоритети на социалноосигурителната политика и постигнатите резултати.

Изменения в нормативната уредба през 2021 г.

Социалноосигурителната система и през 2021 г. остава под влиянието в значителна степен от пандемията. Това се дължи на възприетите мерки за ограничаване разпространението на вируса от една страна, а от друга – бюджетът на ДОО остава основен инструмент за провеждане на държавната политика за справяне с последствията от COVID-19 и за реализиране на различните подкрепящи мерки. В тази връзка, през годината са приети промени в нормативната уредба, позволяващи през бюджета на ДОО да бъде мобилизиран допълнителен ресурс за осъществяването на мерки, свързани със запазване на заетостта и за подкрепа на доходите на възрастните хора. Приети са и допълнителни промени с влияние върху настоящата и бъдещата адекватност на пенсиите и обезщетенията за майчинство. По-важните нормативни изменения и правителствени мерки с отношение към бюджета на ДОО за 2021 г. са следните:

- С промените в Закона за бюджета на ДОО за 2021 г. от 1 септември 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 2021 г.), параметрите по бюджета на ДОО са изменени по следния начин:
 - Разходите за пенсии са увеличени със 700 000,0 хил. лв. с цел обезпечаване изплащането на допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери в размер на 50 лв. за септември и в размер на 120 лв. за периода от октомври до декември 2021 г.
 - Разходите за социални помощи и обезщетения са увеличени с 25 000,0 хил. лв. във връзка с увеличението на размера на паричното обезщетение за отглеждане на дете до 2-годишна възраст от 380 лв. на 650 лв. от 1 октомври 2021 г.
 - Разходите за издръжка са увеличени с 200,0 хил. лв. с оглед необходимостта от осигуряване на поддръжка на софтуерно приложение, чрез което се осъществява обмен на структурирани електронни документи в изпълнение на европейските регламенти за координация на системите за социална сигурност.
 - Приходите от осигурителни вноски са увеличени с 484 600,0 хил. лв., неданъчните приходи – с 67 000,0 хил. лв., а трансферът от централния бюджет за покриване на недостига от средства – със 173 600,0 хил. лв.

- В края на 2021 г. с параграф 1б от преходните и заключителните разпоредби на ПМС № 151 от 2020 г. бе регламентирано, че за изплащане на работодатели на средства за запазване на заетостта на работници и служители по реда на постановлението, отнасящи се за периодите до края на 2021 г., за сметка на одобрените със ЗБДОО средства и предоставени за същата цел през годината допълнителни трансфери за сметка на централния бюджет, одобрени с акт на Министерския съвет по реда на Закона за публичните финанси, може да се използва сметка за чужди средства на НОИ. На това основание 131 933,3 хил. лв. са преведени по сметка за чужди средства и съответно са отразени в показателите по разходите.

- През месец декември 2021 г., съгласно ПМС № 474 и ПМС № 479 от 2021 г., по бюджета на ДОО са получени трансфери от централния бюджет на обща стойност 850 000,0 хил. лв. за изплащане на допълнителни суми към пенсиите през 2022 г. По силата на постановленията, сумите са прехвърлени в сметка за чужди средства на НОИ, като общата сума е отразена като разход за пенсии по бюджета за 2021 г.

Основните резултати, с които се характеризира изпълнението на бюджета на ДОО за 2021 г. по отделните части на бюджетната структура, са детайлно представени в следващите части на този документ.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИХОДНАТА ЧАСТ НА КОНСОЛИДИРАНИЯ БЮДЖЕТ НА ДОО ЗА 2021 Г.

В приходната си част консолидираният бюджет на ДОО за 2021 г. се реализира при следните социалноосигурителни политики и параметри:

- Запази се размерът на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ и фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, както и размерите и съотношенията на осигурителните вноски за фонд „Общо заболяване и майчинство“ и фонд „Безработица“ на нивата от 2020 г.
- Размерът на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ през 2021 г. е както следва:
 - За работещите при условията на трета категория труд – 19,8 на сто за родените преди 1 януари 1960 г., при съотношение – 11,02 за сметка на работодателя и 8,78 за сметка на работника и 14,8 на сто за лицата, родени след 31 декември 1959 г., съответно при съотношение 8,22/6,58.
 - За работещите при условията на първа и втора категория труд и за лицата по чл. 69а от КСО осигурителната вноска е 22,8 на сто за лицата, родени преди 1 януари 1960 г. (за осигурител и осигурен съответно е 14,02 и 8,78) и 17,8 на сто за родените след 31 декември 1959 г. (за осигурител и осигурен – 11,22 и 6,58).
- Размерът на осигурителната вноска за лицата, осигурени във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ е 60,8 на сто за лицата, родени преди 1 януари 1960 г. и 55,8 на сто за лицата, родени след 31 декември 1959 г.
- Осигурителната вноска за фонд „Общо заболяване и майчинство“ е 3,5%, а за фонд „Безработица“ – 1,0%, разпределена между осигурител и осигурено лице при съотношение 60:40.
- Размерите на осигурителните вноски за фонд „Трудова злополука и професионална болест“ са диференцирани между 0,4 и 1,1 на сто, според степента на риска за икономическата дейност и са изцяло за сметка на работодателя, съгласно приложение № 2 към чл. 14 от ЗБДОО за 2021 г.
- През 2021 г. минималният осигурителен доход, върху който самоосигуряващите се лица внасят авансово месечни осигурителни вноски, а впоследствие и годишно върху

- доходите от годишната данъчна декларация, беше повишен от 610 лв. на 650 лв.
- Минималният месечен размер на осигурителния доход за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители през 2021 г. е в размер на 420 лв.
 - Максималният месечен размер на осигурителния доход за всички осигурени лица е в размер на 3 000 лв.
 - За 2021 г. се определи приход в бюджета на НОИ в размер на 90 000 лв. от приходите на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“ за дейностите по чл. 13 от Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя.
 - За 2021 г. не се внасят вноски за ФГВРС и се определи максимален размер на гарантираните вземания 1 625 лв.
 - Провежданата политика по доходите на увеличение на разходите за персонал в държавната администрация, увеличаване възнагражденията на педагогическия персонал и подкрепата за персонала, пряко ангажиран на „първа линия“ с дейности за овладяване разпространението на COVID-19 и смекчаване последствията от пандемията върху икономиката, бизнеса, заетостта и доходите на домакинствата.

Приходите по осигурителните фондове на ДОО се набират основно от осигурителните вноски, плащани от работодатели, работници и служители, и от самоосигуряващи се лица. Сумата на приходите от осигурителни вноски за всеки един от осигурителните фондове се определя въз основа на осигурителния доход, включващ всички доходи и възнаграждения от трудова дейност на осигурените лица. Броят на осигурените лица, осигурителните им доходи, размерът на осигурителните вноски и процентът на събираемост са основни параметри, определящи приходите на общественото осигуряване. Те, от своя страна, са пряко свързани с демографските и икономически условия в страната. Разпространението на COVID-19 за втора поредна година остави съществен отпечатък върху изпълнението на бюджета на ДОО. Същевременно, осигурителната система остана важен инструмент на държавната политика за запазване на заетостта и подкрепа на доходите на домакинствата, като през бюджета на ДОО се разпредели значителен публичен ресурс за овладяване на последствията от пандемията. Докато през предходната година сътресенията в икономиката и пазара на труда се оказаха основните фактори, чрез които пандемията повлия върху състоянието на ДОО, през 2021 г. фокусът бе преди всичко върху изключително неблагоприятните демографски процеси и увеличената заболяемост.

Таблица № 23 : Структура на осигурените лица

Показатели	2021 г.	2020 г.
Работещи по трудов договор от I, II и III категория труд	84,4%	84,8%
- I категория труд	0,2%	0,2%
- II категория труд	4,5%	4,5%
- III категория труд	95,3%	95,2%
Държавни служители, съдии, прокурори, следователи и лица, заети в сектор „Сигурност“	4,7%	4,5%
Работещи без трудови правоотношения	2,1%	1,9%
Членове на кооперации, работещи без трудови правоотношения	0,03%	0,03%
Лица, включени в програми за подкрепа на майчинството и насърчаване на заетостта	0,0167%	0,01%
Самоосигуряващи се лица	8,7%	8,7%
- осигурени за всички социални рискове (без ТЗПБ и безработица)	68,6%	67,5%
- осигурени само за пенсия	31,4%	32,5%
ОСИГУРЕНИ ЛИЦА – ОБЩО	100,0%	100,0%

Общият брой на осигурените лица, за които са постъпили приходи от осигурителни вноски през 2021 г., е 2 747 495, при планирани 2 744 460 или с 3 035 души повече (таблица № 24).

- *Работещите по трудов договор* общо от I-ва, II-ра и III-та категория труд са 2 319 618 и представляват 84,4% от осигурените в ДОО лица. Техният брой през 2021 г. е с 13 718 души повече от планирания, което се дължи на повече осигурени спрямо плана във втора и трета категория труд.
- *Държавните служители, съдиите, прокурорите, следователите и лицата, заети в сектор „Сигурност“* са общо 128 981 души, което е с 921 повече спрямо планирания им брой. В структурата на осигурените лица, делът им е 4,7%.
- *Работещите без трудови правоотношения, осигурени само за пенсия* са 57 620 души (с 899 души по-малко от предвиденото в плана) и заемат дял от 2,1% в структурата на осигурените лица.
- *Членове на кооперации, работещи без трудови правоотношения* в кооперацията са 808 лица, а лицата, включени в програми за подкрепа на майчинството и насърчаване на заетостта и осигурени на това основание са 458 души.
- *Броят на лицата, осигурени за собствена сметка*, за които са постъпили вноски, е 240 011 (8,7% от всички осигурени лица), при планирани 250 214 или с 10 203 по-малко. От тях 68,6% или 164 598 (при план 137 152) са избрали да се осигуряват за всички социални рискове, без трудова злополука и професионална болест и безработица и 31,4% или 75 413 (при план 113 062) са се осигурявали само за пенсия.

Сравнителният анализ на отделните категории осигурени лица спрямо 2020 г. показва следните констатации:

- *Общият брой на осигурените лица* през 2021 г. се увеличи с 53 775 лица или с 2,0% спрямо предходната година.
- *Броят на осигурените лица, работещи по трудов договор* (общо в трите категории труд), се увеличи с 34 924 души или с 1,5%. Най-голямо е увеличението в броя на осигурените лица, работещи при условията на най-масовата трета категория труд – с 34 502 души спрямо 2020 г. или с 1,6%. Увеличение в броя на осигурените лица се отчита и при работещите във втора категория труд с 688 души (0,7%). Спад на осигурените лица се наблюдава при работещите в условията на първа категория труд с 266 души (4,9%).
- *Нарастване на броя на осигурените лица* спрямо 2020 г. се отчита при броя на *държавните служители, съдиите, прокурорите, следователите и лицата, заети в сектор „Сигурност“* с 6 822 души или с 5,6% повече спрямо предходната година.
- *При работещите без трудови правоотношения, осигурени от възложител по т. нар. „граждански договор“* се наблюдава увеличение с 5 263 души или с 10,1% в сравнение с 2020 г.
- Увеличение от 6 708 души или с 2,9% е отчетено в броя на *самоосигуряващите се лица*, като спад се наблюдава единствено при самоосигуряващите се само за пенсия земеделски стопани и тютюнопроизводители (със 701 души или 5,9%).

Таблица № 24 : Осигурени в ДОО лица и средномесечен осигурителен доход на база приходи от осигурителни вноски

Показатели	2021 г.				2020 г.	
	ПЛАН – ЗБДОО		Отчет		Отчет	
	брой	СОД – лв.	брой	СОД – лв.	брой	СОД – лв.
ОСИГУРЕНИ ЛИЦА С ВНОСКИ	2 744 460	1 164,01	2 747 495	1 177,36	2 693 720	1 091,15
Общо осигурени от I, II и III категория труд	2 305 900	1 212,77	2 319 618	1 206,55	2 284 694	1 116,78
- осигурени от I категория труд	6 941	1 628,84	5 113	2 101,15	5 379	1 980,15
- осигурени от II категория труд	90 535	1 199,23	104 367	1 358,81	103 679	1 283,97
- осигурени от III категория труд	2 208 424	1 212,02	2 210 138	1 197,29	2 175 636	1 106,68
Държавни служители, съдии, прокурори, следователи и лица, заети в сектор „Сигурност“	128 060	1 463,18	128 981	1 947,32	122 159	1 782,88
Членове на кооперации, работещи без трудови правоотношения	1 022	502,81	808	374,64	811	320,71
Лица, включени в програми за подкрепа на майчинството и насърчаване на заетостта	745	648,05	458	661,95	396	571,86
Осигурени от възложител лица (само за пенсия), работещи без трудови правоотношения	58 519	669,11	57 620	416,76	52 357	407,44
Самоосигуряващите се лица	250 214	681,50	240 011	667,75	233 303	634,89
- самоосигуряващи се лица за всички социални рискове (без ТЗПБ и безработица)	121 234	726,16	149 169	703,94	142 184	666,81
- самоосигуряващи се лица само за пенсия	94 618	719,24	64 131	684,74	63 832	651,69
- самоосигуряващи се земеделски стопани и тютюнопроизводители, осигурени за всички социални рискове (без ТЗПБ и безработица)	15 918	420,00	15 429	424,06	15 304	434,21
- самоосигуряващи се земеделски стопани и тютюнопроизводители, осигурени само за пенсия	18 444	420,00	11 282	426,00	11 983	422,95

Осигурителен доход е доходът, върху който се дължат осигурителни вноски, като той включва всички възнаграждения, включително начислените и неизплатени или неначислените, и други доходи от трудова дейност. Регламентира се ежегодно със Закона за бюджета на ДОО в диапазон между минимален месечен размер, определен по икономически дейности и квалификационни групи професии, за някои групи осигурени лица, и максимален размер, еднакъв за всички осигурени лица.

Осигурителният доход на *осигурените от работодател лица* представлява полученото, включително начисленото и неизплатено или неначисленото брутно трудово възнаграждение, но върху не по-малко от минималния месечен осигурителен доход за съответната професия по основна икономическа дейност на осигурителя. Включва всички доходи и възнаграждения, включително изплатеното от осигурителя възнаграждение за първите три работни дни от временната неработоспособност и други доходи от трудова дейност с ограничение до максималния му месечен размер. Минималният месечен осигурителен доход за съответната

професия по основна икономическа дейност на осигурителя се определя пропорционално на дните с възнаграждения/доходи, които са елемент на осигурителния доход.

Осигурителните вноски за *държавните служители* се дължат върху получените или начислени и неизплатени брутни месечни възнаграждения по служебни правоотношения, но върху не повече от максималния месечен размер на осигурителния доход и са за сметка на държавния бюджет. За държавните служители не се определят минимални осигурителни доходи, както при работниците и служителите наети по трудови правоотношения.

Самоосигуряващите се лица текущо през годината внасят авансово осигурителни вноски върху избран месечен осигурителен доход, който е в диапазона между минималния и максималния месечен размер на осигурителния доход, определен със ЗБДОО за съответната година. Окончателният размер на месечния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица (без земеделските стопани и тютюнопроизводители, упражняващи само земеделска дейност) се определя за периода, през който е упражнявана трудова дейност през предходната година, въз основа на данните, декларирани в справка към годишната данъчна декларация по Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ). Годишният осигурителен доход на самоосигуряващите се лица се формира като разлика между декларирания или определения с ревизионен акт по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс облагаем доход от упражняване на съответната трудова дейност и сбора от доходите, върху които са внасяни авансово осигурителни вноски. Върху годишния осигурителен доход се дължи окончателна осигурителна вноска в размера, определен за фонд „Пенсии“, фонд „Общо заболяване и майчинство“ за самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват в този фонд и за ДЗПО в УПФ за родените след 31.12.1959 г.

Морските лица се осигуряват върху избран месечен осигурителен доход, който не може да бъде по-малък от минималния месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица, определен със ЗБДОО за съответната година. Морските лица не са самоосигуряващи се по смисъла на КСО, но осигурителният им доход е обвързан с минималния месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица.

Средният осигурителен доход на база постъпилите приходи от осигурителни вноски през 2021 г. е 1 177,36 лв. (при план 1 164,01 лв.) или с 1,1 на сто по-висок от планирания и със 7,9 на сто по-висок от отчетения през 2020 г. (1 091,15 лв.).

ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ - ВСИЧКО

Общо постъпилите приходи и трансфери в консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване за 2021 г. са 17 397 972,4 хил. лв., при уточнен план от 17 466 962,5 хил. лв. или изпълнението на плана е 99,6 на сто. В сравнение с предходната 2020 г. приходите и трансферите са с 3 078 494,9 хил. лв. или с 21,5 на сто повече.

Планираните приходи (без трансфери) за ДОО за 2021 г. са 9 062 800,3 хил. лв., а са постъпили 9 175 521,7 хил. лв., или изпълнението на плана е 101,2 на сто. Общото преизпълнение на плана по приходите е със 112 721,4 хил. лв. (1,2 на сто).

Постъпилите през годината осигурителни приходи са 8 756 011,7 хил. лв., при планирани 8 877 110,3 хил. лв. Неизпълнението е със 121 098,6 хил. лв. (1,4 на сто).

Постъпили са повече приходи от осигурителни вноски по чл. 4б, чл. 4в, чл. 157, ал. 7 от КСО и §51 и §154 от ПЗР към ЗИД на КСО с 28 487,0 хил. лв. повече от планираните или 60,0 на сто.

Преизпълнението на приходите се формира и от постъпилите повече неданъчни приходи. При планирани в бюджета на ДОО 186 730,0 хил. лв. неданъчни приходи, са постъпили

420 490,4 хил. лв., с 233 760,4 хил. лв. повече.

Покритието на социалноосигурителните разходи с приходи от осигурителни вноски намалява до 50,3% през 2021 г., при 55,0% за 2020 г. и 64,8% за 2019 г.

Таблица № 25 : Постъпили приходи и трансфери в консолидирания бюджет на ДОО

Показатели	2021 г.				2020 г.		% изпълнение през 2021 г. спрямо			
	ПЛАН – ЗБДОО	АКТ. ПЛАН – ЗБДОО*	УТОЧНЕН ПЛАН**		ОТЧЕТ		ОТЧЕТ			
	(хил. лв.)	(хил. лв.)	(хил. лв.)	структура	(хил. лв.)	структура	(хил. лв.)	структура		
ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ - ВСИЧКО	14 841 255,50	15 566 455,5	17 466 962,5	100,0%	17 397 972,4	100,0%	14 319 477,5	100,0%	99,6%	121,5%
Осигурителни приходи	8 392 510,30	8 877 110,3	8 877 110,3	50,8%	8 756 011,7	50,3%	7 882 663,2	55,0%	98,6%	111,1%
Осигурителни вноски	8 392 510,30	8 877 110,3	8 877 110,3	100,0%	8 756 011,7	100,0%	7 882 663,2	100,0%	98,6%	111,1%
- работодатели / възложители	5 057 301,8	5 349 441,1	5 349 441,1	60,3%	5 357 835,5	61,2%	4 830 991,8	61,3%	100,2%	110,9%
- лични вноски от работници и служители	2 902 936,9	3 070 623,5	3 070 623,5	34,6%	2 965 784,8	33,9%	2 671 847,6	33,9%	96,6%	111,0%
- самоосигуряващи се	382 318,8	407 092,9	407 092,9	4,6%	357 158,9	4,1%	328 572,2	4,2%	87,7%	108,7%
- главница по ревизионни актове за начет от НАП	2 500,0	2 500,0	2 500,0	0,03%	-707,2	-0,01%	2 024,9	0,03%	-28,3%	-34,9%
- по чл.4б, чл. 4в и чл.157, ал.7 от КСО и §51 и §154 от ПЗР към ЗИД на КСО	47 452,8	47 452,8	47 452,8	0,5%	75 939,8	0,9%	49 226,7	0,6%	160,0%	154,3%
Неданъчни приходи	119 730,00	186 730,0	186 730,0	1,1%	420 490,3	2,4%	190 333,5	1,3%	225,2%	220,9%
Приходи и доходи от собственост	5 600,00	5 600,0	5 600,0	3,0%	6 015,1	1,4%	5 559,9	2,9%	107,4%	108,2%
Глоби, санкции и наказателни лихви	23 900,00	23 900,0	23 900,0	12,8%	22 296,5	5,3%	21 413,1	11,3%	93,3%	104,1%
Други приходи	90 230,00	157 230,0	157 230,0	84,2%	392 178,8	93,3%	163 360,5	85,8%	249,4%	240,1%
Внесени ДДС и други данъци върху продажбите	-1 040,00	-1 040,0	-1 040,0	-0,01%	-980,4	-0,01%	-979,1	-0,01%	94,3%	100,1%
Получени трансфери от Централния бюджет за ДОО	178 643,30	178 643,3	178 643,3	1,0%	240 218,3	1,4%	209 870,5	1,5%	134,5%	114,5%
Допълнителен трансфер от ЦБ/ДБ за покриване на недостига от средства	6 151 411,90	6 325 011,9	8 225 518,9	47,1%	7 975 366,1	45,8%	6 031 627,6	42,1%	97,0%	132,2%
Трансфер за поети осигурителни вноски и данъци		-	-	-	6 401,50	-	5 592,0	-	-	-
Трансфери от МТСП по програми за осигуряване на заетост		-	-	-	464,8	0,003%	369,8	-	-	125,7%
Трансфери от МТСП за фонд "Условия на труд"		-	-	-			-	-		

Забележка: *Актуализиран ЗБДОО за 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.).

**Компенсирани промени в бюджета (уточнен план).

ОСИГУРИТЕЛНИ ПРИХОДИ

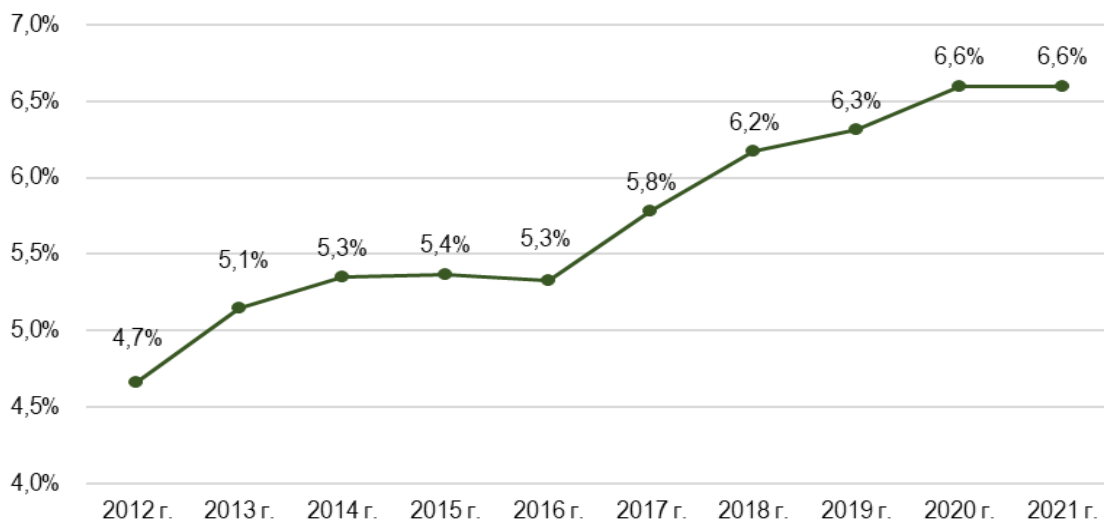
В бюджета на ДОО осигурителните приходи се формират изцяло от приходи от осигурителни вноски, които се състоят главно от вноски на работодатели/възложители, осигурени лица (лични вноски) и от самоосигуряващи се лица.

Планираните в актуализирания ЗБДОО за 2021 г. приходи от осигурителни вноски са 8 877 110,3 хил. лв., а са постъпили 8 756 011,7 хил. лв. или неизпълнението е със 121 098,6 хил. лв. (1,4 на сто) и се дължи основно на неизпълнение на приходите от осигурителни вноски (от работодатели и осигурени лица – 96 444,4 хил. лв.), както и от самоосигуряващи се лица (49 934,0 хил. лв.).

През 2021 г. приходите от осигурителни вноски са с 873 348,5 хил. лв. или с 11,1 на сто повече от същите през 2020 г. (7 882 663,2 хил. лв.). Като основни фактори за по-високите приходи от осигурителни вноски, в сравнение с предходната година, могат да се посочат:

- Повишението на минималната работна заплата от 1 януари 2021 г. с 6,6 на сто, което доведе до нарастване на минималните осигурителни доходи по икономически дейности и квалификационни групи професии средно с около 4,5 на сто. За 2021 г. не са договорени минимални осигурителни доходи по икономически дейности и квалификационни групи професии и не е налагано административно увеличение;
- Увеличението на минималния месечен осигурителен доход на самоосигуряващите се лица от 610 лв. на 650 лв. (6,6 на сто);
- Провежданата политика по доходите на увеличение на разходите за персонал в държавната администрация, увеличаване възнагажденията на педагогическия персонал и подкрепата за персонала, пряко ангажиран на „първа линия“ с дейности за овладяване разпространението на COVID-19 и смекчаване последствията от пандемията върху икономиката, бизнеса, заетостта и доходите на домакинствата.

Основен измерител на общото осигурително участие е съотношението на приходите от осигурителни вноски към brutния вътрешен продукт. Показателят запазва стойността си от предходната година (6,6 на сто), като не се нарушава възходящата тенденция от последните десет години.

Фигура № 18 : Приходи от осигурителни вноски към БВП (%)

Елементи на приходите от осигурителни вноски

1. Вноските от работодатели/възложители за наетите от тях лица заемат най-голям дял (61,2%) в структурата на общите приходи от осигурителни вноски в отчета за 2021 г., като в тази група са включени преведените суми за работещите по трудов договор от първа, втора и трета категория труд, за държавните служители и наетите в специални дейности и във Висшия съдебен съвет, за работещите без трудово правоотношение и др. Те възлизат на 5 357 835,5 хил. лв., при актуализиран план ЗБДОО 5 349 441,1 хил. лв., или 100,2 на сто изпълнение. В сравнение с 2020 г. постъпилите приходи са с 526 843,7 хил. лв. или с 10,9 на сто повече.

▪ В структурата на приходите от осигурителни вноски от работодатели/възложители, най-съществен дял (78,8%) имат постъпленията за работещите по трудов договор от I-ва, II-ра и III-

та категория труд. През 2021 г. тези приходи са в размер на 3 808 394,7 хил. лв. и изпълнението е 93,6 на сто, като са постъпили с 260 682,2 хил. лв. по-малко приходи. От тях 3 550 870,5 хил. лв. са вноските за работещите при условията на трета категория труд (91,9 на сто изпълнение на актуализирания план) и 257 524,1 хил. лв. за лицата, работещи при условията на първа и втора категория труд (125,5 на сто изпълнение на актуализирания план). Отчетеният средномесечен осигурителен доход за осигурените от най-масовата трета категория труд е 1 197,29 лв., при план 1 212,02 лв. Спрямо плана е с 1,2 на сто по-нисък, а спрямо 2020 г. – с 8,2 на сто по-висок. При осигурените лица в другите две категории труд се отчита ръст на средномесечния осигурителен доход спрямо планирания и спрямо предходната година. За работещите при условията на първа категория труд, отчетеният средномесечен осигурителен доход е 2 101,15 лв. (при план 1 628,84 лв.) и нараства с 6,1 на сто спрямо 2020 г., а за работещите при втора категория – 1 358,81 лв. (при план 1 199,23 лв.) и повишение с 5,8 на сто спрямо 2020 г.

- Приходите от осигурителни вноски за държавните служители, съдиите, прокурорите, следователите и лицата, заети в сектор „Сигурност“, са в размер на 1 262 103,7 хил. лв. или 127,7 на сто изпълнение на актуализирания план (988 696,4 хил. лв.). Делът им в структурата на вноските от работодатели/възложители е 26,1%. В сравнение с 2020 г. за тази категория осигурени, за които осигурителните вноски са изцяло за сметка на работодателя (т. е. за сметка на ДБ), постъпленията са със 179 693,6 хил. лв. (с 16,6 на сто) повече.

- Постъпленията от осигурителни вноски за работещите без трудови правоотношения са в размер 24 322,4 хил. лв., при планирани 40 027,8 хил. лв. Отчетените приходи от осигурителни вноски са с 2 506,4 хил. лв. повече от същите през 2020 г.

- Приходите от осигурителни вноски за членовете на кооперации, работещи без трудови правоотношения в кооперацията, през 2021 г. са в размер на 441,5 хил. лв. и са с 205,3 хил. лв. по-малко от планираните и с 61,6 хил. лв. повече от отчетените през 2020 г.

- Във фонд „Пенсии“ и фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, постъпват осигурителни вноски, дължими за лица, които не са работили поради предвидени в КСО обективни причини, а именно: незаконно недопускане или отстраняване от работа или оставане без работа поради уволнение, което е признато за незаконно от компетентните органи, непредоставена от осигурителя подходяща работа на трудоустроени лица и др. За тези лица осигурителната вноска е изцяло за сметка на работодателя и е в размера като за фонд „Пенсии“ и съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“. Изпълнението на плана през 2021 г. за тези приходи е около 1 на сто, а като обща сума са в размер на 63,5 хил. лв. Спрямо предходната година са с 2,8 хил. лв. по-малко.

- Постъпленията от осигурителни вноски за лицата, включени в програми за подкрепа на майчинството и насърчаване на заетостта, са в размер на 391,6 хил. лв., което е 56,1 на сто изпълнение на плана и със 79,0 хил. лв. повече от отчетеното през 2020 г.

- От осигурителни вноски за фонд „Трудова злополука и професионална болест“ за лицата, осигурени за инвалидност, старост, смърт, временна неработоспособност и временно намалена работоспособност поради трудова злополука и професионална болест, са постъпили 261 047,9 хил. лв., което е с 8,2% на сто повече от планираните 241 208,3 хил. лв. по актуализиран план и с 25 442,0 хил. лв. повече спрямо предходната година.

2. Личните вноски от наетите по трудови и без трудови правоотношения заемат второ място в структурата на приходите от осигурителни вноски (33,9%). През 2021 г. са постъпили 2 965 784,8 хил. лв. вноски от работници и служители, като изпълнението спрямо актуализирания план е 96,6 на сто. В сравнение с 2020 г. постъпленията от личните вноски на работници и служители са нараснали с 293 937,2 хил. лв. или с 11,0 на сто.

Таблица № 26 : Приходи от осигурителни вноски

Показатели	2021 г.					2020 г.		% изпълнение през 2021 г. спрямо	
	ПЛАН – ЗБДОО	АКТУАЛИЗИРАН ЗБДОО		ОТЧЕТ		ОТЧЕТ		Актуализиран ЗБДОО 2021 г.	Отчет за 2020 г.
		(хил. лв.)	(хил. лв.)	структура	(хил. лв.)	структура	(хил. лв.)		
Осигурителни вноски от работодатели / възложители	5 057 301,8	5 349 441,1	60,3%	5 357 835,5	61,2%	4 830 991,8	61,3%	100,2%	110,9%
1. Общо за осигурените от I, II и III категория труд	3 776 937,6	4 069 076,9	88,4%	3 808 394,7	78,8%	3 488 580,2	72,2%	93,6%	109,2%
- III-та категория труд	3 571 722,8	3 863 862,1	95,0%	3 550 870,5	93,2%	3 245 475,5	93,0%	91,9%	109,4%
- I-ва и II-ра категория труд	205 214,8	205 214,8	5,0%	257 524,1	6,8%	243 104,7	7,0%	125,5%	105,9%
2. Държавни служители, съдии, прокурори, следователи и лица, заети в сектор "Сигурност"	988 696,3	988 696,4	21,5%	1 262 103,7	26,1%	1 082 410,1	22,4%	127,7%	116,6%
3. Осигурителни вноски за работещите без трудови правоотношения	40 027,8	40 027,8	0,9%	24 322,4	0,5%	21 816,0	0,5%	60,8%	111,5%
4. Осигурителни вноски за членове на кооперации, работещи без трудови правоотношения в кооперацията	646,8	646,8	0,01%	441,5	0,01%	379,9	0,01%	68,3%	116,2%
5. Осигурителни вноски за Ф "ТЗПБ" за лицата, осигурени за трудова злополука и проф. болест от работодатели - от 0,4 до 1,1%	241 208,3	241 208,3	5,2%	261 047,9	5,4%	235 605,9	4,9%	108,2%	110,8%
6. Осигурителни вноски върху обезщетенията за оставане без работа - по КТ, Закона за висшето образование и ЗДСл.	4 543,0	4 543,0	0,1%	1 070,3	0,02%	1 820,9	0,04%	23,6%	58,8%
7. Осигурителни вноски за ф "Пенсии" и ф "Пенсии за лицата по чл. 69", поради незаконно недопускане или отстраняване от работа	4 543,9	4 543,8	0,1%	63,5	0,001%	66,2	0,001%	1,4%	95,8%
8. Осигурителни вноски за включените в програми за подкрепа на майчинството и насърчаване на заетостта	698,1	698,1	0,02%	391,6	0,01%	312,6	0,01%	56,1%	125,3%
Лични осигурителни вноски	2 902 936,9	3 070 623,5	34,6%	2 965 784,8	33,9%	2 671 847,6	33,9%	96,6%	111,0%
Осигурителни вноски от самоосигуряващи се лица	382 318,8	407 092,9	4,6%	357 158,9	4,1%	328 572,2	4,2%	87,7%	108,7%
1. Осигурени само за пенсия	126 395,1	126 395,1	31,0%	79 603,5	22,3%	75 904,7	23,1%	63,0%	104,9%
2. Осигурени само за пенсия земеделски стопани и тютюнопроизводители	14 563,7	14 563,7	3,6%	8 781,4	2,5%	9 322,6	2,8%	60,3%	94,2%
3. Осигурени за всички соц. рискове (без ТЗПБ и безработица)	200 563,1	225 337,2	55,4%	232 949,3	65,2%	211 242,4	64,3%	103,4%	110,3%
4. Осигурени за всички соц. рискове (без ТЗПБ и безработица) земеделски стопани и тютюнопроизводители	15 708,9	15 708,9	3,9%	14 558,7	4,1%	14 841,6	4,5%	92,7%	-1,9%
5. Осигурителни вноски от самоосигуряващи се лица при год. изравняване / облагане на доходите за предходната година	5 543,1	5 543,1	1,4%	2 845,4	0,8%	2 637,2	0,8%	51,3%	107,9%
6. Осигурителни вноски за закупен осигурителен стаж по чл. 9а, ал. 1 и 2 от КСО	19 544,9	19 544,9	4,8%	18 420,6	5,2%	14 623,7	4,5%	94,2%	126,0%
Главница по ревизионни актове за начет от НАП	2 500,0	2 500,0	0,03%	-707,2	-0,01%	2 024,9	0,03%	-28,3%	-34,9%
Осигурителни вноски по чл. 4б, чл. 4в, чл. 157, ал. 7 от КСО и §51 и §154 от ПЗР към ЗИД на КСО	47 452,8	47 452,8	0,5%	75 939,8	0,9%	49 226,7	0,6%	160,0%	154,3%
ОБЩО ПРИХОДИ ОТ ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ	8 392 510,3	8 877 110,3	100,0%	8 756 011,7	100,0%	7 882 663,2	100,0%	98,6%	111,1%

3. Приходите от осигурителни вноски общо от самоосигуряващите се лица за 2021 г. са в размер 357 158,9 хил. лв., при планирани 407 092,9 хил. лв. по актуализиран план. В тях са

включени и постъпилите осигурителни вноски през годината за заплатен осигурителен стаж по чл. 9а, ал. 1 и 2 от КСО (за времето на обучение на лицата, завършили висше или полувисше образование и за недостигащия осигурителен стаж за придобиване право на пенсия за ОСВ по чл. 68, ал. 1 и 2 от КСО) и осигурителните вноски при годишното изравняване на доходите на самоосигуряващите се лица. В сравнение с 2020 г. при приходите от осигурителни вноски от лицата, осигурени за собствена сметка, е отчетен ръст от 8,7 на сто или с 28 586,7 хил. лв. повече. Те заемат дял от 4,1% в общите приходи от осигурителни вноски през 2021 г. Нарастването на приходите от вноски за самоосигуряващите се лица е вследствие на ръста на средния осигурителен доход, който през 2021 г. е 667,75 лв. и е с 5,2% по-висок от отчетения през 2020 г. (634,89 лв.). Това е в резултат на определения по-висок норматив на минималния осигурителен доход за всички самоосигуряващи се лица.

- В приходите от осигурителни вноски на самоосигуряващите се лица най-висок относителен дял (65,2%) заемат приходите за лицата, осигуряващи се за всички осигурени социални рискове, без ТЗПБ и безработица. Постъпили са 232 949,3 хил. лв., което е с 21 706,9 хил. лв. или с 10,3% повече от същите през предходната година. Броят на лицата, избрали да се осигуряват за всички осигурени социални рискове за своя сметка, през 2021 г. е 149 169 души и е с 6 985 осигурени повече в сравнение с 2020 г. Средният осигурителен доход за тези лица е 703,94 лв. и е с 5,6 на сто по-висок спрямо 2020 г. (666,81 лв.).

- Приходите от осигурителни вноски за регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители, избрали да се осигуряват за всички осигурени социални рискове, без ТЗПБ и безработица, са 14 558,7 хил. лв. (с 282,9 хил. лв. или с 1,9% по-малко от същите за 2020 г.). Регистрираните земеделски стопани и тютюнопроизводители, които са се осигурявали във фондовете „Пенсии“ и „Общо заболяване и майчинство“, са 15 429 души и са със 125 души по-малко от броя им през предходната година. Те са внасяли осигуровки върху среден месечен доход в размер на 424,06 лв., като се запазва тенденцията средният осигурителен доход за тези лица да е близък до нормативно определения минимален размер, който през 2021 г. е 420 лв.

- Постъпленията от осигурителни вноски за самоосигуряващите се лица, осигурени само за пенсия, възлизат на 79 603,5 хил. лв. и са с 3 698,8 хил. лв. повече от отчетените приходи за тази категория лица през 2020 г. През 2021 г. 64 131 самоосигуряващи се са внасяли вноски само за пенсия и спрямо 2020 г. броят им е намалял с 299 души. Средният осигурителен доход на избралите да се осигуряват само за пенсия е 684,74 лв., който е с 33,05 лв. по-висок от предходната година.

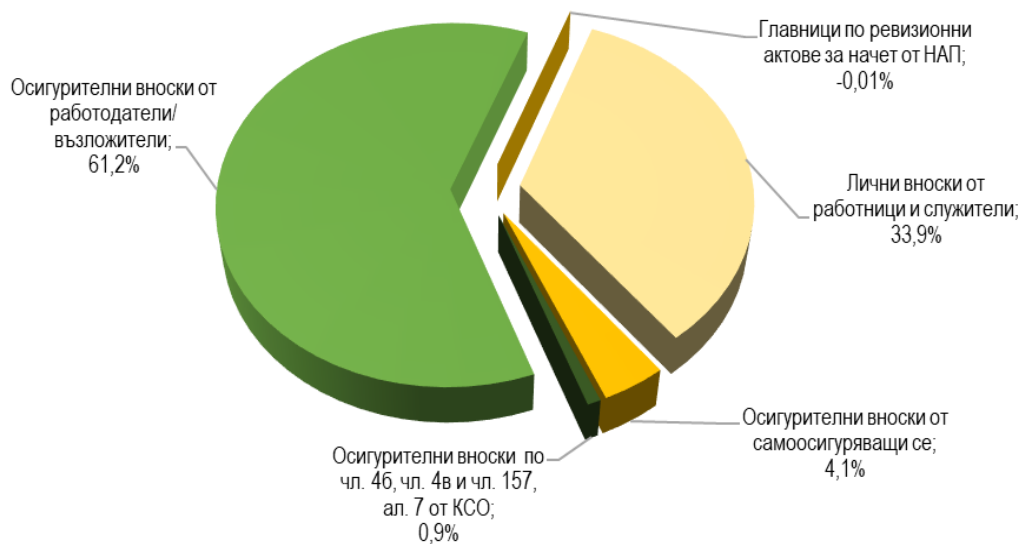
- Осигурителните приходи от земеделските стопани и тютюнопроизводители, избрали да се осигуряват само във фонд „Пенсии“, през 2021 г. са 8 781,4 хил. лв., което е с 541,2 хил. лв. (с 5,8%) по-малко от 2020 г. През 2021 г. броят на осигурените земеделски стопани и тютюнопроизводители, осигурени само за пенсия е 11 282 (със 701 души по-малко от 2020 г.) с осигурителен доход в размер на 426,00 лв. (при 422,95 лв. през 2020 г.).

- След годишното изравняване на осигурителния доход за предходни години от самоосигуряващите се лица, през 2021 г. са постъпили 2 845,4 хил. лв. В сравнение с 2020 г. приходите от осигурителни вноски във фондовете „Пенсии“ и „Общо заболяване и майчинство“ от лицата, които са внасяли авансово осигуровки върху по-ниски доходи и след това са довнесли дължимите вноски при годишното изравняване с декларирането на по-високи доходи, са с 208,2 хил. лв. повече.

- Приходите във фонд „Пенсии“ от лицата, завършили висше или полувисше образование, внесли осигурителни вноски за заплащане на осигурителен стаж за времето на обучение и за лицата, на които не им достига до 5 години осигурителен стаж за придобиване

право на пенсия за ОСВ по чл. 68, ал. 1 и 2 от КСО (на основание чл. 9а, ал. 1 и 2 от КСО), през 2021 г. са 18 420,6 хил. лв., а изпълнението на плана е 94,2 на сто. Спрямо отчета за 2020 г. са постъпили с 3 796,9 хил. лв. повече. Осигурителните вноски се изчисляват с процента, определен за фонд „Пенсии“ за родените преди 01.01.1960 г. (за 2021 г. – 19,8%) върху минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, определен със ЗБДОО към датата на внасянето на вноските (за 2021 г. – 650 лв.). Сумата на осигурителните вноски за един месец заплатен осигурителен стаж през 2021 г. е 128,70 лв. Възможността да заплатят осигурителни вноски за период до 5 години, може да се ползва от лицата, навършили изискуемата по чл. 68, ал. 1 от КСО възраст за пенсиониране.

4. Приходите от осигурителни вноски на основание чл. 46 от КСО (за лица, избрали да се осигуряват само във фонд „Пенсии“, съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“), чл. 4в от КСО (лица, избрали да не се осигуряват в професионален пенсионен фонд, а само в ДОО), чл. 157, ал. 7 от КСО (осигурителните вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване в професионален пенсионен фонд за лицата, които получават пенсия за осигурителен стаж и възраст) през 2021 г. са 75 939,8 хил. лв. Делът им в структурата на приходите от осигурителни вноски е 0,9% и в сравнение с плана са постъпили с 28 487,0 хил. лв. повече. Спрямо постъпленията през 2020 г., когато приходите на това основание са 49 226,7 хил. лв., са с 26 713,1 хил. лв. повече.

Фигура № 19 : Структура на приходите от осигурителни вноски през 2021 г.

НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ

В бюджета на ДОО за 2021 г. са планирани 186 730,0 хил. лв. от неданъчни приходи, а са постъпили 420 490,3 хил. лв., или с 233 760,3 хил. лв. повече. Те включват приходи и доходи от собственост, глоби, санкции и наказателни лихви (събрани от НАП и НОИ) и други приходи. Постъпленията от неданъчни приходи са с 230 156,8 хил. лв. повече в сравнение с отчетените за предходната година.

- Приходите и доходите от собственост (от наем на имущество, от продажба на стоки и услуги, приходи от лихви и др.) са в размер на 6 015,1 хил. лв. (преизпълнение със 7,4 на сто).

Спрямо предходната година са постъпили с 455,1 хил. лв. повече.

- Събраните суми от глоби, санкции и наказателни лихви възлизат на 22 296,5 хил. лв., при план 23 900,0 хил. лв. (или с 1 603,5 хил. лв. по-малко), като спрямо предходната година са с 883,4 хил. лв. повече.

- Основно изпълнението на плана на неданъчните приходи в бюджета на ДОО през 2021 г. е от постъпилите 392 178,8 хил. лв. други приходи, които по план са 157 230,0 хил. лв. Преизпълнението се дължи основно на параграф „други приходи“, където се отчитат акумулираните приходи от прехвърлените средства по индивидуални партии на осигурени лица от универсалните и професионалните пенсионни фондове към фонд „Пенсии“, фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ или в Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система средства.

ПОЛУЧЕНИ ТРАНСФЕРИ ОТ ЦЕНТРАЛНИЯ/ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ В БЮДЖЕТА НА ДОО

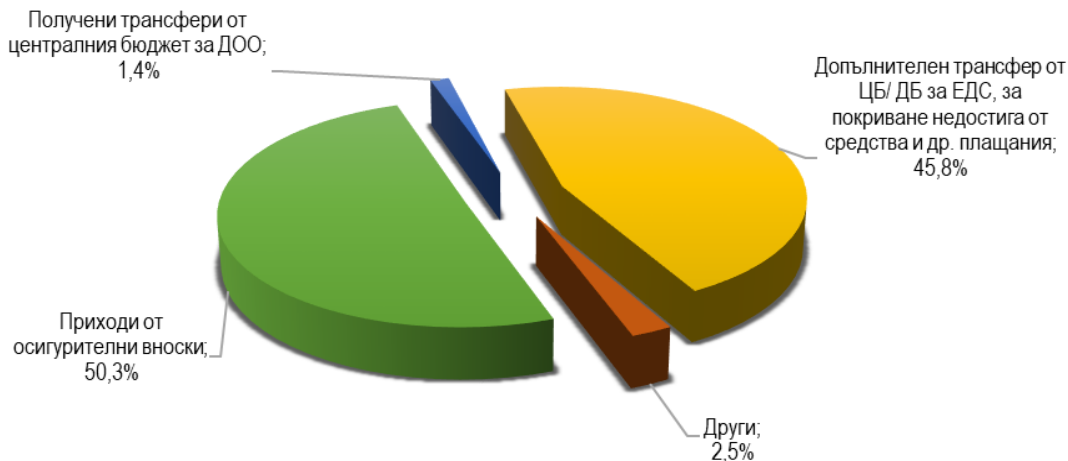
Участието на държавата във финансирането на част от осигурителните разходи, които са за сметка на държавния бюджет през 2021 г., се осъществява чрез трансфер по план в размер на 8 404 162,2 хил. лв. За 2021 г. бюджетът на ДОО е получил трансфер от държавния бюджет в размер 8 221 985,9 хил. лв.

- Получените трансфери от централния/държавния бюджет към бюджета на ДОО през 2021 г. са в размер на 240 218,3 хил. лв., които са за:
 - Пенсии за военна инвалидност, пенсии за гражданска инвалидност, социални пенсии за старост и инвалидност, пенсии за особени заслуги, персонални пенсии, пенсии по отменените Закон за пенсиите и Закон за общественото осигуряване, за които не се дължат осигурителни вноски, както и добавките към тях, в т. ч. и вдовишките добавки по чл. 84 от КСО, определени от пенсии, за които не се дължат осигурителни вноски – 166 266,6 хил. лв.
 - Добавки към пенсиите на ветераните от войните и ветераните-инвалиди от Отечествената война, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия от загиналите в Отечествената война – 1 019,4 хил. лв.;
 - Добавки към пенсиите на репресирани лица по чл. 9 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица – 10 299,3 хил. лв.;
 - Добавки по чл. 4 от Закона за уреждане на някои трудови и осигурителни права на български граждани – 7,9 хил. лв.;
 - Осигурителни вноски за фонд „Пенсии“ за осигурителен стаж по чл. 9, ал. 3, т. 3 и ал. 6 и 7 от КСО, зачетен при пенсиониране, които се поемат от държавния бюджет – трансферът е в размер на 650,1 хил. лв.;
 - Обезщетения по чл. 230 и чл. 231, ал. 1 от Закона за отбраната и въоръжените сили на РБ, съгласно чл. 26а, т. 3 от КСО – 400,0 хил. лв.;
 - Полученият трансфер от Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система чрез централния бюджет за фонд „Пенсии“ в размер на 54 265,2 хил. лв.;
 - Полученият трансфер от Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система чрез централния бюджет за фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ в размер на 7 309,8 хил. лв.;

- Постъпил е допълнителен трансфер от централния/държавния бюджет за покриване на недостига от средства в размер на 6 074 859,1 хил. лв.;
- Постъпил е допълнителен трансфер от централния бюджет за изплащане на еднократна допълнителна сума към пенсиите, както следва:
 - за м. април 2021 г., утвърден с ПМС № 84/2021г. в размер на 105 000 хил. лв.;
 - за м. май 2021 г., утвърден с ПМС № 168/2021 г., в размер на 104 400 хил. лв.;
 - за м. юни 2021 г., утвърден с ПМС № 192/2021г., в размер на 104 400 хил. лв.;
 - за м. юли 2021 г., утвърден с ПМС № 204/2021 г., в размер на 104 000 хил. лв.;
 - за м. август 2021 г., утвърден с ПМС № 242/2021 г., в размер на 104 000 хил. лв.;
 - за м. от януари до юни 2022 г. утвърден с ПМС № 479/2021г., в размер на 750 000 хил. лв.;
- Постъпил е допълнителен трансфер от централния бюджет за изплащане на еднократна допълнителна сума от 75 лв. към пенсиите на пенсионерите, които отговарят на изискванията за завършен ваксинационен курс или имат поставена допълваща (бустерна) доза ваксина за COVID-19, утвърден с ПМС № 474 2021 г., в размер на 100 000,0 хил. лв.
- Постъпилите допълнителни трансфери с обща сума 7,0 хил. лв. са за обезпечаване на извършените разходи по предоставените дейности и услуги в базите на „Профилактика, рехабилитация и отдих“ ЕАД на правоимащите лица по чл.16 от Закона за военноинвалидите и военнопострадалите;
- Получен допълнителен трансфер от централния бюджет за осигуряване на средства по мерките свързани със заетостта, утвърден с ПМС № 184/2021 г., ПМС № 255/2021 г. и ПМС № 392/2021г. в размер на 528 700 хил. лв.;
- Трансфер от централния бюджет за поети данъци върху доходите на физическите лица в размер на 6 401,5 хил. лв. (съгласно прилагането от 1.10.2013 г. на схема за централизирано разплащане на данъци върху доходите на физическите лица от бюджетните предприятия, чл. 161 от Закона за публичните финанси и указание на МФ ДДС № 16/2012 г.).

ПОЛУЧЕНИ ТРАНСФЕРИ ОТ БЮДЖЕТНИ ОРГАНИЗАЦИИ В БЮДЖЕТА НА ДОО

В групата на трансферите през 2021 г. се включват и постъпилите суми от МТСП по програми за осигуряване на заетост в размер на 464,8 хил. лв.

Фигура № 20 : Структура на приходите и получените трансфери в консолидирания бюджет на ДОО през 2021 г.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА РАЗХОДНАТА ЧАСТ НА КОНСОЛИДИРАНИЯ БЮДЖЕТ НА ДОО ЗА 2021 г.

В консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване (КБДОО) разходите се разпределят за изплащане на пенсии, краткосрочни обезщетения и помощи, и за издръжка на службите по социално осигуряване в администрацията на Националния осигурителен институт. През 2021 г. пандемията от COVID-19 продължи да оказва натиск върху разходите на социално-осигурителната система, която остана важен инструмент на държавната политика за овладяване на последствията от пандемията – чрез бюджета на ДОО бе мобилизиран значителен публичен ресурс за запазване на заетостта и подкрепа на доходите на домакинствата.

Разходите на държавното обществено осигуряване отразяват резултатите от провежданата социалноосигурителна политика и мястото ѝ в социалната защита на населението. Разходната част на КБДОО за 2021 г. се реализира при следните социалноосигурителни параметри и политики:

1. В областта на пенсиите:

1.1. През 2021 г. продължи повишаването на изискуемия осигурителен стаж за отпускане на пенсия по чл. 68, ал. 1-2 от КСО и на изискуемата възраст на всички видове пенсии за ОСВ:

- Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1-2 се повиши с един месец за мъжете – 64 години и 4 месеца и с два месеца за жените – 61 години и 8 месеца;
- Необходимият осигурителен стаж за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1-2 се увеличи с два месеца – 39 години за мъжете и 36 години за жените;
- Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 3 се повиши с два месеца – 66 години и 8 месеца за двата пола;

- Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 69 от КСО се повиши с два месеца – 53 години и 8 месеца за пенсия по чл. 69, ал. 1, 2, 3, 5, 5а и 6 и 43 години и 8 месеца за пенсия по чл. 69, ал. 4 и 7;
- Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 69а от КСО се повиши с два месеца – 43 години и 8 месеца;
- Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 69б от КСО се повиши с два месеца (с изключение на изискуемата възраст по чл. 69б, ал. 1 и 2 за жените, която се повиши с четири месеца (Виж таблица № 6 и 7 в Приложението към годишника).

1.2. От 1 юли 2021 г.:

- размерите на пенсиите за трудова дейност, отпуснати до 31 декември на предходната година, бяха увеличени с 5,0 на сто (процент, определен по правилото на чл. 100 от КСО);
- минималният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО бе увеличен от 250,00 лв. на 300,00 лв. (с 20,0 на сто), както и размерите на всички обвързани с него пенсии, свързани с трудова дейност;
- размерът на социалната пенсия за старост бе увеличен от 141,63 лв. на 148,71 лв. (с 5,0 на сто), както и размерите на всички обвързани с него пенсии, несвързани с трудова дейност и добавки.

1.3. От 25 декември 2021 г.:

- минималният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО бе увеличен от 300,00 лв. на 370,00 лв. (с 23,3 на сто), както и размерите на всички обвързани с него пенсии, свързани с трудова дейност;
- размерът на социалната пенсия за старост бе увеличен от 148,71 лв. на 170,00 лв. (с 14,3 на сто), както и размерите на всички обвързани с него пенсии, несвързани с трудова дейност и добавки.
- тежестта на осигурителния стаж в пенсионната формула за определяне размера на пенсиите за осигурителен стаж и възраст и за инвалидност поради общо заболяване се увеличи от 1,2 на сто на 1,35 на за всяка година осигурителен стаж без превръщане (за пенсиите за ОСВ) и съответната пропорционална част от този процент за месеците осигурителен стаж без превръщане.
- пенсиите отпуснати с начална дата до 24 декември 2021 г. включително, се преизчисляват от 25 декември 2021 г. с процент 1,35 на сто за всяка година осигурителен стаж без превръщане и съответната пропорционална част от този процент за месеците осигурителен стаж без превръщане. Преизчисляването се извършва, без да се променя доходът, от който е изчислена пенсията, след което тя се осъвременява, преизчислява и индексира съобразно нормативната уредба, действаща от датата на отпускането ѝ до 24 декември 2021 г. включително.

1.4. Максималният размер на получаваните една или повече пенсии, без добавките към тях, се увеличи от 1 200 лв. на 1 440 лв. от 1 януари 2021 г. и от 1 440 лв. на 1 500 лв. от 25 декември 2021 г.;

1.5. В периода от м. януари до м. декември са изплатени еднократни допълнителни суми (ЕДС) към пенсиите на всички пенсионери в размер на 50 лв. за месеците от януари до септември 2021 г. и 120 лв. за месеците октомври, ноември и декември 2021 г., без оглед на размера на получаваната пенсия;

1.6. Съгласно изменение в §7д от ПЗР на КСО пенсиите, отпуснати с начална дата до 31 август 2021 г. включително, с индивидуален коефициент, намален по реда на чл. 70 или на отменената ал. 3 на чл. 127, се преизчисляват служебно, считано от 1 септември 2021 г., в срока по чл. 98, ал. 1. При преизчисляването индивидуалният коефициент се определя съгласно нормативните разпоредби, по които е изчислен, като относно намалението му се прилагат чл. 70, ал. 10, т. 1-3, ал. 11 и 19, ако това е по-благоприятно за пенсионера;

1.7. Считано от 16 септември 2021 г., процентите по чл. 90а от КСО относно определянето на размера на социалната пенсия за инвалидност се увеличават от 120 на 135 за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто и от 110 на 125 за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 до 90 на сто. В резултат на промяната социалната пенсия за инвалидност за първата група лица се определя в размер 200,76 лв. (при 178,45 лв. до изменението), а за втората група лица – в размер 185,89 лв. (при 163,58 лв. до изменението);

1.8. И през 2021 г. продължи действието на параграф 22ц от преходните и заключителни разпоредби на КСО, според който, едновременно с подаването на заявление за отпускане на пенсия, свързана с трудова дейност, с начална дата след 31 декември 2018 г., лицето има право да избере размерът на пенсията му да бъде определен с индивидуален коефициент, изчислен по реда на чл. 70, ал. 4-7 (т. нар. „стара методика“) или по реда на чл. 70, ал. 8 и 9 (т. нар. „нова методика“), ако това е по-благоприятно за него.

2. В областта на паричните обезщетения и помощи:

2.1. Запази се минималният дневен размер на обезщетението за безработица на 12,00 лв. при запазване на максималния дневен размер от 74,29 лв.;

2.2. Запази се периодът на изплащане на паричното обезщетение за бременност и раждане – 410 дни;

2.3. Размерът на обезщетението за отглеждане на дете до 2-годишна възраст бе 380 лв. от 1 януари до 30 септември, а от 1 октомври се увеличи на 650 лв.;

2.4. И през 2021 г. майките (осиновителките), които имат право да ползват отпуска при бременност и раждане до навършване на едногодишна възраст на детето, но не го използват и се върнат на работа, имат право да получат обезщетение от ДОО в размер 50 на сто от полагащото им се обезщетение при бременност и раждане;

2.5. Запази се режимът на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност съгласно чл. 40, ал. 5 на КСО – първите три работни дни се изплащат от осигурителя;

2.7. Няма промяна по отношение на периодите, доходът за които се взема предвид при изчисляване размерите на краткосрочните обезщетения при временна неработоспособност – 18 календарни месеца, бременност и раждане и безработица – 24 месеца;

2.8. Запази се размерът на еднократната помощ при смърт на осигурено лице на 540 лв.

През 2021 г. разходите на консолидирания бюджет на ДОО (без предоставените трансфери) в уточнения план са *17 459 562,5 хил. лв.*, а по отчет възлизат на *17 314 521,6 хил. лв.* и се разпределят както следва:

- *Разходи за пенсии – 14 249 396,5 хил. лв.* (включително *2 544 973,1 хил. лв.* за изплащане на еднократни допълнителни суми към пенсиите, *234,6 хил. лв.* капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права към пенсионните схеми на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ) или *82,3%* от общите разходи;

- Разходи за социални помощи и обезщетения – 2 096 732,3 хил. лв. или 12,1% от общите разходи;
- Разходи за програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта – 968 255,0 хил. лв. или 5,6% от общите разходи, като в тях са отчетени и средствата по мерките свързани със запазване на заетостта;
- За *отбрана и сигурност* са изразходвани средства в размер на 137,8 хил. лв.

Таблица № 27 : Разпределение на разходите в Консолидирания бюджет на ДОО

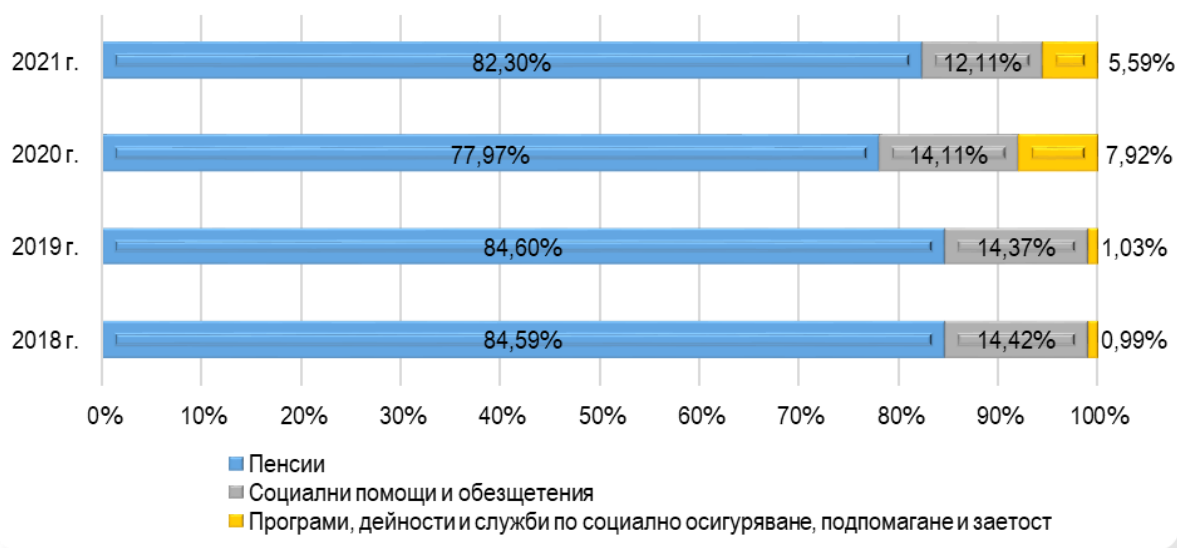
ПОКАЗАТЕЛИ	2021 г.				2020 г.	% изпълнение през 2021 г. спрямо:	
	План-ЗБДОО (хил. лв.)	Акт. план*-ЗБДОО (хил. лв.)	Уточнен план** (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Уточнен план	Отчет 2020 г.
ПЕНСИИ:	12 347 933,4	13 047 933,4	14 419 733,4	14 249 396,5	11 138 451,4	98,8	127,9
Пенсии за сметка на ДОО	12 169 140,2	12 869 140,2	14 240 940,2	14 077 912,8	10 977 032,2	98,9	128,2
Капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права към пенсионните схеми на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ	1 200,0	1 200,0	1 200,0	234,6	1 123,4	19,6	20,9
Пенсии за сметка на Държавния бюджет	177 593,2	177 593,2	177 593,2	171 249,1	160 295,8	96,4	106,8
СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	2 038 654,9	2 063 654,9	2 063 654,9	2 096 732,3	2 015 197,7	101,6	104,0
ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	447 075,0	447 275,0	975 982,0	968 255,0	1 131 932,7	99,2	85,5
ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	192,2	192,2	192,2	137,8	112,5	71,7	122,4
ОБЩО:	14 833 855,5	15 559 055,5	17 459 562,5	17 314 521,6	14 285 694,3	99,2	121,2

*Забележка: *Актуализиран ЗБДОО за 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.).*

***Компенсирани промени в бюджета (уточнен план).*

Изпълнението на уточнения план по разходите е 99,2%, което е икономия от 145 040,9 хил. лв. и се дължи основно на по-ниските разходи спрямо планираните за пенсии и за парични обезщетения за безработица. В сравнение с 2020 г., когато отчетените разходи са в размер на 14 285 694,3 хил. лв., нарастването в номинално изражение е с 3 028 827,3 хил. лв., а в процентно – с 21,2%. При разходите за пенсии повишението спрямо предходната година е с 3 110 945,1 хил. лв., а при сумите, изплатени за парични обезщетения и помощи – с 81 534,6 хил. лв. При разходите за програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта е отчетен спад в размер на 163 677,7 хил. лв.

Структурата на основните разходи по отчета на консолидирания бюджет на ДОО за периода 2018 – 2021 г. е представена на фигура № 21.

Фигура № 21 : Структура на основните разходи в консолидирания бюджет на ДОО за периода 2018 – 2021 г.

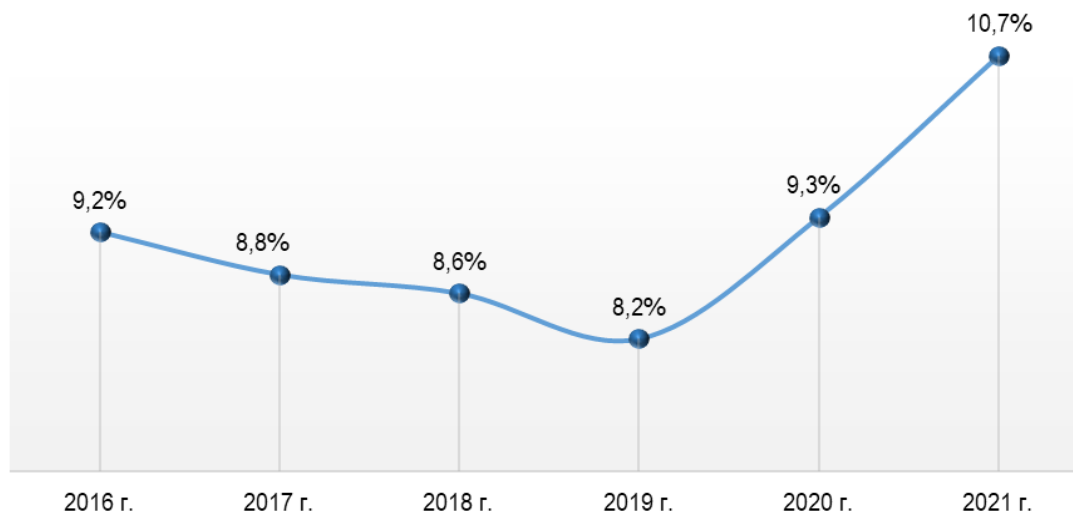
РАЗХОДИ ЗА ПЕНСИИ

В структурата на общите разходи най-голям дял заемат разходите за пенсии. Отчетените за 2021 г. *общии разходи за пенсии* (вкл. капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права към пенсионните схеми на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ и еднократни допълнителни суми към пенсиите) възлизат на 14 249 396,5 хил. лв., при уточнен план от 14 419 733,4 хил. лв. Отчетени са със 170 336,9 хил. лв. по-ниски разходи от тези в уточнения план. В сравнение с 2020 г., когато са били 11 138 451,4 хил. лв., разходите за пенсии са с 27,9% повече.

Разходът за пенсии (без капиталовия трансфер за прехвърляне на пенсионни права към пенсионните схеми на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ) е в размер на 14 249 161,8 хил. лв. В тази сума са включени разходите за пенсии, финансирани от ДОО и от държавния бюджет, както и еднократно изплатените допълнителни суми към пенсиите. Отчетените разходи са със 169 371,6 хил. лв. (с 1,2%) по-малко от тези в уточнения план и с 3 111 833,8 хил. лв. (със 127,9%) повече от отчетените за 2020 г.

През периода от 2016 до 2019 г. *делът на разходът за пенсии от brutния вътрешен продукт* бележи спад. През 2019 г. се прекъсва тенденцията на намаление на показателя, като стойността му започва да нараства и достига до 9,3% за 2020 г. и 10,7% за 2021 г. Отчетеният ръст се дължи на по-високите темпове с които нарастват разходите за пенсии през последните две години (с 13,0% през 2020 г. и с 28,0% през 2021 г.), при свиване на brutния вътрешен продукт с 0,4% през 2020 г. и нарастването му през 2021 г. с 10,7%. Ако от разхода за пенсии бъдат изключени сумите, прехвърлени в сметка за чужди средства на НОИ в края на 2021 г. по реда на ПМС № 474 от 2021 г. и ПМС № 479 от 2021 г. на обща стойност 850 000,0 хил. лв., делът на разхода за пенсии от БВП за 2021 г. е в размер на 10,1%. Влияние върху коментирания показател също оказват фактори като: броят на новоотпуснатите пенсии, застаряването на населението и очакваната по-висока средна продължителност на живота.

Динамиката на дела на разхода за пенсии от brutния вътрешен продукт за периода 2016 – 2021 г. е представена на следващата фигура.

Фигура № 22 : Дял на разходите за пенсии от БВП за периода 2016 – 2021 г. (%)

Основните фактори, влияещи върху разхода за пенсии, са броят на пенсионерите, броят на пенсиите и средният им месечен размер.

Таблица № 28 : Средни показатели по пенсиите за 2020 и 2021 г.

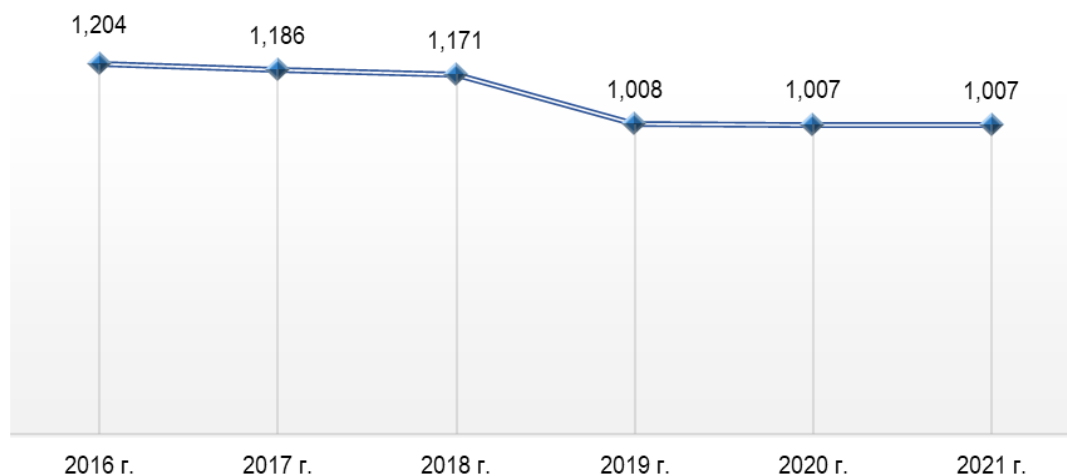
ВИД НА ПЕНСИЯТА	Среден брой пенсионери		Среден брой пенсии		Ср. мес. р-р пенсия на пенсионер (лв.)	
	2020 г.	2021 г.	2020 г.	2021 г.	2020 г.	2021 г.
I. ФОНД „ПЕНСИИ“	1 964 815	1 926 413	1 968 865	1 930 014	428,62	528,54
1. Пенсии за осигурителен стаж и възраст	1 519 226	1 487 047	1 521 474	1 489 019	465,07	566,72
2. Пенсии за инвалидност поради общо заболяване	445 589	439 366	447 391	440 995	304,34	399,30
II. ФОНД „ПЕНСИИ ЗА ЛИЦАТА ПО ЧЛ. 69“	91 910	88 590	91 929	88 608	778,04	895,02
1. Пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 69 от КСО	91 859	88 545	91 878	88 563	778,26	895,22
2. Пенсии за инвалидност поради общо заболяване за лицата по чл. 69 от КСО	51	45	51	45	386,42	497,96
III. ФОНД „ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА И ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ“	6 902	6 314	15 968	14 696	358,26	462,90
1. Пенсии за трудова дейност	6 893	6 306	15 949	14 682	358,19	462,93
2. Пенсии за лицата по чл. 69 от КСО	9	8	19	14	411,15	442,34
IV. ФОНД „ПЕНСИИ, НЕСВЪРЗАНИ С ТРУДОВА ДЕЙНОСТ“	59 390	59 137	61 627	61 210	201,56	273,85
1. Пенсии за военна инвалидност	2 212	2 076	4 348	4 056	216,73	292,18
2. Пенсии за гражданска инвалидност	129	115	228	208	217,48	289,05
3. Социални пенсии за инвалидност	50 406	50 276	50 408	50 276	207,10	280,09
4. Персонални пенсии	2 511	2 200	2 511	2 200	140,34	206,82
5. Социални пенсии за старост	4 051	4 405	4 051	4 405	158,75	224,06
6. Други пенсии	81	65	81	65	353,57	475,50
ОБЩО:	2 123 017	2 080 454	2 138 389	2 094 528	437,17	536,71

Средномесечният брой на пенсионерите през 2021 г. е 2 080 454 души, при 2 123 017 души през 2020 г. или броят им е намалял с 42 563 пенсионери спрямо предходната година, което се дължи основно на спада с 31 571 лица при пенсионерите с пенсии за осигурителен стаж и възраст от фонд „Пенсии“¹⁶ и с 6 119 лица при тези с пенсии за инвалидност поради общо заболяване от същия фонд. С новоотпуснати през 2021 г. пенсии са 88 264 пенсионери, което е с 3 291 (с 3,9%) повече спрямо тези през 2020 г. (84 973 бр.).

Средномесечно са изплащани 2 094 528 пенсии, като броят им през 2021 г. намалява в сравнение с предходната година с 43 861 бр. Дължи се основно на спада в броя на пенсиите за ОСВ и ИОЗ от фонд „Пенсии“ (съответно с 32 455 бр. и с 6 396 бр. по-малко).

През 2021 г. общо новоотпуснатите пенсии са 88 504, като в този брой са включени пенсиите, отпуснати за първи път на правоимащото лице, както и пенсиите, отпуснати на вече съществуващи пенсионери. Броят им бележи ръст спрямо предходната година с 3 329 или с 3,9% (85 175 бр. за 2020 г.), което се дължи на броя на наследствените пенсии, който се увеличава с 3 300 бр. спрямо 2020 г.

Средният брой пенсии, които се получават от един пенсионер през 2021 г. е 1,007 и е без изменение спрямо 2020 г. Динамиката на този показател за последните шест години е показана на следващата фигура.

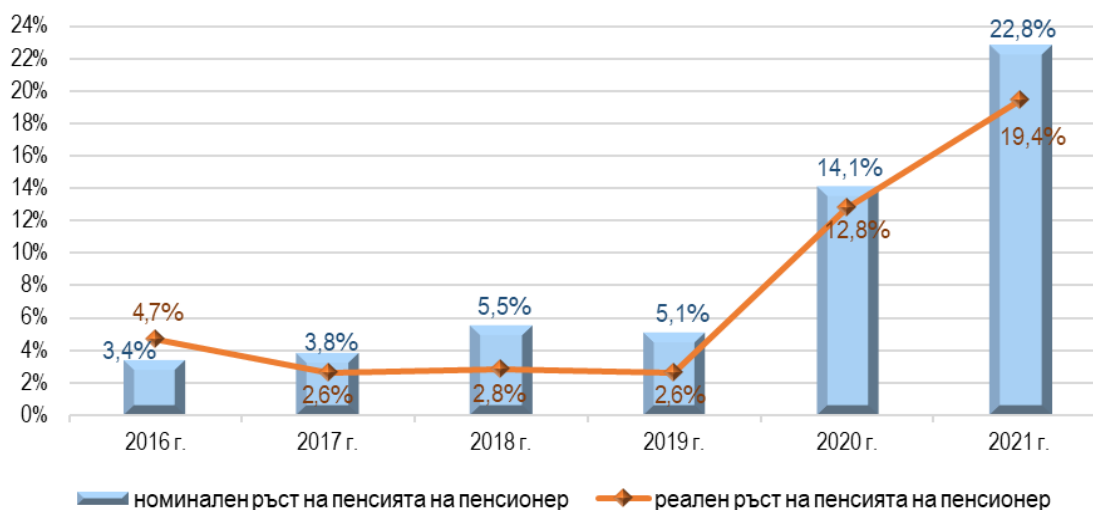
Фигура № 23 : Динамика на средногодишния брой пенсии на един пенсионер за периода 2016 – 2021 г.

Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2021 г. е 536,71 лв. (437,17 лв. за 2020 г.). Номиналното нарастване спрямо предходната година на средния месечен размер на пенсиите е 22,8%, а реалното нарастване е 19,4%, при средногодишен хармонизиран индекс на потребителските цени от 2,8%. Една от основните причини за това чувствително нарастване, освен увеличението на размерите на пенсиите от 1-ви юли и от 25-ти декември, е изплащането на ЕДС към пенсиите на всички пенсионери за периода от м. януари до м. декември 2021 г., за

¹⁶ Не са включени пенсионерите с пенсии, отпуснати по отменени закони, изплащани от фонда.

разлика от 2020 г., когато изплатените ЕДС към пенсиите са само за периода от м. август до м. декември. През 2021 г. за ЕДС към пенсиите са изразходвани 2 544 973,1 лв., при 583 270,3 лв. през 2020 г.

Динамиката на *средния месечен размер на пенсията на един пенсионер* за периода от 2016 г. до 2021 г. е показана на фигура № 24. За последните пет години реалният ръст е по-нисък от номиналния, което се държи на отчетената инфлация за периода.

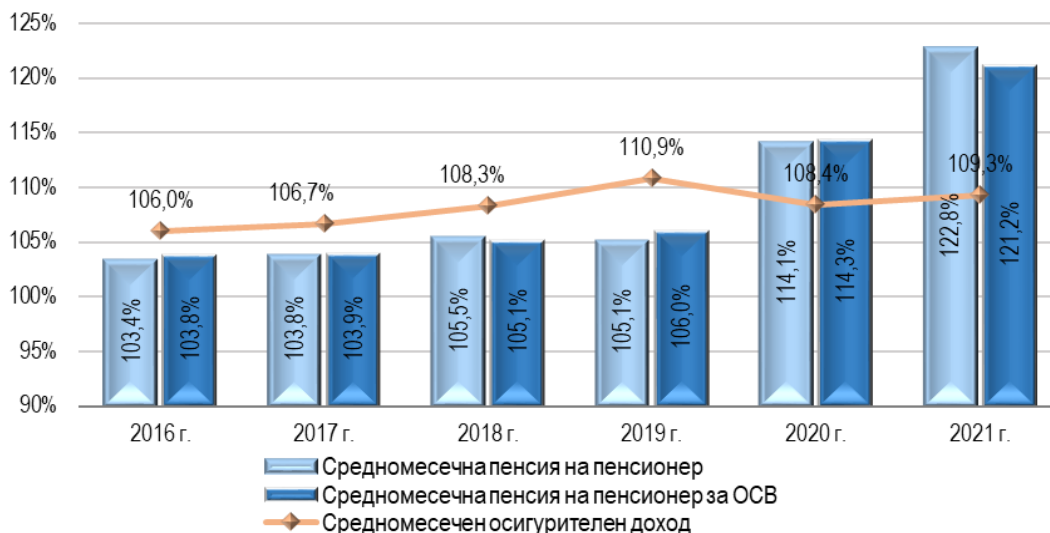

Фигура № 24 : Динамика на номиналния и реалния ръст на средния размер пенсия на пенсионер за периода 2016 – 2021 г. (%)

Върху нарастването на средния месечен размер пенсия на пенсионер влияние оказват и високите основни размери на новоотпуснатите пенсии, в сравнение с размерите на прекратените през годината.

Средният основен размер на прекратените пенсии през 2021 г. е 388,37 лв., а на *новоотпуснатите* – 454,24 лв. В сравнение с 2020 г., когато средният основен размер на прекратените пенсии е бил 330,30 лв., се наблюдава повишение с 58,07 лв. или със 17,6%. Нарастването спрямо предходната година при средния основен размер на новоотпуснатите пенсии е с 87,2 лв. или с 23,7%.

Друг фактор за нарастването на средния размер пенсия на пенсионер е ежегодното преизчисляване на размерите на голяма част от пенсиите с осигурителен стаж и осигурителен доход, придобити след пенсиониране. *Изменените пенсии* през 2021 г. са 592 095 бр. (515 872 бр. за 2020 г.), от които 583 296 лични и 8 799 наследствени. *Новият им среден размер* е 484,39 лв., при стар размер – 456,54 лв.

Фигура № 25 : Верижен индекс, отразяващ промените в средномесечните размери на осигурителния доход и на пенсиите на база предходна година, за периода 2016 – 2021 г.

Пенсионерите, които получават *пенсия в минимален размер* и получават само нея към 31 декември 2021 г. са 932 005 души и представляват 45,3% от общия брой пенсионери към тази дата. В сравнение с броя им към 31 декември 2020 г., когато са били 804 628, те са със 127 377 (с 15,8%) пенсионери повече, а делът им се е увеличил със 7,2 п. п. Основната причина за ръста на броя на пенсионерите, получаващи пенсия в минимален размер е увеличението от 1 юли 2021 г. на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО от 250,00 лв. на 300,00 лв., както и последващото увеличение от 25 декември на същата година от 300,00 лв. на 370,00 лв.

Таблица № 29 : Разходи за пенсии

ПОКАЗАТЕЛИ	2021 г.				2020 г.	% изпълнение през 2021 г. спрямо:	
	План – ЗБДОО (хил. лв.)	Акт. план – ЗБДОО (хил. лв.)	Уточнен план (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Уточнен план	Отчет за 2020 г.
ПЕНСИИ	12 346 733,4	13 046 733,4	14 418 533,4	14 249 161,8	11 137 328,0	98,8	127,9
Пенсии за сметка на държавното обществено осигуряване, в т.ч.:	12 169 140,2	12 869 140,2	14 240 940,2	14 077 912,8	10 977 032,2	98,9	128,2
Пенсии за трудова дейност и добавките към тях	10 932 093,7	10 752 094,5	10 752 094,5	10 650 239,9	9 557 149,3	99,1	111,4
Пенсии за лицата по чл. 69 от КСО и добавките към тях	919 046,5	949 045,7	949 045,7	882 699,7	836 612,6	93,0	105,5
Еднократни допълнителни суми към пенсиите – общо за периода 2015 – 2020 г. ¹⁷	-	-	-	6 006,3	1 830,5	-	328,1
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. I-III.2021 г.	318 000,0	318 000,0	318 000,0	318 071,9	-	100,0	-
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. IV.2021 г.	-	-	105 000,0	105 524,1	50 863,6	100,5	207,5

¹⁷ Средствата за изплащане на ЕДС към пенсиите за минали години не се планират.

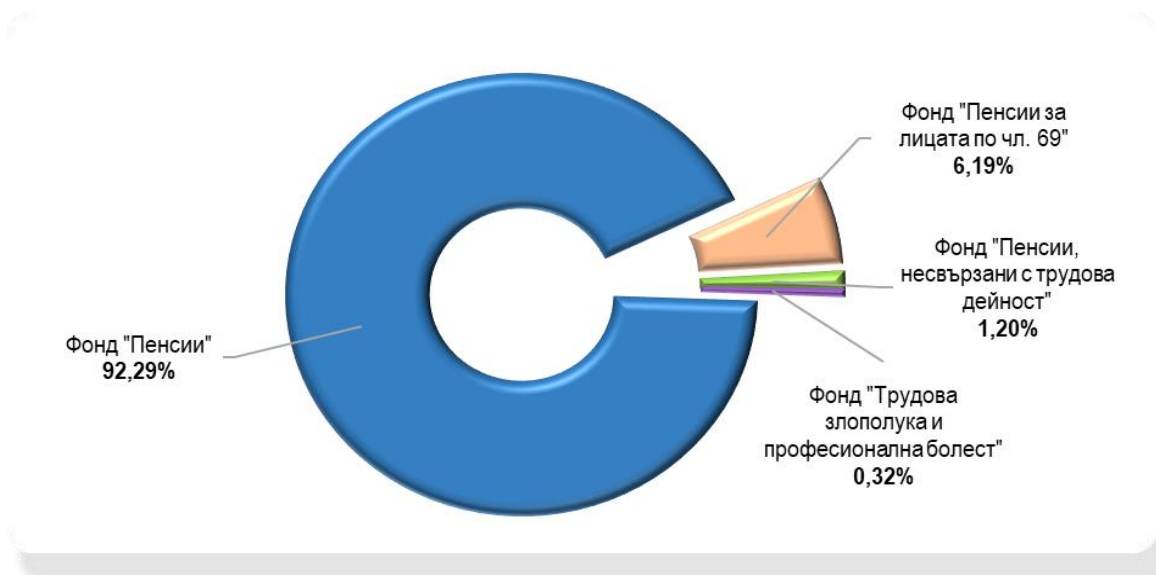
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. V.2021 г.	-	-	104 400,0	105 133,0	-	100,7	-
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. VI.2021 г.	-	-	104 400,0	105 003,0	-	100,6	-
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. VII.2021 г.	-	-	104 000,0	104 762,3	-	100,7	-
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. VIII.2021 г.	-	-	104 000,0	106 352,4	106 829,8	102,3	99,6
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. IX.2021 г.	-	104 000,0	104 000,0	102 520,7	106 658,5	98,6	96,1
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. X-XII.2021 г.	-	746 000,0	746 000,0	741 599,4	317 087,8	99,4	233,9
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за м. I-VI.2022 г.	-	-	750 000,0	750 000,0	-	-	-
Еднократна допълнителна сума към пенсиите за 2022 г.	-	-	100 000,0	100 000,0	-	-	-
Пенсии за сметка на държавния бюджет, в т. ч.:	177 593,2	177 593,2	177 593,2	171 249,1	160 295,8	96,4	106,8
Пенсии за военна и гражданска инвалидност, социални пенсии за старост и инвалидност и др.	166 266,6	166 266,6	166 266,6	161 651,9	150 456,6	97,2	107,4
Добавки към пенсиите на ветераните от войните и на ветераните-инвалиди от Отечествената война, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война	1 019,4	1 019,4	1 019,4	665,6	1 037,8	65,3	64,1
Добавки към пенсиите на репресираните лица по чл. 9 от ЗПГРРЛ	10 299,3	10 299,3	10 299,3	8 922,5	8 795,1	86,6	101,4
Добавки по чл. 4 от Закона за уреждане на някои трудови и осигурителни права на български граждани	7,9	7,9	7,9	9,1	6,3	115,5	143,7
Капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права към пенсионните схеми на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ	1 200,0	1 200,0	1 200,0	234,6	1 123,4	19,6	20,9
ОБЩО РАЗХОДИ ЗА ПЕНСИИ:	12 347 933,4	13 047 933,4	14 419 733,4	14 249 396,5	11 138 451,4	98,8	127,9

Разходите за пенсии спрямо предходната година нарастват, като влияние върху това основно имат следните фактори: осъвременяването на пенсиите, увеличението на минималните размери на пенсиите за трудова дейност и на размерите на пенсиите, несвързани с трудова дейност, изплатените еднократни допълнителни суми през годината, по-високите размери на новоотпуснатите пенсии от тези на прекратените и високия брой на преизчислените пенсии с допълнителен осигурителен стаж/осигурителен стаж и доход след пенсиониране.

- *Разходите за изплащане на пенсии и добавки към тях за сметка на ДОО са 14 077 912,8 хил. лв. и представляват 98,8% от всички разходи за пенсии през годината. Спрямо уточнения план (14 240 940,2 хил. лв.) са изразходвани със 163 027,4 хил. лв. по-малко, а в сравнение с 2020 г. – с 3 100 880,6 хил. лв. (с 28,2%) повече. При пенсиите за трудова дейност и добавките към тях, които възлизат на 10 650 239,9 хил. лв., изпълнението на уточнения план е 99,1% или със 101 854,6 хил. лв. по-малко, а спрямо предходната година – 111,4% или превишение с 1 093 090,6 хил. лв. При средствата за пенсиите на лицата по чл. 69 от КСО и добавките към тях, изпълнението на плана е 93,0% или с 66 346,0 хил. лв. по-малко, а спрямо предходната година – 105,5% или превишение с 46 087,1 хил. лв.;*
- *За изплащане на пенсии и добавки за сметка на държавния бюджет са изразходвани 171 249,1 хил. лв. с дял от 1,2% от разходите за пенсии. Те са с 6 344,1 хил. лв. по-малко от предвидените и с 10 953,2 хил. лв. повече спрямо 2020 г.*

- За изплащане на пенсии за *военна и гражданска инвалидност, социални пенсии за старост и инвалидност, персонални пенсии, пенсии по отменени закони, които вече не се отпускат, но продължават да се изплащат на правоимащите лица и др.*, са извършени разходи в размер на *161 651,9 хил. лв.* Изпълнението на уточнения план е *97,2%*, а в сравнение с предходната година са изразходвани със *7,4%* повече средства;
- Изплатената сума за *добавки към пенсиите на ветераните от войните и на ветераните-инвалиди от Отечествената война*, както и на техни наследници е *665,6 хил. лв.* Намалението е с *353,8 хил. лв.* спрямо уточнения план и с *372,2 хил. лв.* по-малко от разхода за 2020 г. Към 31 декември 2021 г. са изплатени *293 бр.* (*531 бр.* в края на 2020 г.) добавки от този вид;
- Средствата, изплатени за *добавки по чл. 9 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица* са в размер на *8 922,5 хил. лв.*, което е с *1 376,8 хил. лв.* по-малко от планираните и със *127,4 хил. лв.* повече от отчетените средства за 2020 г. Средният брой на добавките за репресирани лица през 2021 г. е *7 412* (*7 937 бр.* за 2020 г.), а средният им месечен размер е *100,32 лв.* (*92,34 лв.* за 2020 г.).

В съответствие с Наредбата за прехвърляне на пенсионни права от и към пенсионните схеми на Европейския съюз, на Европейската централна банка и на Европейската инвестиционна банка, през 2021 г. са извършени капиталови трансфери за прехвърляне на пенсионни права в размер на *234,6 хил. лв.*, съответстващи на средна прехвърлена сума от *39,1 хил. лв.* за 6 лица.

Фигура № 26 : Структура на разходите за пенсии по фондове в консолидирания бюджет на ДОО през 2021 г.

РАЗХОДИ ЗА ОБЕЗЩЕТЕНИЯ И ПОМОЩИ ПО КСО

Втората по значимост и големина група разходи в консолидирания бюджет на ДОО след разходите за пенсии са тези за изплащане на *социалноосигурителни обезщетения и помощи*. Техният дял е *12,1%* от общите разходи през 2021 г.

Разходите за социални помощи и обезщетения в уточнения план за 2021 г. са 2 063 654,9 хил. лв. Отчетени са 2 096 732,3 хил. лв. или изразходваните средства са с 33 077,4 хил. лв. (с 1,6%) повече спрямо плана.

Средствата за социални помощи и обезщетения през 2021 г. са с 81 534,6 хил. лв. (или с 4,0%) повече от тези през 2020 г., когато са били 2 015 197,7 хил. лв.

Разходите за парични обезщетения и помощи, изплащани от ДОО, зависят от броя на изплатените обезщетения, размера на среднодневното парично обезщетение на едно осигурено лице и броя на изплатените работни дни.

Таблица № 30 : Разходи за парични обезщетения и помощи, изплащани от ДОО

ПОКАЗАТЕЛИ	2021 г.						2020 г.		% изпълнение през 2021 г. спрямо	
	План-ЗБДОО		Акт. план-ЗБДОО/Уточнен план		ОТЧЕТ		ОТЧЕТ		Уточнен план	Отчет за 2020 г.
	хил. лв.	структура (%)	хил. лв.	структура (%)	хил. лв.	структура (%)	хил. лв.	структура (%)		
Парични обезщетения общо, в т.ч.:	2 013 937,9	98,8	2 038 937,9	98,8	2 075 474,3	99,0	2 001 677,4	99,3	101,8	103,7
- временна неработоспособност и трудоустрояване	637 180,7	31,6	637 180,7	31,3	823 442,1	39,7	672 041,8	33,6	129,2	122,5
- временна неработоспособност поради ТЗПБ	13 218,6	0,7	13 218,6	0,6	8 772,6	0,4	8 637,2	0,4	66,4	101,6
- бременност, раждане и отглеждане на дете	651 927,1	32,4	676 927,1	33,2	714 398,7	34,4	662 400,0	33,1	105,5	107,9
- безработица	711 611,5	35,3	711 611,5	34,9	528 860,8	25,5	658 598,4	32,9	74,3	80,3
Помощи общо, в т.ч.:	24 717,0	1,2	24 717,0	1,2	21 258,0	1,0	13 520,3	0,7	86,0	157,2
- за профилактика и рехабилитация	22 103,1	89,4	22 103,1	89,4	17 184,2	80,8	11 116,5	82,2	77,7	154,6
- еднократни помощи при смърт	2 610,0	10,6	2 610,0	10,6	4 073,8	19,2	2 401,0	17,8	156,1	169,7
- за инвалидност поради общо заболяване	4,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	2,8	0,0	0,0	0,0
Парични обезщетения и помощи общо:	2 038 654,9	100,0	2 063 654,9	100,0	2 096 732,3	100,0	2 015 197,7	100,0	101,6	104,0

Разходите за парични обезщетения по КСО включват:

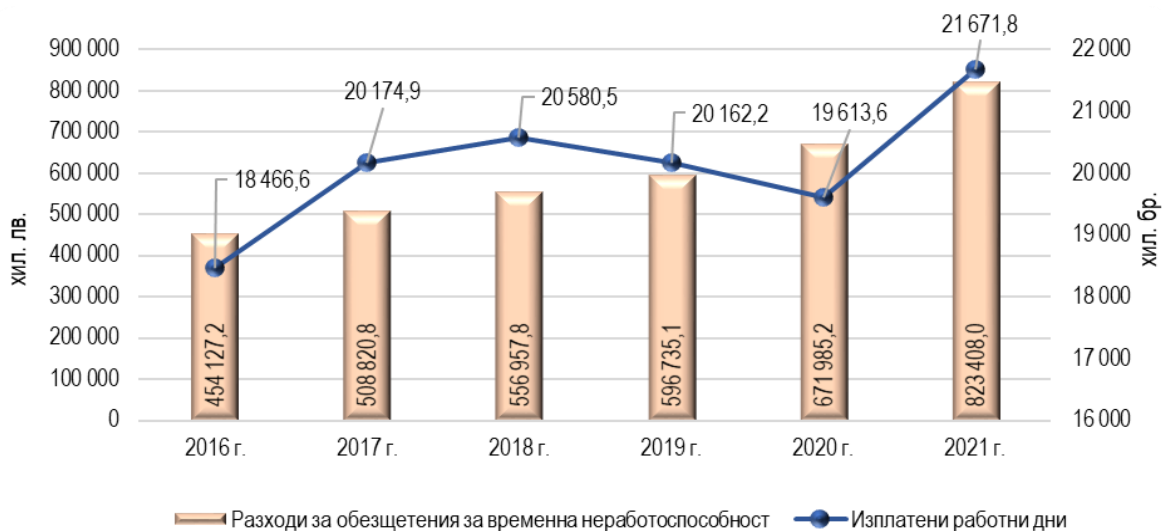
1. *Паричните обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, нетрудова злополука, гледане на болен член от семейството и карантина и трудоустрояване при временно намалена работоспособност* са с най-висок относителен дял в структурата на паричните обезщетения за 2021 г. – 39,7%. Изплатени са 823 442,1 хил. лв., като е налице преразход спрямо уточнения план със 186 261,4 хил. лв. (с 29,2%). Спрямо 2020 г. е отчетено нарастване с 22,5%, а в абсолютната сума – със 151 400,3 хил. лв.

- За обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, които са най-значимият разход в тази група, са изразходвани 618 551,6 хил. лв. или с 94 940,5 хил. лв. (с 18,1%) повече от уточнения план. По-висок е разходът за този вид обезщетения не само спрямо плана, но и спрямо предходната година (с 87 205,6 хил. лв. или с 16,4%);
- Преразход спрямо плана отбелязват и разходите за обезщетения за временна неработоспособност поради нетрудова злополука, които за 2021 г. са 90 710,4 хил. лв. Преразходът е в размер на 3,6% (с 3 145,6 хил. лв. повече изразходвани средства). Спрямо предходната година се отчита превишение на разходите с 8,3% (с 6 918,0 хил. лв.);
- Повече средства от планираните са изразходвани за обезщетения за временна неработоспособност поради гледане на болен член от семейството и карантина – 114 146,0 хил. лв. (25 954,5 хил. лв. за 2020 г.). Спрямо изразходваната сума за предходната година се отчита превишение от 57 299,3 хил. лв. (56 846,7 хил. лв. за

2020 г.). Причината за чувствителния ръст на разходите спрямо предходната година за този вид обезщетения е издаването на голям брой болнични листове за карантина във връзка със заболяването COVID-19;

- За обезщетения за *трудоустрояване при временно намалена работоспособност* изплатената сума е 34,1 хил. лв., която е с 32,3% или с 16,3 хил. лв. под планираната. Намаление се отчита в сравнение с предходната година – с 39,7% (с 22,5 хил. лв.).

През периода 2016 – 2021 г. се отчита тенденция на увеличение на разходите за обезщетения за временна неработоспособност и по-конкретно за общо заболяване, за гледане на болен член на семейството и карантина и за нетрудова злополука, което се дължи на ръста на среднодневния размер на тази група обезщетения, въпреки спада от 2018 г. до 2020 г. на изплатените работни дни (фигура № 27).

Фигура № 27 : Динамика на разходите и на броя на изплатените работни дни за временна неработоспособност за периода 2016 – 2021 г.

2. Изплатените средства за парични обезщетения за *временна неработоспособност поради трудова злополука или професионална болест* са 8 772,6 хил. лв. Изпълнението на уточнения план е 66,4% или с 4 445,9 хил. лв. под планираното. Увеличение на разходите за този вид обезщетения се отчита спрямо 2020 г. (със 135,5 хил. лв.).

3. Разходите за парични обезщетения за майчинство (*бременност и раждане, отглеждане на дете до 2-годишна възраст, осиновяване на дете до 5-годишна възраст и трудоустрояване поради бременност и кърмене или напреднал етап на лечение ин-витро*) през 2021 г. са в размер на 714 398,7 хил. лв., като са по-високи в сравнение с уточнения план с 37 471,6 хил. лв. (с 5,5%) и с 51 998,7 хил. лв. (със 7,9%) от отчетените през 2020 г.

- За парични обезщетения за *бременност и раждане* са изразходвани 520 277,0 хил. лв. и е налице преразход спрямо плана в размер на 53 735,1 хил. лв. (с 11,5%). През 2021 г. броят на родените деца е 59 069, при 59 440 бр. през 2020 г. Въпреки по-малкия брой на родените деца спрямо предходната година, се отчита нарастване на разходите за този вид обезщетения спрямо 2020 г. – с 5,6%.

- За обезщетения за *отглеждане на дете до 2-годишна възраст* са изплатени 190 818,7 хил. лв., което е с 16 575,1 хил. лв. (с 8,0%) под планираната сума. Спрямо предходната година при тези разходи е отчетено увеличение с 14,7%.
- През 2021 г. са изплатени 3 640 бр. парични обезщетения за *осиновяване на дете до 5-годишна възраст*, а разходите за тях възлизат на 3 302,9 хил. лв. (при уточнен план от 2 989,5 хил. лв.).
- В тази група са включени и разходите за парични обезщетения за *трудоустрояване поради бременност и кърмене или напреднал етап на лечение ин-витро*. От предвидените за 2021 г. 1,7 хил. лв., не са изразходвани никакви средства.

4. За *обезщетения и помощи за безработни* са изразходвани 528 860,8 хил. лв., които заемат дял от 25,5% от разходите за обезщетения. Спрямо плана се отчита понижение от 182 750,7 хил. лв. (с 25,7%). От общите разходи за този вид обезщетения – 527 822,0 хил. лв. са за *обезщетения за безработица по КСО*, 39,3 хил. лв. са за *обезщетения по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България* и 999,5 хил. лв. за *еднократни парични суми на безработни лица*, които желаят да започнат стопанска дейност на основание чл. 47 от Закона за насърчаване на заетостта. В сравнение с предходната година разходите за изплащане на обезщетения на безработни лица са със 129 737,6 хил. лв. (с 19,7%) по-малко, което се дължи на намалението (с 32,8%) на броя на регистрираните безработни лица с право на парично обезщетение за безработица през 2021 г. спрямо 2020 г.

Разходите за парични помощи по КСО са:

1. За *дейността по профилактика и рехабилитация* на осигурените лица са изразходвани 17 184,2 хил. лв. (без предоставения от НОИ на Военномедицинска академия (ВМА) трансфер от 1 622,3 хил. лв. за сметка на ДОО за лица, ползвали програмата за профилактика и рехабилитация в базите на ВМА), при уточнен план от 22 103,1 хил. лв. Отчетените средства са с 4 918,9 хил. лв. (с 22,3%) по-малко от плана и с 6 067,7 хил. лв. (с 54,6%) повече от изплатените през предходната година.

2. За *еднократни помощи при смърт* са изразходвани 4 073,8 хил. лв. и е реализиран преразход спрямо плана в размер на 1 463,8 хил. лв. (с 56,1%). Спрямо предходната година е налице нарастване на разходите с 1 672,8 хил. лв. (с 69,7%).

3. От предвидените за 2021 г. 4,0 хил. лв. за *парични помощи за инвалидност, когато няма основания за отпускане на пенсия*, не са изразходвани никакви средства.

Фигура № 28 : Структура на изплатените парични обезщетения и помощи от ДОО през 2021 г.

РАЗХОДИ ЗА ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА

Разходите за *програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта* за 2021 г. са в размер на *968 255,0 хил. лв.* и представляват *5,6%* от общите разходи на консолидирания бюджет на ДОО. Спрямо уточнения план са усвоени *99,2%* и е реализирана икономия от *7 727,0 хил. лв.*

През 2021 г. са отчетени разходи от *823 452,2 хил. лв.* за изплащане на средства за запазване на заетостта на работници и служители, наети от работодатели от икономически дейности, засегнати от пандемията COVID-19, в т.ч. *131 933,3 хил. лв.* прехвърлени в сметка за чужди средства на НОИ на основание ПМС № 151 от 2020 г.

Одобрените в ЗБДОО за 2021 г. и предоставени с допълнителни трансфери от централния бюджет средства от *828 700,0 хил. лв.* са използвани напълно, като *5 220,9 хил. лв.* от този ресурс са отчетени не като разходи, а като предоставени на бюджетни организации трансфери.

Наред с това, през 2021 г. са използвани прехвърлените на основание ПМС № 151 от 2020 г. в сметка за чужди средства на НОИ през 2020 г. средства в размер на *351 315,6 хил. лв.* Тази сума не се отразява на изпълнението на показателите на разходите и трансферите за 2021 г.

За *службите по социалното осигуряване* са изразходвани *144 330,9 хил. лв.*, като спрямо уточнения план е реализирана икономия от *2 944,1 хил. лв.*, по-конкретно в:

- Заплати и други възнаграждения и плащания на персонала и осигурителни вноски върху тях – икономия от *322,9 хил. лв.* (*0,35%*) спрямо плана. През 2021 г. НОИ е изпълнявал дейността по администриране на социалното осигуряване с планова щатна численост *3 467* служители, от които *713* наети по трудови и *2 754* – по служебни правоотношения;
- Издръжка – икономия от *2 127,9 хил. лв.* (с *4,5%*) спрямо плана. По-значителна икономия на разходите спрямо плана се наблюдава при разходите за външни услуги –

- с 907,5 хил. лв. (с 2,3%) по-малко, материали – със 772,6 хил. лв. (с 35,1%) по-малко, вода, горива и енергия – с 313,1 хил. лв. (с 10,3%) по-малко, текущ ремонт – с 48,6 хил. лв. (с 20,3%) по-малко;
- Капиталови разходи – икономия от 386,6 хил. лв. (с 5,1%) спрямо плана:
 - По „Основен ремонт на дълготрайни материални активи“ отчетените средства са с 11,3 хил. лв. по-малко (с 0,6%) спрямо плана;
 - По „Придобиване на ДМА“ отчетените средства са със 72,4 хил. лв. по-малко (с 1,4%) спрямо плана;
 - По „Придобиване на нематериални дълготрайни активи“ отчетените средства са с 298,9 хил. лв. по-малко (с 93,0%) спрямо плана;
 - По „Придобиване на земя“ отчетените средства са с 4,0 хил. лв. по-малко (с 10,0%) спрямо плана.
 - При изразходването суми за платени данъци, такси и административни санкции и разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности реализираната икономия е в общ размер на 106,7 хил. лв.

За програми за временна заетост през 2021 г. са изплатени 464,9 хил. лв., а за други служби и дейности по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта – 7,0 хил. лв.

Както се вижда от следващата фигура, разходите за издръжка на службите по социално осигуряване, като дял от общите разходи в консолидирания бюджет на ДОО за периода 2016 – 2019 г. нарастват, докато през 2020 г. и 2021 г. се наблюдава спад.

Фигура № 29 : Динамика на дела на разходите за издръжка на администрацията на НОИ от разходите в консолидирания бюджет на ДОО за периода 2016 – 2021 г.

В общите разходи са включени и разходите за *отбрана и сигурност*, като през годината са изплатени 137,8 хил. лв., което е 71,7% от планираните средства.

Предоставени трансфери от ДОО

За уреждане на законово установени обществени отношения с други институции и фондове през 2021 г. от бюджета на ДОО са предоставени трансфери на обща стойност 13 848,9 хил. лв., в т.ч.:

- На *Министерство на здравеопазването* за помощно-технически средства, свързани с уреждания на осигурени лица – 3 150,0 хил. лв.;
- На фонд *„Условия на труд“* към министъра на труда и социалната политика за мероприятия, свързани с превенция на трудови злополуки и професионални болести – 3 826,9 хил. лв.;
- На *ВМА* за профилактика и рехабилитация на правоимащи лица – 1 622,3 хил. лв.;
- На *Министерството на транспорта и съобщенията* – 28,8 хил. лв.;
- На *бюджетни организации за запазване заетостта на работниците и служителите* – 5 220,9 хил. лв.

ДЕФИЦИТ / ИЗЛИШЪК

В изпълнението на бюджетите на отделните фондове през 2021 г. се отчете следното¹⁸:

- Фонд *„Пенсии“* – при планиран дефицит от 6 950 701,9 хил. лв. е отчетен 7 161 941,1 хил. лв., или по-висок с 211 239,2 хил. лв.;
- Фонд *„Пенсии за лицата по чл. 69“* – при планиран дефицит от 182 163,2 хил. лв. е отчетен излишък от 58 334,8 хил. лв., или по-нисък с 123 828,4 хил. лв.;
- Фонд *„Пенсии, несвързани с трудова дейност“*, който по план е с дефицит от 17,5 хил. лв., завършва с излишък от 6 336,7 хил. лв.;
- Фонд *„Трудова злополука и професионална болест“* – при планиран излишък от 183 398,8 хил. лв. е отчетен излишък от 203 159,9 хил. лв., или по-голям с 19 761,1 хил. лв.;
- Фонд *„Общо заболяване и майчинство“* – при планиран недостиг от 36 197,1 хил. лв. е отчетен недостиг от 224 072,4 хил. лв. или със 187 875,3 хил. лв. над планирания;
- Фонд *„Безработица“* – при планиран дефицит от 346 103,8 хил. лв., е отчетен дефицит от 3 348,8 хил. лв.;
- По *бюджета на НОИ* (като общ административен фонд) – при планиран излишък в края на периода от 7 331 784,7 хил. лв. е отчетен излишък от 7 190 626,4 хил. лв., или със 141 158,3 хил. лв. под планирания.

Дефицитите по фондовете на ДОО в рамките на консолидирания бюджет се финансират с излишъка по бюджета на НОИ.

Общият финансов резултат е равен на наличността в края на периода по отчета на консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване (293,3 хил. лв. – остатък по валутните сметки на НОИ).

¹⁸ По-пълна информация за осигурителните фондове се съдържа в частта „Бюджет на фондовете на ДОО“.

Таблица № 31 : Изпълнение на консолидирания бюджет на ДОО

ПОКАЗАТЕЛИ	2021 г.				2020 г.	% изпълнение през 2021 г. спрямо:	
	План-ЗБДОО (хил. лв.)	Акт. план-ЗБДОО (хил. лв.)	Уточнен план (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Уточнен план	Отчет за 2020 г.
ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	14 841 255,5	15 566 455,5	17 466 962,5	17 397 972,4	14 319 477,4	99,6	121,5
1. Осигурителни вноски	8 392 510,3	8 877 110,3	8 877 110,3	8 756 011,7	7 882 663,2	98,6	111,1
Вноски за работници и служители от работодатели	5 057 301,8	5 349 441,1	5 349 441,1	5 357 835,5	4 830 991,8	100,2	110,9
Вноски от работници и служители (лична вноски)	2 902 936,9	3 070 623,5	3 070 623,5	2 965 784,8	2 671 847,6	96,6	111,0
Вноски от самоосигуряващи се лица	382 318,8	407 092,9	407 092,9	357 158,9	328 572,2	87,7	108,7
Осигурителни вноски по чл. 46 и чл. 4в от КСО, §51 и §154 от ПЗР към ЗИД на КСО и чл. 157, ал. 7 от КСО	47 452,8	47 452,8	47 452,8	75 939,8	49 226,7	160,0	154,3
Главница по ревизионни актове за начет в приход на ДОО от НАП	2 500,0	2 500,0	2 500,0	-707,2	2 024,9	-28,3	-34,9
2. Недаъчни приходи	119 730,0	186 730,0	186 730,0	420 490,4	190 333,5	225,2	220,9
Приходи и доходи от собственост	5 600,0	5 600,0	5 600,0	6 015,1	5 559,9	107,4	108,2
Глоби, санкции и наказателни лихви	23 900,0	23 900,0	23 900,0	22 296,5	21 413,1	93,3	104,1
Други приходи	90 230,0	157 230,0	157 230,0	392 178,8	163 360,5	249,4	240,1
3. Внесени ДДС и други данъци върху продажбите	-1 040,0	-1 040,0	-1 040,0	-980,4	-979,1	94,3	100,1
4. Получени трансфери от централния бюджет за ДОО	178 643,3	178 643,3	178 643,3	240 218,3	209 870,5	134,5	114,5
5. Получен допълнителен трансфер от централния/държавния бюджет за покриване на недостига от средства	6 151 411,9	6 325 011,9	8 225 518,9	7 975 366,1	6 031 627,6	97,0	132,2
6. Получени трансфери от МТСП по програми за осигуряване на заетост	-	-	-	464,8	369,8	-	125,7
7. Получени трансфери за поети осигурителни вноски и данъци	-	-	-	6 401,5	5 592,0	-	114,5
РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	14 841 255,5	15 566 455,5	17 466 962,5	17 328 876,9	14 295 231,8	99,2	121,2
1. Разходи	14 833 855,5	15 559 055,5	17 459 562,5	17 314 521,6	14 285 694,3	99,2	121,2
1.1. Пенсии	12 347 933,4	13 047 933,4	14 419 733,4	14 249 396,5	11 138 451,4	98,8	127,9
Пенсии за сметка на държавното обществено осигуряване, в т. ч.:	12 169 140,2	12 869 140,2	14 240 940,2	14 077 912,8	10 977 032,2	98,9	128,2
- Пенсии за трудова дейност, наследствени пенсии и добавките към тях	10 932 093,7	10 752 094,5	10 752 094,5	10 650 239,9	9 557 149,3	99,1	111,4
- Пенсии на лицата по чл. 69 от КСО, наследствени пенсии и добавките към тях	919 046,5	949 045,7	949 045,7	882 699,7	836 612,6	93,0	105,5
- Еднократни допълнителни суми към пенсиите – общо за периода 2015-2022 г.	318 000,0	1 168 000,0	2 539 800,0	2 544 973,1	583 270,3	100,2	436,3
Пенсии за сметка на държавния бюджет, в т. ч.:	177 593,2	177 593,2	177 593,2	171 249,1	160 295,8	96,4	106,8
- Пенсии за военна и гражданска инвалидност, социални пенсии за старост и инвалидност и др.	166 266,6	166 266,6	166 266,6	161 651,9	150 456,6	97,2	107,4
- Добавки към пенсиите на ветераните от войните и на ветераните-инвалиди от Отечествената война, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия за загиналите в Отечествената война	1 019,4	1 019,4	1 019,4	665,6	1 037,8	65,3	64,1
- Добавки към пенсиите на репресиранията лица по чл. 9 от ЗПГРП	10 299,3	10 299,3	10 299,3	8 922,5	8 795,1	86,6	101,4
- Добавки по чл. 4 от Закона за уреждане на някои трудови и осигурителни права на български граждани	7,9	7,9	7,9	9,1	6,3	115,5	143,7
Капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права към пенс. схеми на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ	1 200,0	1 200,0	1 200,0	234,6	1 123,4	19,6	20,9
1.2. Социални помощи и обезщетения	2 038 654,9	2 063 654,9	2 063 654,9	2 096 732,3	2 015 197,7	101,6	104,0
Обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, нетрудова злополука, гледане на болен член от семейството и карантина	637 130,3	637 130,3	637 130,3	823 408,0	671 985,2	129,2	122,5
Обезщетения за временна неработоспособност поради ТЗПБ	13 218,6	13 218,6	13 218,6	8 772,6	8 637,2	66,4	101,6
Обезщетения за трудоустрояване при временно намалена работоспособност	50,4	50,4	50,4	34,1	56,6	67,6	60,3
Обезщетения за бременност и раждане, трудоустрояване поради бременност и кърмене, отглеждане на дете до 2 години и осиновяване на дете до 5 години	651 927,1	676 927,1	676 927,1	714 398,7	662 400,0	105,5	107,9
Обезщетения и помощи за безработни	711 611,5	711 611,5	711 611,5	528 860,8	658 598,4	74,3	80,3
Еднократна помощ при смърт	2 610,0	2 610,0	2 610,0	4 073,8	2 401,0	156,1	169,7
Парични помощи за профилактика и рехабилитация	22 103,1	22 103,1	22 103,1	17 184,2	11 116,5	77,7	154,6
Парични помощи за инвалидност поради общо заболяване, когато няма основание за отпускане на пенсия на осигуреното лице по чл. 11, ал. 3 от КСО	4,0	4,0	4,0	-	2,8	-	-
1.3. Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта	447 075,0	447 275,0	975 982,0	968 255,0	1 131 932,7	99,2	85,5
Разходи за персонал	91 747,6	91 747,6	92 037,6	91 714,7	80 448,5	99,6	114,0
- Заплати и възнаграждения за персонала	66 686,3	66 686,3	66 576,3	66 372,1	57 709,5	99,7	115,0
- Други възнаграждения и плащания за персонала	4 377,0	4 377,0	4 904,0	4 875,5	4 860,4	99,4	100,3
- Задължителни осигурителни вноски от работодатели	20 684,3	20 684,3	20 557,3	20 467,1	17 878,6	99,6	114,5
Издръжка	48 090,0	48 290,0	47 010,0	44 882,1	42 984,2	95,5	104,4
Членски внос и участие в нетърговски организации и дейности	148,2	148,2	148,2	116,0	120,4	78,3	96,4
Капиталови разходи	6 539,2	6 539,2	7 529,2	7 142,6	9 502,1	94,9	75,2
Програми за временна заетост	-	-	-	464,9	369,7	-	125,7
Други програми и дейности за осигуряване на заетост	300 000,0	300 000,0	828 700,0	823 452,2	998 029,1	99,4	-
Други служби и дейности по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта	-	-	7,0	7,0	22,3	100,0	31,5
Платени данъци, такси и административни санкции	550,0	550,0	550,0	475,5	456,4	86,5	104,2
1.4. Отбрана и сигурност	192,2	192,2	192,2	137,8	112,5	71,7	122,4
2. Предоставени трансфери	7 400,0	7 400,0	7 400,0	14 355,3	9 537,5	194,0	150,5
ДЕФИЦИТ (-), ИЗЛИШЪК (+)	0,0	0,0	0,0	69 095,5	24 245,7	-	285,0
ФИНАНСИРАНЕ	-	-	-	-69 095,5	-24 245,7	-	285,0
Суми по разчети за поети осигурителни вноски и данъци	-	-	-	18 601,8	-24 068,7	-	-77,3
Друго вътрешно финансиране	-	-	-	-88 350,5	435,4	-	-20 294,0
Наличност в началото на периода	-	-	-	987,2	378,5	-	260,8
Наличност в края на периода	-	-	-	293,3	987,2	-	29,7
Преценка на валутни наличности (нереализирани курсови разлики) (+/-)	-	-	-	-1,3	3,7	-	-34,7
Депозити и сметки консолидирани в "Единната сметка" в края на периода	-	-	-	42,0	-	-	-

БЮДЖЕТ НА ФОНДОВЕТЕ НА ДОО

Бюджетът на държавното обществено осигуряване е разпределен съобразно спецификата на осигурителните рискове, съвкупността на осигурените лица и изискванията на бюджетната класификация в шест осигурителни фонда: 1) „Пенсии“, 2) „Пенсии за лицата по чл. 69“, 3) „Пенсии, несвързани с трудова дейност“, 4) „Трудова злополука и професионална болест“, 5) „Общо заболяване и майчинство“, 6) „Безработица“, както и бюджетът на НОИ като финансов план за администриране на системата.

ФОНД „ПЕНСИИ“

Бюджетът на фонд „Пенсии“ се формира от приходи, разходи и трансфери от държавния бюджет.

Таблица № 32 : Бюджет на фонд „Пенсии“ за 2021 г.

Показатели	ЗБДОО (хил. лв.)	Актуализиран план* (хил. лв.)	Уточнен план** (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Изпълнение спрямо уточнен план (%)
I. ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	5 782 949,4	6 298 154,5	6 298 154,5	5 989 076,4	95,1
1. Осигурителни приходи	5 746 299,3	6 194 504,4	6 194 504,4	5 860 482,2	94,6
1.1. Осигурителни вноски	5 746 299,3	6 194 504,4	6 194 504,4	5 860 482,2	94,6
2. Други приходи	36 000,0	103 000,0	103 000,0	73 678,9	71,5
3. Получени трансфери от централния бюджет за ДОО	650,1	650,1	650,1	54 915,3	8 447,2
II. РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	11 208 803,2	11 877 056,4	13 248 856,4	13 151 017,5	99,3
1. Разходи	11 208 803,2	11 877 056,4	13 248 323,5	13 150 997,8	99,3
1.1. Пенсии	11 208 270,3	11 876 523,5	13 248 323,5	13 150 632,0	99,3
Пенсии за сметка на ДОО	11 207 070,3	11 875 323,5	13 247 123,5	13 150 397,4	99,3
Капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права към пенсионните схеми на ЕС, ЕЦБ и ЕИБ	1 200,00	1 200,00	1 200,00	234,6	19,6
1.2. Социални помощи и обезщетения	532,9	532,9	-	365,8	-
2. Предоставен трансфер за профилактика и рехабилитация на правоимащи лица към бюджетни организации	-	-	532,9	19,7	3,7
III. ДЕФИЦИТ (-), ИЗЛИШЪК (+)	-5 425 853,8	-5 578 901,9	-6 950 701,9	-7 161 941,1	103,0

*Забележка: *Актуализиран ЗБДОО за 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.).*

***Компенсирани промени в бюджета на фонда (уточнен план).*

1. Приходите в бюджета на фонд „Пенсии“ се набират от:

- Осигурителни вноски от осигурители, осигурени и самоосигуряващи се лица;
- Осигурителни вноски и приходи, предвидени в други закони, за осигуряване за инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт;
- Суми от държавния бюджет за провеждане на осигуряването на:
 - държавните служители по Закона за държавния служител;
 - родител (осиновител), съпруг (съпруга) или един от родителите на майката или на бащата на лице с увреждане с определена чужда помощ, за периодите през които са полагали грижи за него, не са били осигурени и не са получавали лична пенсия.

- Суми от бюджета на съдебната власт за провеждане на осигуряването на съдиите, прокурорите, следователите, държавните съдебни изпълнители, съдиите по вписванията и съдебните служители, както и членовете на ВСС и инспекторите в инспектората към ВСС;
- Суми от държавния бюджет за време, зачетено за осигурителен стаж при пенсиониране в следните случаи:
 - неработеща майка, която е гледала дете до 3-годишна възраст;
 - периоди на наборна или мирновременна алтернативна служба;
 - уволненият поради задържане от органите на властта е останал без работа, което впоследствие е установено като неоснователно.
- Трансфери от държавния бюджет, предвидени в Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година;
- Такси, лихви и дивиденди, дарения и завещания и други източници.

През 2021 г. всички постъпили приходи и трансфери в бюджета на фонд „Пенсии“ са 5 989 076,4 хил. лв., при планирани 6 298 154,5 хил. лв. Изпълнението на приходите възлиза на 95,1% или с 309 078,1 хил. лв. по-малко от предвидените. Най-значителната част са постъпленията от осигурителни вноски от работодатели, осигурени лица и самоосигуряващи се, които представляват 97,9 на сто от общите приходи. Останалата част (2,1%) са неданъчни приходи и трансфер от държавния бюджет за ДОО.

В бюджета на фонд „Пенсии“ през 2021 г. са постъпили 5 860 482,2 хил. лв. от осигурителни вноски. Изпълнението спрямо плана е 94,6% или с 334 022,2 хил. лв. по-малко са постъпленията от осигурителни вноски. Задължително осигурени във фонд „Пенсии“ на ДОО са всички лица, получаващи доходи от трудова дейност (без лицата по чл. 69 от КСО). Осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ се разпределя между осигурителя и осигуреното лице, а за държавните служители – осигурителните вноски са изцяло за сметка на държавния бюджет. Размерът на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ за 2021 г. се запази на нивото от 2020 г. – 19,8 на сто за родените преди 1 януари 1960 г., при запазено съотношение – 11,02 на сто за сметка на работодателя и 8,78 на сто за сметка на работника и 14,8 на сто за лицата родени след 31 декември 1959 г., съответно при съотношение 8,22/6,58 на сто. За работещите при условията на I или II категория труд и за лицата по чл. 69а, родени преди 1 януари 1960 г., размерът на осигурителната вноска е 22,8 на сто, а за родените след 31 декември 1959 г. – 17,8 на сто.

Другите приходи включват приходите от универсални и професионални пенсионни фондове на основание чл. 4в, чл. 69б, ал. 1-4 от КСО. Това са натрупаните средства в индивидуалните партии на осигурените лица, решили да ги прехвърлят от съответния универсален/професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“ на ДОО. За 2021 г. постъпилите акумулирани приходи от осигурителни вноски са в размер на 73 678,9 хил. лв. Изпълнението спрямо плана е 71,5% или с 29 321,1 хил. лв. по-малко са постъпленията от универсалните и професионалните пенсионни фондове.

За зачитане на осигурителен стаж, на основание чл. 9, ал. 3, т. 3 и ал. 6 и 7 от КСО, са предвидени и усвоени 650,1 хил. лв. трансфер от централния бюджет. Той се отнася за зачитане на стаж за времето, през което родител (осиновител), съпруг (съпруга) или един от родителите на майката или на бащата на лице с увреждане с определена чужда помощ са полагали грижи за него, не са били осигурени и не са получавали лична пенсия; неработеща майка е гледала дете до 3-годишна възраст; времето през което лицата са останали без работа поради задържане от

органите на властта, установено впоследствие като неоснователно, както и за периода през който лицето е изпълнявало наборна или мирновременна алтернативна служба.

В получените трансфери от централния бюджет се включват и 54 265,2 хил. лв., от Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система (ДФГУДПС) или т. нар. „Сребърен фонд“ за фонд „Пенсии“ на ДОО. Това са прехвърлените средства от осигурителни вноски в ДФГУДПС на лицата с отпусната пенсия от фонд „Пенсии“ на ДОО.

2. Средствата по фонд „Пенсии“ се разходват и трансферират за:

- Изплащане на пенсии за сметка на ДОО и добавките към тях (пенсии за осигурителен стаж и възраст, пенсии за инвалидност поради общо заболяване и наследствени пенсии);
- Осъвременяване, индексирание и компенсиране на пенсиите и добавките към тях;
- Други разходи, свързани с пенсионното осигуряване;
- Парични помощи за профилактика и рехабилитация.

Разходите и трансферите по бюджета на фонд „Пенсии“ през 2021 г., са в размер на 13 151 017,5 хил. лв. Изпълнението спрямо уточнения план е 99,3% или има икономия от 97 838,9 хил. лв.

Общо разходите за пенсии са 13 150 632,0 хил. лв. или с 97 691,5 хил. лв. по-малко от уточнения план. В тях се включват разходи за пенсии и капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права към пенсионните схеми на Европейския съюз, Европейската централна банка и Европейската инвестиционна банка. Този разход представлява 99,3 на сто от всички разходи на фонда.

Разходите за изплащане само на пенсии са в размер на 13 150 397,4 хил. лв. и са с 96 726,1 хил. лв. по-малко от уточнения план. Това са изплатените суми за пенсии за осигурителен стаж и възраст, пенсии за инвалидност поради общо заболяване, добавките към тях и разходът за еднократни допълнителни суми, вкл. и за минали години, както и сумите, прехвърлени в сметка за чужди средства на НОИ в края на 2021 г. по реда на ПМС № 474 от 2021 г. и ПМС № 479 от 2021 г. на обща стойност 850 000,0 хил. лв. (виж раздел „Постановления на Министерски съвет с отражение върху бюджета на ДОО“).

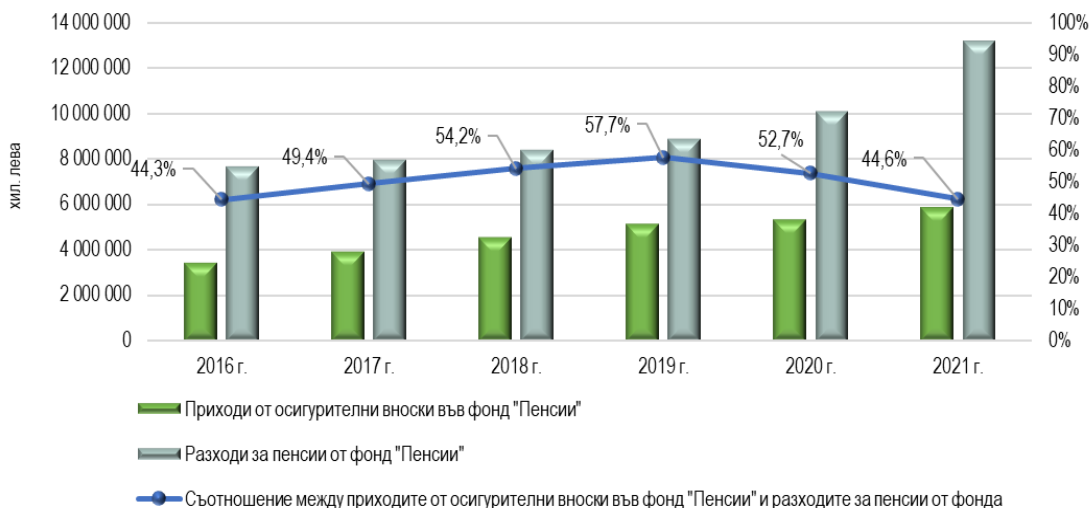
Разходите за пенсии, без добавките към тях и без изплатените еднократните допълнителни суми, през 2021 г. са 10 605 424,2 хил. лв. и имат следното разпределение по видове пенсии:

- За пенсии за осигурителен стаж и възраст, включително за пенсии по международни спогодби и пенсии по отменени закони и добавките към тях са изразходвани 8 564 016,2 хил. лв., което представлява 80,8% от разходите за пенсии на фонда;
- За пенсии за инвалидност поради общо заболяване, включително за пенсии по международни спогодби и по отменени закони – 2 041 408,0 хил. лв., или 19,2% от общите разходи.

Извършеният капиталов трансфер за прехвърляне на пенсионни права към пенсионните схеми на Европейския съюз, Европейската централна банка и Европейската инвестиционна банка е в размер на 234,6 хил. лв.

За сметка на фонд „Пенсии“ са изразходвани 365,8 хил. лв. за профилактика и рехабилитация на осигурени лица и е предоставен трансфер в размер на 19,7 хил. лв. за профилактика и рехабилитация на правоимащи лица към бюджетни организации.

През 2021 г. приходите от осигурителни вноски във фонд „Пенсии“ покриват 44,6% от разходите за изплащане на пенсиите и добавки към тях от фонда. На следващата фигура е представено съотношението на постъпилите приходи от осигурителни вноски и извършените разходи за пенсии от фонда за периода 2016 – 2021 г.

Фигура № 30 : Приходи от осигурителни вноски, покриващи разходите за пенсии от фонд „Пенсии“ на ДОО за периода 2016 – 2021 г.

3. Отчетеният в края на 2021 г. дефицит на фонд „Пенсии“ е 7 161 941,1 хил. лв., или с 211 239,2 хил. лв. по-висок от планирания в уточнения план на бюджета (6 950 701,9 хил. лв.). По-високият дефицит е резултат от постъпилите по-малко приходи и трансфери – с 309 078,1 хил. лв. и по-ниските с 97 838,9 хил. лв. разходи и трансфери. Получените трансфери за изплащане на еднократни допълнителни суми към пенсиите за 2021 г. и 2022 г. се отчитат по бюджета на НОИ.

ФОНД „ПЕНСИИ ЗА ЛИЦАТА ПО ЧЛ. 69“

Бюджетът на фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ се формира от приходи, разходи и трансфери, предвидени в Закона за бюджета на ДОО за съответната година.

Таблица № 33 : Бюджет на фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ за 2021 г.

Показатели	ЗБДОО (хил. лв.)	Актуализиран план* (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Изпълнение спрямо актуализиран план (%)
I. ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	752 182,9	766 791,9	940 942,3	122,7
1. Осигурителни приходи	752 182,9	766 791,9	926 468,6	120,8
2. Неданъчни приходи	-	-	7 163,9	-
3. Получени трансфери от централния бюджет за ДОО	-	-	7 309,8	-
II. РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	918 958,3	948 955,1	882 607,5	93,0
1. Разходи	918 958,3	948 955,1	882 607,5	93,0
1.1. Пенсии за сметка на ДОО	918 956,7	948 953,5	882 607,0	93,0
1.2. Социални помощи и обезщетения	1,6	1,6	0,5	28,6
III. ДЕФИЦИТ (-), ИЗЛИШЪК (+)	-166 775,4	-182 163,2	58 334,8	-32,0

Забележка: *Актуализиран ЗБДОО за 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.).

1. *Приходите* в бюджета на фонда се набират от:

- Осигурителни вноски за лицата по чл. 69 от КСО, а именно:
 - военнослужещите по ЗОВСРБ и резервисти на активна служба по ЗРВСРБ;
 - държавните служители по Закона за МВР, по Закона за специалните разузнавателни средства и по Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража;
 - държавните служители по чл. 11 от Закона за пощенските услуги;
 - държавните служители по чл. 16, ал. 2 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество;
 - държавните служители, осъществяващи дейността по охрана на съдебната власт по чл. 391 от Закона за съдебната власт;
 - държавните служители от Държавна агенция „Национална сигурност“;
 - лицата по всички предходни точки, служили на длъжности от летателния състав, парашутистите, екипажите на подводните съдове и водолазния състав;
 - държавните служители от Държавна агенция „Разузнаване“;
 - офицерите и сержантите от Националната служба за охрана;
 - служителите в Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, изпълняващи някои от дейностите по чл. 17, ал. 2, т. 6 от Закона за МВР;
 - служителите на длъжност „водолаз“ в ГД „ПБЗН“ на МВР.
- Трансфери, предвидени в ЗБДОО за съответната година;
- Лихви и дивиденди.

Задължително осигурени във фонда са лицата работещи в специалните ведомства, които се пенсионират по чл. 69 от КСО. Размерът на осигурителната вноска за тях се запази на нивото от 2020 г. – 60,8 на сто за родените преди 1 януари 1960 г. и 55,8 на сто за лицата родени след 31 декември 1959 г. Осигурителните вноски за фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ са изцяло за сметка на държавния бюджет.

През 2021 г. *постъпилите във фонда приходи и трансфери* възлизат на 940 942,3 хил. лв., при планирани 766 791,9 хил. лв. Изпълнението е 122,7% или със 174 150,4 хил. лв. повече от предвидените. От тях 98,5% са приходи от осигурителни вноски за лицата по чл. 69 от КСО и 1,5% са други приходи и получения трансфер от ЦБ от „Сребърния фонд“ за лицата избрали да се пенсионират с пенсия само от ДОО.

Постъпленията от *осигурителни вноски* през 2021 г. са в размер на 926 468,6 хил. лв., което спрямо актуализирания план за годината е преизпълнение на приходите със 159 676,7 хил. лв.

Другите приходи включват *приходите от универсалните пенсионни фондове* за лицата по чл. 69 на основание § 9 от ПЗР към ЗБДОО от 2021 г. Това са натрупаните средства в индивидуалните партии на осигурените лица решили да ги прехвърлят от съответния универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО. Постъпилите приходи от УПФ са в размер на 7 163,9 хил. лв.

В получените трансфери от централния бюджет е *трансферът от „Сребърния фонд“* в размер на 7 309,8 хил. лв., който е от осигурителните вноски на лицата, избрали да получават пенсията си само от фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО.

2. Средствата по фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ се разходват за:

- Изплащане на пенсии за осигурителен стаж и възраст, пенсии за инвалидност поради общо заболяване и добавките към тях на лицата от специалните ведомства, пенсионирали се при условията на чл. 69 от КСО;
- Осъвременяване на пенсиите на пенсиониралите се при условията на чл. 69 от КСО;

- Помощи за профилактика и рехабилитация за тези лица.

Разходите и трансферите по бюджета на фонда са в размер на 882 607,5 хил. лв. Изпълнението на плана е 93,0%, като е реализирана икономия от 66 347,66 хил. лв.

Разходите за пенсии възлизат на 882 607,0 хил. лв. Те са с 66 347,7 хил. лв. по-малко от планираните и са разпределени както следва:

- Пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 69 от КСО в размер на 882 362,3 хил. лв., (99,97% от разходите за пенсии);
- Пенсии за инвалидност поради общо заболяване в размер на 244,7 хил. лв. (0,03% от разхода за пенсии).

За финансиране на дейността за профилактика и рехабилитация от фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ през 2021 г. са изразходвани 0,5 хил. лв. за парични помощи, при планирани 1,6 хил. лв.

През 2021 г. приходите от осигурителни вноски във фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ изцяло покриват разходите за изплащане на пенсиите и добавки към тях от фонда. На следващата фигура е представено съотношението на постъпилите приходи от осигурителни вноски и извършените разходи за пенсии от фонда за периода 2016 – 2021 г.

Фигура № 31 : Приходи от осигурителни вноски, покриващи разходите за пенсии от фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО за периода 2016 – 2021 г.

3. При планиран дефицит от 182 163,2 хил. лв. в актуализирания план на бюджета на фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, е отчетен излишък в размер на 58 334,8 хил. лв. Отчетеният излишък е резултат от икономията в разходите и трансферите от 66 347,6 хил. лв. и постъпилите повече приходи и трансфери – 174 150,4 хил. лв. Получените допълнителни трансфери за изплащане на еднократни допълнителни суми към пенсиите за 2021 и 2022 г. се отчитат по бюджета на НОИ.

ФОНД „ПЕНСИИ, НЕСВЪРЗАНИ С ТРУДОВА ДЕЙНОСТ“

От фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“ (ПНТД) се изплащат пенсиите, несвързани с осигурителен принос, независещи от полагаането на труд и зачитането на стаж, които имат социален характер. Фондът се финансира чрез трансфери от централния бюджет и се администрира от осигурителната администрация.

1. *Приходите* в бюджета на фонда през 2021 г. са в размер на 177 593,2 хил. лв., като изпълнението на плана е на 100,0%.

Таблица № 34 : Бюджет на фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“ за 2021 г.

Показатели	ЗБДОО/ Актуализиран план (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Изпълнение (%)
I. ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	177 593,2	177 593,2	100,0
1. Получени трансфери от централния бюджет за ДОО	177 593,2	177 593,2	100,0
II. РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	177 610,7	171 256,5	96,4
1. Разходи	177 610,7	171 256,5	96,4
1.1. Пенсии	177 593,2	171 249,1	96,4
Пенсии и добавки за сметка на държавния бюджет	177 593,2	171 249,1	96,4
- за пенсии за военна инвалидност, за гражданска инвалидност, социални пенсии за старост и за инвалидност, персонални пенсии, пенсии за особени заслуги, пенсии по отм. ЗП и Закон за общественото осигуряване, за които не се дължат осигурителни вноски, както и добавките към тях, в т. ч. и добавките по чл. 84 от КСО	166 266,6	161 651,9	97,2
- за добавки към пенсиите на ветераните от войните и ветераните-инвалиди от Отечествената война, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия от загиналите в Отечествената война	1 019,4	665,6	65,3
- добавки към пенсиите на репресираните лица по чл. 9 от ЗПГРРЛ	10 299,3	8 922,5	86,6
- добавки по чл. 4 от Закона за уреждане на някои трудови и осигурителни права на български граждани	7,9	9,1	115,5
1.2. Социални помощи и обезщетения	17,5	7,4	42,3
III. ДЕФИЦИТ (-), ИЗЛИШЪК (+)	-17,5	6 336,7	-3620993,7%

2. *Разходите и трансферите* на фонда възлизат на 171 256,5 хил. лв. при планирани 177 610,7 хил. лв. или изпълнението на разходите е 96,4 на сто. Изплатените суми за *пенсии, несвързани с трудова дейност и добавките към тях са 171 249,1 хил. лв.* и са с 6 344,1 хил. лв. по-малко от планираните. През 2021 г. изразходваните средства за пенсии и добавки от фонда са разпределени както следва:

- За *пенсии за военна и гражданска инвалидност, социални пенсии за старост, социални пенсии за инвалидност, персонални пенсии, пенсии за особени заслуги и пенсии*, отпуснати по отменени закони са изразходвани 161 651,9 хил. лв., което е с 4 614,7 хил. лв. или с 2,8 на сто по-малко от плана.

- За *добавки към пенсиите на ветераните от войните и ветераните-инвалиди* от Отечествената война, както и на наследниците, получаващи наследствена пенсия от загиналите в Отечествената война, са изразходвани *665,6 хил. лв.* или *65,3* на сто от планираните средства.

- За *добавки към пенсиите на репресираните лица по чл. 9* от ЗПГРРЛ са извършени разходи в размер на *8 922,5 хил. лв.*, което е с *13,4* на сто по-малко от плана.

- За *добавки по чл. 4* от Закона за уреждане на някои трудови и осигурителни права на български граждани изразходваните средства са в размер на *9,1 хил. лв.*

Разходите за изплащане на *парични помощи за профилактика и рехабилитация* от фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“ възлизат на *7,4 хил. лв.*

Видно от фигура № 32 най-голям дял (*94,4%*) в структурата на разходите заемат разходите за пенсии от фонда.

Фигура № 32 : Разпределение на разходите от фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“ за 2021 г.

3. По бюджета на фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност“, който по план е с дефицит от *17,5 хил. лв.*, в края на 2021 г. беше отчетен *положителен финансов резултат от 6 336,7 хил. лв.* Реализираният излишък се дължи основно на отчетените (с *6 344,1 хил. лв.*) по-малко разходи за пенсии. Получените допълнителни трансфери за изплащане на еднократни допълнителни суми към пенсиите за 2021 и 2022 г. се отчитат по бюджета на НОИ.

ФОНД „ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА И ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ“

Осигуряването за трудова злополука и професионална болест се осъществява чрез задължителното държавно обществено осигуряване като средствата са обособени във фонд „Трудова злополука и професионална болест“ (ФТЗПБ). Приходите на фонда се набират от задължителни осигурителни вноски от работодателите за наетите от тях лица, като размерът им е диференциран в диапазона от *0,4%* до *1,1%* в зависимост от честотата и тежестта на трудовите злополуки според икономическата дейност на осигурителя (Приложение № 2 към чл. 14 от

ЗБДОО за 2021 г.). В обхвата на осигурените за трудова злополука и професионална болест са и работещите по трудов договор за краткотрайна сезонна селскостопанска работа, сключили трудов договор по чл. 114а, ал. 1 от КТ, както и морските лица, които задължително се осигуряват за своя сметка.

Средствата на фонда се разходват за: изплащане на пенсии, парични обезщетения и помощи, както и за осъвременяване и индексирание на тези плащания; мероприятия за предотвратяване на трудови злополуки и професионални болести; диагностика на професионалните болести; помощно-технически средства, свързани с увреждането и други разходи, произтичащи от осигуряването за този социален риск.

Таблица № 35 : Бюджет на фонд „Трудова злополука и професионална болест“ за 2021 г.

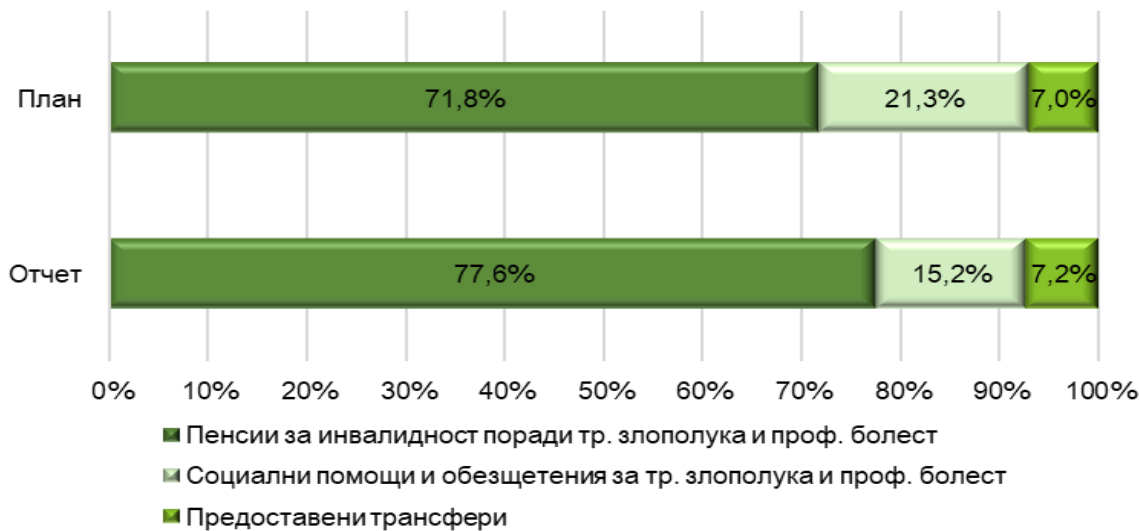
Показатели	ЗБДОО (хил. лв.)	Актуализиран план* (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Изпълнение спрямо актуализиран план %
I. ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	241 208,3	245 893,1	261 048,0	106,2
1. Осигурителни приходи	241 208,3	245 893,1	261 048,0	106,2
1.1. Осигурителни вноски	241 208,3	245 893,1	261 048,0	106,2
II. РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	60 744,3	62 494,3	57 888,1	92,6
1. Разходи	56 394,3	58 144,3	53 711,2	92,4
1.1. Пенсии	43 113,2	44 863,2	44 908,4	100,1
Пенсии за сметка на ДОО	43 113,2	44 863,2	44 908,4	100,1
1.2. Социални помощи и обезщетения	13 281,1	13 281,1	8 802,8	66,3
Парични обезщетения за временна неработоспособност поради трудова злополука и професионална болест	13 218,6	13 218,6	8 772,6	66,4
Парични обезщетения за трудоустрояване при временен намалена работоспособност поради трудова злополука и професионална болест	5,00	5,00	-	-
Еднократна помощ при смърт поради трудова злополука и професионална болест	52,2	52,2	28,7	55,0
Парични помощи за профилактика и рехабилитация	5,3	5,3	1,4	26,8
2. Трансфери	4 350,0	4 350,0	4 176,9	96,0
2.1. Предоставени трансфери	4 350,0	4 350,0	4 176,9	96,0
- на Министерство на здравеопазването, съгл. чл. 24, т. 5 от КСО	350,0	350,0	350,0	100,0
- на МТСП за фонд "Условия на труд"	4 000,0	4 000,0	3 826,9	95,7
III. ДЕФИЦИТ (-), ИЗЛИШЪК (+)	180 464,0	183 398,8	203 159,9	110,8

*Забележка: *Актуализиран ЗБДОО за 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.).*

1. *Приходите* от осигурителни вноски, постъпили във фонд „Трудова злополука и професионална болест“, през 2021 г. са *261 048,0 хил. лв.* и надвишават планираната сума (по актуализиран план) с *15 154,9 хил. лв.* или с *6,2* на сто.

2. *Общо разходите и трансферите* на фонда, са в размер на *57 888,1 хил. лв.* *Разходите за пенсии и обезщетения* (без трансферите) възлизат на *53 711,2 хил. лв.*, което представлява *92,4%* изпълнение на плана.

С най-голям дял от общите разходи на фонда за 2021 г. са тези за изплащане на *пенсии* – 77,6% (44 908,4 хил. лв.). Спрямо планираните суми за пенсии се отчита икономия в размер на 45,2 хил. лв.

Фигура № 33: Структура на разходите и трансферите във фонд „Трудова злополука и професионална болест“ за 2021 г.

Следващата група разходи е за изплащане на *социални помощи и обезщетения за трудова злополука и професионална болест*. През 2021 г. за тях са изразходвани 8 802,8 хил. лв. (15,2% от всички разходи на фонда), като е реализирана икономия спрямо плана в размер на 4 478,3 хил. лв. или 33,7 на сто, разпределени както следва:

- За *парични обезщетения за временна неработоспособност поради трудова злополука или професионална болест* – 8 772,6 хил. лв. Изразходвани са с 4 446,0 хил. лв. (с 33,6 на сто) по-малко спрямо планираните.

- За *парични обезщетения за трудоустрояване при временно намалена работоспособност поради трудова злополука и професионална болест* са планирани 5,0 хил. лв., но през 2021 г. не е извършен разход.

- На наследниците на починалите, вследствие настъпила трудова злополука или професионална болест осигурени лица във фонда се изплаща *еднократна парична помощ при смърт*. През 2021 г. изразходваните средства за тази помощ са в размер на 28,7 хил. лв.

- Извършените разходи за *профилактика и рехабилитация* от фонда са 1,4 хил. лв. Изразходвани са с 3,9 хил. лв. (със 73,2 на сто) по-малко спрямо планираните.

От средствата на фонд „Трудова злополука и професионална болест“ са *предоставени трансфери* на обща стойност 4 176,9 хил. лв., като от тях:

- На *Министерство на здравеопазването (МЗ)* за бюджета на Националната здравно-осигурителна каса за покриване на разходи за помощно технически средства, свързани с увреждане, причинено от трудова злополука и/или професионална болест – 350,0 хил. лв. (при планирани 350,0 хил. лв.).

- На фонд „Условия на труд“ за подобряване условията на труд и провеждане на мероприятия за предотвратяване на трудови злополуки и професионални болести са преведени 3 826,9 хил. лв., при планирани 4 000,0 хил. лв.

3. По бюджета на фонд „Трудова злополука и професионална болест“ през 2021 г. е отчетен *излишък* в размер на 203 159,9 хил. лв., при планиран (по актуализиран план) 183 398,8 хил. лв., или по-голям с 19 761,1 хил. лв. По-високият излишък се дължи основно на получените повече приходи от осигурителни вноски с 15 154,9 хил. лв. Получените допълнителни трансфери за изплащане на еднократни допълнителни суми към пенсиите за 2021 и 2022 г. се отчитат по бюджета на НОИ.

ФОНД „ОБЩО ЗАБОЛЯВАНЕ И МАЙЧИНСТВО“

В бюджета на фонд „Общо заболяване и майчинство“ се включват приходите от осигурителни вноски за осигурените лица за общо заболяване и майчинство и разходите за парични помощи и обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, бременност и раждане, трудоустрояване поради бременност или кърмене или напреднал етап на лечение инвитро, отглеждане на дете до 2-годишна възраст, осиновяване на дете до 5-годишна възраст и трансфер за профилактика и рехабилитация и помощно-технически средства, свързани с разходи, произтичащи от осигуряването за този социален риск.

Лицата, които упражняват трудова дейност задължително се осигуряват за рисковете „общо заболяване“ и „майчинство“ във фонд „Общо заболяване и майчинство“. Размерът на осигурителната вноска е 3,5 на сто, разпределена в съотношение 60:40 между осигурител и осигурен. Морските лица имат задължението да се осигуряват във фонда, като внасят пълния размер на вноската за своя сметка. Самоосигуряващите се лица могат да се осигуряват за тези рискове по свое желание като осигурителната вноска е изцяло за тяхна сметка върху изчисления от тях месечен осигурителен доход, който не може да бъде по-малък от минималния месечен размер на дохода, определен със ЗБДОО за съответната година.

1. *Постъпленията* във фонда през 2021 г. са изцяло от *осигурителни вноски* в размер на 1 339 025,2 хил. лв. Спрямо предвидените в актуализирания ЗБДОО за 2021 г. приходи има преизпълнение с 34 212,0 хил. лв. (2,6 на сто).

Таблица № 36 : Бюджет на фонд „Общо заболяване и майчинство“ за 2021 г.

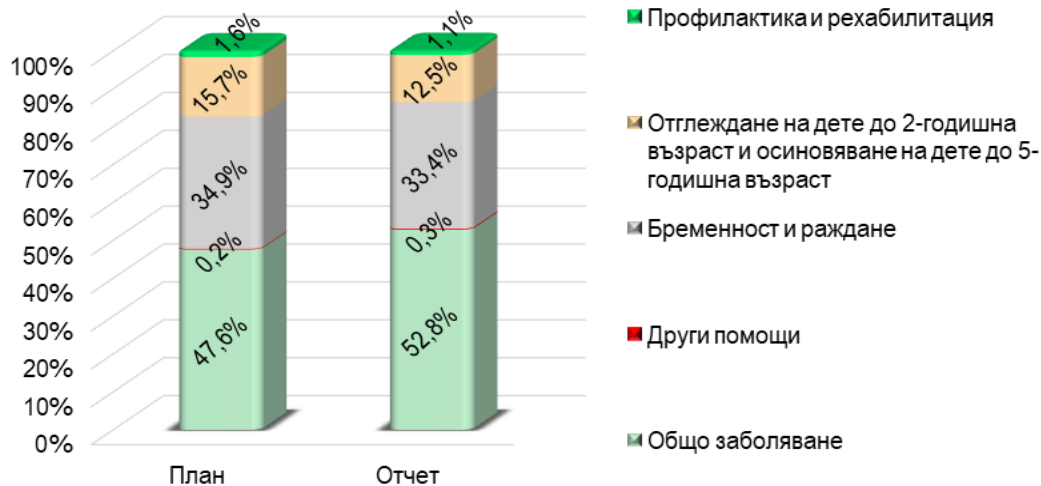
Показатели	ЗБДОО (хил. лв.)	Актуализиран план* (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Изпълнение спрямо актуализиран план %
I. ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	1 294 668,1	1 304 813,2	1 339 025,2	102,6
1. Осигурителни приходи	1 294 668,1	1 304 813,2	1 339 025,2	102,6
1.1. Осигурителни вноски	1 294 668,1	1 304 813,2	1 339 025,2	102,6
II. РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	1 316 010,3	1 341 010,3	1 563 097,6	116,6
1. Разходи	1 313 210,3	1 338 210,3	1 558 695,0	116,5
1.1. Социални помощи и обезщетения	1 313 210,3	1 338 210,3	1 558 695,0	116,5
- обезщетения поради общо заболяване	523 611,1	523 611,0	618 551,6	118,1
- обезщетения за гледане на болен и карантина	25 954,5	25 954,5	114 146,0	439,8
- обезщетения поради нетрудови злополуки	87 564,8	87 564,8	90 710,4	103,6
- парични обезщетения за трудоустрояване при временно намалена работоспособност	45,4	45,4	34,1	75,1
- обезщетения при бременност и раждане	466 542,0	466 542,0	520 277,0	111,5
- парични обезщетения за трудоустрояване поради бременност и кърмене и напреднал етап на лечение ин-витро	1,7	1,7	-	-
- обезщетения за отглеждане на дете до 2-годишна възраст	182 393,8	207 393,9	190 818,7	92,0
- обезщетения при осиновяване на дете до 5-годишна възраст	2 989,5	2 989,5	3 302,9	110,5
- еднократна помощ при смърт	2 557,7	2 557,7	4 045,1	158,2
- парични помощи за профилактика и рехабилитация	21 545,8	21 545,8	16 809,1	78,0
- парични помощи за инвалидност поради общо заболяване, когато няма основание за отпускане на пенсия на осигуреното лице по чл. 11, ал. 3 от КСО	4,0	4,0	-	-
2. Предоставени трансфери	2 800,0	2 800,0	4 402,6	157,2
- на Министерство на здравеопазването, съгл. чл. 26, т. 4 от КСО	2 800,0	2 800,0	2 800,0	100,0
- трансфер за профилактика и рехабилитация на правоимащи лица към бюджетни предприятия	-	-	1 602,6	-
III. ДЕФИЦИТ (-), ИЗЛИШЪК (+)	-21 342,2	-36 197,1	-224 072,4	619,0

Забележка: *Актуализиран ЗБДОО за 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.).

2. Извършените *разходи и трансфери* от фонда са *1 563 097,6 хил. лв.*, при планирани *1 341 010,3 хил. лв.* Налице е преразход в размер на *222 087,3 хил. лв.*, или превишение на актуализирания план с *16,6* на сто.

2.1. Разходите за *социални помощи и обезщетения по КСО* през 2021 г. възлизат на *1 558 695,0 хил. лв.* и са с *16,5* на сто повече от планираните. Те представляват *99,7%* от всички разходи и трансфери.

Според отчетните данни (фигура № 34) с най-голям дял са разходите за изплащане на парични обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване (*52,8%*), следвани от паричните обезщетения при бременност и раждане (*33,4%*) и обезщетенията за отглеждане на дете до 2 годишна възраст и осиновяване на дете до 5-годишна възраст (*12,5%*).

Фигура № 34 : Структура на средствата за обезщетения и помощи от фонд „Общо заболяване и майчинство“ за 2021 г.

- *Паричните обезщетения за временна неработоспособност* включват обезщетенията за общо заболяване, за гледане на болен член от семейството и карантина, обезщетенията поради нетрудови злополуки и за парични обезщетения за трудоустрояване при временно намалена работоспособност. Разходът за тях възлиза на 823 442,1 хил. лв., при планирани 637 180,7 хил. лв. Преразходът за тези обезщетения е 186 261,4 хил. лв., или с 29,2 на сто повече спрямо заложеното в актуализирания план. Нарастването на разходите за изплатените парични обезщетения от тази група се дължи на по-високия брой изплатени работни дни спрямо планираните, основно поради по-големия брой изплатени дни по болнични листове, свързани с COVID-19.

- Основният разход е за *парични обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване*. За тях през 2021 г. са изплатени 618 551,6 хил. лв., като е налице преразход спрямо плана в размер на 94 940,5 хил. лв.
- При *обезщетенията поради нетрудови злополуки* са изплатени 90 710,4 хил. лв., или с 3,6% повече от планираните.
- За *обезщетенията за гледане на болен член от семейството и карантина* през 2021 г. са изплатени 114 146,0 хил. лв. Отчита се преразход спрямо плана в размер на 88 191,6 хил. лв., или с над три пъти повече от планираните (25 954,5 хил. лв.). Нарастването на разходите се дължи на по-високия брой изплатени работни дни спрямо планираните, в резултат на големия брой издадени болнични листове по причина карантина във връзка с високата заболяемост и разпространението на COVID-19 и поставянето под карантина както на заболелите, така и на контактните лица.
- За *обезщетенията за трудоустрояване при временно намалена работоспособност* са изразходвани 34,1 хил. лв. и се отчита икономия с 11,3 на сто спрямо планираните за годината.

- За *обезщетения поради бременност и раждане* са извършени разходи възлизащи на 520 277,0 хил. лв., като сумата превишава планираната с 11,5 на сто. Преразходът от 53 735,1

хил. лв. е вследствие на по-големия брой на изплатените работни дни, които са със 17,3 на сто повече от планираните, тъй като среднодневният размер на обезщетението (32,54 лв.) е с 4,9 на сто по-нисък от планирания.

- За доплащане разликата при трудоустрояване поради *бременност и кърмене и за трудоустрояване поради напреднал етап на лечение ин-витро* в плана са заложили 1,7 хил. лв., но през 2021 г. *не е извършен разход*.

- Разходите за *обезщетения за отглеждане на дете до двегодишна възраст* са 190 818,7 хил. лв. и се отчита икономия спрямо плана с 16 575,1 хил. лв. (8,0 на сто). Дължи се както на изплатените с 5,1 на сто по-малко от планираните работни дни, така и на по-ниския с 10,3 на сто от планирания размер на обезщетението.

- През 2021 г. са изплатени 3 640 бр. *обезщетения при осиновяване на дете до 5-годишна възраст* в размер на 3 302,9 хил. лв., които са с 313,4 хил. лв. над предвидените.

- През 2021 г. от фонда са изплатени 16 809,1 хил. лв. за *парични помощи за профилактика и рехабилитация*, като изпълнението на плана е 78,0% или е реализирана икономия от 4 736,7 хил. лв.

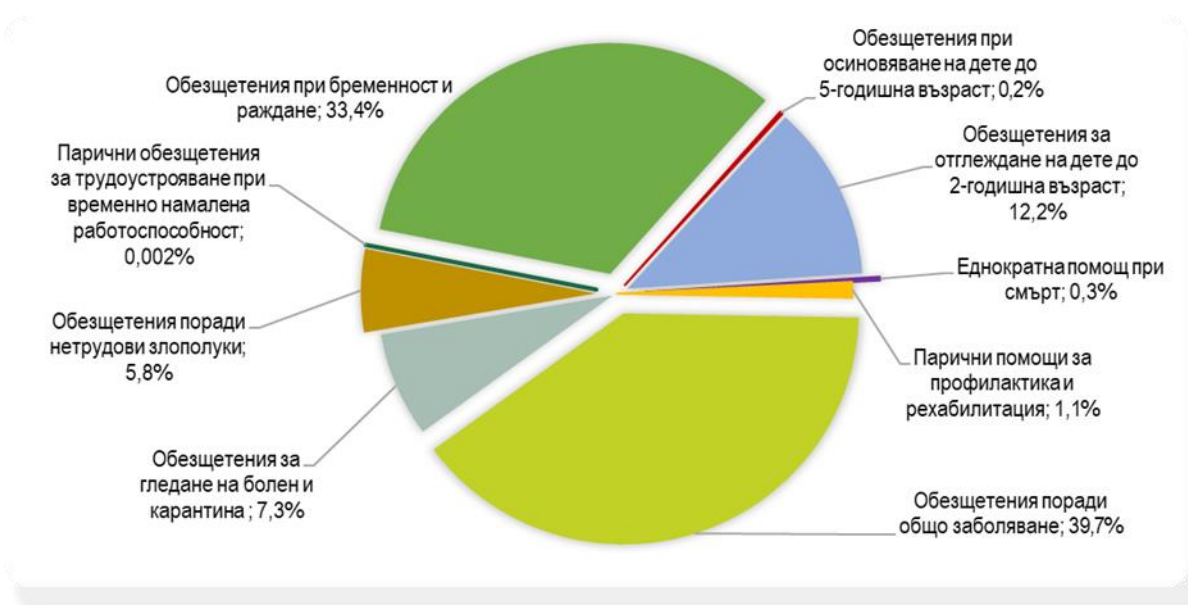
- За *еднократна помощ при смърт* от фонда е извършен разход в размер на 4 045,1 хил. лв., (с 58,2 на сто повече от планираните) и 28,7 хил. лв. (с 45 на сто по-малко от планираните) са за сметка на фонд „Трудова злополука и професионална болест“. Изплатени са помощи на 19 735 лица при среден размер на помощта от 206,42 лв.

- За *парични помощи при инвалидност*, когато няма основание за отпускане на пенсия в плана са заложили 4,0 хил. лв., но през 2021 г. *не е извършен разход*.

2.2. От бюджета на фонда са предоставени следните трансфери:

- на Министерство на здравеопазването, съгласно чл. 26, т. 4 от КСО, за *осигуряване на помощно-технически средства* – трансфер в размер на 2 800,0 хил. лв.;

- за *профилактика и рехабилитация на правоимащи лица към бюджетни предприятия* – трансфер в размер на 1 602,6 хил. лв.

Фигура № 35 : Структура на разходите за социални помощи и обезщетения от фонд „Общо заболяване и майчинство“ през 2021 г.

3. Фонд „Общо заболяване и майчинство“ при планиран недостиг от 36 197,1 хил. лв., е отчетен такъв в размер на 224 072,4 хил. лв. или със 187 875,3 хил. лв. над планирания. Повисокият дефицит е резултат от отчетените повече приходи от осигурителни вноски с 34 212,0 хил. лв., по-високи разходи за обезщетения с 220 484,7 хил. лв.

ФОНД „БЕЗРАБОТИЦА“

В обхвата на задължителното обществено осигуряване се включва и рискът „безработица“, като средствата от осигурителни вноски постъпват във фонд „Безработица“. Осигурени в този фонд са всички лица, работещи по трудови и служебни правоотношения. Размерът на осигурителната вноска е едно на сто и се разпределя между работодателят и осигурен в съотношение 60:40. Морските лица се осигуряват за безработица по свое желание, като внасят осигурителна вноска за своя сметка.

Не се осигуряват за безработица лицата, включени в програми за подкрепа на майчинството и насърчаване на заетостта, когато това не е предвидено в съответната програма, членовете на кооперации, работещи без трудови правоотношения, както и тези, които са избрани в органите на управление на кооперацията и с тях не са сключени трудови правоотношения. Не се осигуряват за безработица лицата, работещи без трудово правоотношение по договор с възложител (граждански договори), както и самоосигуряващите се лица.

Приходите на фонда се набират от осигурителни вноски, трансфери от държавния бюджет и други източници. Изразходват се за изплащане на обезщетения за безработица на лица, останали без работа и отговарящи на условията за получаването им по КСО и на основание чл. 230 и 231 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (ЗОВСРБ).

1. Общо постъпилите през 2021 г. приходи и трансфери в бюджета на фонд „Безработица“ са 369 387,7 хил. лв., от които 368 987,7 хил. лв. са приходите от осигурителни вноски и 400 хил. лв. са трансфер от централния бюджет за обезщетения по чл. 230 и чл. 231 от ЗОВСРБ. Планираните в актуализирания план приходи и трансфери са 365 507,7 хил. лв. Преизпълнението общо е с 1,1 на сто и се дължи на по-високите с 3 880,0 хил. лв. приходи от осигурителни вноски спрямо планираните, основно поради реализираните увеличения на възнагражденията на служителите в държавната администрация и на педагогическия персонал, както и повишението на минималната работна заплата.

Таблица № 37 : Бюджет на фонд „Безработица“ за 2021 г.

Показатели	ЗБДОО – план (хил. лв.)	Актуализиран план* (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Изпълнение спрямо актуализиран план (%)
I. ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	358 551,7	365 507,7	369 387,7	101,1
1. Осигурителни приходи	358 151,7	365 107,7	368 987,7	101,1
1.1. Осигурителни вноски	358 151,7	365 107,7	368 987,7	101,1
2. Получени трансфери от държавния бюджет	400,0	400,0	400,0	100,0
II. РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ – ВСИЧКО	711 611,5	711 611,5	372 736,5	52,4
1. Разходи	711 611,5	711 611,5	372 046,1	52,3
1.1. Социални помощи и обезщетения	711 611,5	711 611,5	528 860,8	74,3
- Обезщетения за безработица по КСО	711 211,5	711 211,5	527 822,0	74,2

- Обезщетения по чл. 230 и чл. 231, ал. 1 от ЗОВС на РБ	400,0	400,0	39,3	9,8
- Еднократно изплатени обезщетения за безработица - чл. 47 от Закона за насърчаване на заетостта	-	-	999,4	-
1.2. Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта	-	-	-156 814,7	-
2. Предоставени трансфери	-	-	690,4	-
2.1. На бюджетни организации за запазване на заетостта на работниците и служителите	-	-	690,4	-
III. ДЕФИЦИТ (-), ИЗЛИШЪК (+)	-353 059,8	-346 103,8	-3 348,8	1,0

*Забележка: *Актуализиран ЗБДОО за 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.).*

2. Общо *разходите и трансферите* на фонда са в размер на 372 736,5 хил. лв., като спрямо плана е налице икономия от 338 875,0 хил. лв. (47,6 на сто).

През 2021 г. са изплатени *парични обезщетения за безработица* в размер на 528 860,8 хил. лв., което е икономия спрямо плана със 182 750,7 хил. лв. (с 25,7 на сто). Изразходваните средства за обезщетения за безработица са разпределени както следва:

- За *безработица по КСО* са изразходвани 527 822,0 хил. лв. или със 183 389,5 хил. лв. повече от планираните.
- За *обезщетения по чл. 230 и чл. 231 от ЗОВСРБ* сумата е в размер на 39,3 хил. лв., което е 9,8 на сто изпълнение на плана и е реализирана икономия от 360,7 хил. лв.
- Разходът за *еднократно изплатени обезщетения за безработица* на лица, които искат да започнат самостоятелен бизнес (по условията на чл. 47 от Закона за насърчаване на заетостта), е 999,4 хил. лв.

Средно за годината са изплатени обезщетения на 82 774 безработни лица (с 19,9 на сто по-малко от планираните) при средно обезщетение на лице 532,43 лв., което е със 7,2 на сто по-ниско от планираното.

От бюджета на фонда е *предоставен трансфер на бюджетните организации за запазване на заетостта на работниците и служителите* в размер на 690,4 хил. лв.

3. За фонд „Безработица“ при планиран дефицит от 346 103,8 хил. лв., е отчетен такъв в размер на 3 348,8 хил. лв. По-ниският дефицит се дължи на постъпилите с 3 880,0 хил. лв. повече приходи от осигурителни вноски и икономията от 339 565,4 хил. лв. разходи в сравнение с планираните, в т.ч. икономия в резултат на възстановяване на разход в размер на 156 814,7 хил. лв. от сметка за чужди средства, разкрита в края на 2020 г. с изменение на ПМС № 151 от 2020 г. за изплащане на средства за запазване на заетостта по мярката „60/40“ (виж [стр. 111](#)).

БЮДЖЕТ НА НАЦИОНАЛНИЯ ОСИГУРИТЕЛЕН ИНСТИТУТ

Бюджетът на Националния осигурителен институт е част от консолидирания бюджет на държавното обществено осигуряване и обезпечава неговото администриране на централно ниво и на територията на страната. Разработва се по приходните и разходните параграфи на бюджетната класификация и включва неданъчни приходи, разходи за административната издръжка на института, трансфери между бюджета на НОИ и други бюджети, и външно финансиране.

1. Общо приходите и трансферите в бюджета на НОИ са 8 320 899,6 хил. лв., което е с 12 697,7 хил. лв. повече от планираните (в уточнен план) за 2021 г.

Таблица № 38 : Бюджет на Националния осигурителен институт за 2021 г.

Показатели	ЗБДОО – план (хил. лв.)	Акт. план* (хил. лв.)	Уточнен план** (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Изпълнение спрямо уточнен план (%)
I. ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ - ВСИЧКО	6 234 101,9	6 407 701,9	8 308 201,9	8 320 899,6	100,2
1. Неданъчни приходи	83 730,0	83 730,0	83 730,0	339 647,6	405,6
1.1. Приходи и доходи от собственост	5 600,0	5 600,0	5 600,0	6 015,1	107,4
- Нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция	4 950,0	4 950,0	4 950,0	5 141,1	103,9
- Приходи от наеми на имущество	40,0	40,0	40,0	38,2	95,5
- Приходи от други лихви	610,0	610,0	610,0	835,7	137,0
1.2. Глоби, санкции и наказателни лихви	23 900,0	23 900,0	23 900,0	22 296,5	93,3
1.3. Други приходи	54 230,0	54 230,0	54 230,0	311 336,0	574,1
2. Внесени ДДС и др. данъци върху продажбите	-1 040,0	-1 040,0	-1 040,0	-980,4	94,3
3. Получени допълнителни трансфери от централния/държавния бюджет за покриване на недостига от средства	6 151 411,90	6 325 011,90	8 225 511,9	7 975 366,1	97,0
4. Трансфери от МТСП по програми за осигуряване на заетост	-	-	-	464,8	-
5. Трансфери за поети осигурителни вноски и данъци	-	-	-	6 401,5	-
II. РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ - ВСИЧКО	447 517,2	447 717,2	976 417,2	1 130 273,2	115,8
1. Разходи	447 267,2	447 467,2	976 167,2	1 125 207,5	115,3
1.1. Програми, дейности и служби по соц. осигуряване, подпомагане и заетостта	447 075,0	447 275,0	975 975,0	1 125 069,7	115,3
Разходи за персонал, в т.ч.:	91 747,6	91 747,6	92 037,6	91 714,7	99,6
- Заплати и възнаграждения за персонал	66 686,3	66 686,3	66 576,3	66 372,1	99,7
- Други възнаграждения и плащания за персонала	4 377,0	4 377,0	4 904,0	4 875,5	99,4
- Задължителни осигурителни вноски от работодатели	20 684,3	20 684,3	20 557,3	20 467,1	99,6
Издръжка	48 090,0	48 290,0	47 010,0	44 882,1	95,5
Платени данъци, такси и административни санкции	550,0	550,0	550,0	475,5	86,5
Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности	148,2	148,2	148,2	116,0	78,3
Капиталови разходи	6 539,2	6 539,2	7 529,2	7 142,6	94,9
Други програми и дейности за осигуряване на заетост	300 000,0	300 000,0	828 700,0	980 266,9	118,3
Програми за временна заетост	-	-	-	464,9	-
Други служби и дейности по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта	-	-	7,0	7,0	100,0
1.2. Отбрана и сигурност	192,2	192,2	192,2	137,8	71,7
2. Предоставени трансфери	250,0	250,0	250,0	5 065,7	2026,3
III. ДЕФИЦИТ (-), ИЗЛИШЪК (+)	5 786 584,7	5 959 984,7	7 331 784,7	7 190 626,4	98,1
IV. ФИНАНСИРАНЕ	-5 786 584,7	-5 959 984,7	-7 331 784,7	-7 190 626,4	98,1
Суми по разчети за поети осигурителни вноски и данъци	-	--	-	-18 601,84	-
Друго вътрешно финансиране	-	-	-	88 350,5	-
Наличност в началото на периода	-	-	-	987,159	-
Наличност в края на периода	5 786 584,7	5 959 984,7	7 331 784,7	7 121 824,2	97,1
В т. ч. преоценка на валутни наличности (нереализирани курсови разлики) (+/-)	-	-	-	-1,291	-
Депозити и сметки консолидирани в "Единната сметка" в края на периода	--	-	-	42,0	-

Забележка: *Актуализиран ЗБДОО за 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.).

**Компенсирани промени в бюджета на фонда (уточнен план).

1.1. В бюджета на НОИ са постъпили *339 647,6 хил. лв. неданъчни приходи* или с 255 917,6 хил. лв. повече спрямо плана. Тяхното разпределение е както следва:

- Приходите и доходите от собственост по отчет са 6 015,1 хил. лв. и са с 415,1 хил. лв. повече от планираните.

- При планирани 23 900,0 хил. лв. приходи от глоби, санкции и наказателни лихви са събрани 22 296,5 хил. лв., което е с 1 603,5 хил. лв. по-малко от предвидените.

- По план другите приходи са 54 230,0 хил. лв., а са отчетени 311 336,0 хил. лв. Преизпълнението при другите приходи е с 257 106,0 хил. лв. и основно се дължи на постъпилите повече от планираните прехвърлени/ акумулирани средства от осигурителни вноски, постъпили по чл. 4б, чл. 4в, чл. 69б от КСО, § 51 и § 154 от ПЗР към ЗИД на КСО и § 9 от ПЗР към ЗБДОО 2021 г.

1.2. Получените *допълнителни трансфери от централния/ държавния бюджет за покриване на недостига от средства са в размер на 7 975 366,1 хил. лв.* Това са допълнителните трансфери за изплащане на еднократни допълнителни суми към пенсиите за 2021 г. и 2022 г. При планирани в уточнения план за 2021 г. трансфери в размер на 8 225 511,9 хил. лв., са преведени с 250 145,8 хил. лв. по-малко. В бюджета на НОИ през годината са постъпили *трансфери от МТСП* по програми за осигуряване на заетост в размер на *464,8 хил. лв.* и *6 401,5 хил. лв.* от *трансфери за поети осигурителни вноски и данъци.*

2. Разходите по бюджета на НОИ се утвърждават от Надзорния съвет по предложение на управителя. През 2021 г. *отчетените разходи и трансфери са 1 130 273,2 хил. лв.,* при планирани 976 417,2 хил. лв. Налице е преразход в размер на 153 856,0 хил. лв., или превишение на уточнения план с 15,8 на сто.

2.1. За *програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта* са изразходвани *1 125 069,7 хил. лв.,* което е превишение спрямо плана с 15,3 на сто.

- *Разходите за издръжка на службите по социално осигуряване* през 2021 г. са *144 330,9 хил. лв.* и представляват 0,83 на сто от общите разходи на ДОО. Реализираната икономия спрямо плана е в размер на 2 944,1 хил. лв. и е формирана както следва:

- *Разходите за заплати, възнаграждения, осигурителни вноски и други плащания за персонала,* които са с най-голям дял (63,5%) от всички разходи за служби по социално осигуряване, по уточнен план са 92 037,6 хил. лв., а са изразходвани *91 714,7 хил. лв.* или е реализирана икономия от 322,9 хил. лв. През 2021 г. НОИ е изпълнявал дейността по администриране на социалното осигуряване с планова щатна численост 3 467 служители, от които 713 наети по трудови и 2 754 – по служебни правоотношения.

- *Издръжка* (платени данъци, вода, горива и електроенергия, текущ ремонт, материали, външни услуги и др.) – при тези разходи също е отчетена *икономия* в размер на *2 127,9 хил. лв.* От планираните 47 010,0 хил. лв. са усвоени 95,5% (44 882,1 хил. лв.). По-значителна икономия на разходите спрямо плана се наблюдава при разходите за външни услуги по-малко с 907,5 хил. лв. (с 2,3 на сто), материали по-малко със 772,6 хил. лв. (с 35,1 на сто), вода, горива и енергия по-малко с 313,1 хил. лв. (с 10,3 на сто), текущ ремонт по-малко с 48,6 хил. лв. (с 20,3 на сто).

- При *капиталовите разходи* през 2021 г. е реализирана *икономия от 386,6 хил. лв.* (5,1 на сто) спрямо уточнения план.

- За *програми за временна заетост и други служби и дейности по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта* са изразходвани *471,9,0 хил. лв.*

- *Разходите за други програми и дейности за осигуряване на заетост* по уточнен план са в размер на 828 700,0 хил. лв., а са отчетени 980 266,9 хил. лв. Причината е счетоводното отчитане на възстановен от фонд „Безработица“ по бюджета на НОИ разход в размер на 156 814,7 хил. лв. от сметка за чужди средства, разкрита през 2020 г. с изменение на ПМС № 151 от 2020 г., когато в сметката бе прехвърлена сума от 351 315,6 хил. лв. (виж [стр. 111](#) и [таблица № 37](#)). През 2020 г. сумата от сметката за чужди средства бе отчетена по бюджета на фонд „Безработица“, докато от 2021 г. разходите по мярката „60/40“ се отчитат като разход по бюджета на НОИ.

2.2. Изразходваната сума за *отбрана и сигурност* е 137,8 хил. лв., и е под планираните 192,2 хил. лв.

3. По бюджета на НОИ (като общ административен фонд), при планиран излишък в края на 2021 г. от 7 331 784,7 хил. лв. е отчетен излишък от 7 190 626,4 хил. лв., или със 141 158,3 хил. лв. под планирания.

Наличните дефицити по фондовете на ДОО се финансират с излишъка по бюджета на НОИ ($-7\ 161\ 941,1 + 58\ 334,8 + 6\ 336,7 + 203\ 159,9 - 224\ 072,4 - 3\ 348,8 + 7\ 121\ 824,2 = 293,3$).

УЧИТЕЛСКИ ПЕНСИОНЕН ФОНД

Учителският пенсионен фонд (УчПФ) е първият у нас професионален пенсионен фонд, създаден през м. март 1996 г. със Закона за фонд „Обществено осигуряване“. Годишният бюджет на УчПФ се приема със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година като приложение към него и не се включва в консолидирания бюджет на ДОО. Администрирането на фонда се извършва от Националния осигурителен институт.

УчПФ на практика е професионална пенсионна схема за ранно пенсиониране на педагогическия персонал зает в системата на образованието (наричани по-нататък учители). Поради специфичния характер на работата, за учителите са предвидени по-ниска възраст и по-кратък осигурителен стаж, като условия за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Разпоредбата на чл. 69в, ал. 1-2 от Кодекса за социално осигуряване предоставя право на т. нар. „пенсия за ранно пенсиониране на учителите“.

Работодателят в лицето на училищата и детските градини (държавни, общински и частни) и обслужващите звена (извънучилищни педагогически учреждения и учреждения със социално предназначение) осигурява в УчПФ изцяло за своя сметка всички учители и възпитатели, заети в системата на образованието. Осигурителната вноска се начислява и се внася върху brutните трудови възнаграждения и за 2021 г. е в размер 4,3 на сто. Постъпилите средства се разходват за изплащане на пенсиите и добавките по чл. 69в от КСО.

Основните параметри по отчета на бюджета на УчПФ през 2021 г. и 2020 г. и сравнението между тях, са представени в следващата таблица:

Таблица № 39 : Натурални показатели на Учителския пенсионен фонд за 2020 и 2021 г.

Показатели	2020 г.	2021 г.	Изменение 2021/2020 г. (%)
Средногодишен брой осигурени лица (учители)	90 553	91 962	101,6%
Средномесечен осигурителен доход за учителите (лв.)	1 667,60	1 892,67	113,5%
Брой пенсионери с пенсии по чл. 69в, ал. 2 от КСО към 31.12.	1 792	1 632	91,1%
Среден основен месечен размер на намалената пенсия по чл. 69в, ал. 2 от КСО към 31.12. на съответната година (лв.)	509,11	586,37	115,2%
Брой пенсионери, получаващи добавки по чл. 69в, ал. 3 от КСО към 31.12.	30 467	31 669	103,9%
Среден месечен размер на добавката по чл. 69в, ал. 3 от КСО към 31.12. (лв.)	95,43	105,01	110,0%
Брой пенсионери с пенсии по чл. 69в, ал. 4 от КСО към 31.12.	202	177	87,6%
Среден основен месечен размер на пенсията по чл. 69в, ал. 4 от КСО към 31.12. (лв.)	431,43	496,08	115,0%

Осигурени лица и осигурителен доход

Отчетеният средногодишен брой учители, за които са постъпили осигурителни вноски в УчПФ през 2021 г., е 91 962 лица, което е с 1 409 (с 1,6 на сто) повече от броя им през 2020 г.

Фигура № 36 : Средногодишен брой осигурени учители в УчПФ и средномесечен осигурителен доход в периода 2016 – 2021 г.

Средномесечният осигурителен доход за учителите за 2021 г. е 1 892,67 лв., като увеличението е с 225,07 лв. (с 13,5 на сто) спрямо 2020 г. и със 715,31 лв. (с 60,8 на сто) повече от

средния осигурителен доход на осигурените лица в ДОО за 2021 г. (1 177,36 лв.¹⁹). Нарастването на средния осигурителен доход на осигурените в УчПФ е вследствие на увеличението на възнагражденията на педагогическия персонал и ръста на минималната работна заплата през 2021 г.

Осигурените в Учителския пенсионен фонд лица имат право на срочни пенсии в намален размер, пенсии в пълен размер или на добавка за тези, които не са се възползвали от правото на ранно пенсиониране.

Срочни пенсии в намален размер

На учителите, пенсионирали се при условията на чл. 69в, ал. 2 от КСО се изплаща *срочна пенсия за ранно пенсиониране* от УчПФ. За да възникне правото на ранно пенсиониране през 2021 г. са необходими две предпоставки, които трябва да са налице едновременно:

- Навършена възраст 58 години и 8 месеца за жените и 61 години и 4 месеца за мъжете;
- Учителски осигурителен стаж от 25 години и 8 месеца за жените и 30 години и 8 месеца за мъжете.

Към датата на изпълнение на горните условия лицата трябва да са заемали учителска длъжност, по чл. 19, ал. 1, 2 и 4 от Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж.

На лице, пенсионирано се при условията на чл. 69в, ал. 2 от КСО се изплаща срочна пенсия за ранно пенсиониране от УчПФ в размер, определен по общия ред за изчисляване на пенсия за осигурителен стаж и възраст, но намален с 0,1 на сто за всеки недостигащ месец до навършване на възрастта на лицето по чл. 68, ал. 1 от КСО. Броят на пенсионерите, с този вид пенсия към 31.12.2021 г. е 1 632, което е със 160 пенсионери по-малко отколкото към 31.12.2020 г. (спад от 8,9 на сто). През 2021 г. броят на пенсионерите с новоотпуснати срочни пенсии в намален размер е 472, с 59 (с 11,1 на сто) по-малко спрямо новоотпуснатите през 2020 г. (531 бр.).

Средният основен месечен размер на срочните пенсии за ранно пенсиониране към 31.12.2021 г. е 586,37 лв. Запазва се разликата в размера на пенсиите между половете в полза на мъжете. Средният месечен размер на срочните пенсии, изплащани на мъжете, е 682,66 лв. и е със 111,38 лв. по-висок от този за жените – 571,28 лв.

Средният брой месеци, недостигащи до навършване на възрастта за пенсиониране по чл. 68, ал. 1 от КСО, е 38,1 месеца за 2021 г. (37,9 месеца за 2020 г.).

¹⁹ Източник: Касов отчет за изпълнението на бюджета на ДОО за 2021 г.

Фигура № 37 : Брой на пенсионерите и среден основен месечен размер на срочната пенсия в намален размер от УчПФ в периода 2016 – 2021 г.

Срочни пенсии в пълен размер

На учителите, които имат изискуемия учителски стаж (25 години и 8 месеца за жените и 30 години и 8 месеца за мъжете) и се пенсионира след навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 от КСО, се изплаща *пенсия в пълен размер от УчПФ* до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 3 от КСО (през 2021 г. тази възраст е 66 години и 8 месеца за двата пола). След това пенсията започва да се изплаща от фонд „Пенсии“ (чл. 69в, ал. 4 от КСО).

Броят на пенсионерите със срочна пенсия в пълен размер от УчПФ към 31.12.2021 г. е 177, като спрямо края на 2020 г. те са с 25 по-малко. Пенсионерите с пенсии, отпуснати през 2021 г. при условията на чл. 69в, ал. 4 от КСО, са 39, като спрямо 2020 г. има увеличение на новоотпуснатите пенсии – с 2 бр. Средният основен месечен размер към 31.12.2021 г. на пенсията на тези лица е 496,08 лв., който е с 15,0 на сто по-висок от този към края на предходната година. Размерът на пенсията при жените е 487,14 лв. и е много близо до общия среден размер, тъй като този вид пенсия през 2021 г. се получава само от 9 мъже и е със среден основен месечен размер от 662,93 лв.

Средният брой месеци, недостигащи до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 3 е 56,5 месеца за 2021 г., при 59,9 месеца 2020 г.

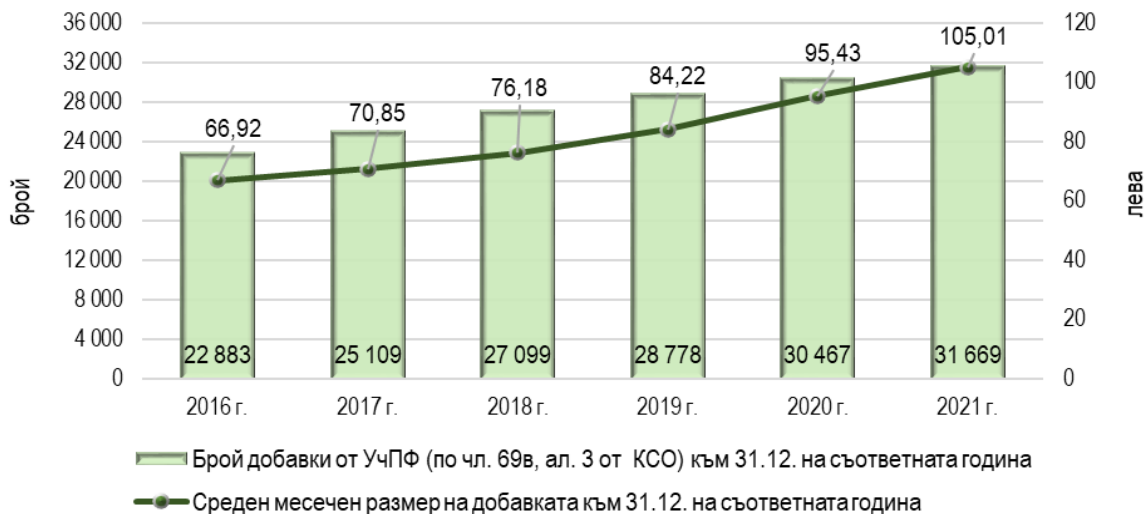
Фигура № 38 : Брой на пенсионерите и среден основен месечен размер на срочната пенсия в пълен размер от УчПФ в периода 2016 – 2021 г.

Добавки от Учителския пенсионен фонд

На учителите, които са придобили право на пенсия при условията на чл. 69в, ал. 1 от КСО и се пенсионират по общите условия за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст (по чл. 68, ал. 1 и 2 от КСО), се изплаща *добавка от Учителския пенсионен фонд* в размер 0,33 на сто от пенсията за всеки месец, за който има осигурителна вноска във фонда след придобиване право на пенсия за ранно пенсиониране. Добавката е компенсация за учителите, които са осигурявани във фонд УчПФ и са придобили право на ранно пенсиониране, но не са се възползвали от него.

Броят на пенсионерите, получаващи добавки от УчПФ (чл. 69в, ал. 3 от КСО) към 31.12.2021 г. е 31 669, което е с 1 202 повече от края на 2020 г. (ръст от 3,9 на сто). Пенсионерите с новоотпуснати добавки от фонда през 2021 г. са 1 524, като броят им е с 210 (12,1 на сто) по-малко от отпуснатите през 2020 г. Средният месечен размер на получаваните добавки в края на 2021 г. е 105,01 лв., който е с 9,58 лв. по-висок от този в края на 2020 г. (95,43 лв.). Стойностите по пол показват, че няма голяма разлика в размера на добавката – 105,61 лв. за жените и 99,39 лв. за мъжете.

Средният брой месеци, за които има осигурителна вноска в УчПФ след придобиване право на пенсия по чл. 69в, ал. 1, през 2021 г. е 57,5, като през 2020 г. е бил 57,1 месеца.

Фигура № 39 : Брой на пенсионерите с добавки от УчПФ и среден месечен размер на добавката в периода 2016 – 2021 г.

Финансово състояние на Учителския пенсионен фонд

Приходите на УчПФ се формират от осигурителни вноски от работодателите за осигурените лица и от доходите от инвестиране на активите на фонда. През 2021 г. са планирани постъпления в размер на 87 284,4 хил. лв., а отчетените приходи възлизат на 91 766,2 хил. лв. Изпълнението в приходната част на фонда спрямо плана за 2021 г. възлиза на 105,1 на сто, или с 4 481,8 хил. лв. повече от предвидените. В сравнение с предходната година увеличението е с 10,3 на сто или с 8 588,7 хил. лв. (83 177,5 хил. лв. за 2021 г.)

- Отчетените приходи от осигурителни вноски през 2021 г. възлизат на 84 806,7 хил. лв. и представляват 92,4 на сто от общите приходи. Те са с 5,6 на сто повече от планираните и с 11 066,1 хил. лв. (с 15,0 на сто) повече спрямо приходите за предходната година (73 740,6 хил. лв. за 2020 г.);
- Друг източник на приходи в УчПФ са приходите от лихви и отстъпки от държавни ценни книжа – 6 959,5 хил. лв., при планирани 6 960,2 хил. лв. или с 0,7 хил. лв. по-малко. Спрямо предходната година те са с 2 477,2 хил. лв. по-малко (9 436,7 хил. лв. за 2020 г.).

Разходите за изплащане на пенсии и добавки (включително други финансови услуги) на УчПФ през 2021 г. възлизат на 52 869,2 хил. лв., което е с 9,0 на сто под планираното. По-ниският разход през 2021 г. се дължи на по-малкия брой на новоотпуснатите пенсии и добавки в сравнение с планираните. В сравнение с предходната година е налице ръст с 6 215,1 хил. лв. или с 13,3 на сто (46 654,1 хил. лв. за 2020 г.).

В общите разходи най-голям относителен дял заема разходите за изплащане на добавки – 73,8 на сто, следвани от тези за изплащане на пенсии от УчПФ – 26,2 на сто. За изплащане на добавките от УчПФ на учителите, които не са се възползвали от възможността да се пенсионират по-рано, са изразходвани 39 008,4 хил. лв. (с 6,8 на сто по-малко от планираните и с 16,2 на сто повече от предходната година). Разходите за срочни пенсии за ранно пенсиониране и за пенсии

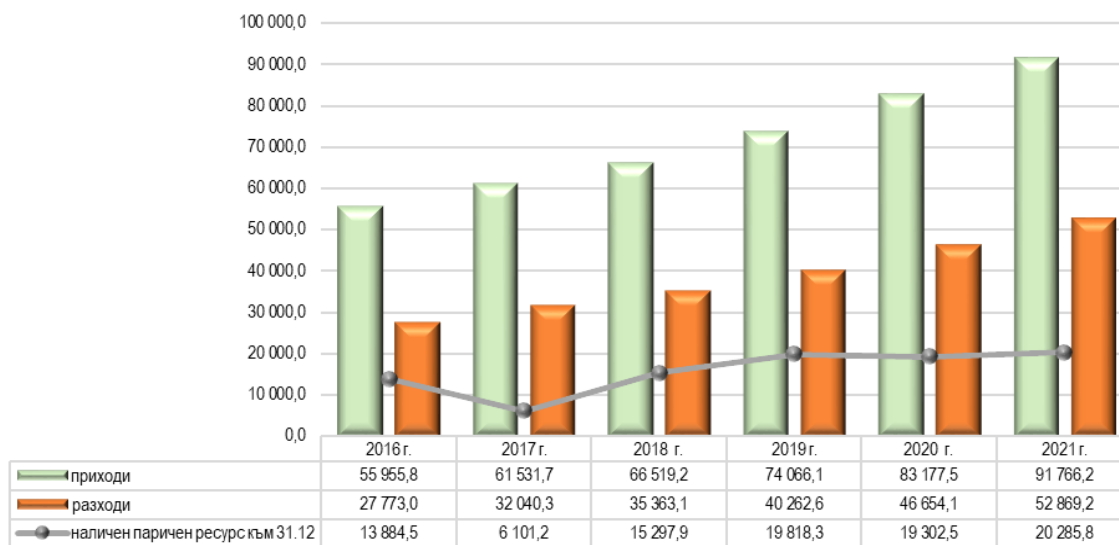
в пълен размер на учителите са 13 846,4 хил. лв. (с 14,3 на сто по-малко от планираните и с 5,9 на сто повече от 2020 г.).

Разходите за изплащане на пенсии и добавки, отнесени към приходите от осигурителни вноски през 2021 г. са 62,3%, като през 2020 г. са били 63,2%.

Съгласно чл. 28 от КСО, временно свободните средства по фондовете на държавното обществено осигуряване могат да се влагат по депозитни сметки в Българската народна банка (БНБ) или за придобиване на държавни ценни книжа, емитирани от българското правителство. За регламентиране на инвестиционната дейност са утвърдени „Вътрешни правила за инвестиране на временно свободни парични средства на Учителския пенсионен фонд“.

Свободният паричен ресурс на УчПФ се депозира в БНБ или се инвестира чрез покупка на държавни ценни книжа, емитирани от българското правителството, чрез участия на фонда в провежданите от МФ и БНБ аукциони за продажба на ДЦК на първичния пазар.

В резултат на промените на финансовия пазар през последните години и след решение на Министерство на финансите за размера на лихвените ставки, по които бюджетните организации могат да държат парични средства по едногодишни депозити в БНБ, лихвените проценти по депозитите на УчПФ, държани по сметки в БНБ, са с 0% годишна лихва, поради което единствената алтернатива на НОИ за получаване на доход е чрез инвестирането им в придобиване на български държавен дълг (държавни ценни книжа).

Фигура № 40: Финансово състояние на УчПФ за периода 2016 – 2021 г. (в хил. лв.)

Инвестиционният портфейл на УчПФ към 31 декември 2021 г. включва активи на обща стойност 626 228,5 хил. лв., както следва:

- Държавни ценни книжа в размер на 215 942,8 хил. лв. (34,5%);
- Наличност по депозити в БНБ в размер на 390 000,0 хил. лв. (62,3%);
- Наличност по сметката на УчПФ в БНБ в размер на 20 285,8 хил. лв. (3,2%).

ГАРАНТИРАНИ ВЗЕМАНИЯ НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ

Защитата и изплащането на вземанията на работниците и служителите, произтичащи от трудовите им правоотношения, когато спрямо работодателите им е открито производство по несъстоятелност се осъществява чрез специализиран фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“ (фонд ГВРС).

Право на гарантирано вземане имат работниците и служителите, които са или са били в трудово правоотношение с работодателя, независимо от срока му и от продължителността на работното време. За да се възползват лицата от правото си на гарантирани вземания е необходимо работодателят им да е осъществявал дейност най-малко 12 месеца преди началната дата на неплатежоспособността, съответно свръхзадължеността, посочена в решението за откриване на производство по несъстоятелност.

При определяне размера на гарантираното вземане законът разделя правоимащите лица на две основни групи:

- I. Работници и служители, независимо дали са или са били в трудово правоотношение, с начислени, но неизплатени месечни трудови възнаграждения и парични обезщетения за сметка на работодателя. За тази група лица гарантираното вземане е в размер на последните шест начислени, но неизплатени месечни трудови възнаграждения и парични обезщетения през последните 36 календарни месеца, предхождащи месеца, в който е вписано решението за откриване на производство по несъстоятелност, но месечно не повече от ежегодно определения със ЗБДОО максимален размер на гарантираните вземания;
- II. Работници и служители, чиито правоотношения са прекратени през последните 36 месеца преди датата на вписване в търговския регистър на съдебното решение и на които вземанията са само за начислени, но неизплатени парични обезщетения за сметка на работодателя, дължими по силата на нормативен акт или колективен трудов договор. Гарантираното вземане е в размер на неизплатените обезщетения, но не повече от четирикратния размер на минималната месечна работна заплата, установена за страната към датата на прекратяване на трудовото правоотношение.

Фондът се управлява от Надзорен съвет и Директор. Надзорният съвет е колегиален орган с три годишен мандат и се състои от осем членове:

- четирима представители на национално представените организации на работодателите;
- двама представители на национално представените организации на работниците и служителите;
- по един представител на МТСП и на Министерство на финансите.

Директорът представлява фонда и осъществява оперативното му ръководство. Назначава се от управителя на НОИ по предложение на Надзорния съвет и има четиригодишен мандат. Директорът на фонда участва в заседанията на надзорния съвет със съвещателен глас.

Административното, техническото, счетоводното, правното и информационното му обслужване се извършва от Националния осигурителен институт.

Годишният бюджет на фонд ГВРС се приема като приложение към Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година.

Приходите във фонда (регламентирани в чл. 14 от ЗГВРСНР) се набират от:

- задължителни месечни вноски за сметка на работодателите;
- приходи от встъпване в правата на удовлетворени от фонда кредитори в рамките на съдебното производство по несъстоятелност;

- възстановени от работодателя суми за изплатените от фонда вземания и за внесените за сметка на работодателя осигурителни вноски;
- доходи от инвестиране на временно свободните парични средства на фонда;
- дарения, временни финансови и безвъзмездни помощи;
- лихви, глоби и други източници.

Средствата по фонда (регламентирани в чл. 15 от ЗГВРСНР) се разходват за:

- изплащане на гарантираните вземания;
- издръжка на дейността на фонда в размер, установен от надзорния съвет;
- разходи за дейността по чл. 13, определени със ЗБДОО за съответната година.

Остатъкът по сметката на фонда преминава като наличност за следващата бюджетна година и се използва по предназначение.

Финансово състояние на фонд ГВРС

Бюджетът на фонд ГВРС за 2021 г. е приет със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. като Приложение № 3 към чл. 15, ал. 4. Той е разработен при спазване на основните параметри на консолидирания бюджет на ДОО, а нормативното основание е Законът за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя.

Съгласно ЗБДОО за 2021 г. не се внасят вноски за фонд ГВРС, а максималният месечен размер на гарантираните вземания се определя на 1 625 лв. Максималният месечен размер на гарантираните вземания се определя ежегодно със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване и не може да бъде по-малък от две и половина минимални работни заплати, установени за страната към датата на вписване на решението в търговския регистър.

Изпълнението на бюджета на фонд ГВРС за 2021 г. показва, че са постъпили приходи в размер на 2 862,7 хил. лв. при план 3 000,0 хил. лв. или изпълнението на плана е 95,4 на сто. Спрямо предходната година се отчита намаление от 967,0 хил. лв. (3 829,7 хил. лв. приходи).

Таблица № 40 : Бюджет на фонд ГВРС за 2021 г.

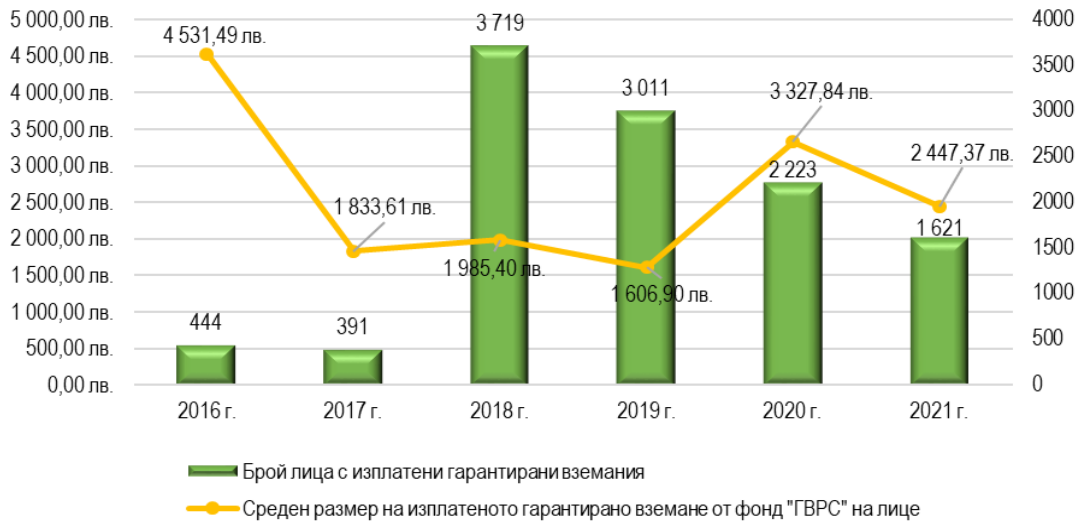
Показатели	ЗБ – План (хил. лв.)	Отчет (хил. лв.)	Изпълнение %
I. ПРИХОДИ	3 000,0	2 862,7	95,4%
Приходи от вноски		8,3	
Приходи от лихви и инвестиции в ДЦК	3 000,0	2 851,4	95,0%
Приходи от глоби, санкции и наказателни лихви		0,9	
Други неданъчни приходи		2,1	
II. РАЗХОДИ	4 753,5	3 879,1	81,6%
Разходи за гарантирани вземания на работниците и служителите	4 500,0	3 663,1	81,4%
Разходи за дейността, извършени по чл. 13 от ЗГВРСНР (за административно обслужване на ф. „ГВРС“ от НОИ)	90,0	90,0	100,0%
Разходи за заплати и възнаграждения на персонала	43,1	40,6	94,2%
Други възнаграждения и плащания на персонала	61,4	53,5	87,1%
Осигурителни вноски от работодатели	18,0	4,1	22,8%
Издръжка	41,0	25,4	62,0%
Платени данъци, такси и административни санкции		2,4	
III. ДЕФИЦИТ (-), ИЗЛИШЪК (+)	-1 753,5	-1 016,4	58,0%
ФИНАНСИРАНЕ	1 753,5	1 016,4	58,0%

С най-съществен дял (99,6 на сто) от общите приходи са тези от лихви и инвестиции от държавни (общински) ценни книжа в размер на 2 851,4 хил. лв. или 95,0 на сто спрямо плана. През годината са постъпили приходи от вноски от работодатели в размер на 8,3 хил. лв., дължими за предходни години, които не се планират и други неданъчни приходи в размер 2,1 хил. лв. Постъпленията от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 0,9 хил. лв.

През 2021 г. планираните разходи по бюджета на фонда са в размер на 4 753,5 хил. лв., а по отчет възлизат на 3 879,1 хил. лв. или с 874,4 хил. лв. по-малко от планираните. Направените разходи са разпределени както следва:

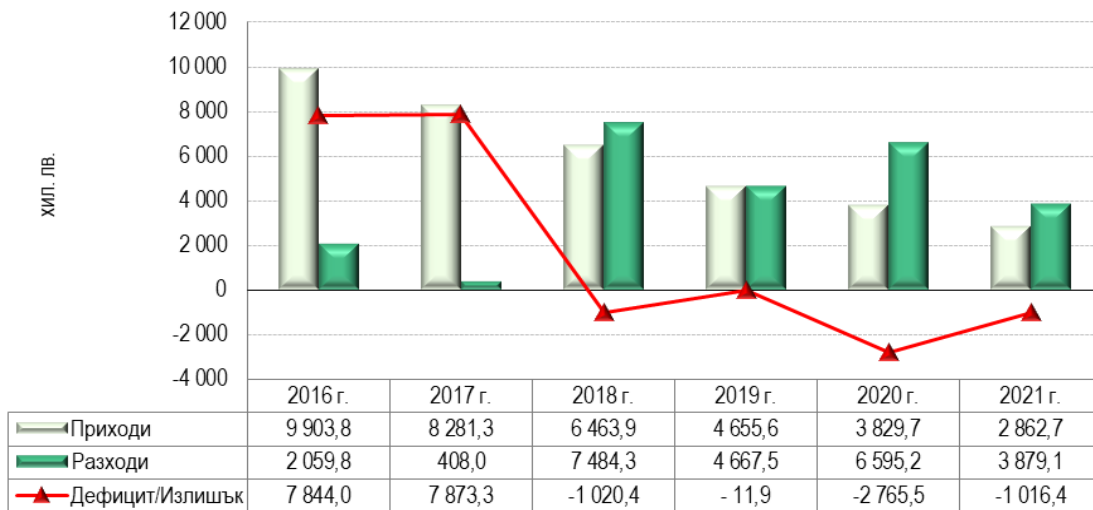
- Изплатените гарантирани вземания на правоимащите лица са в размер на 3 663,1 хил. лв. (3 967,2 хил. лв. плащания от фонда за вземания на работници и служители от предприятия в несъстоятелност и 304,1 хил. лв. възстановени суми на работодатели за изплатени гарантирани вземания) или с 836,9 хил. лв. (с 18,6 на сто) по-малко от планираните.
- За дейността по административното, техническото, счетоводното, правното и информационното обслужване на фонда – 90,0 хил. лв.;
- За заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения – 40,6 хил. лв. и за други възнаграждения и плащания на персонала по извънтрудови правоотношения – 53,5 хил. лв.;
- За осигурителни вноски от работодатели за ДОО, здравноосигурителни вноски, ДЗПО – 10,0 хил. лв. и възстановени осигурителни вноски – 5,9 хил. лв.;
- За издръжка на фонда – 25,4 хил. лв. или с 15,6 хил. лв. (с 38,0 на сто) по-малко от планираните. Неизпълнението на разходите за издръжка е свързано с въведените противоепидемични мерки за ограничаване разпространението на COVID-19, което възпрепятства провеждането на работни срещи и мероприятия на територията на страната.
- За платени държавни данъци, такси, наказателни лихви и административни санкции – 2,4 хил. лв.

Броят на работодателите, от чиито работници и служители е получено заявление-декларация в териториалните поделения на Националния осигурителен институт за отпускане на гарантирани вземания, е 115 през 2021 г. при 95 за 2020 г.

Фигура № 41 : Брой лица с изплатени гарантирани вземания и среден размер на гарантираното вземане за периода 2016 – 2021 г.

През 2021 г. са изплатени гарантирани вземания на 1 621 правоимащи лица със средно гарантирано вземане на лице в размер на 2 447,37 лв. В сравнение с 2020 г. се наблюдава намаление както в броя на лицата с изплатено вземане от фонда с 27,1% (или с 602 лица), така и на изплатения среден размер на вземането на един работник и служител, който е с 880,50 лв. по-малък.

Фигура № 42 : Финансово състояние на фонд ГВРС за периода 2016 – 2021 г.

През 2021 г. фонд ГВРС е участвал в аукциони за закупуване на ДЦК на стойност 33 075,8 хил. лв. През периода януари – декември 2021 г. във фонда са постъпили погашения на главници по ДЦК в размер на 34 144,2 хил. лв. Фонд ГВРС приключва 2021 г. с дефицит от 1 016,4 хил. лв.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

1. Статистически бюлетин „Пенсии“ – тримесечно издание на НОИ, дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“.
2. Статистически годишник „Пенсии“ – годишно издание на НОИ, дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“.
3. Статистически бюлетин за регистрираните безработни лица с право на парично обезщетение през 2021 г. – НОИ, дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“.
4. Показатели, характеризиращи временната неработоспособност на осигурените лица за 2020 г. и 2021 г. – НОИ, дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“.
5. Отчет за изпълнение на бюджета на ДОО за 2021 г. – НОИ, дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“.
6. Статистически отчет за изпълнение на консолидирания бюджет на ДОО за 2021 г. – НОИ, дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“.
7. Отчет за изпълнение на бюджета на Учителския пенсионен фонд за 2021 г. – НОИ, дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“.
8. Отчет за изпълнение на бюджета на фонд ГВРС за 2021 г. – НОИ, дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“.
9. Държавен вестник.
10. Информация от сайтове на други институции (НСИ, КФН, АЗ и др.).

ПРИЛОЖЕНИЕ

Условия за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст според различните нормативни основания

Таблица № 1 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО за периода 2021-2037 г. (лица с пълен осигурителен стаж)

Година	Жени			Мъже		
	Възраст	Осиг. стаж	Родени	Възраст	Осиг. стаж	Родени
2021	61 г. 8 м.	36 г.	от 01.07.1959 г. до 30.04.1960 г.	64 г. 4 м.	39 г.	от 01.10.1956 г. до 31.08.1957 г.
2022	61 г. 10 м.	36 г. 2 м.	от 01.05.1960 г. до 28.02.1961 г.	64 г. 5 м.	39 г. 2 м.	от 01.09.1957 г. до 31.07.1958 г.
2023	62 г.	36 г. 4 м.	от 01.03.1961 г. до 31.12.1961 г.	64 г. 6 м.	39 г. 4 м.	от 01.08.1958 г. до 30.06.1959 г.
2024	62 г. 2 м.	36 г. 6 м.	от 01.01.1962 г. до 31.10.1962 г.	64 г. 7 м.	39 г. 6 м.	от 01.07.1959 г. до 31.05.1960 г.
2025	62 г. 4 м.	36 г. 8 м.	от 01.11.1962 г. до 31.08.1963 г.	64 г. 8 м.	39 г. 8 м.	от 01.06.1960 г. до 30.04.1961 г.
2026	62 г. 6 м.	36 г. 10 м.	от 01.09.1963 г. до 30.06.1964 г.	64 г. 9 м.	39 г. 10 м.	от 01.05.1961 г. до 31.03.1962 г.
2027	62 г. 8 м.	37 г.	от 01.07.1964 г. до 30.04.1965 г.	64 г. 10 м.	40 г.	от 01.04.1962 г. до 28.02.1963 г.
2028	62 г. 10 м.	37 г.	от 01.05.1965 г. до 28.02.1966 г.	64 г. 11 м.	40 г.	от 01.03.1963 г. до 31.01.1964 г.
2029	63 г.	37 г.	от 01.03.1966 г. до 31.12.1966 г.	65 г.	40 г.	от 01.02.1964 г. до 31.12.1964 г.
2030	63 г. 3 м.	37 г.	от 01.01.1967 г. до 30.09.1967 г.	65 г.	40 г.	от 01.01.1965 г. до 31.12.1965 г.
2031	63 г. 6 м.	37 г.	от 01.10.1967 г. до 30.06.1968 г.	65 г.	40 г.	от 01.01.1966 г. до 31.12.1966 г.
2032	63 г. 9 м.	37 г.	от 01.07.1968 г. до 31.03.1969 г.	65 г.	40 г.	от 01.01.1967 г. до 31.12.1967 г.
2033	64 г.	37 г.	от 01.04.1969 г. до 31.12.1969 г.	65 г.	40 г.	от 01.01.1968 г. до 31.12.1968 г.
2034	64 г. 3 м.	37 г.	от 01.01.1970 г. до 30.09.1970 г.	65 г.	40 г.	от 01.01.1969 г. до 31.12.1969 г.
2035	64 г. 6 м.	37 г.	от 01.10.1970 г. до 30.06.1971 г.	65 г.	40 г.	от 01.01.1970 г. до 31.12.1970 г.
2036	64 г. 9 м.	37 г.	от 01.07.1971 г. до 31.03.1972 г.	65 г.	40 г.	от 01.01.1971 г. до 31.12.1971 г.
2037	65 г.	37 г.	от 01.04.1972 г. до 31.12.1972 г.	65 г.	40 г.	след 31.12.1971 г.

Таблица № 2 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 3 от КСО за периода 2021-2023 г. (лица с непълнен осигурителен стаж)

Година	Възраст	Действителен осигурителен стаж	Родени
2021	66 г. 8 м.	15 г.	от 01.07.1954 г. до 30.04.1955 г.
2022	66 г. 10 м.	15 г.	от 01.05.1955 г. до 28.02.1956 г.
2023	67 г.	15 г.	след 28.02.1956 г.

Таблица № 3 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69, ал. 1, 2, 3, 5, 5а и 6 от КСО за периода 2021-2029 г. (полицаи, военни и др.)

Година	Възраст	Осигурителен стаж	Действителен осигурителен стаж	Родени
2021	53 г. 8 м.	27 г.	18 г.	от 01.07.1967 г. до 30.04.1968 г.
2022	53 г. 10 м.	27 г.	18 г.	от 01.05.1968 г. до 28.02.1969 г.
2023	54 г.	27 г.	18 г.	от 01.03.1969 г. до 31.12.1969 г.
2024	54 г. 2 м.	27 г.	18 г.	от 01.01.1970 г. до 31.10.1970 г.
2025	54 г. 4 м.	27 г.	18 г.	от 01.11.1970 г. до 31.08.1971 г.
2026	54 г. 6 м.	27 г.	18 г.	от 01.09.1971 г. до 30.06.1972 г.
2027	54 г. 8 м.	27 г.	18 г.	от 01.07.1972 г. до 30.04.1973 г.
2028	54 г. 10 м.	27 г.	18 г.	от 01.05.1973 г. до 28.02.1974 г.
2029	55 г.	27 г.	18 г.	след 28.02.1974 г.

Таблица № 4 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69, ал. 4 и 7 от КСО за периода 2021-2029 г. (водолази, парашутисти, летци и др., с придобит стаж в определени ведомства и по определени закони)

Година	Възраст	Осигурителен стаж	Родени
2021	43 г. 8 м.	15 г.	от 01.07.1977 г. до 30.04.1978 г.
2022	43 г. 10 м.	15 г.	от 01.05.1978 г. до 28.02.1979 г.
2023	44 г.	15 г.	от 01.03.1979 г. до 31.12.1979 г.
2024	44 г. 2 м.	15 г.	от 01.01.1980 г. до 31.10.1980 г.
2025	44 г. 4 м.	15 г.	от 01.11.1980 г. до 31.08.1981 г.
2026	44 г. 6 м.	15 г.	от 01.09.1981 г. до 30.06.1982 г.
2027	44 г. 8 м.	15 г.	от 01.07.1982 г. до 30.04.1983 г.
2028	44 г. 10 м.	15 г.	от 01.05.1983 г. до 28.02.1984 г.
2029	45 г.	15 г.	след 28.02.1984 г.

Таблица № 5 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69а от КСО за периода 2021-2029 г. (балерини, балетисти и танцьори в културни организации)

Година	Възраст	Осигурителен стаж	Родени
2021	43 г. 8 м.	25 г.	от 01.07.1977 г. до 30.04.1978 г.
2022	43 г. 10 м.	25 г.	от 01.05.1978 г. до 28.02.1979 г.
2023	44 г.	25 г.	от 01.03.1979 г. до 31.12.1979 г.
2024	44 г. 2 м.	25 г.	от 01.01.1980 г. до 31.10.1980 г.
2025	44 г. 4 м.	25 г.	от 01.11.1980 г. до 31.08.1981 г.
2026	44 г. 6 м.	25 г.	от 01.09.1981 г. до 30.06.1982 г.
2027	44 г. 8 м.	25 г.	от 01.07.1982 г. до 30.04.1983 г.
2028	44 г. 10 м.	25 г.	от 01.05.1983 г. до 28.02.1984 г.
2029	45 г.	25 г.	след 28.02.1984 г.

Таблица № 6 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69б, ал. 1 от КСО за периода 2021-2037 г. (лица с придобит осигурителен стаж в условията на първа категория труд)

Година	Жени		Мъже		Жени и мъже Осиг. стаж	Сбор от осигурителен стаж и възраст	
	Възраст	Родени	Възраст	Родени		Жени	Мъже
2021	49 г. 8 м.	от 01.09.1971 г. до 30.04.1972 г.	53 г. 8 м.	от 01.07.1967 г. до 30.04.1968 г.	10	94	100
2022	50 г.	от 01.05.1972 г. до 31.12.1972 г.	53 г. 10 м.	от 01.05.1968 г. до 28.02.1969 г.	10	94	100
2023	50 г. 4 м.	от 01.01.1973 г. до 31.08.1973 г.	54 г.	от 01.03.1969 г. до 31.12.1969 г.	10	94	100
2024	50 г. 8 м.	от 01.09.1973 г. до 30.04.1974 г.	54 г. 2 м.	от 01.01.1970 г. до 31.10.1970 г.	10	94	100
2025	51 г.	от 01.05.1974 г. до 31.12.1974 г.	54 г. 4 м.	от 01.11.1970 г. до 31.08.1971 г.	10	94	100
2026	51 г. 4 м.	от 01.01.1975 г. до 31.08.1975 г.	54 г. 6 м.	от 01.09.1971 г. до 30.06.1972 г.	10	94	100
2027	51 г. 8 м.	от 01.09.1975 г. до 30.04.1976 г.	54 г. 8 м.	от 01.07.1972 г. до 30.04.1973 г.	10	94	100
2028	52 г.	от 01.05.1976 г. до 31.12.1976 г.	54 г. 10 м.	от 01.05.1973 г. до 28.02.1974 г.	10	94	100
2029	52 г. 4 м.	от 01.01.1977 г. до 31.08.1977 г.	55 г.	от 01.03.1974 г. до 31.12.1974 г.	10	94	100
2030	52 г. 8 м.	от 01.09.1977 г. до 30.04.1978 г.	55 г.	от 01.01.1975 г. до 31.12.1975 г.	10	94	100
2031	53 г.	от 01.05.1978 г. до 31.12.1978 г.	55 г.	от 01.01.1976 г. до 31.12.1976 г.	10	94	100
2032	53 г. 4 м.	от 01.01.1979 г. до 31.08.1979 г.	55 г.	от 01.01.1977 г. до 31.12.1977 г.	10	94	100
2033	53 г. 8 м.	от 01.09.1979 г. до 30.04.1980 г.	55 г.	от 01.01.1978 г. до 31.12.1978 г.	10	94	100
2034	54 г.	от 01.05.1980 г. до 31.12.1980 г.	55 г.	от 01.01.1979 г. до 31.12.1979 г.	10	94	100
2035	54 г. 4 м.	от 01.01.1981 г. до 31.08.1981 г.	55 г.	от 01.01.1980 г. до 31.12.1980 г.	10	94	100
2036	54 г. 8 м.	от 01.09.1981 г. до 30.04.1982 г.	55 г.	от 01.01.1981 г. до 31.12.1981 г.	10	94	100
2037	55 г.	от 01.05.1982 г. до 31.12.1982 г.	55 г.	след 31.12.1981 г.	10	94	100

Таблица № 7 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69б, ал. 2 от КСО за периода 2021-2037 г. (лица с придобит осигурителен стаж в условията на втора категория труд)

Година	Жени		Мъже		Жени и мъже Осиг. стаж	Сбор от осигурителен стаж и възраст	
	Възраст	Родени	Възраст	Родени		Жени	Мъже
2021	54 г. 8 м.	от 01.09.1966 г. до 30.04.1967 г.	58 г. 8 м.	от 01.07.1962 г. до 30.04.1963 г.	15	94	100
2022	55 г.	от 01.05.1967 г. до 31.12.1967 г.	58 г. 10 м.	от 01.05.1963 г. до 28.02.1964 г.	15	94	100
2023	55 г. 4 м.	от 01.01.1968 г. до 31.08.1968 г.	59 г.	от 01.03.1964 г. до 31.12.1964 г.	15	94	100
2024	55 г. 8 м.	от 01.09.1968 г. до 30.04.1969 г.	59 г. 2 м.	от 01.01.1965 г. до 31.10.1965 г.	15	94	100
2025	56 г.	от 01.05.1969 г. до 31.12.1969 г.	59 г. 4 м.	от 01.11.1965 г. до 31.08.1966 г.	15	94	100
2026	56 г. 4 м.	от 01.01.1970 г. до 31.08.1970 г.	59 г. 6 м.	от 01.09.1966 г. до 30.06.1967 г.	15	94	100
2027	56 г. 8 м.	от 01.09.1970 г. до 30.04.1971 г.	59 г. 8 м.	от 01.07.1967 г. до 30.04.1968 г.	15	94	100
2028	57 г.	от 01.05.1971 г. до 31.12.1971 г.	59 г. 10 м.	от 01.05.1968 г. до 28.02.1969 г.	15	94	100
2029	57 г. 4 м.	от 01.01.1972 г. до 31.08.1972 г.	60 г.	от 01.03.1969 г. до 31.12.1969 г.	15	94	100
2030	57 г. 8 м.	от 01.09.1972 г. до 30.04.1973 г.	60 г.	от 01.01.1970 г. до 31.12.1970 г.	15	94	100
2031	58 г.	от 01.05.1973 г. до 31.12.1973 г.	60 г.	от 01.01.1971 г. до 31.12.1971 г.	15	94	100
2032	58 г. 4 м.	от 01.01.1974 г. до 31.08.1974 г.	60 г.	от 01.01.1972 г. до 31.12.1972 г.	15	94	100
2033	58 г. 8 м.	от 01.09.1974 г. до 30.04.1975 г.	60 г.	от 01.01.1973 г. до 31.12.1973 г.	15	94	100
2034	59 г.	от 01.05.1975 г. до 31.12.1975 г.	60 г.	от 01.01.1974 г. до 31.12.1974 г.	15	94	100
2035	59 г. 4 м.	от 01.01.1976 г. до 31.08.1976 г.	60 г.	от 01.01.1975 г. до 31.12.1975 г.	15	94	100
2036	59 г. 8 м.	от 01.09.1976 г. до 30.04.1977 г.	60 г.	от 01.01.1976 г. до 31.12.1976 г.	15	94	100
2037	60 г.	от 01.05.1977 г. до 31.12.1977 г.	60 г.	след 31.12.1976 г.	15	94	100

Таблица № 8 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69б, ал. 3 от КСО за периода 2021-2033 г. (лица с придобит осигурителен стаж в условията на подземен труд)

Година	Жени		Мъже		Осигурителен стаж по чл. 104, ал. 3 (жени и мъже)	Сбор от осигурителен стаж и възраст (жени и мъже)
	Възраст	Родени	Възраст	Родени		
2021	48 г.	от 01.03.1973 г. до 31.12.1973 г.	53 г.	от 01.03.1968 г. до 31.12.1968 г.	10	90
2022	48 г. 2 м.	от 01.01.1974 г. до 31.10.1974 г.	53 г. 2 м.	от 01.01.1969 г. до 31.10.1969 г.	10	90
2023	48 г. 4 м.	от 01.11.1974 г. до 31.08.1975 г.	53 г. 4 м.	от 01.11.1969 г. до 31.08.1970 г.	10	90
2024	48 г. 6 м.	от 01.09.1975 г. до 30.06.1976 г.	53 г. 6 м.	от 01.09.1970 г. до 30.06.1971 г.	10	90
2025	48 г. 8 м.	от 01.07.1976 г. до 30.04.1977 г.	53 г. 8 м.	от 01.07.1971 г. до 30.04.1972 г.	10	90
2026	48 г. 10 м.	от 01.05.1977 г. до 28.02.1978 г.	53 г. 10 м.	от 01.05.1972 г. до 28.02.1973 г.	10	90
2027	49 г.	от 01.03.1978 г. до 31.12.1978 г.	54 г.	от 01.03.1973 г. до 31.12.1973 г.	10	90
2028	49 г. 2 м.	от 01.01.1979 г. до 31.10.1979 г.	54 г. 2 м.	от 01.01.1974 г. до 31.10.1974 г.	10	90
2029	49 г. 4 м.	от 01.11.1979 г. до 31.08.1980 г.	54 г. 4 м.	от 01.11.1974 г. до 31.08.1975 г.	10	90
2030	49 г. 6 м.	от 01.09.1980 г. до 30.06.1981 г.	54 г. 6 м.	от 01.09.1975 г. до 30.06.1976 г.	10	90
2031	49 г. 8 м.	от 01.07.1981 г. до 30.04.1982 г.	54 г. 8 м.	от 01.07.1976 г. до 30.04.1977 г.	10	90
2032	49 г. 10 м.	от 01.05.1982 г. до 28.02.1983 г.	54 г. 10 м.	от 01.05.1977 г. до 28.02.1978 г.	10	90
2033	50 г.	от 01.03.1983 г. до 31.12.1983 г.	55 г.	от 01.03.1978 г. до 31.12.1978 г.	10	90
2034	50 г. 2 м.	от 01.01.1984 г. до 31.10.1984 г.	55 г.	от 01.01.1979 г. до 31.12.1979 г.	10	90
2035	50 г. 4 м.	от 01.11.1984 г. до 31.08.1985 г.	55 г.	от 01.01.1980 г. до 31.12.1980 г.	10	90
2036	50 г. 6 м.	от 01.09.1985 г. до 30.06.1986 г.	55 г.	от 01.01.1981 г. до 31.12.1981 г.	10	90
2037	50 г. 8 м.	от 01.07.1986 г. до 30.04.1987 г.	55 г.	след 31.12.1981 г.	10	90

Забележка: След 2033 г. изискуемата възраст за мъжете спира да нараства, а за жените продължава да се увеличава с по два месеца от първия ден на всяка следваща календарна година до достигане на 55-годишна възраст през 2063 г.

Таблица № 9 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69б, ал. 4 от КСО за периода 2021-2045 г. (лица с придобит осигурителен стаж в условията на подземен труд, освободени от длъжност на основание чл. 328, ал. 1, т. 1 и 2 от КТ)

Година	Възраст (жени и мъже)	Родени	Осигурителен стаж по чл. 104, ал. 3 (жени и мъже)	Сбор от осигурителен стаж и възраст (жени и мъже)
2021	46 г.	от 01.03.1975 г. до 31.12.1975 г.	10	90
2022	46 г. 2 м.	от 01.01.1976 г. до 31.10.1976 г.	10	90
2023	46 г. 4 м.	от 01.11.1976 г. до 31.08.1977 г.	10	90
2024	46 г. 6 м.	от 01.09.1977 г. до 30.06.1978 г.	10	90
2025	46 г. 8 м.	от 01.07.1978 г. до 30.04.1979 г.	10	90
2026	46 г. 10 м.	от 01.05.1979 г. до 28.02.1980 г.	10	90
2027	47 г.	от 01.03.1980 г. до 31.12.1980 г.	10	90
2028	47 г. 2 м.	от 01.01.1981 г. до 31.10.1981 г.	10	90
2029	47 г. 4 м.	от 01.11.1981 г. до 31.08.1982 г.	10	90
2030	47 г. 6 м.	от 01.09.1982 г. до 30.06.1983 г.	10	90
2031	47 г. 8 м.	от 01.07.1983 г. до 30.04.1984 г.	10	90
2032	47 г. 10 м.	от 01.05.1984 г. до 28.02.1985 г.	10	90
2033	48 г.	от 01.03.1985 г. до 31.12.1985 г.	10	90
2034	48 г. 2 м.	от 01.01.1986 г. до 31.10.1986 г.	10	90
2035	48 г. 4 м.	от 01.11.1986 г. до 31.08.1987 г.	10	90
2036	48 г. 6 м.	от 01.09.1987 г. до 30.06.1988 г.	10	90
2037	48 г. 8 м.	от 01.07.1988 г. до 30.04.1989 г.	10	90
2038	48 г. 10 м.	от 01.05.1989 г. до 28.02.1990 г.	10	90
2039	49 г.	от 01.03.1990 г. до 31.12.1990 г.	10	90
2040	49 г. 2 м.	от 01.01.1991 г. до 31.10.1991 г.	10	90
2041	49 г. 4 м.	от 01.11.1991 г. до 31.08.1992 г.	10	90
2042	49 г. 6 м.	от 01.09.1992 г. до 30.06.1993 г.	10	90
2043	49 г. 8 м.	от 01.07.1993 г. до 30.04.1994 г.	10	90
2044	49 г. 10 м.	От 01.05.1994 г. До 28.02.1995 г.	10	90
2045	50 г.	От 01.03.1995 г. До 31.12.1995 г.	10	90

Таблица № 10 : Условия за придобиване първо право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69в, ал. 1 от КСО за периода 2021-2037 г. (учители)

Година	Жени			Мъже		
	Възраст	Учителски осигурителен стаж	Родени	Възраст	Учителски осигурителен стаж	Родени
2021	58 г. 8 м.	25 г. 8 м.	от 01.07.1962 г. до 30.04.1963 г.	61 г. 4 м.	30 г. 8 м.	от 01.10.1959 г. до 31.08.1960 г.
2022	58 г. 10 м.	25 г. 8 м.	от 01.05.1963 г. до 28.02.1964 г.	61 г. 5 м.	30 г. 8 м.	от 01.09.1960 г. до 31.07.1961 г.
2023	59 г.	25 г. 8 м.	от 01.03.1964 г. до 31.12.1964 г.	61 г. 6 м.	30 г. 8 м.	от 01.08.1961 г. до 30.06.1962 г.
2024	59 г. 2 м.	25 г. 8 м.	от 01.01.1965 г. до 31.10.1965 г.	61 г. 7 м.	30 г. 8 м.	от 01.07.1962 г. до 31.05.1963 г.
2025	59 г. 4 м.	25 г. 8 м.	от 01.11.1965 г. до 31.08.1966 г.	61 г. 8 м.	30 г. 8 м.	от 01.06.1963 г. до 30.04.1964 г.
2026	59 г. 6 м.	25 г. 8 м.	от 01.09.1966 г. до 30.06.1967 г.	61 г. 9 м.	30 г. 8 м.	от 01.05.1964 г. до 31.03.1965 г.
2027	59 г. 8 м.	25 г. 8 м.	от 01.07.1967 г. до 30.04.1968 г.	61 г. 10 м.	30 г. 8 м.	от 01.04.1965 г. до 28.02.1966 г.
2028	59 г. 10 м.	25 г. 8 м.	от 01.05.1968 г. до 28.02.1969 г.	61 г. 11 м.	30 г. 8 м.	от 01.03.1966 г. до 31.01.1967 г.
2029	60 г.	25 г. 8 м.	от 01.03.1969 г. до 31.12.1969 г.	62 г.	30 г. 8 м.	от 01.02.1967 г. до 31.12.1967 г.
2030	60 г. 3 м.	25 г. 8 м.	от 01.01.1970 г. до 30.09.1970 г.	62 г.	30 г. 8 м.	от 01.01.1968 г. до 31.12.1968 г.
2031	60 г. 6 м.	25 г. 8 м.	от 01.10.1970 г. до 30.06.1971 г.	62 г.	30 г. 8 м.	от 01.01.1969 г. до 31.12.1969 г.
2032	60 г. 9 м.	25 г. 8 м.	от 01.07.1971 г. до 31.03.1972 г.	62 г.	30 г. 8 м.	от 01.01.1970 г. до 31.12.1970 г.
2033	61 г.	25 г. 8 м.	от 01.04.1972 г. до 31.12.1972 г.	62 г.	30 г. 8 м.	от 01.01.1971 г. до 31.12.1971 г.
2034	61 г. 3 м.	25 г. 8 м.	от 01.01.1973 г. до 30.09.1973 г.	62 г.	30 г. 8 м.	от 01.01.1972 г. до 31.12.1972 г.
2035	61 г. 6 м.	25 г. 8 м.	от 01.10.1973 г. до 30.06.1974 г.	62 г.	30 г. 8 м.	от 01.01.1973 г. до 31.12.1973 г.
2036	61 г. 9 м.	25 г. 8 м.	от 01.07.1974 г. до 31.03.1975 г.	62 г.	30 г. 8 м.	от 01.01.1974 г. до 31.12.1974 г.
2037	62 г.	25 г. 8 м.	след 31.03.1975 г.	62 г.	30 г. 8 м.	след 31.12.1974 г.

* * *

Национален осигурителен институт

София – 1303

бул. „Ал. Стамболийски“ № 62-64

Година на издаване 2022 г.